8
M95

COLECȚIA COGITO

MUNCA
REFLECTATĂ ÎN PROVERBELE LUMII

Editura Albatros

PROVERBE UNIVERSALE

Culegere de

MIRCEA M. DUDULEANU

Vol. I

Colecția cogito

8
M 95

MUNCA

REFLECTATĂ ÎN PROVERBELE LUMII

55411

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

Editura Albatros • 1972

Coperta colecţiei: ANDREI OLSUFIEV

„Mulți scriitori s-au nevoit de au scris rîndul și povestea țărilor, de au lăsat izvod pre urmă și bune și rele, să rămîie feciorilor și nepoților, să le fie de învățătură, despre cele rele să se ferească și să se socotească, iar despre cele bune să urmeze și să învețe și să se îndirepteze."

GRIGORE URECHE
„Letopisețul Țării Moldovei "

INTRODUCERE

„Proverbele sînt cuvinte înaripate."

„Proverbele sînt compendiul adevărurilor umane."

„Întregul bun-simț al omenirii se află în proverbe."

„Proverbul este un adevăr moral restrîns la cea mai simplă exprimare."

„Proverbele sînt lămpile cuvintelor."

„Proverbele sînt medaliile pe care popoarele gravează înțelepciunea lor."

„Proverbul este o exprimare a filozofiei practice."

„Proverbul este spiritul unuia și înțelepciunea tuturor."

„Proverbele sînt cărțile de aur ale popoarelor."

„Ce sînt proverbele dacă nu vocea poporului, redată popular, printr-un discernămînt popular, ceea ce le dă greutate și măsură."

„Proverbele sînt copiii experienței."

„Proverbul este o scurtă maximă bazată pe o lungă experiență."

„Proverbele sînt adevărate nestemate ale gîndirii poporului."

Pe parcursul celor aproape trei mii de ani, de la Homer și pînă la Eminescu, aceste aprecieri ale diferiților gînditori fac inutil orice îndemn pe care am fi vrut să-l adresăm cititorilor în scopul cunoașterii, însușirii și aplicării în viață a proverbelor. Din dorința de a le oferi unele din proverbele care, în pofida vechimii lor, sînt astăzi de cea mai mare actualitate, am extras dintr-o lucrare mai amplă ce cuprinde înțelepciunea adunată în aproape 20 000 *de proverbe ale lumii, un prim mănunchi. Am ales astfel dintr-un mare buchet o primă „floare a darurilor", o primă făclie a înțelepciunii în care să se reflecte „prima condiție de bază a vieții omenești" și a progresului social: MUNCA. Munca, datorie de onoare, reflectată în proverbele lumii.*

Proverbele au și ele istoria lor, descifrată în istoria popoarelor de la care au emanat, încă de la apariția și constituirea lor în comu-

nităţi stabile, organizate, cînd au simţit nevoia introducerii şi respectării unor norme de conduită, capabile să le asigure viabilitatea. Aceste reguli de convieţuire exprimate lapidar şi înscrise pe frontonul templului imaginar al oricărei filozofii de formare a omului, pot fi uşor comparate cu ceea ce noi numim proverbe. Aristotel afirmă că primele proverbe izolate cunoscute nu sînt altceva decît rămăşiţele fragmentare ale celei mai vechi filozofii primordiale, distrusă, ca sistem organizat, de vechimea şi trecerea timpului. Proverbele se întrezăresc prin ceaţa cea mai îndepărtată a vremurilor. Tăbliţele sumerienilor, de la care asiriologul american Samuel Kramer spune că începe istoria, hieroglifele egiptene, cuneiformele babilonice sau runele scandinave, cînd şi-au găsit fiecare un Champollion şi şi-au relevat — din taine greu descifrabile — sensul, acesta era de multe ori ca un proverb. Pietrele tumulare, frontoanele templelor, monezile, sigiliile, blazoanele, ex-librisurile au constituit, într-un fel, baza materială a proverbelor. Într-un spaţiu restrîns, impus de marmură sau de metalul preţios, să spui cît mai mult în cuvinte cît mai puţine, dar cu atît mai elocvente. La cei vechi, la greci mai ales,

puteai deveni un om înțelept aproape numai străbătînd aleile cu monumente împodobite și cu inscripții memorabile: Călătorule, mergi și spune Spartei că noi am căzut aici, supunîndu-ne legilor ei, *se poate citi pe statuia în formă leonică ridicată la Thermopyle în cinstea lui Leonida și a celor* 300 *de soldați spartani căzuți pînă la unu în încleștarea cu perșii.*

Popoarele moderne au preluat proverbele mai vechi, le-au cizelat și le-au adaptat modului lor de viață. În cizelarea lor un rol important l-au avut erudiții, care, inspirîndu-se din înțelepciunea poporului, au adăugat, prin talentul și rafinamentul lor, o strălucire nouă la adevărurile vechi de cînd lumea. Acestea sînt proverbele culte. Fondul și forma proverbelor sînt două din elementele lor distinctive. Dacă forma în care a fost exprimat un proverb cult ar putea duce la autorul lui, fondul, ideea de bază, nu-și poate găsi autorul decît dacă ne întoarcem din nou la primele vîrste ale omenirii. Proverbul foarte cunoscut: Cu o floare nu se face primăvară *e folosit de nenumărate popoare moderne și întîlnit în operele multor scriitori moderni, ceea ce ne-ar putea face să credem că aparține acestora.*

La o mai atentă cercetare, însă, vom descoperi că acest proverb a fost spus de Aristofan cu aproape o jumătate de mileniu înaintea erei noastre. Aristofan însă de unde l-a luat? Grigore Alexandrescu (sec. XIX) a luat un proverb din fabulele lui La Fontaine (sec. XVII); La Fontaine l-a luat din fabulele lui Fedru (sec. I); Fedru l-a luat din fabulele lui Esop (sec. VII—VI î.e.n.). Dar Esop de unde l-a luat? Dintr-un alt autor și mai vechi, care la rîndul său l-a luat din folclor, sau a cizelai o înțelepciune populară. Culegerea de față s-a limitat a prezenta, în afara maximelor cu autor ce se află ca moto *la începutul fiecărui capitol al cărții, numai autorii Greciei și Romei antice în operele cărora se întîlnesc proverbe care au constituit într-o mare măsură principalul tezaur scris din care s-au inspirat popoarele moderne. Din cuprinsul lucrării se observă că majoritatea proverbelor de largă circulație în lumea modernă au sinonimele și echivalentele lor în antichitate. Prin prezentarea numai a autorilor antici, s-a încercat să se bareze drumul unor erori sau confuziuni care s-ar fi putut strecura cu privire la paternitatea mai recentă a unor proverbe.*

Lucrarea prezentă este o culegere de proverbe. Ea nu are un caracter exhaustiv. S-a urmărit alegerea celor mai semnificative proverbe, cu o nuanță educativă mai pronunțată, a celor care, așa cum spune chiar un proverb, trebuie să nimerească nu în sprîncene, ci direct în ochi.

Cu toate că lucrarea este în cea mai mare parte o culegere de proverbe, printre acestea se află și unele sentințe sau reflecții care se apropie mai mult de maxime decît de proverbe. Aceasta a fost posibil, deoarece sînt genuri asemănătoare și se pot ușor confunda. De aceea Montesquieu credea că: Maximele lui La Rochefoucauld sînt proverbe ale oamenilor de seamă, *iar George Muntean, în prefața sa la volumul* Apa trece, pietrele rămîn, *spune:* Că proverbele și maximele sînt uneori foarte strîns condiționate, că alteori ele interferează organic, se poate dovedi oarecum și prin faptul că în numeroasele culegeri de maxime apărute în spațiul european se întîlnesc nu o dată și proverbe sau formulări care au devenit apoi proverbiale bunuri comune. *Poate că unele maxime s-au strecurat în lucrarea noastră neobservate, dar altele au fost lăsate intenționat să apară atît*

pentru frumusețea lor și înțelepciunea ce o exprimă, cît și pentru a explica prin ele înțelesul unor proverbe mai dificile cu care se află în aceeași grupare de idei.

Prezenta lucrare este o culegere de proverbe tematică. Cele mai folosite modalități de organizare a unei culegeri de acest gen sînt ori așezarea alfabetică, ori așezarea după cuvîntul caracteristic, sau așezarea după conținutul proverbelor. Toate aceste moduri de grupare au partea lor de arbitrar și poate că dintre toate, așezarea după conținut e susceptibilă de cea mai mare aproximație, dacă ne gîndim la pluralitatea de idei a unor proverbe. Totuși, s-a ales acest ultim procedeu combinat cu cel alfabetic, pentru unele considerente de care a trebuit să se țină seama în întocmirea lucrării. Astfel, unul din motivele principale pentru care proverbele au fost grupate tematic a fost încercarea de a se prezenta o comparație a proverbelor străine între ele și în special a proverbelor românești cu cele străine, care nu s-ar fi putut realiza nici printr-o așezare alfabetică și nici chiar după cuvîntul caracteristic ce nu exprimă totdeauna ideea din proverb.

O temă mare, cum e MUNCA, cuprinde mai multe capitole, iar fiecare capitol mai

multe grupări de idei, fiecare grupare avînd un titlu. În general apar la început grupările care au ca titlu un proverb românesc (R), apoi cele care nu conţin nici un proverb românesc şi în acest caz au ca titlu un proverb străin, dar cu condiţia ca acesta să fi fost întîlnit la mai multe popoare, deci să aibă caracter universal. Urmează apoi grupările care nu conţin nici proverbe româneşti, nici proverbe străine de circulaţie universală cu ajutorul cărora să se poată da ideea principală a grupării, în care caz acestea au primit ca titlu o scurtă explicare din partea autorului. Cînd în sfîrşit a fost epuizată orice posibilitate de grupare după conţinut, au rămas unele proverbe care, exprimînd fiecare ideea sa, au fost aşezate ultimele sub titlul: „. . . Şi alte proverbe despre . . ." (denumirea capitolului).

În interiorul unei grupări s-au folosit în general aceleaşi criterii, aşezîndu-se mai întîi proverbele traduceri însoţite de textul în original, apoi proverbele ce apar numai în traducere, în ordine alfabetică a popoarelor, începînd cu cele ale Greciei antice, iar dacă apar mai multe proverbe ale aceluiaşi popor, au fost aşezate în ordinea lor alfabetică.

Proverbele în original s-au grupat astfel: mai întîi proverbul în limba latină, apoi cele în limbi moderne în ordine alfabetică, grupate pe limbi romanice (Franța, Italia, Spania), limbi germanice (Anglia, Germania) și slave (U.R.S.S.). Alegerea celor șase limbi moderne în care proverbele apar și în original, s-a făcut ținîndu-se seama de larga lor circulație.

Lucrarea încearcă să prezinte o culegere de proverbe comparate. La aceasta s-a ajuns prin gruparea după conținut, insistîndu-se mai ales asupra comparării proverbelor poporului român, cu cele aparținînd altor popoare. În felul acesta s-a realizat într-o oarecare măsură un vechi deziderat al folcloriștilor români. Astfel, Gh. Dem. Teodorescu spune în precuvîntarea sa la primul volum din Proverbele românilor *de I. A. Zanne (*1895*)*: Ca să fixeze adevărata semnificare a proverbelor, ca să le facă mai atrăgătoare, ba chiar să deștepte erudiților plăcerea de a le cerceta originea și istoricul, pe ici-colea a introdus și cîte unul străin alături de variantele române, ceea ce nu însemnează că aci s-ar afla și o lucrare comparată. Un asemenea studiu ni se promite să apară după tipă-

rirea operei complete, şi urez din parte-mi autorului cea mai neclintită stăruinţă, ca să ne poată da şi acel volum, interesant din toate punctele de privire. Acolo va alătura proverbelor române pe toate cele similare străine, în aceeaşi ordine şi după aceeaşi sistemă, însoţindu-le de traduceri şi explicări.

Există proverbe care, prin formularea lor lapidară sau prin exprimarea figurată a sensului lor, au impus unele comentarii. Aceasta s-a realizat atît prin aşezarea pe grupe de idei, unde un proverb mai dificil se explică prin celelalte din aceeaşi grupare, cît şi prin intermediul celor mai multe dintre titlurile care exprimă sensul proverbelor din gruparea respectivă. În sfîrşit, acolo unde a fost necesar, ca de exemplu în grupările cu titlul: „. . . Şi alte proverbe despre . . .", s-a intervenit cu o scurtă explicaţie direct asupra proverbului mai greu de înţeles.

Culegerea cuprinde proverbe traduse din mai multe limbi străine. Cînd nu s-a putut reda clar sensul unui proverb prin traducerea lui literală — procedeu folosit în general pentru proverbele ce apar şi în original — s-a folosit traducerea cu specificarea [*aprox.*]. *Unele proverbe au fost traduse printr-un pro-*

verb românesc cu specificarea (R) atunci cînd textul traducerii era foarte apropiat sau identic cu cel românesc. Cînd mai multe proverbe ce apar în original sînt identice sau foarte apropiate ca sens, au primit toate aceeaşi traducere. Dacă între aceste proverbe apar unele mici deosebiri de nuanţă, traducerea e fidelă cu textul primului dintre ele. Formele vechi de limbă s-au notat cu [*arh.*].

Unele traduceri sînt urmate de texte în original. În cazul proverbelor, mai ales, care cuprind nenumărate expresii specifice limbii unui anumit popor, simpla traducere nu reprezintă decît o palidă imagine a originalului, aşa cum spune de fapt şi proverbul: Traduttore, traditore. *Şi dacă s-ar lua ca exemplu chiar acest proverb, s-ar observa că în original, numai prin două cuvinte, se spune ceea ce a trebuit arătat printr-o frază întreagă. Dar astfel de proverbe sînt numeroase şi încîntătoare. E una să se spună că cel îndrăgostit e un om nebun, şi alta cînd se spune:* Amantes, amentes; *e una să se spună că e caracteristic tinereţii să fie neastîmpărată şi alta cînd se spune:* Juventus, ventus, *pentru a da astfel numai cîteva exemple de frumoase jocuri de cuvinte, prin*

GHEORGHE LAZĂR BIBLIOTECA BUCUREŞTI

care se arată un adevăr în două vorbe atît de asemănătoare ca exprimare, dar atît de deosebite ca sens: traducător-trădător, îndrăgostit-nebun, tinerețe-vijelie. Și proverbe ca acestea sau care folosesc alte modalități de exprimare a unui adevăr se întîlnesc la toate popoarele. De aceea s-a trecut alături de traducere și textul în original pentru limba latină și limbile de circulație universală chiar atunci cînd același proverb este reluat în mai multe limbi. În felul acesta, cei care cunosc una sau mai multe limbi, vor avea ocazia să guste cu mai multă savoare frumusețea și farmecul unui proverb pe care îl întîlnesc și în limbile cunoscute. Încă un motiv care a determinat întocmirea lucrării în această formă a fost dorința de a se evita confuziile în legătură cu vehicularea proverbelor pe anumite arii. Un proverb care apare numai într-o anumită limbă străină, lasă impresia că aparține în exclusivitate unui anumit popor. Cînd însă același proverb este întîlnit în mai multe limbi, se poate ajunge ușor la concluzia că el este un proverb de circulație universală. Astfel de proverbe au fost întîlnite și la multe din popoarele cu limbi de circulație mai restrînsă și deci care în prezenta culegere apar numai

în traducere (Belgia, Portugalia, Turcia, Ungaria etc.).

Notația: [Grecia antică . . ., . . .] este o semnalare înscrisă după un proverb care de obicei apare în mai multe limbi, cu scopul de a arăta că acesta a fost întîlnit și în antichitatea greacă. S-a folosit o astfel de modalitate, pentru a nu se mai repeta traducerea. Semnalarea cuprinde totdeauna autorul și opera, urmărind a da astfel o mai mare certitudine asupra existenței lui.

Unele capitole, care s-ar părea că nu au o legătură directă cu munca, au fost totuși incluse în această temă, deoarece ele ori întregesc ideea de muncă (ordine, punctualitate, perseverență, răbdare etc.), ori decurg din această idee (știință, învățătură, înțelepciune, greșeală etc.).

Un proverb poate cuprinde mai multe idei. În desfășurarea lucrării, un astfel de proverb se află însă într-o grupare care exprimă o singură idee, deci se află într-un singur loc. De aceea s-a întocmit și un indice tematic care să completeze gruparea proverbelor după conținut.

Lucrarea este o culegere de proverbe ce poate fi oricînd adăugită și îmbunătățită. Vom fi recunoscători celor care vor dori să arate omisiunile sau erorile care s-ar fi comis, mulțumindu-le de pe acum pentru observațiile critice și sugestiile ce se vor prezenta. Aceasta ar constitui un mijloc foarte util completării și punerii la punct a prezentei lucrări, cît și a celor care vor urma pe alte teme: dragostea, viața *sau* virtuți și defecte reflectate în proverbele lumii.

Prin însușirea și aplicarea lor în viață, proverbele au un însemnat rol educativ. Dar ele au uneori și rolul de a sublinia un adevăr sau un punct de vedere care se susține într-o conversație și căruia se urmărește a i se da o mai mare greutate. E bine ca proverbele să fie folosite cu o extremă moderație și cu o cît mai corectă aplicare la subiect, pentru a nu lăsa impresia unei pedanterii ridicule, a afectării sau chiar a ignoranței. Atîta timp cît sînt întrebuințate cu discernămînt, în mod natural și aduse numai ocazional în discuție, ele produc efectul scontat și dau o mai mare strălucire limbajului folosit.

S-ar putea spune că şi această introducere a făcut exces într-o oarecare măsură de folosirea proverbelor. Dar în care altă lucrare ar putea fi ele mai bine plasate, dacă nu în aceea care este special consacrată lor?..

MIRCEA M. DUDULEANU

L.: *Latin.* Prescurtarea este folosită mai ales pentru proverbele Romei antice, dar și pentru unele proverbe din evul mediu consemnate în limba latină.

F.: *Franța*

I.: *Italia*

S.: *Spania*

A.: *Anglia*

G.: *Germania*

R.: *U.R.S.S.*

(R): *România.* Prescurtarea este folosită numai pentru proverbele românești ce constituie titlul unei grupări sau pentru cele care sînt folosite ca traducere a unuia sau mai multor proverbe străine, cînd sensul acestora este identic sau foarte apropiat de cel al proverbului românesc.

*

SCANDINAVIA: Proverbe ale popoarelor din Suedia, Norvegia și Finlanda.

LUMEA ARABĂ: Proverbe ale popoarelor arabe din nordul Africii și din Orientul Apropiat.

NOTĂ

AFRICA NEAGRĂ: Proverbe ale negrilor din Africa.
SUMER: Proverbe ale sumerienilor. (Veche populație din regiunea de sud a Mesopotamiei care, cu aproximativ 4 000 de ani înaintea erei noastre, a constituit unul din cele mai dezvoltate centre ale civilizației lumii antice.)

MADAGASCAR: Proverbe ale poporului malgaș.

PERSIA: Proverbe ale poporului iranian.

INDOCHINA: Proverbe ale popoarelor din Birmania, Tailanda, Laos, Cambodgia și Vietnam.

ARHIP. MALAEZ: Proverbe ale popoarelor din regiunea ce se întinde între Asia și Australia, la limita dintre Oceanul Indian și Oceanul Pacific: Indonezia, Filipinele și parte din Federația Malayesia.

*

[aprox.]: aproximativ
[arh.]: arhaic

I. CAUZĂ — EFECT

„Superficialii cred în noroc şi împrejurări, oamenii tari cred în cauză şi efect."

ERASMUS

„Ceea ce e minunat în trebuirile omeneşti este înlănţuirea efectelor şi a cauzelor."

A. FRANCE

1 ● Cauze mici răstoarnă lucrurile cele mai mari.
L. *Brevibus momentis summa verti. TACIT*, „Anale", IV. 32.

2 ● Cît durează cauza, durează şi efectul.
L. *Durante causa, durat effectus.*

3 ● Dacă suprimi cauza, dispare efectul.
L. *Sublata causa, tollitur effectus.*

4 ● Fericit e acela care a putut cunoaşte cauzele lucrurilor.
L. *Felix qui potuit rerum cognoscere causas. VIRGILIU*, „Georgicele", II. 489.

5 ● Înaintea mării, valurile. (Cauza precede efectul; un întreg rezultă din reunirea părţilor componente.)
L. *Ante mare, undae.*

6 ● Nimic fără o cauză.
L. *Nil sine causa.*

7 ● Orice rău are o cauză.
I. *Ogni male vuol cagione.*

8 ● Fiecare „De ce" are un „Pentru că".
A. *Every „Why" has a „Wherefore".*

9 ● Un precedent crează un altul.
A. *One precedent creates another.*

10 ● Cauze mici, efecte mari.
G. *Kleine Ursachen, grosse Wirkungen.*

II. FAPTĂ — CONSECINȚĂ

„Cu cît acoperi focul, cu atît se aprinde mai puternic."

OVIDIU

„Orice faptă rea ce ai făcut dă drept la alta ce se va face împotriva ta."

N. IORGA

11 • Pînă nu faci foc, fum nu iese. (R)

L. *Flamma fumo est proxima. PLAUT*, „Curculio", 53.
L. *Fumus? Ergo ignis.*
L. *Nunquam ubi diu fuit ignis, defecit vapor. PUBLILIUS SYRUS*
F. *Point de fumée sans feu.*
I. *Dal fumo fuoco s'argomenta.*
I. *Non ci è fumo senza fuoco.*
S. *Donde fuego se hace humo sale.*
A. *There is no fire without some smoke.*
G. *Kein Rauch ohne Feuer.*

12 • După faptă și răsplată. (R)

L. *Ab alio espectes, alteri quod feceris. PUBLILIUS SYRUS*
F. *Ce qu'a autrui tu auras fait, sois certain qu'autrui te fera.*
I. *Chi la fa l'aspetti.*
I. *Come farai così avrai.*
S. *Donde las dan las toman.*
A. *You shall have as good as you bring.*

G. *Wie man's treibt so geht's.*
[GRECIA ANTICĂ: *DIOGENIAN*, „Proverbe", II. 42.]

13 • Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte. (R)
L. *Oculum pro oculo et dentem pro dente.*
F. *Oeil pour oeil, dent pour dent.*
I. *Occhio per occhio, dente per dente.*
S. *Ojo por ojo, diente por diente.*
A. *Tooth for tooth, eye for eye.*
G. *Auge um Auge, Zahn um Zahn.*
R. *Око за око, зуб за зуб.*

14 • Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face. (R)
L. *Quod tibi fieri non vis, alteri ne faceris. LAMPRIDIO,* „Historiae Augustae scriptores": Alex. Sever, 51.
F. *Ne fais pas à autrui, ce que tu ne voudrais qu'on te fît.*
I. *Non fare agli altri, quello che non vorresti fosse fatto a te.*
A. *All things whatever ye would that men should not do to you, do ye even not to them.* [arh.]
G. *Was du nicht willst, dass dir geschieht./Das tu' du auch den andern nicht.*
R. *Чего сам не любишь, того и другому не чини.*

15 • Cum îţi aşterni, aşa dormi. (R)
F. *Comme on fait son lit, on se couche.*

F. *Qui mal fait son lict, / Mal couche et gist.* [arh.]
I. *Come uno si fa il letto, così dorme.*
S. *Quien mala cama hace,/ En ella se yace.*
A. *He that makes his bed ill, lies there.*
G. *Wie man sich bettet, so schläft man.*

16 ● Cînd perele sînt coapte, cad de la sine.
L. *Pira dum sunt matura, sponte cadunt.*
F. *Quand la poire est mûre, il faut qu'elle tombe.*
I. *Quando la pera è matura, casca da sè.*
A. *When the pear is ripe, it falls.*
G. *Wenn die Birne reif ist, fällt sie vom Baum.*

17 ● Nu poţi umbla cu unt fără să te ungi pe degete.
F. *On ne peut manier du beurre sans se graisser les doigts.*
I. *Chi maneggia il grasso s'unge le dita.*
S. *Quien el aceite mesura las manos se unta.*
A. *He that measureth oil shall anoint his fingers.*
G. *Wer Oel misst kriegt schmierige Hände.*

18 ● Tu ai preparat-o, tu trebuie s-o înghiţi.
L. *Tute hoc intristi, tibi omne exeden-*

dum est. TERENȚIU, „Phormion", 318.

I. *Chi l'ha conciata se la mangia.*
S. *El que hace la soma éste la coma.*
G. *Was einer eingebrockt sich hat/Davon muss er sich fressen sat.*

19 ● Cine sparge paharele le plătește.
F. *Qui casse les verres les paie.*
I. *Chi rompe paga e i cocci sono suoi.*
S. *Quien rompe los vasos los paga.*
G. *Wer den Schaden anrichtet muss ihn bezahlen.*

20 ● Cu ce măsură măsori, măsura-ți-se-va. (R)
L. *Eadem mensura.*
I. *Misura per misura.*
A. *Measure for measure.*

21 ● Cine intră în horă trebuie să joace (R)
F. *Qui en jeu entre jeu consente.*
I. *Chi è in ballo ha da ballare.*
R. *Взялся за гуж, не говори что не дюж.*

22 ● Fără albine, fără miere.
L. *Neque mel, neque apes.*
A. *No bees, no honey.*

23 ● Fiecare este fiul faptelor lui.
F. *Chacun est le fils de ses oeuvres.*
S. *Cada uno es hijo de sus obras.*

24 ● Nu faci omletă fără să spargi ouăle.
F. *On ne fait pas d'omelette sans casser les oeufs.*
S. *No se hacen tortillas sin romper huevos.*

25 ● Unde sînt albine, va fi și miere.
F. *Où il y a des abeilles, il y aura du miel.*
G. *Wo Bienen sind, da ist auch Honig.*

26 ● Cine a jucat să plătească.
I. *Chi ha ballato paghi.*
A. *If you dance you must pay the fiddler.*

27 ● Cine se lasă să i se pună în spate capra e silit în scurt timp să ducă vaca.
I. *Chi si lascia mettere in spalla la capra indi a poco è sforzato a portar la vacca.*
A. *If you agree to carry the calf they'll make you carry the cow.*

28 ● Ce a dat a primit.
L. *Quod dedit recepit.* TERENȚIU

29 ● A înapoia varză pentru varză.
F. *Rendre chou pour chou.*

30 ● Cine nu bea apă nu e însetat.
F. *Il n'a pas soif qui d'eau ne boit.*

31 ● Cine nu hrăneşte pisica hrăneşte şoarecele.
F. *Qui ne nourrit pas le chat nourrit le rat.*

32 ● Cine se simte cu guturai îşi şterge nasul.
F. *Qui se sent morveux se mouche.*

33 ● Vrei ouă, suportă cotcodăcitul găinilor.
F. *Veux-tu des oeufs, souffre le caquetage des poules.*

34 ● Cine a băut vinul bea şi drojdia.
I. *Beva la feccia chi ha bevuto il vino.*

35 ● Cine a murdărit să măture.
I. *Chi ha imbrattato spazzi.*

36 ● Cine merge la moară se murdăreşte de făină.
I. *Chi va al mulino s'infarina.*

37 ● Cine nu deschide bine ochii trebuie să deschidă punga.
I. *Chi non apre ben gli occhi gli bisogna aprir la borsa.*

38 ● Cum vei întreba, aşa ţi se va răspunde.
I. *Qual domanda farai, tal risposta avrai.*

39 ● Fiecăruia după propriile lui fapte.
I. *Ciascuno secondo le proprie faccende.*

40 ● Unde sînt hoituri, sînt și corbi.
I. *Dove son carogne, son corvi.*

41 ● Cine prinde peşte trebuie să se ude.
S. *Quien peces quiere mojarse tiene.*

42 ● Cine plătește flautistul comandă melodia.
A. *Who pays the piper orders the tune.*

43 ● Dacă nu ar fi nori, noi nu ne-am bucura de soare.
A. *If there were no clouds, we should not enjoy the sun.*

44 ● Dacă vinzi vaca, vinzi și laptele.
A. *If you sell the cow, you sell her milk too.*

45 ● După cum fierb, așa trebuie să beau.
A. *As I brew, so I must drink.*

46 ● Nu poți atinge mocirla fără să te murdărești.
A. *You can't touch pitch without being defiled.*

47 ● Un pîrîu mic mișcă o moară mică.
A. *A little stream drives a light mill.*

48 ● Cine își vinde patul trebuie să zacă pe paie.
G. *Wer sein Bett verkauft muss auf Stroh liegen.*

49 ● Cine vrea să aibă foc trebuie să suporte fumul.
G. *Wer Feuer haben will muss den Rauch leiden.*

50 ● Cum îmi faci mie, așa și eu ție.
G. *Wie du mir,/ So ich dir.*

51 ● După A urmează B în Abc-ul nostru.
G. *Auf A folgt B in unserm Abc.*

52 ● Ce cauți, găsești. (R)
R. *Кто за чем пойдет, то и найдет.*

53 ● Ce îi servești prietenului pentru a bea, aceea bei și tu.
R. *Что другу нальёшь, то и сам выпьешь.*

54 ● Ce-ți torni, aceea bei.
R. *Что нальёшь, то и выпьешь.*

55 ● Cine nu omoară ursul nu poate să-i vîndă blana.
R. *Не убив медведя кожу не продают.*

56 ● Dacă nu ar fi zăpadă nu ar fi nici urme.
R. *Не было бы снегу не было бы и следу.*

57 ● Încotro bate vîntul, acolo aleargă și norii.
R. *Куда ветер дует, туда и тучки бегут*

58 ● Unde e ursul, acolo e și blana.
R. *Где медведь, там и шкура.*

59 ● Cînd ții de coarne, ții de vacă. GRECIA ANTICĂ: *STRABO*, „Geografia".

60 ● Cine e chior are milă de ochi. LUMEA ARABĂ

61 ● Cine mănîncă dulcele trebuie să rabde și amarul. LUMEA ARABĂ

62 ● Dacă nu cazi, nu e nevoie să te ridici. LUMEA ARABĂ

63 ● Nu poate ploua la vecin și să nu ai picioarele ude. CHINA

64 ● Cînd cade stejarul, cade și umbra. COREEA

65 ● Cine e subțire îmbrăcat așteaptă cu nerăbdare vara. INDOCHINA

66 ● Dacă izvorul e tulbure, va fi și fluviul tulbure. INDOCHINA

67 ● E apă, e și pește. INDOCHINA

68 ● Lianele se cațără datorită copacilor. INDOCHINA

69 ● Copacii nu se leagănă dacă nu bate vîntul. ARHIP. MALAEZ

70 ● Unde au înflorit florile sînt şi albine multe. ARHIP. MALAEZ

71 ● Nici o vacă nu e botezată „Alba" dacă nu are măcar cîteva pete albe. OLANDA

72 ● Cine cumpără colivia vrea păsărica. POLONIA

73 ● Cine a mîncat brînză sărată caută apă. TURCIA

74 ● Cine urcă măgarul pe acoperiş va trebui să-l şi coboare. TURCIA

75 ● Cînd grîul se coace creşte preţul secerii. TURCIA

76 ● Cui îi place pilaful poartă lingura la el. TURCIA

77 ● Dacă plînge inima plîng şi ochii. TURCIA

78 ● Cine şi-a dumicat să mănînce. UNGARIA

79 ● Cine face găluşca trebuie s-o şi înghită. ROMÂNIA

80 ● Cine poartă barbă să-și cumpere și pieptene. ROMÂNIA

81 ● Cine umblă prin miere își linge degetele. ROMÂNIA

82 ● Cum sărezi, așa mănînci. ROMÂNIA

83 ● Pînă nu plouă nu se fac ciupercile. ROMÂNIA

III. NEVOIA

„Nevoia chiar pe cei fricoși îi face curajoși."

SALUSTIU

„Nimic nu se întîmplă de la sine, ci totul pentru un motiv și sub apăsarea necesității."

LEUCIP

84 ● **Omul la nevoie se prinde și de ascuțișul săbiei.** (R)

85 ● Cine nu poate cînta din chitară să cînte din flaut.
F. *Que celui qui ne peut être joueur de cithare / Se fasse joueur de flûte.*

86 ● Cine nu poate galopa să meargă la trap.
F. *Qui ne peut galoper qu'il trotte.*

87 ● Cînd n-ai pîine mănînci și cojile.
F. *A défaut de pain on mange des croûtes.*

88 ● În lipsă de sturzi mîncăm și mierle.
F. *Faute de grives on mange des merles.*

89 ● Cine nu poate bea din vas de aur să bea din sticlă.
I. *Chi non può ber nell'oro beva nel vetro.*

90 ● La o sete mare orice apă este bună.
I. *A ogni gran sete ogn'acqua è buona.*

91 ● Dacă n-ai cocoş mănîncă ceapă.
A. *If you have not a capon feed on onion.*

92 ● Cine nu are vulturi trebuie să se mulţumească şi cu bufniţe.
G. *Wer keine Falken hat muss mit Eulen beizen.*

93 ● Din lipsă de peşte şi racul e peşte.
R. *На безрыбье и рак рыба.*

94 ● Cine nu ajunge să ia din pom ia şi de pe jos. ALBANIA

95 ● Şarpele la strîmtoare îşi mănîncă stomacul. LUMEA ARABĂ

96 ● Cînd omul cade în mare se prinde şi de şarpe. BULGARIA

97 ● Cine nu are unt îşi unge pîinea cu urdă. OLANDA

98 ● Cine nu are cal să meargă pe jos. UNGARIA

99 ● Braga ne răcoreşte în lipsă de îngheţată. ROMÂNIA

100 • Cel ce pierde drumul e bucuros și de cărare. ROMÂNIA

101 • Cîinele turcului la nevoie mănîncă și mere pădurețe. ROMÂNIA

102 • Dacă n-ai papuci sînt bune și opincile. ROMÂNIA

103 • În dorul fragilor rozi cotoarele. ROMÂNIA

104 • În lipsă de ploaie e bună și piatra. ROMÂNIA

105 • La vreme de lipsă și unealta rea-i bună. ROMÂNIA

106 • La vreme de nevoie și cu lături poți stinge cel mai mare foc. ROMÂNIA

*

Nevoia ne învață

107 • Nevoia, mama meșteșugurilor.
L. *Mater artium necessitas.*
I. *Necessità è madre delle arti.*
A. *Art imitates Nature and necessity is the mother of invention.*
G. *Not ist die Mutter der Künste Erfindungen.*

108 ● Nevoia ne învaţă meşteşugurile.
L. *Paupertas excitat artes.*
F. *Le besoin apprend à l'homme un métier.*
F. *Nécessité instruit les gens.*
R. *Беды человека учат мудрости.*
[GRECIA ANTICĂ: *ZENOBIOS*, „Proverbe", V. 72.]

109 ● Nevoia pune deseori în mişcare spiritul inventiv.
L. *Ingenium necessitas saepe movet.*
I. *Il bisogno fa l'uomo ingegnoso.*

110 ● Nu e meşter mai mare ca nevoia.
S. *No hay mejor maestro que la necesidad.*

111 ● Nevoia învaţă fierarul să coase ciubote.
R. *Нужда научит кузнеца сапоги тачать.*

5541

*

... Şi alte proverbe despre n e v o i e

112 ● Nevoia o face pe bătrînă să alerge şi pe adormit să se trezească.
F. *Besoin fait vieille trotter | Et l'endormi réveiller.*
I. *Il bisogno fa trottar la vecchia.*
S. *La necesidad hace a la vieja trotar.*

A. *Need makes the naked man run.*
G. *Not lehrt alte Weiber springen.*

113 ● Cine are nevoie de foc îl caută și în cenușă.
L. *Cui ignis opus est queritat et in cinere.*
F. *Qui a besoin de feu le cherche aux cendres.*
G. *Wer des Feuers bedarf | Sucht's in der Asche scharf.*

114 ● Nevoia rupe fierul.
A. *Necessity breaks iron.*
G. *Not bricht Eisen.*

115 ● Forța necesității e de neînvins. [aprox.]
L. *Magna vis necessitas.*

116 ● Nevoia e cel mai mare imbold.
L. *Ingens telum necessitas.*

117 ● Nevoia trezește și trîndăvia.
L. *Ignaviam quoque necessitas acuit.* CURTIUS, „Viața lui Alexandru cel Mare", V. 16.

118 ● Cine are o singură cămașă o spală des.
I. *Chi ha una camicia sola spesso la lava.*

119 ● Nevoia gonește pe lup din pădure.
I. *La necessità caccia il lupo dal bosco.*

120 ● ...Natura trebuie să se supună nevoii.
A. *...Nature must obey necessity.*

121 ● Nevoia e mai vicleană decît cel înțelept.
R. *Нужда хитрее мудреца.*

122 ● Nevoia se instalează, nevoia joacă, nevoia cîntece cîntă.
R. *Нужда скачет, нужда пляшет, нужда песенки поет.*

123 ● Îndemînarea e slabă în fața nevoii. GRECIA ANTICĂ: *ESCHIL*, „Prometeu încătușat", 514.

124 ● Nevoia e o ființă încăpățînată. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*

125 ● Nevoia e mai tare ca piatra. BULGARIA

126 ● Șoarecele găsește totdeauna o gaură chiar dacă ar fi casa plină de pisici. DANEMARCA

127 ● Nu înveți să înoți pînă nu cazi o dată în apă. INDIA

128 ● Măgarul nu învață să înoate pînă nu-i ajunge apa la urechi. IUGOSLAVIA

129 • Cînd te plouă îți dai seama cît valorează mantaua. TURCIA

130 • Nevoia te duce și pe unde nu ți-e voia. ROMÂNIA

131 • Timpul cumpără paiele și nevoia le vinde. ROMÂNIA

132 • Ursul joacă și de voie și de nevoie. ROMÂNIA

IV. PRILEJ

„Folosește prilejul care ți e favorabil."

PITTACOS

„Prilejul se oferă greu și se pierde ușor."

PUBLILIUS SYRUS

133 • Treci rîul pînă nu vine unda. (R)

134 • Bate fierul cît e cald. (R)

L. *Ferrum cudendum est dum candet in igne.*
F. *Battre le fer il faut | Tandis qu'il est bien chaud.*
I. *Bisogna battere il ferro mentre è caldo.*
S. *Al hierro caliente batir de repente.*
S. *Cuando el hierro está encendido, | Entonces ha de ser batido.*
A. *Strike while the iron is hot.*
G. *Man soll das Eisen schmieden, solange es heiss ist.*
R. *Куй железо пока горячо.*

135 • A profita de prilejul ivit.

L. *Oblatam occasionem arripere. CICERO*
F. *Saisir la balle au bond.*
I. *Prendere la palla al balzo.*
S. *Asir la ocasión por los cabellos.*

A. *To seize a favourable opportunity.*
G. *Die Gelegenheit beim Schopfe fassen.*

136 ● Ridică pînza cînd e vîntul prielnic. [aprox.]
L. *Dum licet, et spirant flamina, navis eat. OVIDIU,* „Fastele", IV. 18.
A. *Hoist your sail when the wind is fair.*

137 ● Coseşte fînul cît timp străluceşte soarele.
A. *Make hay while the sun shines.*
G. *Man muss Heu machen, während die Sonne scheint.*

138 ● Prevăzătorul ştie să prindă momentul favorabil.
L. *Occasionem rapere prudentis est.*

139 ● Profită de strălucirea care se revarsă acum de pe faţa lui Phoebus *.
L. *Utere splendore, / Quem Phoebus tunc micat ore.*

140 ● Să macini cînd plouă.
L. *Cum pluit molendum.*

141 ● Să prindem pe dată prilejul, prieteni.
L. *Rapiamus, amici, / Occasionem de die. HORAŢIU,* „Epode", XIII. 3.

* Soarele.

142 ● Scoate apa cît e găleata la puț. (R)
F. *Il faut puiser quand la corde est au puits.*

143 ● Cînd vine binele, bagă-l în casă.
S. *Cuando viene el bien, metelo en tu casa.*

144 ● Scutură pomul cînd s-au copt fructele.
A. *Shake the tree when the fruit is ripe.*

145 ● Trebuie să prinzi momentul.
G. *Man muss den Augenblick ergreifen.*

146 ● Modelează argila cît e moale. AFRICA NEAGRĂ

147 ● Udă pămîntul pînă nu e prea tîrziu. INDOCHINA

148 ● Coace pîinea cît e fierbinte cuptorul. PERSIA

149 ● Urciorul trebuie umplut cît timp plouă. TURCIA

150 ● Încălzește-te cît arde focul. ROMÂNIA

*

151 ● **O dată vede nașul buricul finului.** (R)

152 ● Moara nu macină cu apa care a trecut.
F. *Le moulin ne moud pas avec l'eau coulée en bas.*
A. *The mill cannot grind with the water that is past.*

153 ● Prilejul pierdut nu se mai recîștigă.
I. *Occasion persa non si riacquista più.*
A. *An occasion lost cannot be redeemed.*

154 ● Dacă spinul nu înțeapă de la început, nu mai înțeapă niciodată.
F. *Si l'espine non picque quand nai, / A pene que picque jamais.* [arh.]

155 ● Prilejul trece.
I. *L'occasione passa.*

156 ● Acoperișul infernului este făcut din ocazii pierdute. PORTUGALIA

V. MUNCĂ

MIJLOACE; ACȚIUNE — INACTIVITATE; MUNCĂ; VREDNICIE — TRÎNDĂVIE

„Prin mijloace rele nu poate fi atins un scop bun."

P. B. SHELLEY

„Cel care vrea să atingă un scop trebuie să admită și mijloacele pentru atingerea acestui scop."

Fr. ENGELS

„Elanul creator nu cunoaște piedeci . . . niciodată satisfăcuți, niciodată descurajați."

N. TITULESCU

*

„Acțiunea este viața sufletului, tot așa de bine ca și a corpului."

G. MEREDITH

„A fi activ înseamnă a trăi. Gîndirea și voința n-ar fi nimic dacă n-ar servi activității. Acțiunea, activitatea, munca sînt necesare echilibrului moral și fizic al omului. Sînt însăși condițiile vieții sale."

P. DOUMER

*

„Cu cît înaintez în cariera vieții, cu atît găsesc mai necesară munca ; ea devine cu timpul cea mai mare dintre plăceri și ține loc tuturor iluziilor pierdute."

VOLTAIRE

„Munca în pielea albă nu se poate emancipa acolo unde munca în piele neagră este stigmatizată."

K. MARX

„Munca e o lege. Cine n-o primește, socotind-o plictiseală, o îndură mai tîrziu ca pe o tortură. Nu vrei să-i fii prieten, ai să-i fii sclav ; nu vrei să fii muncitor, ai să fii rob."

V. HUGO

„Munca este legea lumii moderne, ce nu are loc pentru leneși... Temeiul unui stat e munca și nu legile... bogăția unui popor nu stă nici în bani, ci iarăși în muncă... Fiecare, și mare, și mic, datorește un echivalent de muncă societății în care trăiește..."

M. EMINESCU

„Munca este izvorul oricărei avuții, spun economiștii. Ea este într-a-

„Cu cît înaintez în cariera vieții, cu atît găsesc mai necesară munca ; ea devine cu timpul cea mai mare dintre plăceri și ține loc tuturor iluziilor pierdute."

VOLTAIRE

„Munca în pielea albă nu se poate emancipa acolo unde munca în piele neagră este stigmatizată."

K. MARX

„Munca e o lege. Cine n-o primește, socotind-o plictiseală, o îndură mai tîrziu ca pe o tortură. Nu vrei să-i fii prieten, ai să-i fii sclav ; nu vrei să fii muncitor, ai să fii rob."

V. HUGO

„Munca este legea lumii moderne, ce nu are loc pentru leneși... Temeiul unui stat e munca și nu legile... bogăția unui popor nu stă nici în bani, ci iarăși în muncă... Fiecare, și mare, și mic, datorește un echivalent de muncă societății în care trăiește..."

M. EMINESCU

„Munca este izvorul oricărei avuții, spun economiștii. Ea este într-a-

devăr izvorul oricărei avuții, alături de natură, care îi furnizează materialul pe care ea îl transformă în avuție. Dar munca este infinit mai mult decît atît. Este prima condiție de bază a vieții omenești în genere, și anume în asemenea măsură, încît, într-un anumit sens, trebuie să spunem că ea l-a creat chiar pe om însuși."

Fr. ENGELS

„*Pentru mine, viața fără muncă nu-și are rațiune . . . Mulțumirea mea cea mai mare, singura mulțumire, este lucrul.*"

G. ENESCU

*

„*Un cap mediocru dar harnic merge mai departe decît omul înzestrat dar fără hărnicie.*"

B. GRACIAN

„*Toată lumea se agită ca să-și găsească odihna, dar există oameni atît de leneși încît își pun scopul la început.*"

A. RIVAROL

„*O zi de trîndăvie obosește ca o noapte de nesomn.*"

PETIT SENN

„Lenea, deprinderea comodă, oroarea răspunderii, toate formele inerției sau ale blazării, trag în jos. Te înalță iubirea care a scînteiat în tine pentru formele mai înalte."

T. VIANU

MIJLOACE

157 ● **La vînat cu pușca seacă să nu mergi.** (R)

158 ● Nu e ușor să zbori fără aripi. (Acțiunea cere mijloace.)
L. *Sine pennis volare haud facile est. PLAUT*, „Poenulus", 871.
F. *On ne peut voler sans ailes.*
I. *Non si può volar senza ale.*
A. *No flying without wings.*
G. *Man soll nicht eher fliegen wollen, als bis man Federn hat.*

159 ● Pîinea nu se face fără făină.
L. *Panis non conficitur sine farina.*
I. *Senza farina non si può fare pane.*
G. *Ohne Mehl bäckt man kein Brot.*

160 ● Nu trebuie să te îmbarci fără hrană.
F. *Il ne faut pas s'embarquer sans biscuit.*
I. *Non bisogna imbarcarsi senza biscotti.*
G. *Geht nicht zu Schiff ohne Zwieback.*

161 ● Undiţa fără momeală nimic nu-ţi dobîndeşte. (R)
S. *No se toman truchas a bragas enjutas.*
G. *Eine Angel ohne Köder fängt keine Fische.*

162 ● A merge la pădure fără topor.
F. *Aller au bois sans hache.*

163 ● Cine vrea să facă supă trebuie să aibă pîine.
F. *Il faut avoir du pain qui veut faire soupe.*

164 ● Din pînză puţină, pelerină scurtă.
F. *De peu de drap, courte cape.*

165 ● Nu e totul să ai varză, mai trebuie şi grăsime.
F. *Ce n'est pas tout que des choux, / Il faut encre de la graisse.*

166 ● Cine merge la vînătoare fără cîini se întoarce acasă fără iepuri.
I. *Chi va a caccia senza cani torna a casa senza lepri.*

167 ● Cine nu are decît un ochi trebuie să-l păzească bine şi să-l îngrijească des.
I. *Chi non ha che un occhio ben lo guarda e spesso lo netta.*

168 ● Dacă nu ar fi decît o fîntînă, toată lumea ar muri de sete.

I. *Se non vi fosse altro che una fontana, tutto il mondo morirebbe di sete.*

169 ● E trist bărbierul care n-are decît un brici.

I. *Tristo quel barbiere che non ha che un rasoio.*

170 ● Cînd te duci la desţelenit, nu pleca fără unelte.

S. *Cuando fueres al rozo, / No vayas sin calagozo.*

171 ● Piatra, în fierărie, nu ascute fără apă.

S. *Piedra sin agua no aguza en la fragua.*

172 ● Cine lucrează fără unelte oboseşte de două ori.

A. *He that works without tools is twice tired.*

173 ● Este greu să navighezi fără vînt.

A. *It's hard sailing when there is no wind.*

174 ● Nici un om nu poate face o haină bună dintr-o ţesătură proastă.

A. *No man can make a good coat with bad cloth.*

175 ● Nu pleca pe mare fără busolă.
A. *Do not put to sea without a compass.*

176 ● Trebuie să aibă unghii de fier cel ce prinde un urs.
A. *He must have iron nails, that catches a bear.*

177 ● Cine urmărește scopul trebuie să accepte și mijloacele.
G. *Wer den Zweck will muss auch die Mittel wollen.*

178 ● Se stă rău pe un singur picior.
G. *Auf einem Beine steht man schlecht.*

179 ● Cine merge în picioarele goale după ciuperci nu culege decît din cele bătrîne.
R. *Кто босиком по грибы пойдет тому одни старые грибы дадутся.*

180 ● Cine vrea să mănînce cașă să-și cumpere lingură.
R. *Кто хочет кащу есть тот выкупи ложку.*

181 ● Fără pîine nu poți lucra.
R. *Без хлеба не работать.*

182 ● Nu poți face un nod cu o singură mînă.
R. *Одной рукой узла не завяжешь.*

183 • Nu vei ajunge departe pe calul şchiop.
R. *На хромом коне далеко не уедешь.*

184 • Lipsa pulberii transformă puşca în baston.
AFRICA NEAGRĂ

185 • Briza, poate ea să mişte marmura?
LUMEA ARABĂ

186 • Cine vrea să mestece fier trebuie să aibă dinţi de fier. ARMENIA

187 • Înainte de a prinde boul de urechi, pregăteşte-ţi funia şi jugul. ARMENIA

188 • Nu se ridică zidul cu o singură piatră.
ARMENIA

189 • E greu să stingi focul cu apa de departe.
CHINA

190 • Nu poţi creşte peşte mare în apă mică.
CHINA

191 • Nu se aplaudă cu o singură mînă. CHINA

192 • Nu tai crengi groase cu topor mic. CHINA

193 • Cine vrea să prindă vulpea s-o vîneze cu gîşte. DANEMARCA

194 • Nu lua cu tine un pitic ca să măsori adîncimea unui fluviu. INDIA

195 • Voi putea vedea cu sprîncenele dacă mi se scot ochii? INDIA

196 • Ceața nu poate fi împrăștiată cu evantaiul. JAPONIA

197 • Găleata cu frînghie scurtă nu ajunge la apă. MONGOLIA

198 • Cine invită berze trebuie să aibă broaște. OLANDA

199 • Trebuie să ai mai mult decît o săgeată pentru un arc. OLANDA

200 • Cu o frînghie nu ajungi pînă la cer. PERSIA

201 • Cine nu are pîine să nu țină cîine. PORTUGALIA

202 • Cînd pleci la drum ia-ți tovarăș, cînd pleci la pădure ia-ți toporul. TURCIA

203 • Nu se prinde șarpele cu mîna goală. TURCIA

204 • Oala nu fierbe fără capac. TURCIA

205 ● Pisica fără ghiare nu se poate urca în pom. UNGARIA

206 ● Cîine surd la vînătoare. ROMÂNIA

207 ● Cu gogoşi de tufă nu se-negresc sprîncenile. ROMÂNIA

208 ● Cu mănuşi pre mînă nu torci mătase. ROMÂNIA

209 ● Heba mă mîi în bătaie dacă nu-mi dai arme. ROMÂNIA

210 ● I-a luat apa, a stătut moara. ROMÂNIA

211 ● În coşul gol nu-şi fac şoarecii cuib. ROMÂNIA

212 ● Peştele cu apă nu se prăjeşte. ROMÂNIA

213 ● Pînza nu se ţese fără spată. ROMÂNIA

214 ● Varza nu se învoalve cu o foaie. ROMÂNIA

215 ● Vioara cu o coardă numai n-are nici o dulceaţă. ROMÂNIA

*

Cine are mijloace acţionează cum îi place

216 ● Cine ţine tigaia de coadă o sucește cum îi place.
F. *Qui tient la poêle par la queue la tourne par où il lui plaît.*

217 ● Cine are cal în grajd poate merge și pe jos.
I. *Chi ha cavallo in istalla può ire a piedi.*

218 Cine are cuțitul și pîinea taie felia cum vrea.
I. *Chi ha il coltello e il pane taglia la fette come gli pare.*

219 ● Cine ţine oala în mînă își face supa după pofta lui.
I. *Chi ha il mestolo in mano si fa la minestra a modo suo.*

220 ● Cine are lemne poate face repede surcele.
G. *Wer Holz hat kann bald Späne machen.*

221 ● Cine stă în păpuriș își taie fluierul cum vrea.
G. *Wer im Rohr sitzt schneidet sich die Pfeifen wie er will.*

*

Fiecare folosește mijloacele pe care le are

222 ● Lupul cu colții atacă, taurul cu coarnele.
L. *Dente lupus, cornu taurus petit. HORAȚIU*, „Satire", II. 1. 52.

223 ● Orbului degetele îi țin loc de ochi.
S. *Al ciego, de ojos le sirven los dedos.*

224 ● Picioarele-l scapă pe iepure, dinții îl hrănesc pe lup, coada o apără pe vulpe.
R. *Зайца ноги носят волка зубы кормят, лису хвост бережет.*

* * *

ACȚIUNE

225 ● **Treaba fă-o cum se cade / Și șezi atunci cînd se șade.** (R)

226 ● Dacă faci ceva, să faci.
L. *Age, si quid agis. PLAUT*, „Persa", 650.

227 ● Ceea ce merită să fie făcut, trebuie făcut bine.
A. *Whatever is worth doing at all, is worth doing well.*

228 ● Dacă trebuie să zbori, zboară bine.
A. *If you must fly, fly well.*

229 ● În ce constă cel mai bun lucru? În ceea ce faci, să faci bine. GRECIA ANTICĂ: *PITTACOS*

*

... Şi alte proverbe despre acţiune

230 ● Cine caută găseşte.
L. *Qui quaerit invenit.*
F. *En cherchant on trouve.*
I. *Chi cerca trova.*
S. *Quien busca halla.*
A. *He who will seek may find.*
G. *Wer sucht der findet.*

231 ● Buna intenţie ţine loc de înfăptuire.
L. *Voluntas bona pro facto est.*
F. *La bonne volonté est reputée pour le fait.*
I. *Buona volontà supplisce a facoltà.*
A. *Take the will for the deed.*
G. *Der Wille gilt oft für die Tat.*

232 ● A voi înseamnă a putea.
F. *Vouloir c'est pouvoir.*
I. *Volere è potere.*
A. *Where there's a will there's a way.*
G. *Wer will der kann.*

233 ● Ce e făcut e bun făcut.
F. *Ce qui est fait, est fait.*

I. *Il fatto non si può disfare.*
S. *Lo que hecho es, hecho ha de ser por esa vez.*
A. *What's done can't be undone.*
[GRECIA ANTICĂ: *SOFOCLE*, „Aiax", V. 374; *TEOGNIS*, „Crestomație", V. 583.]

234 • Cine nu vrea cînd poate, atunci cînd vrea, nu poate.
L. *Qui cum potest non vult, tunc cum vult, non potest.*
F. *Qui ne fait pas quand il peut, il ne fait pas quand il veut.*
A. *He that will not when he may, / When he will he shall not may.*

235 • Dacă vrei ca treaba să se facă, du-te; dacă vrei să nu se facă, trimite.
F. *Si vous voulez que votre affaire soit faite, allez-y; si vous voulez qu'elle ne soit pas faite, envoyez-y.*
A. *If you want a thing done, go; if not, send.*

236 • Ce e bine făcut, e făcut de două ori.
A. *That which is well done, is twice done.*
I. *Cosa ben fatta, è fatta due volte.*

237 ● Nu s-a făcut nimic dacă a mai rămas ceva de făcut.
L. *Nil actum credens, cum quid superesset agendum. LUCAN,* „Farsalia", II. 657.

238 ● A trăi nu înseamnă a respira, înseamnă a acționa.
F. *Vivre n'est pas respirer ; c'est agir.*

239 ● La treburi noi, planuri noi.
F. *A nouvelles affaires, nouveaux conseils.*

240 ● Nu e suficient să vrem, trebuie să și putem.
F. *Il ne suffit pas de vouloir, il faut encore pouvoir.*

241 ● Nu se poate face decît făcînd.
F. *On ne peut faire qu'en faisant.*

242 ● Oamenii care nu vor să facă absolut nimic, nu progresează cu nimic și nu sînt buni de nimic.
F. *Les gens qui ne veulent rien faire de rien, n'avancent rien et ne sont bons à rien.*

243 ● Pentru a trăi avem nevoie de puțină viață, ne trebuie însă multă pentru a acționa.
F. *On a besoin pour vivre de peu de vie, il en faut beaucoup pour agir.*

244 ● Unul poate şi nu vrea, altul vrea şi nu poate.
F. *Tel peut qui ne veut | Et tel veut qui ne peut.*

245 ● Cine vrea găseşte şi mijloacele.
I. *A chi vuole non mancano modi.*

246 ● Cine nu îndrăzneşte nimic nu face nimic.
I. *Chi nulla ardisce nulla fa.*

247 ● Fericit cel ce-şi măsoară fiecare pas şi priveşte către sfîrşitul acţiunilor sale.
I. *Felice chi misura ogni suo passo | E chi dell'opere sue riguarda il fine.*

248 ● Nu poate pentru că nu vrea.
I. *Non può perchè non vuole.*

249 ● Mai mult valorează cel care vrea, decît cel care nu poate.
S. *Más hace el que quiere, que no el que puede.*

250 ● Acţiunea este adevăratul rod al cunoaşterii.
A. *Action is the proper fruit of knowledge.*

251 ● Acţiunile vorbesc mai tare decît cuvintele.
A. *Actions speak lauder than words.*

252 ● Cine face ce poate face ce trebuie.
A. *He that does what he can does what he ought.*

253 ● Să nu faci niciodată lucru pe jumătate.
A. *Never do things by halves.*

254 ● Singurul remediu al nenorocirii este acțiunea.
A. *The only cure for grief is action.*

255 ● A face fără să te gîndești mai întîi, pe mulți i-a dus la necazuri.
G. *Vorgetan und nachbedacht, / Hat manchen in gross' Leid gebracht.*

256 ● Ceea ce te face și te menține fericit și voios este numai activitatea.
G. *Was heiter und selig macht und erhält ist bloss Tätigkeit.*

257 ● Ce nu cauți nu găsești.
R. *Чего не ищешь того не сыщешь*

258 ● Este mai bine să acționăm în mod rațional și să dăm greș decît să acționăm fără rațiune și să cîștigăm. GRECIA ANTICĂ: *EPICUR*

259 ● Faptele mărețe au nevoie de pregătiri mari. GRECIA ANTICĂ: *HELIODOR*, „Etiopica".

260 ● Faptele vin ele singure, cu toată liniștea în care le ascundem. GRECIA ANTICĂ: *SOFOCLE*, „Oedip rege", 341.

261 ● Fața face frumusețea statuii, acțiunea face pe a omului. GRECIA ANTICĂ

262 ● Nu înota la suprafață ca grăsimea; pătrunde în adînc ca măduva. MADAGASCAR

263 ● Cine face totdeauna numai ce vrea face rar ceea ce trebuie. SCANDINAVIA

264 ● „Trebuie" nu se înecă niciodată în Dunăre. UNGARIA

265 ● Nu e destul a ști să faci bine, ci trebuie să și faci. ROMÂNIA

* * *

INACTIVITATE

266 ● **Cine nu face nimic învață să facă rău.**

F. *Qui ne fait rien fait mal.*
I. *Niente facendo s'impara a far male.*
S. *Muchos males engendra la ociosidad.*
A. *By doing nothing we learn to do ill.*
G. *Nichts tun lehrt Übles tun.*

267 • Inactivitatea îi învaţă pe oameni să se poarte urît.

L. *Nihil agendo homines male agere discunt. COLUMELLA*, „Despre agricultură", XI. 1. 26.

268 • ...Odihna îndelungată înlesneşte ivirea viciilor.

L. *Nam diuturna quies vitiis alimenta ministrat. CATON*, „Distihuri morale" *, I. 2.

*

269 • **Rugina mănîncă fierul.** (Inactivitatea dăunează.)

L. *Ferrum rubigo consumit. CURTIUS*, „Viaţa lui Alexandru cel Mare", VII. 8. 15.
F. *La rouille ronge le fer.*
I. *La ruggina mangia il ferro.*
S. *El orín roe el hierro.*
A. *Rust eats up iron.*
G. *Rost frisst Eisen.*

270 • Rugina uzează mai mult ca munca.

F. *La rouille use plus que le travail.*
A. *Rust wastes more than use.*

* Denumite şi „Catonete", după numele autorului, ele s-au bucurat în evul mediu de o mare popularitate.

271 • În apa stătută se adună murdăria.
A. *Standing pools gather filt.*

* * *

MUNCĂ

Ce e munca?

272 • Munca e adesea tatăl plăcerii.
F. *Le travail est souvent le père du plaisir.*

273 • Munca e libertate.
F. *Le travail c'est la liberté.*

274 • Munca e prima dintre virtuți.
S. *El trabajo es la primera de las virtudes.*

275 • Munca e legea vieții și rodul ei cel mai bun.
A. *Toil is the law of life and its best fruit.*

276 • Munca e izvorul virtuții.
G. *Arbeit ist der Tugend Quell.*

277 • Munca e comoara oamenilor. GRECIA ANTICĂ: *ESOP,* „Fabule".

278 • Munca e părintele gloriei și al fericirii. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*

279 ● Cuvîntul nu e decît o spumă care plutește pe apă; munca e picătura de aur care găurește. CHINA

*

Munca și ogorul

280 ● Cum vei semăna, așa vei culege.
L. *Ut sementem feceris, ita metes. CICERO,* „De oratore", II. 65. 364.
F. *On récolte ce que l'on a semé.*
A. *We reap what we sow.*
G. *Wie man den Acker baut, so trägt er auch Frucht.*
R. *Что посеешь, то и пожнешь.*

281 ● Ogorul rodește după cum este cultivat.
L. *Sicut ager colitur, sic fructibus hic redimitur.*
F. *Le champ rend des fruits selon qu'il est cultivé.*
I. *Secondo che si coltiva il campo rende i frutti.*

282 ● Cine nu seamănă nu culege. (R)
I. *Chi non semina non raccoglie.*
S. *Quien no siembra no coge.*
A. *He that does not sow does not mow.*

283 ● Cine seamănă puțin culege puțin.
F. *Qui peu sème peu recueille.*
A. *Sow thin, shear thin.*

284 ● Cît valorează omul, atît valorează ogorul său.
F. *Tant vaut l'homme, tant vaut sa terre.*
A. *A man's worth is the worth of his land.*

285 ● Trebuie să semeni ca să recoltezi.
F. *Il faut semer pour recueillir.*
G. *Säen musst du willst du ernten.*

286 ● Cine seamănă prost culege prost.
I. *Chi mal semina mal raccoglie.*
S. *Quien mal siembra mal coge.*

287 ● Pe ogoarele lăsate în paragină crește feriga ce trebuie arsă.
L. *Neglectis urenda filix innascitur agris.*
HORAȚIU, „Satire", I. 3. 37.

288 ● Să nu culegi ceea ce n-ai semănat.
L. *Quae non posuisti ne tollas.*

289 ● În august și la cules de vii nu sînt nici sărbători, nici duminici.
F. *En août et en vendanges / Il n'y a fêtes ni dimanches.*

290 ● La ogor slab, plugar voinic.
F. *A faible champ, fort laboureur.*

291 • Nu trebuie să bagi secerea în lanul altuia.
F. *Il ne faut pas mettre la faucille dans la moisson d'autrui.*

292 • Secerînd trece luna august.
F. *En moissonnant se passe l'août.*

293 • Cine seamănă tîrziu, tîrziu culege.
I. *Chi tardi semina tardi raccoglie.*

294 • Ară bine și adînc, culegi pîine din belșug.
S. *Ara bien y hondo, cogerás pan en abondo.*

295 • Cine ar vrea ca prin plug să prospere, trebuie el însuși fie să-l țină, fie să-l împingă.
A. *He that by the plough would thrive, himself must either hold or drive.*

296 • Cine seamănă în drumul mare își pierde grîul.
A. *He that sows in the highway loses his corn.*

297 • Un plugar pe picioarele sale este mai înalt decît un lord în genunchi.
A. *A ploughman on his legs is higher than a lord on his knees.*

298 • Cine nu vrea să sape ogorul va avea numai buruieni.

G. *Wer den Acker nicht will graben | Der wird nichts als Unkraut haben.*

299 • Ogorul cel mai bun nu produce singur nici un rod.
G. *Der beste Acker bringt allein keine Frucht.*

300 • Cine ară mai adînc strînge recoltă mai bogată.
R. *Глубже пахать больше хлеба жевать.*

301 • Cine seamănă din vreme nu pierde sămînța.
R. *Кто рано сеет семян не теряет.*

302 • Cu o mînă seceră, cu cealaltă seamănă.
R. *Одной рукой жни, другою сей.*

303 • Stăpînul pămîntului nu e cel care hoinărește pe el, ci acela care umblă cu plugul pe el.
R. *Не тот хозяин земли, кто по ней бродит, а тот, кто по ней с сохой ходит.*

304 • Banii nu pică din cer, comorile nu se rostogolesc pe pămînt; vei semăna bine ogorul, te vei bucura de recoltă. CHINA

305 • Dacă omul îl muncește, pămîntul nu lenevește. CHINA

308 • Teme-te că leneșul nu va ara, dar nu te teme că pămîntul galben nu va rodi. CHINA

309 • Dacă arunci sămînța în lac, nu aștepta să răsară. ARHIP. MALAEZ

310 • Cine ară noaptea pierde o pîine pe fiecare brazdă. SCANDINAVIA

311 • Boul ară și cîinele strică brazdele adînci. SUMER

312 • Hambarul plin e în vîrful plugului. TURCIA

313 • Arătura cu sudoare / Deși te doare, / Dar în urmă veselie are. ROMÂNIA

314 • Cel ce la seceriș nu se lenevește, / Pînea din gură nu-i lipsește. ROMÂNIA

315 • Cel ce lucrează la pămînt / Înalță stoguri pe pămînt. ROMÂNIA

*

324 • Vremea plugului cînd vine, să nu te găsească-n pat, ci cu mîna de coarnele plugului legat. ROMÂNIA

323 • Plugul se ruginește dacă nu lucrezi cu el. ROMÂNIA

V. MUNCĂ

306 • Există numai oameni leneși, pămînt leneș nu există; semeni la timp, la timp va rodi. CHINA

307 • În știință, principalul e să socotești; în lucrarea pămîntului, să te scoli devreme. CHINA

Munca și odihna

325 ● Este dulce odihna după ce s-a terminat cu bine munca.
L. *Dulce est confecto rite labore quies.*
L. *Grata quies post exhaustum solet esse laborem.*
I. *Dopo il lavore è dolce il riposo.*
S. *Alivio es de trabajos el reposo.*
A. *After the work is done repose is sweet.*
G. *Nach der Arbeit ist die Ruhe süss.*
[GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*, „Andromaca", 133.]

326 ● Odihna este jumătate de viață.
F. *Repos est demi-vie.*

327 ● Pentru odihnă există veșnicia.
F. *On a l'éternité pour se reposer.*

328 ● Speranța în odihna plăcută ușurează munca cea grea.
F. *L'espoir du doux repos soulage | Le dur labeur de tout ouvrage.*

329 ● Odihna reface forțele.
I. *Il riposo risarcisce le forze.*

330 ● Odihna rușinoasă e mai rea decît moartea.
I. *Peggior della morte è il turpe riposo.*

331 ● Din muncă se naște odihna.
S. *Del trabajo nace el descanso.*

332 ● După muncă vine banul şi odihna.
S. *Tras el trabajo viene el dinero y el descanso.*

333 ● Odihneşte-te ca să munceşti şi munceşte ca să te odihneşti.
S. *Descansa para trabajar y trabaja para descansar.*

334 ● Întîi munca şi apoi odihna.
A. *Work first and then rest.*

335 ● Lipsa de ocupaţie nu înseamnă odihnă.
A. *Absence of occupation is not rest.*

336 ● Oamenii obosesc alergînd după odihnă.
A. *Men tire themselves in pursuit of rest.*

337 ● Timpul liber este recompensa muncii.
A. *Leisure is the reward of labour.*

338 ● Odihna dă gust vieţii.
G. *Ruhe würzt das Leben.*

339 ● Dacă nu oboseşti, nu poţi să te odihneşti.
ALBANIA

*

Munca şi lenea

340 ● Cine mişcă pişcă; cine stă se usucă. [aprox.]
F. *Qui va lèche; / Qui repose sèche.*

341 ● Munca gîndeşte, lenea visează.
F. *Le travail pense, la paresse songe.*

342 ● Hărnicia aduce pîine, lenea sărăcie.
G. *Fleiss bringt Brot, / Faulheit Not.*

343 ● Muncitorii mor în spital şi leneşii se îngraşă ca porcii în salon.
G. *Die Arbeiter sterben im Spital und die Faulenzer mästen sich im Saal.*

344 ● Seara îl apucă pe leneş hărnicia.
G. *Abends wird der Faule fleissig.*

345 ● Munca hrăneşte omul, iar lenea îl strică.
R. *Труд человека кормит, а лень портит*

346 ● O mică realizare este mai bună ca o mare trîndăvie.
R. *Маленькое дело лучше большого безделья.*

347 ● Mai mult valorează gunoiul făcut de muncă decît şofranul lenii. LUMEA ARABĂ

348 ● Unui om harnic îi e mai uşor să treacă peste un munte decît unui leneş să mişte un deget. MONGOLIA

349 ● Lucrul face sănătate, / Trîndăvia tot păcate. ROMÂNIA

350 • Lucrul lungește viața, iar lenea o scurtează. ROMÂNIA

*

Munca și povara

351 • Povara de bunăvoie nu e povară.
I. *Carica voluntaria non carica.*
A. *A voluntary burden is not a burden.*

352 • Simțim mai ușoară povara pe care o ducem cu plăcere.
L. *Portatur leviter quod portat quisque libenter.*

353 • Povara îmblînzește animalul.
F. *La charge dompte la bête.*

354 • Ce se face cu plăcere nu este obositor.
I. *Quel che si fa con piacere non è fatica.*

355 • Chiar dacă e rîioasă, cămila duce povara mai multor măgari. GRECIA ANTICĂ

356 • Calului zdrobit de oboseală coama îi e o povară. CEHOSLOVACIA

357 • Povara unui elefant numai un elefant o poate duce. INDIA (Munca să fie proporționată cu puterea fiecăruia.)

*

Munca și timpul

358 ● Cu cît munca va fi mai plăcută, cu atît ora va fi mai scurtă. (Timpul trece repede, cînd munca e plăcută.)
L. *Sic erit hora brevis, sic labor ipse levis.*

359 ● Ziua nu este lungă pentru cel care muncește. [aprox.]
L. *Nullus agenti dies longus.*

360 ● Ajunge fiecărei zile truda ei.
F. *A chaque jour suffit sa peine.*

361 ● Munca înseamnă o zi scurtă și o viață lungă. TURCIA

*

Munca și plictiseala

362 ● Munca ne scapă de trei mari rele: de urît, de fapte rele și de nevoie. (R)
F. *Le travail éloigne de nous trois grands maux: l'ennui, le vice et le besoin.*

363 ● Plictiseala a intrat în lume prin lene.
F. *L'ennui est entré dans le monde par la paresse.*

364 ● Plictiseala e o boală al cărui leac e munca.
F. *L'ennui est une maladie dont le travail est le remède.*

365 ● Cine munceşte pământul nu se plictiseşte acasă.
R. *В поле кто служит о доме не тужит.*

366 ● Mîinile care muncesc nu cunosc plictiseala.
R. *Рабочие руки не знают скуки.*

*

367 ● **Unii sapă viile, / Alţii beau vinurile.** (R)

368 ● Măgarul duce vinul şi bea apă.
I. *L'asino porta il vino e beve l'acqua.*
A. *The ass that carrieth wine, drinketh water.*
G. *Der Esel trinkt Wasser, wenn er auch Wein trägt.*

369 ● Noi am bătut tufişurile şi alţii au prins pasărea.
F. *Nous avons battu les buissons / Et un autre a pris l'oiseau.*
A. *One beats the bush and another catches the bird.*

370 ● Altul culege onorurile.
L. *Tulit alter honores. VIRGILIU*

Femei torcînd. (Detaliu de pe un lecit atic
decorat de pictorul Amasis.
Metropolitan Museum of Art, New York.
După vol. *Enciclopedia civilizației grecești*,
Editura Meridiane, București, 1970, p. 235.)

Lecții de muzică și de lectură.
(Detaliu de pe o cupă de Duris.)

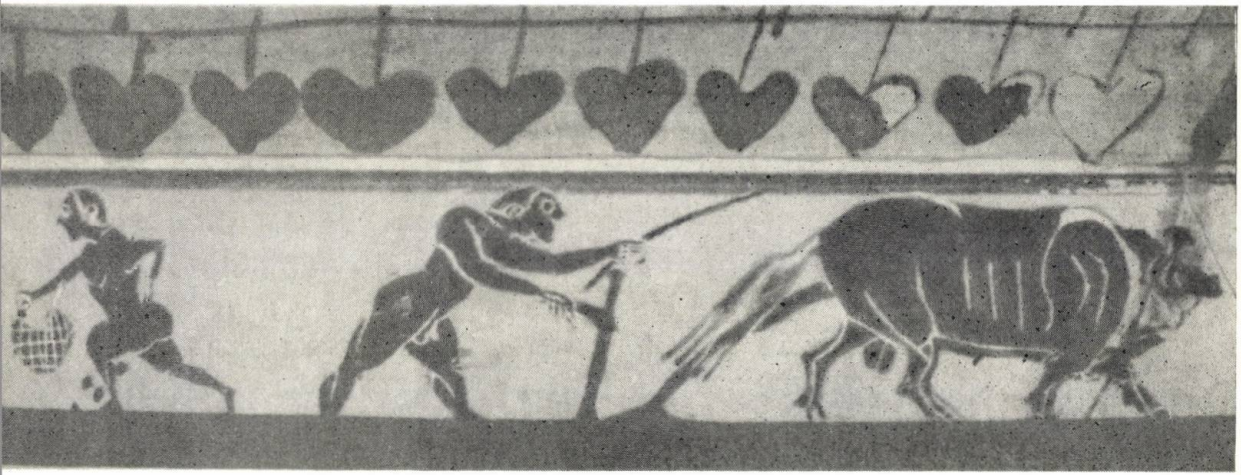

Semănător și plugar. (Detaliu de pe o cupă cu figuri negre.
(British Museum. Reproducere din vol. *Enciclopedia civilizației grecești*,
Editura Meridiane, București, 1970, p. 31.)

371 ● Cîinii mici găsesc iepurele, iar cei mari îl prind.
L. *Minores leporem canes reperiunt, majores capiunt.*

372 ● Firul nu rămîne al celui care-l toarce.
L. *Non nenti suum manet linum.*

373 ● Socoți că cel mai mare bine constă în a trăi din munca altuia?
L. *Summa bona putas, aliena vivere quadra? IUVENAL*

374 ● Tot astfel trudiți voi, dar nu în folosul vostru.
L. *Sic vos non vobis. VIRGILIU*

375 ● Unul a făcut săgeata, altul a aruncat-o.
L. *Telum hic texuit, ille deduxit.*

376 ● Unul merită premiul, altul îl smulge.
L. *Palmam alter meret, alter praeripit.*
[GRECIA ANTICĂ: *ZENOBIOS*, „Proverbe", I. 65.]

377 ● Caii aleargă după avantaje și măgarii le apucă.
F. *Les chevaux courent les bénéfices et les ânes les attrapent.*

378 ● Unul are faima și altul spală lîna.
I. *Uno ha la fama e l'altro lava la lana.*

379 ● Unul seamănă, altul culege.
I. *Uno semina, l'altro raccoglie.*
[GRECIA ANTICĂ: *ARISTOFAN*, „Cavalerii", 392.]

380 ● Unul momeşte vînatul şi altul îl vînează.
S. *Uno levanta la caza y otro la mata.*

381 ● Unul face scaunul şi altul stă pe el.
A. *One man makes a chair and another man sits in it.*

382 ● Nu se poate dormi pentru alţii, dar se poate munci pentru ei.
G. *Man kann nicht für andere schlafen, aber für sie arbeiten.*

383 Săracii ajută la prinsul vulpilor, bogaţii se fălesc în blănurile lor.
G. *Die Armen helfen die Füchse fangen, / Die Reichen in den Pelzen prangen.*

384 ● Unii nu pot să are şi să semene, dar pot să strîngă grînele.
G. *Mancher darf nicht ackern und nicht säen und kann doch Getreide mähen.*

385 ● Unul cu munca şi strădania, celălalt cu profitul şi răsplata.
G. *Der eine hat Arbeit und Fleiss, / Der ander Nutzen und Preis.*

386 ● Nu toţi care mănîncă pîine ară şi pămîntul.
R. *Не всяк пашет кто хлеб ест.*

387 ● Unii ară, alţii fac semn cu mîna.
R. *Люди пахать, а мы руками махать.*

388 ● Unul munceşte, iar altul îşi însuşeşte rodul muncii.
R. *Один работает, а другой присваивает себе плоды его труда.*

389 ● Ursul joacă şi ţiganul ia banii.
R. *Медведь пляшет, а цыган деньги берет.*

390 ● Cămila transportă zahăr, dar mănîncă scaieţi. AFGANISTAN

391 ● Albina face mierea, dar n-o mănîncă ea. INDOCHINA

392 ● Măgarii duc ovăzul şi caii îl mănîncă. OLANDA

393 ● Muncitorii dobîndesc cu munca mîinilor lor, iar boierii cu munca altora, şezînd pe saltele. ROMÂNIA

394 ● Nu e pentru cine se găteşte, / Ci pentru cine se nimereşte. ROMÂNIA

395 ● Unii dumică şi alţii mănîncă. ROMÂNIA

396 ● Unii sapă şi muncesc, / Alţii beau, chefăluiesc. ROMÂNIA

397 ● Unii ţes la pînză şi alţii o poartă. ROMÂNIA

398 ● Un om macină, altul face azimă din făina lui. ROMÂNIA

399 ● Unul umblă şi străbate / Şi pe alt fericea-l bate. ROMÂNIA

*

400 ● **Laptele pînă nu-l baţi, smîntînă nu poţi să scoţi.** (R)

401 ● Cine vrea să mănînce miezul, trebuie mai întîi să spargă coaja. (R)

L. *E nuce nucleum qui esse volt, frangat nucem. PLAUT*, „Curculio", 55.
I. *Bisogno rompere la noce, se si vuol mangiare il nocciuolo.*
A. *He that will eat the kernel, must crack the nut.*
G. *Wer kosten will die süsse Nuss, / Die harte Schal' erst knacken muss.*

402 ● Nici un cîştig fără osteneală.

F. *Nul bien sans peine.*
S. *No hay bien sin trabajo.*
A. *Without pains no gains.*
G. *Es gibt kein Vorteil ohne Mühe.*

403 ● Nici o viaţă fără trudă.
F. *Nulle vie sans peine.*

404 ● Nici o pîine fără trudă.
F. *Nul pain sans peine.*

405 ● Străduinţa depăşeşte ştiinţa.
F. *Diligence passe science.*

406 ● Trebuie să spargi osul pentru a suge măduva.
F. *Il faut rompre l'os pour en sucer la moelle.*

407 ● Cine are nevoie de foc să meargă să-l caute.
I. *Chi ha bisogno del fuoco lo vada a cercare.*

408 ● Trebuie să alergi ca să m-ajungi.
I. *Bisogna che tu corra se mi vuoi arrivare.*

409 ● Cine vrea să mănînce fructul trebuie să se cațere în pom.
A. *He that would eat the fruit must climb the tree.*

410 ● Cîinele care caută găseşte un os.
A. *The dog that trots about finds a bone.*

411 ● Cursa se cîştigă alergînd.
A. *The race is got by running.*

412 ● Nici o osteneală, nici un cîștig.
A. *No pains, no gains.*

413 ● A transpira muncind este mai bine decît a putrezi.
G. *Abschwitzen ist besser als abfaulen.*

414 ● Ce e bun nu se obține ușor.
R. *То что хорошо, не легко даётся.*

415 ● Cine fuge ajunge.
R. *Кто бежит, тот и догоняет.*

416 ● Cui îi place mierea să crească albine.
R. *Кто любит мед заводи пчел.*

417 ● Dacă nu te apleci pînă la pămînt, nu poți culege ciupercile.
R. *Не поклонясь до земли, и гриба не подымешь.*

418 ● Mai adînc în pădure, mai multe lemne.
R. *Дальше в лес, больше дров.*

419 ● Pentru ca să mănînci pește, trebuie să intri în apă.
R. *Чтобы рыбку съесть, надо в воду лезть.*

420 ● Cine vrea un păun își dă osteneala de a merge în India. LUMEA ARABĂ

421 ● Cît timp ai sandale în picioare, strivește scaieții și spinii și fă-ți drum. LUMEA ARABĂ

422 ● Nu poți prinde raci fără pantaloni uzi. BULGARIA

423 ● Cine muncește din greu va cina cu plăcere. CHINA

424 ● Nu tragi clopotul, nu sună; nu te străduiești, nu reușești. CHINA

425 ● Pînă nu treci muntele, nu vezi valea. CHINA

426 ● Dacă vrei să vezi serbarea, trebuie să mergi pînă la pagodă. INDOCHINA

427 ● Cu papuci în picioare nu prinde pisica șoarecele. ROMÂNIA

428 ● Ieslea nu merge la bou, ci boul la ea. ROMÂNIA

*

429 ● **Năduşala scoate boala.** (R)

430 ● Lucrul dobîndit cu sudoare e mai de preț ca o moștenire.
F. *Chose acquise en suant | Est plus chérie que patrimoine.*

431 ● E mai bine să asuzi decît să tremuri.
I. *E meglio sudare che tremare.*

432 ● Pîinea agonisită cu sudoare are gust bun.
I. *Pane di sudore ha gran sapore.*

433 ● Nimic dulce fără sudoare.
A. *No sweet without sweat.*

434 ● Sudoarea muncii pe mînă merită mai multă cinstire decît un inel de aur pe deget.
G. *Arbeitsschweiss an Händen hat mehr Ehre als ein goldener Ring am Finger.*

435 ● Dacă munceşti pînă asuzi, mănînci după poftă.
R. *Работаш до пота, ешь от брюха.*

436 ● Nu devii campion fără a asuda. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*

437 ● Cu apa corpului se scoate apa puţului. INDIA

438 ● Ca să obţii o ceaşcă de orez, trebuie să umpli o ceaşcă de sudoare. INDOCHINA

*

439 • **La culesul viilor nu merge cu strugurii în traistă.** (R) (Să nu faci o muncă inutilă.)

440 • Nu are rost să arunci plasa în apa fără peşte.
I. *Nel fiume senza pesci non serve gittar reti.*

441 • Nu are rost să stropeşti recolta anului trecut [aprox.]
A. *It's little good awatering last year's crop.*

442 • Nu căuta parfum în coteţul cîinelui.
A. *Look not for musk in a dog's kennel.*

443 • Nu te obosi să te descalţi pentru a trece un rîu secat. ARMENIA

444 • Nu se dă apă la găini cînd plouă. BULGARIA

445 • De ce să faci găuri noi cînd te poţi folosi de cele vechi? DANEMARCA

446 • E cu totul inutil de a-ţi scuipa în palme, cînd vrei să te arunci în apă. MADAGASCAR

447 • Nu sădi-n nisipuri vreo zambilă, / Ai de vremea-ţi şi de truda-ţi milă. PERSIA

*

448 ● **Nu lăsa pe mîine, ce poţi face azi.** (R

F. *Ne remettez jamais au lendemain, Ce que vous pouvez faire le jour même*
I. *Quel che puoi far oggi, non rimandar a domani.*
S. *Lo que has de hacer, no digas cras pon la mano y haz.*
A. *Never put off till to-morrow, wha you can do today.*
G. *Was du heute kannst besorgen, das verschiebe nicht auf morgen.*
R. *Что можешь сделать сегодня, не откладывай на завтра.*

449 ● Nu trebuie niciodată lăsat pentru noapte ceea ce se poate face ziua.
F. *Il ne faut jamais laisser à la nuit ce qu'on peut faire de jour.*

450 ● Tot ce poate fi făcut în altă zi, poate fi făcut şi azi.
F. *Tout ce qui peut être fait un autre jour, le peut être aujourd'hui.*

451 ● Mîine va fi o altă zi.
S. *Manaña sera otro día.*

452 ● Pe calea de „Apoi" se ajunge la casa lui „Niciodată".
S. *Por la calle de „Después" se acabe a la casa de „Nunca".*

453 ● Amînarea este un pierde-vară.
G. *Aufschub ist ein Tagedieb.*

454 ● Nu se umple hambarul amînînd pe a doua zi. GRECIA ANTICĂ: *HESIOD*, „Munci și zile", 410.

455 ● „Astăzi" e lumea; „Mîine" e pe altă lume. AFRICA NEAGRĂ

456 ● A fost semănat cuvîntul „Mîine" și el n-a mai răsărit. LUMEA ARABĂ

457 ● Amînă pe mîine odihna, nu și munca. LUMEA ARABĂ

458 ● Prin strada lui „Mai tîrziu" se ajunge în piața lui „Niciodată". PORTUGALIA

*

459 ● **Cu o stropitură de ploaie / Pămîntul nu se moaie.** (R)

460 ● Cu o rîndunică nu se face primăvară. (R)
L. *Una hirundo non efficit ver.*
F. *Une hirondelle ne fait pas le printemps.*
I. *Una rondine non fa primavera.*
S. *Ni un dedo hace mano, / Ni una golondrina verano.*
A. *One swallow makes no summer.*
G. *Eine Schwalbe macht noch keinen Frühling aus.*

[GRECIA ANTICĂ: *ARISTOFAN*
ARISTOTEL, „Etica nicomahică"
I.6.]

461 ● Cu o floare nu se face o ghirlandă.
F. *Une fleur ne fait pas une guirlande*
I. *Un fior non fa ghirlanda.*
A. *One flower makes no garland.*
G. *Eine Blume macht keinen Kranz*

462 ● Cu o floare nu se face primăvară. (R
L. *Unus flos non fecit ver.*
I. *Un fiore non fa primavera.*

463 ● Cu o piatră nu se clădește un zid.
I. *Una pietra non fa muro.*

464 ● Cu o albină nu se face un stup.
A. *One bee makes no swarm.*

465 ● Un deget nu face o mînă, o grindă nu
face un perete, o rîndunică nu face vara
G. *Ein Finger macht keine Hand, | Ein*
Balken keine Wand, | Ein Schwälblein keinen Sommer.

466 ● Unul singur pe cîmpul de luptă nu se
poate numi luptător.
R. *Один в поле не воин.*

467 ● Cu un copac nu se face o pădure. AFRICA
NEAGRĂ

468 ● Cu o piatră nu se face un pod. TURCIA

469 ● Cu un pai, găina nu se-ngrașă. ROMÂNIA

470 ● Numai c-o lovitură copacul nu cade. ROMÂNIA

*

471 ● **Peste gardul mititel / Sare și un cățel.** (R)

472 ● Cu cît gardul e mai jos, cu atît se trece mai ușor. (O muncă ușoară se face repede.)
F. *Plus la haie est basse, plus on y passe.*

473 ● Cine are un singur porc îl îngrașă ușor.
I. *Chi ha un sol porco, facilimente l'ingrassa.*

474 ● Chelul lesne se tunde. (R)
A. *A bald head is soon shaved.*

475 ● Un cal mic e ușor de curățit.
A. *A short horse is soon curried.*

476 ● Un foc mic e repede stins.
A. *A little fire is quickly trodden out.*

477 ● Cine nu are decît un ochi îl șterge bine.
G. *Wer nur ein Auge hat wischt es genau.*

478 ● Părul scurt e repede periat.
G. *Kurzes Haar ist bald gebürstet.*

*

479 ● **Cum ți-e lucru, așa și plata.** (R)

L. *Par praemium labori.*
F. *Tel travail, tel salaire.*
I. *Quale il lavoro, tale la mercede*
S. *Cual el trabajo, tal la paga.*
A. *As the work, so the pay.*
G. *Wie die Arbeit, so der Lohn.*
R. *Какова работа, такова и плата.*

480 ● Orice muncă cere răsplată.
L. *Omnis labor optat praemium.*
I. *Ogni fatica merita ricompensa.*
S. *Obra hecha dinero espera.*
A. *The labourer is worthy of his hire.*
G. *Jeder Arbeiter ist seines Lohnes wert.*

481 ● Meseriașul merită răsplată.
L. *Dignus operarius mercede.*

482 ● Cei care au fost la trudă trebuie să fie și la cinstire.
F. *Ceux qui ont été à la peine doivent être à l'honneur.*

483 ● Un cîine bun merită un os bun.
A. *A good dog deserves a good bone.*

484 ● Valorează cît aurul cel care poate să-l cîștige.
A. *He is worth gold that can win it.*

485 ● Fiecare își duce meritele în coșul său. LUMEA ARABĂ (Fiecare primește atît cît merită.)

*

486 ● **Cu munca, frate, și din piatră scoți lapte.** (R)

487 ● Cu ajutorul muncii iese foc din piatră.
L. *Ignis de lapide surgit mediante labore.*
G. *Arbeit gewinnt Feuer aus Stein.*

488 ● Munca face pîine din pietre.
G. *Arbeit macht aus Steinen Brot.*

489 ● Lovești în piatră, va fi foc; nu lovești, nu va fi nici fum. CHINA

490 ● Lovește o piatră rece și va sări o scînteie fierbinte. ISRAEL

*

491 ● **Omul sfințește locul.** (R)

492 ● Omul cinstește locul, nu locul pe om.
G. *Der Mensch ehrt den Platz, nicht der Platz den Menschen.*

493 ● Nu locul înfrumusețează omul, ci omu locul.

R. *Не место красит человека, а чело век место.*

494 ● Comuna arată cum muncește primarul ROMÂNIA

*

495 ● **Voinicul cunoaște două poteci.** (R)

496 ● Trebuie să ai două corzi la arcul tău (Trebuie să avem mai multe mijloace pentru a realiza ceva temeinic.)

F. *Il faut avoir deux cordes à son arc.*
A. *Have two strings to your bow.*

*

497 ● **Nici o zi fără o linie.** (Nici o zi fără o realizare.)

L. *Nulla dies sine linea. PLINIU CEL BĂTRÎN* *, „Istoria naturală", XXXV. 36. 10.
F. *Pas un jour sans une ligne.*
S. *Ningún día sin trazar una linea.*
A. *No day without a line.*
G. *Und keinen Tag soll man verpassen.*

* Se referea la activitatea prodigioasă a celebrului pictor Apelles.

498 ● Am pierdut o zi. *
L. *Diem perdidi. SUETONIU,* „De vita Caesarum": Titus, VIII.

499 ● Fă astfel ca nici o oră să nu-ți treacă fără rod.
L. *Fac ut nulla tibi sine fructu transeat hora.*

500 ● Nici o zi trăită fără folos.
I. *Nessun giorno sia da te vissuto inutilmente.*

501 ● Fiecare zi cu munca ei.
A. *Every day brings its work.*

502 ● O zi în care ai realizat ceva este o zi fericită. JAPONIA

*

503 ● **Piatra care se rostogolește nu prinde mușchi.**

L. *Saxum volutum non obducitur musco.*
F. *Pierre qui roule n'amasse pas de mousse.*
I. *Pietra mossa non fa muschio.*
S. *Piedra movediza nunca moho la cobija.*
A. *A rolling stone gathers no moss.*
G. *Walzender Stein wird nicht moosig.*

* Cuvinte folosite de împăratul roman Titus [cînd] trecea o zi fără să întreprindă nimic folositor.

504 ● Pe drumul bătut nu crește iarba.
F. *A chemin battu il ne croît poin d'herbe.*
I. *L'erba non cresce sulla strada maestra*
A. *Grass grows not upon the highway*
G. *Auf dem Fusspfad wächst kein Gras*

505 ● Cheia întrebuințată este totdeauna lucioasă.
A. *The used key is always bright.*

506 ● Roata care se învîrtește nu prinde rugină.
A. *The wheel that turns gathers no rust.*

*

Roadele muncii sînt dulci

507 ● Rodul muncii este cea mai dulce dintre plăceri.
F. *Le fruit du travail est le plus doux des plaisirs.*

508 ● Belșugul obținut prin muncă e dulce la gust.
A. *Wealth got by labour is sweet in the enjoyment.*

509 ● Greu spinării, ușor inimii.
R. *Тяжело спине, легче средцу.*

510 ● Nimeni nu mănîncă o bucată mai gustoasă ca aceea pe care a cîştigat-o prin propria sa muncă. LUMEA ARABĂ

511 ● Pesmetul muncit este mai dulce decît cozonacul furat. JAPONIA

*

Munca deschide pofta de mîncare

512 ● După muncă, masa e mai gustoasă.
L. *Jucunda post laborem mensa.*
R. *По работе еда вкуснеи.*

513 ● Cine munceşte bine mănîncă şi bea bine.
S. *Bien come y bien bebe quien bien trabaja.*

514 ● Munca este cea mai bună fiertură.
R. *Работа — лучший приварок.*

*

... Şi alte proverbe despre m u n c ă

515 ● Porunceşte şi fă singur.
I. *Comanda e fai da te.*
S. *Manda, manda, Pedro, y anda.*
A. *Bid me and do it yourself.*
A. *Command your man and do it yourself.*

516 ● Munca stăruitoare le învinge pe toate.
L. *Labor omnia vincit improbus. VIRGILIU*, „Georgicele", I. 145.
S. *Con trabajo todo se alcanza.*
G. *Arbeit überwindet alle Schwierigkeit.*

517 ● Munca îmbogăţeşte.
L. *Labor ditat.*
A. *Work provides plenty.*

518 ● Munca terminată e plăcută.
L. *Acti labores jucundi.*
A. *Past labour is pleasant.*

519 ● Suferă pentru a şti şi munceşte pentru a avea.
F. *Souffre pour savoir et travaille pour avoir.*
G. *Man muss leiden um zu wissen und arbeiten um zu haben.*

520 ● Cînd munca îşi face drum, de obicei urmează lauda.
L. *Solet sequi laus, cum viam facit labor. PUBLILIUS SYRUS*

521 ● Nimeni nu lucrează bine dacă e silit.
L. *Nemo bene agit invitus.*

522 ● Să-ţi fie totdeauna undiţa întinsă.
L. *Semper tibi pendeat hamus. OVIDIU*

523 ● Cine iubește munca ajunge la cinstire.
F. *Qui aime labeur parvient à l'honneur.*

524 ● Cine vrea să mănînce trebuie să muncească.
F. *Il faut travailler qui veut manger.*

525 ● Împinge-ți tu treburile, ca să nu te împingă ele pe tine.
F. *Pousse tes affaires et que ce ne soit pas elles qui te poussent.*

526 ● Marea formulă modernă este: muncă, muncă și iar muncă.
F. *C'est la grande formule moderne: du travail, toujours travail et encore du travail.*

527 ● Muncă fără grijă, muncă de nimic.
F. *Labeur sans soin, labeur de rien.*

528 ● Munca n-a dezonorat niciodată pe nimeni.
F. *Le travail n'a jamais déshonoré personne.*

529 ● Nu există treburi neînsemnate.
F. *Il n'est point de petites affaires.*

530 ● Boul merge încet, dar trage bine.
I. *Il bue va adagio, ma tira bene.*

531 ● Grea povară să nu ai nici o treabă.
I. *La peggior soma è il non averne alcuna.*

532 ● Gîndește încet și lucrează repede.
I. *Pensa adagio e lavora presto.*

533 ● În oala care fierbe nu cad muște.
I. *A pignatta che bolle non si accostano mosche.*

534 ● Mama științei este oboseala. (Oboseala datorită muncii creatoare.)
I. *La madre della scienza è la fatica.*

535 ● Am obținut biruința, dar nu fără a munci.
S. *He obtenido la palma, mas no sin trabajar.*

536 ● Ce se agonisește prin muncă se păstrează mai cu grijă.
S. *Mejor se guarda lo que con trabajo se gana.*

537 ● Macină cel care stă în moară, nu cel care pleacă și vine.
S. *El que está en la aceña muele, que no el que va y viene.*

538 ● Nu există drum cît de scurt fără muncă.
S. *No hay atajo sin trabajo.*

539 ● Cine munceşte şi prosperă toarce aur.
A. *He that labours and thrives spins gold.*

540 ● Este mai bine să torci cu Penelopa * decît să cînţi cu Helena **. (Mai bine să muncim alături de cei vrednici şi cinstiţi decît să petrecem cu cei care ne pot duce la pieire.)
A. *It is better to spin with Penelope than sing with Helen.*

541 ● Broasca ţestoasă cîştigă cursa, în timp ce iepurele doarme.
A. *The tortoise wins the race, while the hare is sleeping.*

542 ● Este uşor greblii să strîngă după mătură.
A. *There is little for the rake to get after the besom.*

543 ● Fără muncă, fără bani.
A. *No work, no money.*

---

* Soţia lui Odiseu, rege în Ithaca. Penelopa rămîne credincioasă soţului ei timp de douăzeci de ani cît acesta lipseşte de acasă.

** Soţia lui Menelaus, rege în Lacedemonia. Helena este răpită de Paris pe care îl însoţeşte la Troia, fapt care duce la dezastruosul război troian, în care grecii se bat zece ani încheiaţi.

544 ● Grăbește-te la mîncare, grăbește-te și la muncă.
A. *Quick at meat, quick at work.*

545 ● Învață să muncești și să aștepți.
A. *Learn to labour and to wait.*

546 ● Mai bine să muncești decît să ruginești. [aprox.]
A. *Better to wear out than to rust out.*

547 ● Munca cinstită are o față fermecătoare.
A. *Honest labour bears a lovely face.*

548 ● Munca este ușoară cînd este plătită cu iubire.
A. *Labour is light where love doth pay.*

549 ● Munca femeii și spălatul vaselor nu se termină niciodată.
A. *A woman's work and washing of dishes is never at an end.*

550 ● Muncind învățăm.
A. *In doing we learn.*

551 ● Nimic nu se realizează fără muncă.
A. *Nothing is achieved without toil.*

552 ● Numai muncă și distracții de loc, face din Ion un băiat posomorît.
A. *All work and no play, makes Jack a dull boy.*

553 ● Nu ține un cîine ca să latri tu.
A. *Do not keep a dog and bark yourself.*

554 ● Orice fel de muncă e bună.
A. *Work of any kind is good.*

555 ● Scuipă în palmă și apucă cu mai multă nădejde.
A. *Spit in your hand and take better hold.*

556 ● Cum muncești, așa mănînci.
G. *Wie man arbeitet, so isst man.*

557 ● Muncă murdară, bani sclipitori.
G. *Schmutzige Arbeit, blankes Geld.*

558 ● Omul e făcut pentru muncă, după cum pasărea e pentru zbor.
G. *Der Mensch ist zur Arbeit, wie der Vogel zum Fliegen gemacht.*

559 ● Prin sîrguință la țel.
G. *Durch Fleiss zum Ziel.*

560 ● Bucata de plăcintă nu e mare, dar costă multă muncă.
R. *Невелик кусок пирога, а стоит много труда.*

561 ● Buruiana nu crește pe locul bătătorit.
R. *Где ногой ступит — трава не растет.*

562 ● Capul nu așteaptă coada.
R. *Голова хвоста не ждёт.*

563 ● Dacă nu știi să coși cu aur, atunci bate cu ciocanul.
R. *Не умеешь шить золотом, так бей молотом.*

564 ● Fără muncă nu scoți nici pește din eleșteu.
R. *Без труда не вытащишь и рыбки из пруда.*

565 ● Grija cea mare, cînd nu e de lucru, nu cînd e prea mult.
R. *Не то забота, что много работы, а то забота, когда ее нет.*

566 ● Muncii nu-i place gluma.
R. *Дело шутки не любит.*

567 ● Nu e muncă fără grijă; grija trăiește și fără muncă.
R. *Работы без заботы нет; а забота и без работы живёт.*

568 ● Pomul îl sădești repede, dar roadele de pe el le culegi tîrziu.
R. *Дерево скоро садят, да не скоро с него плод едят.*

569 ● Șoimul nu stă pe loc, unde vede o pasăre acolo zboară.

R. *Сокол на одном месте не сидит, а где увидит птицу туда и летит.*

570 ● Ţinteşti în piatră, pierzi săgeţile.
R. *В камень стрелять, только стрелы терять.*

571 ● Hrana noastră să ne-o agonisim noi înşine. GRECIA ANTICĂ: *FOCILIDE*, „Sentinţe".

572 ● Nici o artă şi nici o ştiinţă nu e posibilă fără muncă. GRECIA ANTICĂ: *DEMOCRIT*, „Fragmente", 59.

573 ● Nu există drum uşor spre geometrie. GRECIA ANTICĂ: *EUCLID*

574 ● Omule, oricine ai fi, munceşte; plăteşte-ţi viaţa prin muncă. GRECIA ANTICĂ: *FOCILIDE*, „Sentinţe".

575 ● Praful pe picioare face mai mult decît praful lăsat în urmă. AFRICA NEAGRĂ

576 ● Dacă s-ar fi ştiut de munca boului, nu l-ar mai fi tăiat. ALBANIA

577 ● Cine nu are treabă dă de lucru altora. CHINA

578 ● Cine pescuieşte e ud; cine vînează e iute de picior. CHINA

579 ● Cîinele în coteț latră la puricii lui; cîinele care vînează nici nu-i simte. CHINA

580 ● E rău cînd pescarul e uscat și vînătorul ud. COREEA

581 ● Cea mai mică muncă duce la orez cu unt. INDIA

582 ● Cine nu se teme de muncă nu se teme nici de foame. INDOCHINA

583 ● Puțul din care se scoate apă mai des are apa cea mai limpede. ISRAEL

584 ● O moară care lucrează nu îngheață niciodată. JAPONIA

585 ● Mai bine să te gîndești o zi decît să muncești degeaba o săptămînă întreagă. SCANDINAVIA

586 ● Cele două mîini nu slujesc decît un singur cap. TURCIA

587 ● Omul face munca și munca îl face pe om. TURCIA

588 ● Ce macini aceea coci. UNGARIA

589 ● Pasărea pentru zbor, omul pentru muncă. UNGARIA

590 ● Mîna altuia nu te scarpină cum îţi place. ROMÂNIA („Nu te lăsa în nădejdea altuia".)

591 ● Munca e blagoslovită, / Cînd te ţii de ea ai pită. ROMÂNIA

* * *

HĂRNICIE

Ce e hărnicia ?

592 ● Hărnicia e mama succesului.
S. *La diligencia es madre de la buena ventura.*
A. *Industry is the parent of success.*

593 ● Hărnicia e mîna dreaptă a norocului şi cumpătarea mîna sa stîngă.
A. *Industry is fortune's right hand and frugality her left.*

594 ● Hărnicia e cea mai bună loterie. (Loterie la care toate numerele sînt cîştigătoare.)
G. *Arbeitsamkeit ist die beste Lotterie.*

*

595 ● **Cine se scoală de dimineață departe ajunge.** (R)

596 ● Culcă-te o dată cu mielul și scoală-te o dată cu ciocîrlia.
F. *Couchez-vous avec l'agneau et levez-vous avec l'alouette.*
A. *Go to bed with the lamb and rise with the lark.*

597 ● Dimineața poartă aur în gură. (R)
A. *The morning hour has gold in its mouth.*
G. *Morgenstunde hat Gold im Munde.*

598 ● Să se scoale primul din pat și să meargă ultimul la culcare.
L. *Primo cubitu surgat, postremus cubitum eat. CATO CEL BĂTRÎN*

599 ● Se numește auroră* fiindcă are aur în gură.
L. *Aurora quia habet aurum in ore.*

600 ● Cine vrea să placă tuturor trebuie să se scoale de dimineață.
I. *Bisogna che s'alzi di buon'ora chi vuol piacere a tutti.*

601 ● Ziua bună se cunoaște de dimineață. (R)
I. *Dalla mattina si conosce il buono giorno.*

* Zori de zi.

602 ● Scularea de dimineață înseamnă muncă și bogăție.
S. *Madruga e verás, | Trabalha e teras.*

603 ● Cine vrea să-nșele vulpea trebuie să se scoale de dimineață.
A. *He that will deceive the fox must rise betimes.*

604 ● O oră dimineața valorează cît două seara.
A. *An hour in the morning is worth two in the evening.*

605 ● Pasărea de dimineață prinde viermi.
A. *The early bird catches the worm.*

606 ● Cu cît pleci mai devreme, cu atît ai mai mult spor.
R. *Поезжай скорее, шаг будет спорнее.*

607 ● Reușita îl așteaptă pe cel ce se scoală de dimineață.
R. *Кто рано встаёт, того удача ждёт.*

608 ● Zorile își iau asupra lor o treime din lucrare. GRECIA ANTICĂ: *HESIOD*, „Munci și zile", 578.

609 ● Cel bogat e întrecut de cel care se scoală de dimineață. AFRICA NEAGRĂ

610 ● Cine se scoală cu primele cîntece ale prepeliței acela o va mînca. AFRICA NEAGRĂ

611 ● Viitorul unui an depinde de primăvară; cel al unei zile de ora „yu" *. CHINA

612 ● Cine se scoală mai de dimineață acela e mai mare în sat. ROMÂNIA

*

613 ● **Moara bună și pietre macină.** (R)

614 ● Vinul bun face oțetul bun.
F. *Le bon vin fait le bon vinaigre.*

615 ● Caii buni scurtează drumul. [aprox.]
A. *Good horses make short miles.*

616 ● Calul bun se cunoaște și sub șa proastă. ALBANIA

617 ● Căpitanul bun se cunoaște în furtună. ALBANIA

618 ● Cocoșul care cîntă bine cîntă de cum iese din ou. LUMEA ARABĂ

*

... Și alte proverbe despre h ă r n i c i e

619 ● Calul care aleargă nu are nevoie de pinteni.
L. *Equo currenti non opus calcaribus.*
PUBLILIUS SYRUS

* Ora cinci dimineața.

F. *Cheval bon et trottier / D'éperon n'a métier.*
I. *Caval che corre non ha bisogno di sprone.*
S. *Caballo que vuela / No quiere espuela.*
A. *A willing horse must not be whipped.*
G. *Williges Pferd soll man nicht spornen.*

620 ● Hărnicia nu dorește nimic.
A. *Industry need not wish.*

621 ● Hărnicia plătește datoriile, deznădejdea le înmulțește.
A. *Industry pays debts, despair increases them.*

622 ● Harnicul găsește totdeauna de lucru.
G. *Ein Fleissiger findet immer zu tun.*

623 ● Hărnicia întrece arta.
G. *Fleiss geht über Kunst.*

624 ● Rîvna este aceea care desăvîrșește opera.
GRECIA ANTICĂ: *HESIOD,* „Munci și zile", 412.

625 ● Apa o bea pe picior / Ca o pasăre în zbor.
ROMÂNIA

626 ● Omul muncitor / De pîine nu duce dor.
ROMÂNIA

627 ● Voinicu nu piere, / Din pelin el face miere
ROMÂNIA

* * *

TRÎNDĂVIE

Ce e trîndăvia ?

628 ● Trîndăvia e muma tuturor răutăților. (R)
L. *Omnium malorum origo otium.*
L. *Otia dant vitia.*
F. *L'oisiveté est la mère de tous les vices.*
I. *L'ozio è il padre di tutti i vizi.*
S. *La ociosidad es madre de los vicios.*
A. *Idleness is the nurse of vices.*
A. *Idleness is the root of all evil.*
G. *Müssiggang ist aller Laster Anfang.*

629 ● Trîndăvia e cheia sărăciei.
I. *La pigrizia è la chiave della povertà.*
A. *Sloth is the key to poverty.*
G. *Faulheit ist der Schlüssel zur Armut.*

630 ● Trîndăvia e perna diavolului.
L. *Otium est pulvinar diaboli.*
A. *Idleness is the devil's pillow.*

631 ● Trîndăvia e anexa nobilimii.
A. *Idleness is the appendix to nobility.*

632 ● Trîndăvia e prostia corpului, iar prostia, trîndăvia minții.
G. *Faulheit ist Dummheit des Körpers und Dummheit, Faulheit des Geistes.*

633 ● Trîndăvia e ucenicul nefericirii. PERSIA

634 ● Urzica răului e lenea. ROMÂNIA

*

Trîndăvie și cerșetorie

635 ● Leneșul e frate cu cerșetorul. (R)
F. *Le paresseux est frère du mendiant.*
A. *The slothful man is the beggar's brother.*

636 ● Cerșetoria e răsplata trîndăviei.
L. *Mendicitas ignaviae praemium.*

637 ● Mîna leneșă se grăbește să cerșească. [aprox.]
L. *Mendicat propere manus sine opere.*

638 ● Săculețele cerșetorilor întotdeauna sînt goale.
L. *Mendicorum loculi semper inanes.*

639 ● Nu există ordin* așa de numeros ca al cerșetorilor. DANEMARCA

* Cu sens de grup, asociație.

640 ● Mai bine cu sapa în mînă decît cu mîna-n tinsă la milă. ROMÂNIA

*

Trîndăvie și sărăcie

641 ● Sărăcia e recompensa lenii.
A. *Poverty is the reward of idleness.*
G. *Faulheit lohnt mit Armut.*

642 ● Trîndăvia merge așa de încet, încît sărăcia o întrece curînd.
A. *Laziness travels so slowly, that poverty soon overtakes it.*
G. *Faulheit geht so langsam, dass Armut sie einholt.*

643 ● Cine se lasă în voia trîndăviei va cădea pradă sărăciei.
L. *Otia qui sequitur, veniet huic semper egestas.*

644 ● Sărăcia e însoțitoarea lenii.
F. *Pauvreté est compagne de paresse.*

645 ● Trîndavul e totdeauna sărac.
S. *El perezoso siempre es menesteroso.*

*

646 ● **Lenea e cucoană mare, / Care n-are de mîncare.** (R)

647 ● Cine nu muncește nu mănîncă. (R)
L. *Qui non laborat non manducet.*
I. *Chi non lavora non mangia.*
S. *En esta vita, caduca, / El que non trabaja no manduca.*
G. *Wer nicht arbeitet soll auch nicht essen.*

648 ● Cine se ferește de moară se ferește de făină.
L. *Qui vitat molam vitat farinam.*

649 ● Cine se rușinează să muncească să-i fie rușine și să mănînce.
I. *Chi si vergogna di lavorare abbia vergogna di mangiare.*

650 ● Nu macini, n-ai făină.
A. *No mill, no meal.*

651 ● Nu te saturi privind cum muncesc alții.
R. *На чужую работу глядя сыт не будешь.*

652 ● Pîinea nu umblă după stomac.
R. *Хлеб за брюхом не ходит.*

653 ● Pururea foamea-i însoțitoarea omului leneș. GRECIA ANTICĂ: *HESIOD*, „Munci și zile", 295.

654 ● Cine privește la gura altora rămîne flă mînd. LUMEA ARABĂ

655 ● Foamea crește în copacul trîndăviei. PERSIA

656 ● Trîndăvie și foame, viață de cîine. SCAN DINAVIA

657 ● Cine fuge de la moară se întoarce fără mălai. ROMÂNIA

658 ● Își plînge în cămară rîsul d-astă-vară ROMÂNIA

659 ● Leneșul moare de foame și donița la gură nu poate s-o ridice. ROMÂNIA

*

660 ● **Pică pară mălăiață / În gura lui Nătă-fleață.** (R)

661 ● Dacă s-ar prăbuși cerul, multe ciocîrlii ai prinde.

L. *Si ruerit coelum, multae caperentur alaudae.*

F. *Si le ciel tombait, il y aurait bien des alouettes prises.*

I. *Se il cielo rovinasse, si piglierebbero molti uccelli.*

S. *Si el cielo se cae, quebrarse han las ollas.*

A. *If the sky fall, we shall catch larks.*

G. *Wenn der Himmel zusammenfällt, so sind alle Vögel gefangen.*

662 ● Nimănuia nu-i pică din văzduh friptura de porumbel.
L. *Nulli per ventos assa columba volat.*
I. *A nessuno piovano le lasagne in bocca.*
A. *You may gape long enough, ere a bird fall into your mouth.*
G. *Niemanden fliegen die gebratenen Tauben ins Maul.*

663 ● Aşteaptă ca să-i cadă ciocîrliile gata fripte.
F. *Il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties.*
A. *He thinks that roasted larks will fall into his mouth.*

664 ● Nu-ţi va cădea în gură chiar fructul cel mai copt.
F. *Le fruit le plus mûr ne vous tombera pas dans la bouche.*
G. *Die reifen Früchte fallen uns nicht immer in den Mund.*

665 ● Aşteaptă să-i vină mana din cer.
I. *Aspettar che venga la manna dal cielo.*
A. *To expect manna will fall into your mouth.*

666 ● Aici umblă porcii fripţi gata.
L. *Hic porci cocti ambulant. PETRONIUS*

667 • Aştepţi ca tăieţeii să-ţi plouă în gură.
I. *Aspettar che le lasagna ti piovano in bocca.*

668 • Cînd macaroanele cad în gură, toţi ştiu să le mănînce.
I. *Quando cadono i maccheroni in bocca, tutti li sanno mangiare.*

669 • Plăcinta nu creşte în pomi.
A. *Mince pies don't grow on trees.*

670 • Fructul copt cade de la sine. dar nu cade în gură. CHINA

671 • Curmala i-a căzut pe mustaţă şi i-a fost lene s-o bage în gură. INDIA

672 • Sînt bune bananele, dar sînt scurte mîinile. INDIA

673 • Păsările fripte nu se găsesc în parii gardului. ROMÂNIA

*

674 • **Cînd doarme cu undiţa în mînă / Fuge peştele din mînă.** (R)

675 • Vulpea care doarme dimineaţa nu are pene pe limbă.
F. *Renard qui dort la matinée / N'a pas la langue emplumée.*

S. *A raposo dormiente no le amanece la gallina en el vientre.*
A. *Sleeping foxes catch no poultry.*
G. *Schlafender Fuchs fängt kein Huhn.*

676 ● Dormind nu se cîștigă nimic.
L. *Dormiens nil lucratur.*

677 ● Patul și focul sînt cauza lenii. (Somnul și căldura.)
L. *Cubile et ignis causa sunt pigritiae.*

678 ● Cine doarme în august doarme pe cheltuiala lui.
F. *Qui dort en août dort à son coût.*

679 ● Cine se scoală tîrziu mănîncă tîrziu.
F. *Qui se lève tard dîne tard.*

680 ● Vulpii adormite nu-i cade nimic în bot.
F. *A renard endormi rien ne tombe dans la gueule.*

681 ● Nu trebuie să dormi toate somnurile.
I. *Non bisogna dormir tutti i suoi sonni.*

682 ● Cine stă mult în pat își pierde agoniseala. [aprox.]
A. *He that lies long abed his estate feels it.*

683 ● Cine se scoală tîrziu nu mai ajunge la pîine.
R. *Кто поздно встает тому и хлеба не достаёт.*

684 ● Dacă stai mult culcat te vor durea coastele.
R. *Кто много лежит у того и бок болит.*

685 ● Mîncarea bună nu vine stînd culcat.
R. *Хорошая еда не придет лежа.*

686 ● Dacă ai suit munca în pat, doarme și cîștigul. UNGARIA

*

687 ● **La mîncare lup, la treabă vulpe și la somn butuc.** (R)

688 ● Cu spatele la foc, cu stomacul la masă.
F. *Le dos au feu, le ventre à table.*

689 ● Repede la masă, tîrziu la luptă.
I. *Presto a tavola, tardi in battaglia.*

690 ● A avea mai mult spor la pîine decît la făină. (La mîncare se grăbește, dar nu și la măcinat.)
I. *Riuscir meglio a pane che a farina.*

691 ● La muncă în urma ultimilor, la masă în fruntea primilor.
R. *На работу позади последних, на еду наперед первых.*

692 ● Primul la mîncare, ultimul cînd trece rîul. INDOCHINA

693 ● La plăcinte înainte, / La război înapoi. ROMÂNIA

694 ● Omul leneș e bou la mîncare și vulpe la treabă. ROMÂNIA

*

695 ● **Vara-ntins la umbră doarme / Și iarna moare de foame.** (R)

696 ● Flămînzesc în ger cei care nu vor să muncească în căldură.
A. *They must hunger in frost that will not work in heat.*

697 ● Cine doarme primăvara plînge iarna.
R. *Кто спит весною плачет зимою.*

698 ● Cine cîntă vara dansează iarna. GRECIA ANTICĂ: *ESOP*, „Fabule".

699 ● Dacă vara te plimbi o zi, iarna flămînzești zece. COREEA

*

700 ● **Căile celor ce șed fără lucru sînt acoperite cu spini.** (R)

701 ● Pomul care nu rodește este tăiat.
L. *Omnis arbor quae non facit bonum fructum exciditur.*

702 ● Calului care nu face nimic i se micșorează ovăzul.
F. *A cheval qui ne fait rien on lui diminue l'avoine.*

703 ● Brațul sănătos și viguros care nu muncește va fi tăiat din umăr. LUMEA ARABĂ

*

704 ● **Nu plătește nici apa pe care o bea.** (R)

705 ● Nu merită nici frînghia pentru a-l spînzura.
F. *Il ne vaut pas la corde pour le pendre.*

706 ● Nu merită pîinea pe care o mănîncă.
F. *Il ne vaut pas le pain qu'il mange.*

707 ● E bun de spînzurat de o cracă uscată, că-i păcat să strici una verde pentru el. ROMÂNIA

*

708 ● **În ziua lucrului / Vine boala trupului.** (R)

709 ● Orice scuză e bună pentru cine nu vrea să muncească.
I. *Ogni scusa e buona a chi non vuol fare una cosa.*

710 ● Leneșii găsesc totdeauna scuze.
A. *Idle folks lack no excuses.*

*

711 ● **Leneșul mai mult aleargă și scumpul mai mult păgubește.** (R)

712 ● Leneșii mai mult aleargă.
F. *Les paresseux font plus de chemin.*

713 ● Băiatul leneș, ca să nu facă un pas, face opt.
I. *Il garzon pigro, per non fare un passo, ne fa otto.*

*

714 ● **Pisica cu clopoței nu prinde șoareci.** (R)

715 ● Pisica înmănușată n-a prins șoareci niciodată.
F. *Chat ganté n'a jamais pris de souris.*
I. *Gatta con guanti non prende sorci.*
A. *A cat in gloves catches no mice.*

G. *Die Katze fängt die Mäuse nicht in Handschuhen.*

716 ● Cu mănuși pre mînă nu torci mătase. ROMÂNIA

*

717 ● **Cum mă scol, cum mi-e foame; cum mănînc, cum mi-e somn.** (R)

718 ● Merge de la pat la masă și de la masă la pat.

F. *Il va du lit à la table et de la table au lit.*

*

Leneșul e cel mai ocupat

719 ● Nu există oameni mai ocupați ca aceia care n-au nimic de făcut.

F. *Il n'y a pas de gens plus affairées que celles qui n'ont rien à faire.*

720 ● „Munceşte din greu" cine nu are nimic de făcut.

A. *„He works hard" who has nothing to do.*

721 ● Oamenii leneși au cel mai puțin timp liber.

A. *Idle people have the least leisure.*

722 ● Oamenii leneşi au totdeauna cel mai mult de făcut.

G. *Die unnützen Menschen haben immer am meisten zu schaffen.*

*

... Şi alte proverbe despre t r î n d ă v i e

723 ● Nimic nu vine din nimic, nimic nu se poate întoarce în nimic.

L. *De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.* ***PERSIUS***, „Satirele", III. 84.

F. *On ne fait rien de rien.*

I. *Col nulla non si fa nulla.*

S. *De nada no se hace nada.*

A. *Of nothing comes nothing.*

G. *Aus nichts wird nichts, das merke wohl, / Wenn aus dir etwas werden soll.*

[GRECIA ANTICĂ: *DIOGENE LAERŢIU*, „Despre vieţile şi doctrinele filozofilor".]

724 ● Pentru cel trîndav e totdeauna sărbătoare.

L. *Desidi semper feriae.* *TERENŢIU*, „Idile", XV. 26.

F. *Il est toujours congé pour les paresseux.*

I. *Per i poltroni è sempre festa.*

G. *Faule haben allerzeit Feiertag.*

725 ● Pisicii îi place peştele, dar nu vrea să atingă apa.
L. *Catus amat piscem, sed non vult tangere flumen.*
F. *Le chat aime le poisson, mais il n'aime pas à se mouiller les pattes.*
I. *La gatta vorrebbe mangiar pesci, ma non pescare.*
G. *Die Katze frisst gern Fischc, sie will aber nicht ins Wasser.*

726 ● E leneşă oaia care nu-şi poate duce lîna.
I. *Triste quella pecora che non può portar la sua lana.*
S. *A la ruín oveja la lana le pesa y al ruín pastor el cayado y el zurrón.*
A. *A lazy sheep thinks its wool heavy.*
G. *Es ist ein faul Schaf das seine Wolle nicht tragen mag.*

727 ● Nu prinzi pasărea numai uitîndu-te la ea.
S. *Quien pájaro ha de tomar no ha de ojear.*
A. *To frighten a bird is not the way to catch it.*
G. *Wer Vögel fangen will, muss nicht mit Knütteln dreinwerfen.*

728 ● Doarme destul cel care nu face nimic.
F. *Assez dort qui ne fait rien.*
G. *Wer nichts tut, schläft genug.*

729 ● Mîna închisă nu prinde niciodată muște.
I. *Mano chiusa non prende mai mosche.*
A. *Nothing enters into a closed hand.*

730 ● Nu se prind păstrăvii cu pantalonii uscați.
S. *No se pescan truchas a bragas enjutas.*
A. *Dry shoes won't catch fish.*

731 ● Mîine, nu azi, spun toți leneșii.
A. *To-morrow, not today, / All the lazy people say.*
G. *Morgen, morgen, nur nicht heute, / Sagen alle faulen Leute.*

732 ● Cine stă, să ia seama să nu cadă.
L. *Qui stat, videat ne cadeat.*

733 ● Neghina trăiește pe seama grîului prost.
L. *Vili tritico lolium victitat. PLAUT*

734 ● Cine rămîne în vale nu va trece niciodată muntele.
F. *Qui reste dans la vallée ne passera jamais montagne.*

735 ● Nefăcînd nimic faci datorii.
F. *A ne rien faire on fait des dettes.*

736 ● Lenea nu conferă noblețe.
F. *Nul noblesse de paresse.*

737 ● Cine muncește greșește și cine nu muncește greșește și mai vîrtos.
I. *Chi fa falla e chi non fa sfarfalla.*

738 ● Lucrul făcut în silă nu face nici cît o ceapă degerată.
I. *Cosa fatta per forza non vale una scorza.*

739 ● Chiar și ce-i ușor se face greu cînd îl faci din rea-voință.
I. *Anche il facile devien difficile quando si fa di mala voglia.*

740 ● A nu face nimic este calea spre a nu fi nimic.
A. *To do nothing is the way to be nothing.*

741 ● El vine mai des cu grebla decît cu sapa.
A. *He comes oftener with the rake than the shovel.*

742 ● Fără treabă, depravare.
A. *Without business, debauchery.*

743 ● Greul este fiul trîndăviei.
A. *Difficulty is the daughter of idleness.*

744 ● Lenea ruginește mintea.
A. *Idleness rusts the mind.*

745 ● Nu lăsa să-ţi crească iarba sub picioare.
A. *Don't let the grass grow under your feet.*

746 ● Trîndăvia ne oboseşte mai mult ca munca. [aprox.]
A. *Sloth consumes faster than labour wears.*

747 ● După ce a trecut sărbătoarea te scarpini în cap.
G. *Wenn's Fest vorbei ist fängt das Kopfkratzen an.*

748 ● Leneşul îngheaţă la muncă şi transpiră la mîncare.
G. *Der Faulenz friert bei der Arbeit und schwitzt beim Essen.*

749 ● Leneşul merge la muncă aşa cum merge hoţul la spînzurătoare..
G. *Der Faule geht zur Arbeit wie ein Dieb zum Galgen.*

750 ● Ar fi vrut să fabrice bere, dar nu i-a mai ajuns apa.
R. *Хотел было варить пиво, да воды не стало.*

751 ● Leneşul ce are în curte, are şi pe masă.
R. *У ленивого что на дворе, то и на столе.*

752 ● Mănîncă cu mîinile, muncește cu stomacul.
R. *Ест руками, а работает брюхом*!

753 ● Tărăgănarea este soră cu moartea. [aprox.]
R. *Промедление смерти подобно.*

754 ● Leneșul este un hoț. GRECIA ANTICĂ: *FOCILIDE*, „Sentințe".

755 ● Omul trîndav, lăsător, se luptă mereu cu necazurile. GRECIA ANTICĂ: *HESIOD*, „Munci și zile", 406.

756 ● În loc să ofteze boii, geme carul. ALBANIA

757 ● Omul leneș, povara pămîntului. ALBANIA

758 ● Dacă îi vei cere struțului să zboare el îți va răspunde: „Sînt cămilă"; dacă îi vei cere să se lase încărcat, el îți va spune: „Sînt pasăre". LUMEA ARABĂ

759 ● Un cîine dădea poruncă altui cîine și acesta o da mai departe cozii lui. LUMEA ARABĂ

760 ● Mai bine să lucrezi de pomană decît de loc. INDIA

761 ● A prins pește o zi, iar plasa a uscat-o o lună. INDOCHINA

762 • Nu muncești, nu vei cînta. INDOCHINA (Nu te vei bucura de roade.)

763 • Cine trîndăvește își răstoarnă coșul. ISRAEL

764 • Trîndavului nu-i ajunge nici un munte de bogăţii. JAPONIA

765 • Nu spera să vezi gogoșile viermilor de mătase transformîndu-se singure în mătase. MADAGASCAR

766 • Să nu fii leneș ca pietrele. MADAGASCAR

767 • În botul caprei iarba e dulce. PERSIA (Leneșului îi place cînd i se dă mură-n gură.)

768 • Dacă dai trîndavului de lucru el îți dă sfaturi. TURCIA

769 • Ar merge la înmormîntarea muncii. UNGARIA

770 • A vărat la Umbrărești și acum iernează la Goleşti. ROMÂNIA

771 • Cine mișcă, tot mai pișcă, / Cine șade, coada-i cade. ROMÂNIA

772 • Cucul cîntă iar leneșul stă și numără, ROMÂNIA

773 ● Dacă nu-i sări, / Nu-i sorbi; / Dacă nu-i lucra, / Nu-i mînca. ROMÂNIA

774 ● De fus / Sări în sus; / De furcă / Îți faci nălucă. ROMÂNIA

775 ● Din lene ajungi golan, / Prin purtare grosolan. ROMÂNIA

776 ● Faptele, faptele, / Nu oala cu laptele. ROMÂNIA

777 ● Fugi de la oala cu știr / Că n-ai culeș nici un fir. ROMÂNIA

778 ● I-e lene să și vorbească, / Dar încă să mai muncească. ROMÂNIA

779 ● La cîntare e vestită / Însă nu știe face pită. ROMÂNIA

780 ● La joc foc / La lucru ioc. ROMÂNIA

781 ● Mama-mpunge, fata trage, / Mîndră cămășuică face. ROMÂNIA

782 ● Nu ședea că-ți șede norocul. ROMÂNIA

783 ● Orice nu e bun, din lene s-a născut. ROMÂNIA

VI. MESERIE, MESERIAŞ

„Meşteşugul nu întrece firea, ci numai o desăvîrşeşte."

M. CERVANTES

„Prima forţă de producţie a întregii omeniri este muncitorul, cel ce munceşte."

V. I. LENIN

„Pe viitor va fi loc în societate numai pentru cei care muncesc. Formaţi dar muncitori pe toate terenurile, inteligenţi, harnici, cinstiţi, instruiţi şi pricepuţi în ramura lor de lucru, care să ştie ce datorează comunităţii naţionale şi umane."

A. FRANCE

Meseriaş bun

784 • Un meseriaş bun nu e niciodată prea scump plătit.
F. *Un bon ouvrier n'est jamais trop chèrement payé.*
A. *A good workman is never overpaid.*

785 • Un meseriaş bun nu stă niciodată fără să facă ceva.
F. *Un bon ouvrier ne reste jamais sans rien faire.*

786 • Un bun meseriaş nu duce lipsă de lucru.
I. *Lavor non manca ad un buon lavorante.*

787 ● Munceşte cel mai bine cel care-şi cunoaşte meseria.

A. *He works best who knows his trade.*

788 ● Meseriaşii buni pun mîna, cei leneşi fluieră.

G. *Gute Arbeiter greifen, faule pfeifen.*

*

Meseriaş prost

789 ● Nici un meşteşug nu e rău, ci oamenii sînt răi. (R)

F. *Il n'y a pas de sot métier, il n'y a que de sottes gens.*

G. *Es gibt kein dummes Handwerk, es gibt bloss dumme Leute.*

G. *Es ist kein Handwerk schlecht, doch viele treiben's nicht recht.*

790 ● Cine nu-şi cunoaşte meseria să închidă prăvălia.

I. *Chi non sa l'arte serri la bottega.*

A. *He that hath not the craft let him shut up the shop.*

791 ● E fierar prost cel care se teme de foc.

I. *Quello è un cattivo fabbro che teme il caldo.*

G. *Ein schlechter Schmied der den Rauch nicht vertragen kann.*

792 ● Cine nu ştie să vorbească bine despre meseria lui n-o cunoaşte.
F. *Qui ne sait bien parler de son métier il ne le sait pas.*

793 ● Cîinele prost nu ştie de unde să muşte.
F. *Mauvais chien ne trouve où mordre.*

794 ● Meseriaşul prost nu găseşte niciodată o sculă bună.
F. *Mauvais ouvrier ne trouve jamais bon outil.*

795 ● Meseria nu are duşman mai mare ca omul nepriceput.
I. *L'arte non ha maggior nemico dell'ignorante.*

796 ● O mătură proastă lasă o cameră murdară.
A. *A bad broom leaves a dirty room.*

797 ● Un bucătar prost îşi linge propriile degete.
A. *A bad cook licks his own fingers.*

798 ● Un meriaş prost aruncă vina pe scule.
A. *A bad workman always blames his tools.*

799 ● Un meseriaş prost se ceartă cu sculele.
A. *An ill workman quarrels with his tools.*

800 ● Din mîinile unui prost lucrător n-a ieşit încă o vază perfectă. JAPONIA

801 ● O calfă rea niciodată nu-şi găseşte scule bune. ROMÂNIA

*

802 ● **Celui cu meserii multe / Casa-i este fără curte.*** (R)

803 ● Planta prea des mutată nu prinde rădăcini.

L. *Non coalescit planta, quae saepe transfertur. SENECA*, „Scrisori către Luciliu", II. 3.

F. *On ne voit pas croître un arbre, qui change souvent de place.*

I. *Albero spesso trapiantato, / Mai di frutti è caricato.*

S. *Planta muchas veces traspuesta, ni crece, ni mendra.*

A. *Remove an old tree and it will wither to death.*

G. *Pflanzen, die oft versetzt werden, gedeihen nicht.*

* Multiplele probleme cu care ne confruntă societatea modernă impun tuturor o pregătire multilateral dezvoltată. E cu totul altceva însă, cînd e vorba de schimbarea necontenită a locului de muncă a celor care nu se pot hotărî pentru o anumită meserie, fapt despre ale căror nefaste consecinţe vorbesc proverbele din această grupare.

804 ● Cine le încearcă pe toate nu duce nimic la bun sfîrşit.
L. *Omnia qui temptat nil apte perficit unquam.*

805 ● A şti totul înseamnă a nu şti nimic.
F. *Tout savoir est ne rien savoir.*

806 ● Cine se pricepe la toate nu se pricepe la nimic.
F. *Qui est propre à tout n'est propre à rien.*

807 ● Douăsprezece meserii, patrusprezece nenorociri.
F. *Douze métiers, quatorze malheurs.*

808 ● Cine învaţă multe meserii de-abia învaţă una cum trebuie.
I. *Chi impara molti mestieri appena ne impara uno come si deve.*

809 ● Patrusprezece meserii, cincisprezece nenorociri.
I. *Quattordici mestieri, quindici infortuni.*

810 ● Cine se bagă în toate poate să potcovească şi gîştele.
I. *Chi s'ingerisce in ogni cosa può anche ferrar le oche.*

811 ● Cine-și schimbă meseria pregătește supa într-un coș.

A. *He that changes his trade makes sup in a basket.*

812 ● Ion, meșter în toate meseriile, nu e meșter la nimic.

A. *Jack of all trades is master of none.*

813 ● A practica mai multe meserii înseamnă să nu te pricepi la nici una. GRECIA ANTICĂ: *PLATON*, „Republica", III. 394 e.

814 ● Omul care pretinde că știe o sută de meserii nu cunoaște nici una. JAPONIA

*

815 ● **Dacă-i copil să se joace, / Dacă-i cal să tragă.** (R)

816 ● Omul potrivit pe locul potrivit. (R)

A. *The right man in the right place.*

G. *Der rechte Mann am rechten Platze.*

817 ● Fiecare cu meseria lui, vacile vor fi bine păzite.

F. *Chacun son métier, les vaches seront bien gardées.*

818 ● Cine se amestecă în meseria altuia își mulge vaca într-un coș.
F. *Qui se mêle d'autrui métier il trait sa vache en un panier.*

819 ● Fiecare la vînatul lui.
F. *Chacun à son gibier.*

820 ● Fiecare la locul lui.
I. *Ciascuno al suo posto.*

821 ● Calul la căruță, boul la car. GRECIA ANTICĂ: *PINDAR*, „Fragmente".

822 ● Libelula se află în orezărie, broasca în șanțuri, caimanul* pe malul fluviului: fiecare să stea la locul lui. MADAGASCAR

823 ● Dacă ești doctor prescrie medicamente, dacă ești corb așteaptă stîrvul. TURCIA

*

824 ● **Meșterul se cunoaște la lucru.** (R)

825 ● Pomul se cunoaște după roade.
L. *Ex fructu cognoscitur arbor.*
F. *On connaît l'arbre à son fruit.*
I. *Dal frutto si cunosce l'albero.*

* Reptilă asemănătoare crocodilului.

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA

S. *El árbol por el fruto es conocido.*
A. *A tree is known by its fruits.*
G. *Den Baum erkennt man an seinen Früchten.*
R. *Дерево смотри в плодах, человека в делах.*
[GRECIA ANTICĂ: *DIOGENE LAERȚIU*, „Despre viețile și doctrinele filozofilor", V. 15.

826 ● Lucrul îl arată pe meșter.
L. *Opus artificem probat.*
F. *A l'œuvre on connaît l'artisan.*
S. *La habilidad del artífice se conoce en su obra.*
A. *The workman is known by his work.*
G. *Wie der Arbeiter, so die Arbeit.*

827 ● După cîntec se cunoaște pasărea.
L. *E cantu cognoscitur avis.*
F. *Au chant on connaît l'oiseau.*
A. *A bird may be known by its song.*

828 ● Lucrarea îl laudă pe meșter.
L. *Opus laudat artificem.*
I. *L'opera loda il maestro.*
G. *Das Werk lobt den Meister.*

829 ● Cum este muncitorul așa și lucrul.
A. *As is the workman so is the work.*
R. *Каков мастер, таково и дело.*

830 ● Preţuieşte pomul după rod, nu după frunze.
L. *Fructu, non foliis, arborem estima.*

831 ● La piciorul zidului se cunoaşte zidarul.
F. *C'est au pied du mur qu'on connaît le maçon.*

832 ● Se cunoaşte omul după sudoare şi după semnătură. LUMEA ARABĂ (După muncă şi învăţătură.)

833 ● Omul se cunoaşte după fapte, copilul după jucării. MONGOLIA

834 ● Frumuseţea viei stă în frumuseţea strugurilor. TURCIA

*

835 ● **Mîna meşteşugarului e suflată cu aur.** (R)

836 ● Mîinile negre fac să se mănînce pîinea albă.
F. *Les mains noires font manger le pain blanc.*
G. *Schwarze Hände haben weisses Brot.*

837 ● Odată cu mintea pune în mişcare şi mîna.
L. *Cum Minerva* * *manum quoque move.*

* Zeiţa înţelepciunii.

838 ● Mîini bătătorite, mîini glorioase.
I. *Mani callose, mani gloriose.*

839 ● Arta meseriașilor stă în mîini.
G. *Der Handwerksleute Kunst steckt in den Händen.*

840 ● Mîna harnică face din stîncă grădină.
G. *Rührige Hand macht aus Felsen Gartenland.*

841 ● Mîna este scula sculelor. GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*, „Despre suflet", III. 8. 2.

*

842 ● **Meșteșugarul e totdeauna cu banul în pungă.** (R)

843 ● Cine are meserie are venit.
F. *Qui a métier a rente.*
I. *Una buona profession / L'è una grassa possession.*
S. *Quien ha oficio / Ha beneficio.*

844 ● Meseria e mama banilor.
A. *Trade is the mother of money.*

845 ● Meseria are temelie de aur.
G. *Handwerk hat goldenen Boden.*

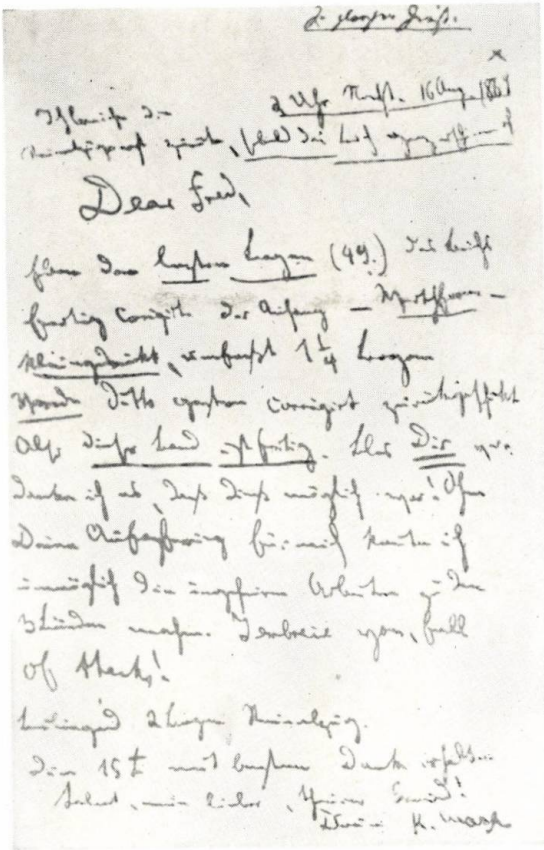

Facsimilul scrisorii lui Marx către Engels
din 16 august 1867,
în legătură cu terminarea vol. I al Capitalului.

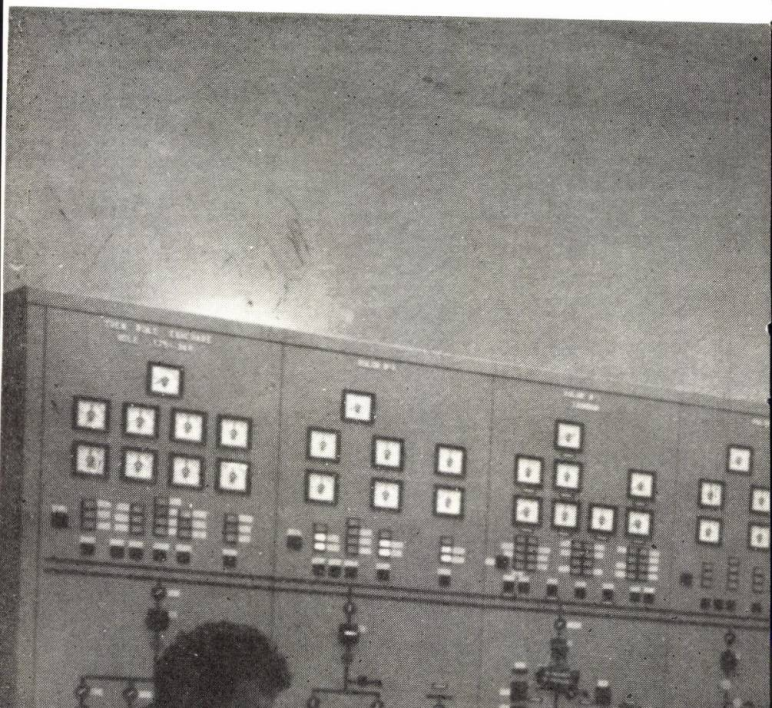

Dirijarea unor producții de imensă capacitate și variate profiluri de la tabloul de comandă.

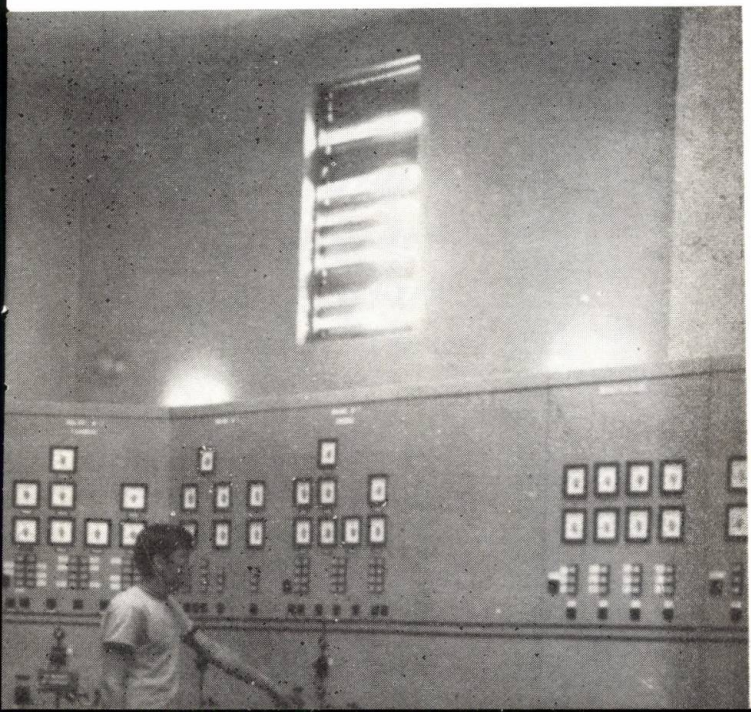

79

MARX CĂTRE ENGELS

Ora două noaptea. 16 august 1867

Tocmai am terminat de corectat *ultima coală* (49) a cărții. Anexa — *forma valoare* —, *tipărită cu caractere mărunte*, cuprinde o coală și un sfert.

Prefața, corectată tot ieri, am trimis-o înapoi. Așadar *volumul acesta este gata*. Numai mulțumită *ție* a fost cu putință acest lucru! Fără devotamentul tău față de mine mi-ar fi fost imposibil să realizez imensa muncă necesară pentru terminarea celor trei volume. Te îmbrățișez plin de recunoștință!

Alăturat, două coli, ultima corectură...

80

ENGELS CĂTRE MARX

23 august 1867

Am revăzut pînă acum circa 36 de coli și te felicit pentru felul desăvîrșit în care au fost lămurite, simplu și aproape palpabil, cele mai încurcate probleme economice, prin simpla orînduire și dispunere a materialului într-o corelație justă. Te felicit de asemenea pentru expunerea excelentă în fond — a relației dintre muncă și capital — făcută aici pentru prima oară complet și într-o corelație deplină. Mi-a făcut totodată multă plăcere să văd cum te-ai familiarizat cu limbajul tehnologic, care ți-a creat, desigur, multe dificultăți și în privința căruia am avut diverse temeri. Cîteva scăpări din condei le-am corectat pe margine cu creionul și am riscat chiar să fac unele îndreptări. Dar cum ai putut lăsa împărțirea *exterioară* a cărții așa cum se prezintă ea acum? Capitolul 4 cuprinde aproape 200 de pagini și are numai 4 secțiuni, marcate prin titluri tipărite cu caractere mici, greu de observat...

Fragmente din două scrisori:
Marx către Engels și Engels către Marx.
(Din vol. K. Marx, F. Engels, *Scrisori despre „Capitalul"*)

846 ● Meseria e brăţară de aur. ROMÂNIA

847 ● Un meşteşug îi cît o moşie. ROMÂNIA

*

848 ● **Nu te-arăta dascăl pînă a nu fi ucenic.** (R)

849 ● Cu greu va fi maestru cine n-a fost ucenic. [aprox.]
F. *A peine sera bon maître qui n'a été serviteur.*

850 ● Trebuie să fii întîi ucenic şi apoi meşter.
I. *Bisogna esser prima garzone e poi maestro.*

851 ● Învaţă să te caţeri înainte de a sări.
A. *Learn to creep before you leap.*

852 ● Cine vrea să practice o meserie trebuie mai întîi s-o înveţe.
G. *Wer ein Handwerk treiben will, der muss es vorher lernen.*

853 ● Meşteşugul vreme cere, / Nu se-nvaţă din vedere. ROMÂNIA

*

854 ● **Orice fel de meserie / Nu e rău omul să ştie.** (R)

855 ● Nu este meserie atît de neînsemnată care să nu-şi hrănească meseriaşul.
F. *Il n'est si petit métier qui ne nourrisse son maître.*

856 ● Orice meserie dă pîine.
I. *Tutti i mestieri danno il pane.*

857 ● Toate meseriile sînt folositoare.
A. *All professions are useful.*

858 ● O meserie hrăneşte pînă la moarte.
G. *Ein Handwerk gibt Brot bis zum Tod.*

859 ● Meseria nu cere de băut şi de mîncare, dar aduce pîine.
G. *Ремесло пить-есть не просит, а хлеб приносит.*

*

Cu meseria răzbeşti oriunde

860 ● Cine are meserie are parte pretutindeni.
F. *Qui art a / Partout part a.*
S. *Quien tiene arte / Va por toda parte.*
A. *He that has an art / Has everywhere a part.*

861 ● Orice ţară preţuieşte meseria.
L. *Artem quaevis alit terra.*

862 ● Cine are o meserie bună poate trece prin orice apă.

A. *Who hath a good Trade | Through all waters may wade.*

863 ● Un cizmar care merge prin lume poate totdeauna să îndepărteze sărăcia; un rege în afara regatului său poate fi în pericol de a muri de foame. LUMEA ARABĂ

*

Pe fiecare îl preocupă meseria lui

864 ● Avocatului îi plac procesele, iar podgoreanului viile de pretutindeni; medicul preferă rănile, preotul moartea.

L. *Causidicus lites, sed vinitor undique vites; vulnus amat medicus, presbyter interitus.*

865 ● Corăbierul vorbeşte de furtuni; plugarul de tauri, ostaşul de răni, păstorul de oi.

L. *Navita de ventis, de tauris narrat arator | Enumerat miles vulnera, pastor oves.*

866 ● Cînd patru olari se află împreună vorbesc despre oale. INDIA

*

... Și alte proverbe despre **meserie, meseriaș**

867 ● Nu e zidar cel care refuză piatra.
F. *Il n'est pas maçon qui pierre refuse.*
I. *Non è buon murator chi rifiuta pietra.*
A. *He is not a mason who refuses a stone.*

868 ● Tot bătînd fierul devii fierar.
F. *A force de forger on devient forgeron.*
I. *A forza di battere si divien fabbro.*

869 ● Bunurile au valoarea lor, dar meseria e mai folositoare; dacă bunurile dispar, îmi rămîne meseria.
L. *Res valet, ars praestat; | Si res perit, ars mihi restat.*

870 ● Cine învață o meserie întîlnește rar sărăcia.
L. *Artem qui sequitur | Raro pauper reperitur.*

871 ● Meseria fiecăruia este mijlocul lui de trai.
L. *Sua cuique ars pro viatico est.*

872 ● O meserie este un capital asigurat.
F. *Un métier est un fond assuré.*

873 ● Oricărei arte și meserii îi trebuie exercițiu.
F. *A tout art et métier il faut exercice.*

874 ● Trebuie să rupi multe corzi înainte de a ști să mînuiești arcușul.
F. *Il faut casser beaucoup de cordes avant de savoir manier l'archet.*

875 ● Meseria nu înjosește omul.
I. *Il mestiere non avvilisce l'uomo.*

876 ● Nimeni să nu roșească de meseria lui.
I. *Niuno s'ha a vergognare della sua arte.*

877 ● E bună meseria care-și hrănește meșterul.
G. *Es ist ein gut' Handwerk das seinen Meister nährt.*

878 ● Fiecare trăiește din meseria lui.
G. *Jeder lebt von seinem Handwerk.*

879 ● Nu fiecare lucrător e un meșter.
G. *Es ist nicht jeder Arbeiter ein Meister.*

880 ● Respectă-ți meseria.
G. *Seinen Handwerkberuf ehren.*

881 ● Cui îi place să muncească nu stă fără lucru.
R. *Кто любит трудиться тому без дела не сидится.*

882 ● Nu ciocanul bate fierul, ci fierarul.
R. *Не куёт железа молот, куёт кузнец.*

883 ● Și cine face vîsla are o meserie.
R. *И то ремесло кто умеет сделать весло.*

884 ● Nu înveți meseria de olar pe un urcior cu vin. GRECIA ANTICĂ: *PLATON*, „Giorgias", 514 e. (Bețivii nu învață bine meseria.)

885 ● Un sac de aur se golește; bzunarul meșteșugarului este totdeauna plin. PERSIA

886 ● Dacă s-ar putea învăța o meserie numai privind, cîinii ar deveni măcelari. TURCIA

887 ● Cizmarul pentru cizme răspunde, iar nu și pentru nădragi. ROMÂNIA

888 ● Dăscălița sărăcie / Învață pe om meserie. ROMÂNIA

889 ● Decît orb și călare, mai bine șchiop și pe jos. ROMÂNIA („Decît un cărturar prost, mai bine un muncitor bun".)

890 ● Dintr-o meserie cît de mică, / Dacă nu curge tot pică. ROMÂNIA

891 ● După unelte se cunoaşte meşterul. ROMÂNIA

892 ● La lemne cioplind, cărămidar nu te faci, nici meşter de lemn lucrînd la cărămidă. ROMÂNIA

893 ● Nu-i zănat * / Fără halat **. ROMÂNIA

* Meserie.
** Unealtă de lucru.

VII. ÎNCEPUT — SFÎRȘIT

„Înainte de a zice ori a începe ceva, gîndește-te bine; căci după ce ai zis o vorbă, ori ai început o faptă, nu mai este în puterea ta de a o lua înapoi."

EPICTET

„Orice faci, fă și caută sfîrșitul cum vine. / Cine nu-l socotește nu-i petrece bine. / Sfîrșitul ori laudă, ori face ocară, / Multe începuturi dulci, sfîrșituri amară."

MIRON COSTIN

ÎNCEPUT

894 ● **Începutu-i anevoie; / Urma vine / De la sine.** (R)

895 ● Tot începutul e greu. (R)
L. *Omne initium difficile.*
L. *Omnium quidem rerum primordia sunt dura.*
F. *Il n'y a si difficile que le commencement.*
I. *Ogni principio è difficile.*
S. *Todos los comienzos son lentos.*
A. *Beginnings are always hard.*
G. *Aller Anfang ist schwer.*

896 ● Drumul pînă la ușă e cel mai lung.
L. *Porta itineri longissima. VARRO,* „De re rustica", I.2.2.

897 ● Pasul cel mai greu e cel de la uşă.
I. *Il passo più difficile è quello dell'uscio.*

898 ● Primul pas fiind făcut, restul e uşor.
A. *The first step being taken, the rest is easy.*

899 ● Cel mai mare pas e totdeauna cel peste prag.
G. *Der grösste Schritt ist immer der über die Schwelle.*

900 ● Pragul este cel mai înalt dintre toţi munţii. CEHOSLOVACIA

901 ● Călătoria de o mie de mile începe cu un pas. CHINA

902 ● Drumul lung începe cu unul apropiat şi scurt. JAPONIA

*

903 ● **Lucrul bine început / E pe jumătate făcut.** (R)

L. *Dimidium facti qui bene coepit, habet. HORAŢIU,* „Epistole", I.2.40.
L. *Incipe! dimidium facti est coepisse. AUSONIUS,* „Epigrame", LXXXI. 1.
F. *A moitié fait qui bien commence.*

I. *Chi bene comincia è alla metà dell'opera.*
S. *Buen principio, la mitad es hecho.*
S. *Obra empezada, medio acabada.*
A. *Well begun, / Is half done.*
A. *A good beginning is half the battle.*
G. *Gut begonnen / Ist halb gewonnen.*
G. *Guter Anfang ist halbe Arbeit.*
R. *Доброе начало, половина дела.*
[GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*, „Politica", V.4.; *DIOGENIAN*, „Proverbe", II.97; *HESIOD*, „Munci şi zile"; *PLATON*, „Legile", VI.753.]

904 ● Barba bine săpunită e pe jumătate rasă.
I. *Barba bagnata è mezza rasa.*
A. *A beard well lathered is half shaved.*

905 ● Cine a început bine a mers departe.
F. *Il est bien avancé / Qui a bien commencé.*

906 ● Primul pas e tot aşa de bun ca jumătate din drumul făcut.
A. *The first step is as good as half over.*

*

... Şi alte proverbe despre i n c e p u t

907 ● Orice lucru are un început.
F. *Il y a un commencement à tout.*

A. *Everything must have a beginning.*
G. *All Ding hat sein Anfang.*

908 ● Înainte de a începe ceva, sfătuieşte-te.
L. *Antequam incipias, consulta. SALUSTIU*

909 ● Începutul oricărui lucru e mic.
L. *Omnium rerum principia parva sunt. CICERO,* „De finibus bonorum et malorum", V.21.

910 ● Nu se continuă bine decît ceea ce a fost bine început.
L. *Nec bona tam sequitur quam bona prima fuit.*

911 ● Cine începe prea devreme obosește repede.
I. *Chi presto denta presto sdenta.*

912 ● Nu începe de la capătul cel bun. (Să nu începem cu ce e mai uşor.)
I. *Non comincia da buon capo.*

913 ● A începe este uşor, a stărui este artă.
G. *Anfangen ist leicht, beharren ist Kunst.*

914 ● Începutul nu este o capodoperă.
G. *Anfang ist kein Meisterstück.*

915 ● Înțeleptul nu începe niciodată ceva zadarnic.
G. *Ein kluger Mann fängt nie etwas umsonst an.*

916 ● Totul este a începe. GRECIA ANTICĂ

917 ● Dacă vrei să ucizi un șarpe, taie-i capul. LUMEA ARABĂ

918 ● De la vîrf se-ncepe stogul. ROMÂNIA

* * *

ÎNCEPUT și SFÎRȘIT

919 ● **Bine început, bine sfîrșit.**
L. *Boni principii, bonus finis.*
F. *De bon commencement, bonne fin.*
I. *Buon principio fa buon fine.*
A. *A good beginning makes a good ending.*
G. *Guter Anfang, gutes Ende.*

920 ● Care începe bine sfîrșește frumos. ROMÂNIA

*

921 ● **Rău început, rău sfîrșit.**
L. *Male parto, male dilabuntur. CICERO*, „Filipicele", II.27.65.

L. *Male partum, male disperit. PLAUT*, „Poenulus", IV.2.22.
I. *Quando si comincia male, si finisce peggio.*
A. *A bad beginning makes a bad ending.*
G. *Böser Anfang, böses Ende.*

922 ● Ceea ce e pornit rău de la început, rar se termină bine.
L. *Raro bono peraguntur exitu, quae malo sunt inchoata principio.*

*

923 ● **Cine spune A trebuie să spună B.**
(Cine începe nu mai poate să dea înapoi.)

F. *Qui dit A doit dire B.*
A. *If you say A in this matter you've to say B.*
G. *Wer A sagt muss auch B sagen.*

924 ● Primul pas te obligă la al doilea.
F. *Le premier pas engage au second.*

925 ● Unde este un început, trebuie să fie şi un sfîrşit.
G. *Wo ein Anfang ist, muss auch ein Ende sein.*

926 ● Ai ştiut să începi, să ştii să termini.
R. *Умел начать, умей и кончать.*

*

927 ● **Jumătatea e mai mare decît întregul** (Depășind greutățile inerente oricărui început, acțiunea întreprinsă e ca și terminată.)

L. *Dimidius maior est quam totus. CICERO.*
F. *La moitié est plus que l'entier.*
I. *La metà è più dell'intero.*
S. *La mitad es más que el todo entero.*
G. *Die Hälfte ist mehr als das Ganze.*
[GRECIA ANTICĂ: *HESIOD*, „Munci și zile", 40.]

928 ● Proștii! Ei nu știu cît de mult depășește jumătatea întregul!
A. *Fools! They know not how much half exceeds the whole!*

929 ● Începutul întinde mîna sfîrșitului.
G. *Anfang und Ende reichen einander die Hände.*

*

... Și alte proverbe despre început și sfîrșit

930 ● Cum e începutul, așa și sfîrșitul.
L. *Ut quisque occeperit, / Sic ei praecedunt post principia denique.* *PLAUT*, „Persa", 451.
F. *De tel commencement, telle fin.*

I. *Qual principio, tal fine.*
S. *Sea tal cual fué desde el principio.*
A. *Such a beginning, such an end.*
G. *Wie der Anfang, so das Ende.*
R. *Как начал, так и кончай.*

931 ● Cine începe multe termină puţine.
F. *Qui commence plusieurs choses en achève peu.*
I. *Chi molte cose comincia poche ne finisce.*
A. *He who begins many things finishes but few.*
G. *Wer viel anfängt endet wenig.*

932 ● O treabă începută nu înseamnă că e şi terminată.
I. *Una faccenda incominciata non vuol dir che sia finita.*
R. *Начать — не то что кончить.*

933 ● De la ou pînă la mere. * (Se spune despre o acţiune care se desfăşoară de la început pînă la sfîrşit.)
L. *Ab ovo usque ad mala. HORAŢIU,* „Satire", I.36.

934 ● A începe şi a termina sînt două.
F. *Commencer et finir sont deux.*

* La romani masa începea cu ouă şi sfîrşea cu fructe.

935 • Trebuie să începi înainte de a isprăvi.
F. *Il faut commencer avant d'achever.*

936 • Cine nu începe nu termină.
I. *Chi non comincia non finisce.*

937 • Nu e suficient să începi, trebuie să și termini.
I. *Non basta cominciare, ma bisogna finire.*

938 • E bine să începi bine, dar mai bine să sfîrșești bine.
A. *Good to begin well, better to end well.*

939 • La fiecare început gîndește-te la sfîrșit.
A. *In every beginning think of the end.*

940 • Mai bine să nu începi, ceea ce nu poți duce la bun sfîrșit.
A. *Better never begin, than never make an end.*

941 • Orice lucru are un capăt și budinca are două.
A. *Everything hath an end and a pudding hath two.*

942 • Sfîrșitul acru nu se gîndește la începutul dulce.
G. *Sauer Ende denkt nicht an den süssen Anfang.*

943 ● Începutul e greu, iar sfîrşitul înţelept.
R. *Начало трудно, а конец мудрён.*

944 ● Nu privi începutul, priveşte sfîrşitul.
R. *Не смотри начала, смотри конец.*

945 ● Unde nu e început, nu va fi nici sfîrşit.
R. *Где не было начала, не будет и конца.*

946 ● Cînd începi, nu ştii sigur cum se va sfîrşi. GRECIA ANTICĂ: *HERODOT*

947 ● În orice acţiune cîntăreşte bine şi începutul şi urmările lui. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*

948 ● Nu termina cu fir de rafie, ceea ce ai început cu fir de mătase strălucitoare. MADAGASCAR (Nu termina urît, ceea ce ai început frumos.)

949 ● Într-o acţiune sînt necesare trei lucruri: a începe, a continua şi a sfîrşi. OLANDA

950 ● Ce e întîi nu e pe urmă. ROMÂNIA

951 ● Sfîrşitul laudă începutul. ROMÂNIA

* * *

SFÎRŞIT

952 ● **Urma alege.** (R)

953 ● Sfîrşitul încununează opera.
L. *Finis coronat opus.* OVIDIU, „Heroides", II. 85.
F. *La fin couronne l'ouvre.*
I. *Il fine corona l'opera.*
A. *The end crowns all.*
A. *Whatever the course, the end is the renown.*
G. *Das Ende krönt das Werk.*
R. *Конец делй венец.*

954 ● La sfîrşitul jocului se vede cine a cîştigat.
F. *Au bout du jeu voit-on qui a gagné.*
I. *Al finir del gioco si vede chi guadagna.*

955 ● Cînd fată oile se cunoaşte greutatea burţilor.
L. *Ad partus ovium noscuntur pondera ventrum.*

956 ● La apusul soarelui să descrii ziua, nu la răsăritul lui.
L. *A solis occasu, non abortu, describe diem.*

957 ● Seara arată valoarea zilei.
L. *Diem vesper commendat.*

958 ● Aşteaptă pînă la noapte pentru a spune că ziua a fost frumoasă.
F. *Attendez à la nuit pour dire que le jour a été beau.*

959 ● Nu lăuda ziua frumoasă înainte de a veni seara.
I. *Non lodar il bel giorno innanzi sera.*

960 ● Premiul se dă la urmă.
I. *Il premio si dà da ultimo.*

961 ● Sfîrşitul e cel ce hotărăşte.
I. *Il fine è quello che gioca.*

962 ● Laudă ziua frumoasă noaptea.
A. *Praise a fair day at night.*

963 ● Seara încoronează ziua.
A. *The evening crowns the day.*

964 ● La margine se cunoaşte calitatea ţesăturii.
G. *Am Ende kennt man das Gewebe.*

965 ● La sfîrşit ştii de cîte ori a bătut ceasul.
G. *Am Ende weiss man wie viel es geschlagen hat.*

966 ● La sfîrşitul tîrgului înveţi să cunoşti negustorul.
G. *Beim Abschied vom Markte lernt man die Kaufleute kennen.*

967 ● La sfîrşit trebuie lăudat lucrul.
G. *Am Ende soll man eih Ding loben.*

968 ● Toamna se numără bobocii / Şi s-aleg din puici gînsacii. (R)
R. *Цыпцт по осени считают.*

969 ● Cînd sacă lacul se vede peştele. ROMÂNIA

970 ● La capăt pocneşte biciul. ROMÂNIA

*

971 ● **Veninul e în coadă.** (Dificultăţile apar la sfîrşit.)

L. *In cauda venenum.*
I. *Nella coda sta il veleno.*
S. *El veneno en la coda.*
G. *Gift im Schwanze.*

972 ● În coadă este adesea încurcătura.
F. *En la queue est l'encombrement souvent.*

973 ● În coadă şi în sfîrşit zace de obicei veninul.
F. *En la queue et en la fin / Gît de coutume le venin.*

974 ● Cel mai greu lucru e să jupoi coada.
I. *La coda è'l più difficile da scorticarsi.*

975 ● Vaporul naufragiază uneori intrînd în port.

I. *Talor entrando in porto naufraga la nave.*

*

976 ● **Nu a venit încă seara tuturor zilelor.**

F. *Il n'est pas encore soir pour tous les jours.*
I. *La sera d'ogni dì non è ancor giunta.*
G. *Es ist noch nicht aller Tage Abend.* [GRECIA ANTICĂ: *TEOCRIT*, „Idile", I. 102.]

977 ● Încă n-a apus soarele tuturor zilelor.

L. *Nondum omnium dierum solem occidit. TITUS LIVIUS*, „De la întemeierea Romei", XXXIX. 26. 9.

978 ● Nu a trecut încă ultima zi.

F. *Le dernier jour n'est pas encore passé.*

*

Totul are un sfîrşit

979 ● În orice zi vine seara.

I. *Ogni dì vien sera.*
G. *Der längste Tag hat auch seinen Abend.*

980 ● Toate lucrurile merg spre un sfîrșit.
F. *Toutes choses se meuvent à leur fin.*

981 ● Oricît de frumos ar străluci soarele, de apus tot trebuie să apună.
G. *Scheint die Sonne noch so schön, / Einmal muss sie untergehn.*

982 ● Și un cîntec lung are un sfîrșit. CEHOSLOVACIA

983 ● Cît ar fi de numeroase meandrele unui fluviu, pînă la urmă se vor vărsa în mare. INDIA.

*

... Și alte proverbe despre s f î r ș i t

984 ● În tot ce faci să ții seama de sfîrșit.
L. *Quidquid conaris, quo pervenias, cogites.* PUBLILIUS SYRUS, „Sentințe".
L. *Respice finem.*
F. *Avis la fin.*
F. *En toute chose il faut considérer la fin.*
I. *Chi da savio operar vuole, pensi al fine.*
A. *Always keep the end in view.*
A. *Consider the end.*

G. *Was du tust, bedenke das Ende.* [GRECIA ANTICĂ: *HERODOT*, „Istorii", I. 32; *PLUTARH*, „Vieți paralele": Solon.]

985 ● Totul e bine cînd sfîrșește bine.
L. *Omnia tunc bona sunt, clausula quando bona est.*
F. *Tout est bien qui finit bien.*
A. *All's well that ends well.*
G. *Ende gut, alles gut.*
[GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*, „Fizica".]

986 ● Cînd îți faci casă, să nu rămînă netencuită.
L. *Domum cum facias, ne relinque impolitam.*

987 ● Lucrurile terminate sînt plăcute.
L. *Iucundi acti labores. CICERO*, „De finibus bonorum et malorum", II. 32. 105.

988 ● Numai la sfîrșit se acordă recompensa.
L. *Fini solo palma debetur.*

989 ● Cine vrea sfîrșitul vrea mijloacele.
F. *Qui veut la fin veut les moyens.*

990 ● Comedia a fost jucată. (Totul s-a sfîrșit.)
F. *La farce est jouée.*

991 ● Cad trandafirii și rămîn apoi spinii; nu judecați nimic înainte de sfîrșit.

I. *Cascan le rose e restan poi le spine; / Non giudicate nulla innanzi il fine.*

992 ● Nu vorbi de rău anul pînă nu a trecut.
I. *Non dir mal dell'anno finchè passato non sia.*

993 ● Mai bine un sfîrşit cu spaimă decît o spaimă fără sfîrşit.
G. *Besser ein Ende mit Schrecken als ein Schrecken ohne Ende.*

994 ● Trebuie aşteptat sfîrşitul.
G. *Man muss das Ende abwarten.*

995 ● Treaba fără sfîrşit, ca un cal fără coadă.
R. *Дело без конца, что кобыла без хвоста*

996 ● Nu se îngraşă porcul în ziua de Ignat.
ROMÂNIA

VIII. ORDINE — DEZORDINE, NEGLIJENȚĂ, DELĂSARE

„Nu există frumusețe unde domnește dezordinea."

FILON din ALEXANDRIA

ORDINE

997 ● O cusătură la timp scutește o sută.
F. *Un point fait a temps en sauve cent.*
A. *A stitch in time saves nine.*
G. *Zur rechten Zeit ein Nadelsstich erspart sicherlich neun.*

998 ● Un loc pentru fiecare lucru și fiecare lucru la locul său.
F. *Une place pour chaque chose et chaque chose à sa place.*
A. *A place for everything and everything in its place.*

999 ● Fii atent cum legi ca să poți dezlega.
S. *Mira cómo ates cómo desates.*

1000 ● Curățenia este un excelent aparat de salvare.
A. *Cleanliness is a fine life-preserver.*

1001 ● Mai bine să vezi un petec decît o gaură.
A. *Better see a clout than a hole out.*

1002 ● Ordinea este temelia tuturor lucrurilor bune.

A. *Good order is the foundation of all good things.*

1003 ● Toate lucrurile au locul lor dacă știm să le plasăm.

A. *All things have their place, knew we how to place them.*

1004 ● Un „Păstrează curat" e mai bun decît zece „Să faci curat".

A. *One „Keep-clean" is better than ten „Make-cleans".*

1005 ● Ordinea e cîștig de timp. ROMÂNIA

* * *

DEZORDINE, NEGLIJENȚĂ, DELĂSARE

1006 ● Cizmarii sînt cei mai prost încălțați.

F. *Les cordonniers sont toujours les plus mal chaussés.*

I. *In casa di calzolaio non si hanno scarpe.*

A. *Him that makes shoes go barefoot himself.*

G. *Der Schuster hat die schlechtesten Schuhe.*

R. *Сапожник всегда без сапог.*

1007 ● Calul potcovarului şi femeia cizmarului merg desculţi.
I. *Il cavallo del fabbro e la moglie del calzolaio vanno scalzi.*

1008 ● Cine nu astupă o gaură mică va astupa una mare.
I. *Chi non tura bucolin tura bucone.*

1009 ● Pentru un cui se pierde o potcoavă, pentru o potcoavă se pierde un cal şi pentru un cal se pierde un călăreţ.
I. *Per un chiodo si perde un ferro di cavallo, per un ferro si perde un cavallo e per un cavallo si perde un cavaliere.*

1010 ● Potcoavei care zdrăngăne îi lipseşte un cui.
S. *Herradura que chacotea clavo le falta.*

1011 ● A pune lucrurile claie peste grămadă.
A. *To put everything topsyturvy.*

1012 ● O mică spărtură scufundă un vapor.
A. *A small leak will sink a ship.*

1013 ● Ce nu e pus bine e ca şi aruncat.
R. *Что плохо положено то брошено.*

1014 ● La olar, ţi se serveşte apa într-o oală ştirbită. LUMEA ARABĂ

1015 ● Vînzătorul de evantaie îşi face vînt cu mîna. CHINA

1016 ● Fierarul niciodată n-a avut cuţitul bun. INDOCHINA

1017 ● Olarul bea dintr-o oală spartă. PERSIA

1018 ● Din lipsa unui cui se pierde carul. ROMÂNIA

1019 ● Satul lui Cremene, fără cîini şi fără jitari *. ROMÂNIA

1020 ● Văzut-ai vrun ciobotar cu ciubote bune? ROMÂNIA

* Paznici ai cîmpurilor.

IX. PUNCTUALITATE — ÎNTÎRZIERE

„Pentru reuşita unui tînăr, în afară de activitate şi economie, nici o altă însuşire nu e aşa de preţioasă ca punctualitatea şi cinstea în toate treburile sale."

B. FRANKLIN

„Punctualitatea este un mod de a ne arăta respectul nostru faţă de cei cu care treburile vieţii ne pun în contact. Mai e şi o faptă de conştiinţă, fiindcă o întîlnire este un contract, vădit sau subînţeles, şi acel care nu vine la întîlnire călcîndu-şi cuvîntul, nesocotind în chip neonest în acelaşi timp şi vremea altora, îşi face, fără doar şi poate şi pe bună dreptate, un rău renume."

S. SMILES

PUNCTUALITATE

1021 • Cine va veni primul, va măcina primul.

L. *Qui primus venerit, primus molet.*
F. *Le premier au moulin engrène.*
I. *Chi primo arriva, primo macina.*
S. *Quien primero viene, primero muele.*
A. *Who first cometh to the mill, first grinds.*
G. *Wer zuerst kommt, mahlt zuerst.*

1022 ● E avantajat cel care e mai întîi.
L. *Potior est, qui prior est. TERENȚIU,* „Phormion", II, 3. 48.

1023 ● Cine culege cel dintîi trandafir are cea mai frumoasă floare.
I. *Chi coglie la prima rosa è ricco del più bel fiore.*

1024 ● Primii merg în față.
F. *Les premiers vont devant.*

1025 ● Cel dintîi cîine prinde iepurele.
A. *The foremost dog catches the hare.*

1026 ● Cine se trezește primul se îmbracă primul.
A. *He that riseth first is first dressed.*

1027 ● Primul venit, primul servit.
A. *First come, first served.*

*

... Și alte proverbe despre punctualitate

1028 ● La nimic nu servește să alergi, trebuie să pleci la timp.
F. *Rien ne sert de courir, il faut partir à point.*

1029 ● Nu e suficient să te scoli de dimineaţă, trebuie să ajungi la timp.
F. *Ce n'est pas le tout de se lever matin, il faut arriver à l'heure.*

1030 ● Una e să alergi, alta să soseşti.
I. *Altro è correre, altro è arrivare.*

1031 ● Mai bine aşteaptă decît să te aştepte.
ALBANIA

* * *

ÎNTÎRZIERE

1032 ● Cine vine tîrziu ocupă locuri proaste.
L. *Sero venientes male sedentes.*
F. *Qui tard arrive mal loge.*
S. *Quien tarde llega mal escoge.*
G. *Wer zu spät kommt hat das Nachsehen.*

1033 ● În întîrziere se află primejdia.
L. *Periculum in mora. TITUS LIVIUS,* „De la întemeierea Romei", XXXVIII. 25.
F. *Il y a péril en la demeure.*
I. *Come la cosa indugia piglia vizio.*
A. *Delays have dangerous ends.*

1034 ● Întîrziaţilor, oasele.
L. *Tarde venientibus, ossa.*
F. *Aux tard-venus, les os.*

1035 ● Cine rămîne ultimul să încuie uşa.
I. *Chi resta addietro serri l'uscio.*
G. *Wer zuletzt kommt schliesst die Tür.*

1036 ● A venit după ce masa s-a terminat.
L. *Cena comessa venire. VARRO,* „De re rustica", I. 2. 11.
[GRECIA ANTICĂ: *DIOGENIAN,* „Proverbe".]

1037 ● Folosesc scutul după ce am fost rănit.
L. *Et quamquam sero clipeum post vulnera sumo.*

1038 ● Evită opririle; a întîrzia a dăunat totdeauna celor hotărîţi.
L. *Tolle moras; semper nocuit differre paratis! LUCAN,* „Farsalia", I. 282.

1039 ● Celui care se lasă aşteptat i se socotesc defectele. (În iritarea provocată de întîrziere, cel ce aşteaptă e înclinat să pună pe seama celui ce întîrzie tot felul de alte defecte.)
F. *On compte les défauts de qui se fait attendre.*

1040 ● Cine vine tîrziu mănîncă resturile. [aprox.]
I. *Chi tardi arriva male alloggia.*

1041 ● Tu poţi să întîrzii, dar Timpul nu va întîrzia.
A. *You may delay, but Time will not.*

1042 ● Cine vine după petrecere trebuie să se mulţumească cu ce a rămas.
G. *Wer kommt nach dem Feste muss fürliebnehmen mit dem Reste.*

1043 ● Cine vine prea tîrziu rămîne pe dinafară.
G. *Wer zu spät kommt sitzt hinter der Tür.*

1044 ● Cine a întîrziat se grăbeşte în zadar.
R. *Кто опоздал тот напрасно спешит.*

1045 ● Prepeliţa care se înalţă ultima, primeşte lovitura. AFRICA NEAGRĂ

1046 ● Celui ce vine tîrziu la masă să i se atîrne lingurile de gît. ROMÂNIA

X. PERSEVERENȚĂ

„Oamenii dispreţuiesc pe cei care li se supun şi admiră pe cei care nu cedează."

TUCIDIDE

„Înţelepciunea zice : nu ţi-a izbuti un lucru, fă altul."

N. IORGA

1047 ● Picătura mică găureşte piatra tare. (R)

L. *Dura tamen molli saxa cavantur aqua.* *OVIDIU*, „Arta de a iubi", I. 476.

L. *Gutta cavat lapidem.* *OVIDIU*, „Ponticele", IV. 10. 5.

L. *Stillicidi casus lapidem cavat.* *LUCREŢIU*, „Despre natura lucrurilor", I. 314.

F. *Goutte à goutte l'eau creuse la pierre.*

F. *Perpétuelle gouttière | Corrode la pierre.*

I. *A goccia a goccia s'incava la pietra.*

S. *La piedra es dura y la gota menuda, | Mas cayendo de continuo hace cavadura.*

R. *Капля по капле и камень долбит.*

1048 ● Copacul nu se doboară de la prima lovitură.

L. *Arbor per primum quaevis non corruit ictum.*

L. *Non annosa uno quercus deciditur ictu.*

F. *L'arbre ne tombe pas du premier coup.*
I. *Al primo colpo non cade un albero.*
S. *Un solo golpe ne derriba un roble.*
A. *An oak is not fell'd at one chop.*
G. *Es fällt keine Eiche | Vom ersten Streiche.*
R. *Одним ударом дерева не срубишь.*

1049 ● Roma n-a fost creată într-o singură zi.
L. *Roma non fuit una die condita.*
F. *Rome n'a pas été bâtie en un seul jour.*
I. *Roma non fu fatta in un giorno.*
S. *En una hora no se ganó Zamora.*
A. *Rome was not built in one day.*
G. *Rom ward nicht an einem Tage erbaut.*

1050 ● Nu trebuie să renunți la semănat de teama vrăbiilor.
F. *Il ne faut pas laisser de semer pour crainte de moineaux.*
I. *Non per paura d'uccelli s'ha da lasciar di seminare.*
G. *Wer die Spatzen fürchtet wird nie Hirse säen.*

1051 ● Lovituri mici repetate doboară copaci mari.
F. *De petits coups répétés abattent de grands arbres.*
A. *Little strokes fell great oaks.*

1052 • Perseverența dă de capăt la orice.
F. *Persévérance vient à bout de tout.*
S. *La perseverancia toda cosa alcanza.*

1053 • Cine e acela care, trăgînd toată ziua la țintă, să nu o nimerească de cîteva ori?
L. *Quis est enim, qui totum diem iaculans non aliquando collineet? CICERO*

1054 • Cine va persevera pînă la capăt va fi salvat.
L. *Qui perseveraverit usque ad finem hic salvus erit.*

1055 • Stăruie și mergi pînă la capăt.
L. *Persta atque obdura. HORAȚIU,* „Satire", II.5.39.

1056 • Stejarul se doboară cu multe lovituri.
L. *Multis ictibus dejicitur quercus.*

1057 • Unda repetată a micilor rîuri face fluviul.
L. *Amnem parvorum facit unda frequens fluviorum.*

1058 • A persista este fondul virtuții.
F. *Persister c'est le fond de la vertu.*

1059 • Numai cine stăruie pînă la capăt obține răsplata.
F. *Il n'y a que celui qui persévére jusqu'a la fin qui obtient le prix.*

1060 ● Se freacă atîta fierul, încît pînă la urmă se încălzește.
F. *On frotte tant le fer, qu'a la fin il s'échauffe.*

1061 ● Cine nu reușește la prima lovitură s-o încerce pe a doua.
I. *Chi non riesce al primo salto provi il secondo.*

1062 ● Cine stăruie învinge.
I. *Chi dura vince.*

1063 ● Dacă nu merge bine o dată, merge bine altă dată.
I. *Se non va bene una volta, va bene l'altra.*

1064 ● Cerul nu se atinge dintr-un singur salt.
A. *Heaven is not reached at a single bound.*

1065 ● Cine rămîne obține.
A. *He that can stay obtains.*

1066 ● Cu timpul un șoarece poate tăia un cablu.
A. *A mouse may cut a cable in time.*

1067 ● Dacă nu ai reușit de la început, încearcă, încearcă din nou.
A. *If at first you don't succeed, try, try again.*

1068 ● Niciodată nu spune: „Mor!"
A. *Never say: „Die!"*

1069 ● Nu renunţa la călătorie din cauza ploii de dimineaţă.
A. *For a morning rain leave not your journey.*

1070 ● Perseverînd melcul ajunge la corabie.
A. *By perseverance the snail reached the ark.*

1071 ● Timpul şi perseverenţa conduc un melc pînă la Ierusalim.
A. *Time and perseverance drive snails to Yerusalem.*

1072 ● Troia n-a fost cucerită într-o zi.
A. *Troy was not taken in a day.*

1073 ● Cine stăruie pînă la sfîrşit va fi fericit.
G. *Wer bis ans Ende beharrt der wird selig.*

1074 ● Cine vrea să-şi facă o poartă de aur trebuie să bată zilnic cîte un cui.
G. *Wer eine goldene Tür machenwill schlage jeden Tag einen Nagel ein.*

1075 ● Perseverînd Grecii au cucerit Troia. GRECIA ANTICĂ: *TEOCRIT*, „Idile", XV.64.

1076 ● Punîndu-și toate forțele, chiar șoarecele ar putea devora o pisică. LUMEA ARABĂ

1077 ● Insecta liniștită străpunge zidurile cetății. JAPONIA

1078 ● Șlefuind poți face un ac dintr-o grindă. PORTUGALIA

1079 ● Ai izbutit, continuă; n-ai izbutit, continuă. SCANDINAVIA

1080 ● Cu zel și răbdare un șoarece găurește zidul. TURCIA

1081 ● Copacul mare dintr-o așchie nu se taie. ROMÂNIA

1082 ● Cu muncă și îngăduială dinții șorecutului taie odgonul de la corabie. ROMÂNIA

1083 ● Lumea nu s-a făcut într-o zi. ROMÂNIA

XI. ECONOMIE — RISIPĂ

„Economia, dacă nu are nici pată, e o virtute, o virtute social îndeosebi; dar este în primul rîn și o virtute individuală. Într-adevăr acel care economisește se lipsește d una și de alta, se stăpînește, s oprește în fața povîrnișului plăce rilor fără măsură; face astfel u act de prevedere și de tărie sufle tească."

H. MARION

„Orice risipitor este un vrăjmaș a societății; orice om econom est un binefăcător public."

A. SMITH

ECONOMIE

1084 ● **Celui cu economie / Suta îi este o mie.** (R)

1085 ● Bănuțul economisit e de două ori cîștigat.
I. *Quattrino risparmiato, / Due volte gua- dagnato.*
A. *A penny saved is twice got.*
G. *Ein ersparter Pfenning ist zweimal verdient.*

1086 ● Cu bănuțul se face florinul.
I. *A quattrino si fa il fiorino.*
A. *Penny and penny, laid up, will be many.*
G. *Viele Pfennige machen einen Taler.*

1087 ● Economisiți bănuții, banii cei mari vor avea grijă de ei înșiși.
F. *Economisez les deniers, les louis auront soin d'eux-mêmes.*
A. *Take care of the pence, the pounds will take care of themselves.*

1088 ● Un ban economisit e un ban cîștigat.
F. *Un sou épargné est un sou gagné.*
A. *A penny saved is a penny gained.*

1089 ● Strînge bani albi pentru zile negre.(R)
I. *I quattrini bianchi van serbati per i giorni neri.*
R. *Береги денежку про черный день.*

1090 ● Ban pe ban clădește casa.
F. *Denier sur denier bâtit la maison.*

1091 ● Banii nu ajung, trebuie să știi să-i cheltuiești.
I. *I danari non bastano, bisogna saperli spendere.*

1092 ● Niciodată să nu-ți cheltuiești banii înainte de a-i avea.
A. *Never spend your money before you have it.*

1093 ● Cine nu respectă bănuțul nu e demn de un ban mai mare.
G. *Wer den Heller nicht ehrt ist des Thalers nicht wert.*

1094 ● Banii n-au ochi să vadă pe ce îi cheltuiești.
R. *У денег глаз нет: за что отдают, не видят.*

1095 ● Banii se socotesc, pîinea se cîntărește.
R. *Деньги любят счет, а хлеб... меру.*

1096 ● Cine economisește banul trăiește fără griji.
R. *Без нужды живет кто деньги бережет.*

1097 ● Copeica păstrează rubla, iar rubla ferește capul.
R. *Копейка рубль бережет, а рубль голову стережет.*

1098 ● Dacă rublei îi lipsește numai o copeică, nu e o rublă întreagă.
R. *В рубле копейки нет, так и не полон рубль.*

1099 ● Fără o copeică rubla nu trăiește.
R. *Без копейки рубль не живет.*

1100 ● Nu învăța să bei bere, învață să strîngi bani.
R. *Не учись пиво пить, учись деньги копить.*

1101 ● Nu e o artă să cîștigi banul, dar e o artă să știi cum să-l chivernisești. BELGIA

1102 • Du-ţi mîna repede la pălărie şi încet la buzunar. DANEMARCA

1103 • Economiseşte trei monede de aur şi a patra îţi va cădea în mînă. IUGOSLAVIA

1104 • Cînd ai bani gîndeşte-te la ziua cînd nu-i vei mai avea. JAPONIA

*

1105 • **Cîinele de este cîine, / Şi tot opreşte pe mîine.** (R)

1106 • Vei pierde şi ce e mult, dacă nu vei păstra ce e puţin.
L. *Majora perdes, minora ni servaveris.*

1107 • A păstra o pară pentru sete.
F. *Garder une poire pour la soif.*

1108 • Cine păstrează la prînz are pentru seară.
F. *Qui garde son dîner il a mieux à souper.*

1109 • Arta de a păstra nu e mai puţin grea ca aceea de a obţine.
I. *L'arte di conservare non è men difficile di quella di acquistare.*

1110 • Păstrează ceea ce ai, pentru că e nesigur ceea ce vei avea.

I. *Serba quel che hai, chè incerto quel che avrai.*

1111 • Păstrează cea mai bună bucăţică la urmă.
I. *Serba i migliori bocconi all'ultimo*

1112 • Oamenii înţelepţi spun: „Păstrează ceva pentru o zi ploioasă".
A. *Wise men say: „Keep somewhat till a rainy day".*

1113 • Păstrează ceva pentru la urmă.
G. *Behalt dir etwas auf die Nachhut*

1114 • Cînd mănînci, gîndeşte-te să mai păstrezi ceva în sacul vechi. AFRICA NEAGRĂ

1115 • Mai bine să ştii cum să păstrezi decît cum să cîştigi. ALBANIA

1116 • Cine mănîncă şi mai păstrează ceva poate să stea de două ori la masă. BELGIA

*

1117 • **De ai venituri mititele, / Mai opreşte din măsele.** (R)

1118 • Bucătăria mică face casa mare.
F. *Petite cuisine agrandit la maison*

I. *La cucina piccola fa la casa grande.*
A. *A little kitchen makes a large house.*
G. *Kleine Küche macht grosses Haus.*

1119 • Condu-ţi gura după buzunar.
F. *Gouverne ta bouche selon ta poche.*
A. *According to your purse govern your mouth.*
G. *Man muss das Maul nach der Tasche richten.*

1120 • Fă bucătura / Cît ţi-e gura. (R)
I. *Fare i bocconi a misura della bocca.*

1121 • Mănîncă după înălţimea sacului tău de provizii, mergi după măsura pasului tău. CHINA

*

1122 • **Din bucăţele cojocarul blană mare face.** (R)

1123 • De mai multe ori cîte puţin se face mult.
L. *De multis grandis acervus erit.* *OVIDIU*, „Remedia amoris," 424.
F. *Plusieurs peu font un beaucoup.*
I. *Molti pochi fanno un assai.*
S. *Muchos pocos hacen un mucho.*
A. *Many a little makes a mickle.*
G. *Viel Kleine machen ein Grosses.*

1124 ● Bob cu bob își umflă găina gușa.
S. *Grano al grano hinche la gallina el papo.*

1125 ● Din boabele mici se face grămada mare.
L. *De minimis granis fit magnus acervus.*

1126 ● Picătură cu picătură se umple putina.
F. *Goutte à goutte on remplit la cuve.*

1127 ● Bob cu bob se umple banița și se înalță muntele.
I. *A granello a granello s'empie lo staio e si fa il monte.*

1128 ● Puțin și des umple punga.
I. *Poco e spesso empie la borsa.*

*

1129 ● **Economia e un mare cîștig.**

L. *Parsimonia est magnum vectigal.* CICERO
F. *L'épargne est une grande richesse.*
A. *Economy is a great revenue.*

1130 ● Cine economisește cîștigă.
F. *Qui épargne gagne.*

1131 ● Din economie vine belşugul.
A. *Of saving comes having.*

1132 ● Chibzuinţa e mai mare ca bogăţia.
R. *Запасливый лучше богатого.*

1133 ● Chibzuinţa e bunul cel mai de preţ.
GRECIA ANTICĂ: *SOFOCLE,* „Antigona", 1050.

*

... Şi alte proverbe despre economie

1134 ● Sacul n-a fost niciodată aşa de plin, încît să nu mai încapă încă un bob.
F. *Le sac ne fut oncques si plein, qu'il n'y entrât bien un grain.*
I. *Non fu mai sacco sì pieno, che non v'entrasse ancora un grano.*

1135 ● Cine nu ţine seama de ce e puţin nu va obţine nici ce e mult.
I. *Chi non tien conto del poco non acquista l'assai.*
G. *Wer das Kleine nicht ehrt / Ist des Grossen nicht wert.*

1136 ● Leagă sacul înainte de a fi plin.
A. *Bind the sack before it be full.*
G. *Man muss den Sack zubinden bevor er voll ist.*

1137 ● Calculul cîştigurilor şi nevoia cheltuielilor trebuie să se potrivească între ele.

L. *Ratio quaestuum et necessitas erogationum inter se debent congruere. TACIT*

1138 ● Economia e cel mai uşor şi cinstit lucru de obţinut.

L. *Et facillimum vectigal est et honestissimum parsimonia. SENECA*

1139 ● Nici un cîştig nu e aşa de sigur ca cel economisit.

L. *Nullus est tam tutus quaestus quam quod habeas parcere. PUBLILIUS SYRUS*

1140 ● Înainte de a-ţi consulta fantezia, consultă-ţi buzunarul.

F. *Avant de consulter ta fantaisie, consulte ta bourse.*

1141 ● Numai cei socotiţi socotesc.

I. *Solo i contanti contono.*

1142 ● Cine a plîns pentru un ac nu va pierde niciodată o vacă.

A. *He lost never a cow that wept for a needle.*

1143 ● Cine nu se opreşte pentru un ac nu va valora mulţi bani.

A. *He that will not stop for a pin | Will never be worth a pound.*

1144 ● Cînd îţi cumperi îmbrăcăminte, consultă-ţi punga înaintea gustului.
A. *In dress consult your purse before your fancy.*

1145 ● Din puţin ia puţin şi lasă puţin.
A. *Of a little take a little and leave a little.*

1146 ● E o artă mai mare în economie decît în jocul de noroc.
A. *There is more art in saving than in gambling.*

1147 ● Mai bine economiseşte la margine decît la fund.
A. *Better spare at brim than at bottom.*

1148 ● Nu cheltui cînd poţi economisi; nu economisi cînd trebuie să cheltuieşti.
A. *Spend not where you may save; spare not where you must spend.*

1149 ● Risipeşte cu o mînă, culege cu două.
A. *Scatter with one hand, gather with two.*

1150 ● Cine într-una socoteşte cît costă nu mănîncă niciodată o varză bună.

G. *Wer immerfort rechnet was es kostet, isst nie'nen guten Kohl.*

1151 ● Chibzuitul nu cunoaşte lipsa.
R. *Запасливый нужды не терпит.*

1152 ● Cine e chibzuit acela e fericit.
R. *Кто запаслив тот и счастлив.*

1153 ● Hainele vechi le păstrează pe cele noi. AFRICA NEAGRĂ

1154 ● Economiseşte cît e butoiul plin; cînd e gol economia nu mai foloseşte. BELGIA

1155 ● Dă nouă, economiseşte zece. TURCIA

1156 ● Este mai lung şirul zilelor decît şirul cîrnaţilor. UNGARIA

1157 ● Economul bun îşi cumpără vara sanie şi iarna car. ROMÂNIA

1158 ● Gîndeşte de azi ce vei mînca mîine. ROMÂNIA

1159 ● Iarna să nu te cuprinză, / Fără pînză, fără brînză. ROMÂNIA

1160 ● Nu lăsa laptele pe sufletul viţelului. ROMÂNIA

1161 ● Uşor e de cîştigat, / Greu e de păstrat. ROMÂNIA

* * *

ECONOMIE şi RISIPĂ

1162 ● Scump la tărîţe şi ieftin la făină. (R)
A. *Penny wise and pound foolish.*

1163 ● Strînge cenuşa şi risipeşte făina.
G. *Er sammelt die Asche und verstreut das Mehl.*

1164 ● Strînge cu o mînă, risipeşte cu cealaltă.
R. *Одной рукой собирай, другою раздавай!*

1165 ● Cîştigul vine cu încetineala celui care sapă pămîntul cu un ac; risipa merge ca apa care curge prin nisip. CHINA

1166 ● Cîştigă şi mănîncă, dar nu economisi din hrana măgarului tău. TURCIA

1167 ● Cu acul le strînge şi cu lopata le risipeşte. ROMÂNIA

* * *

RISIPĂ

1168 ● **Printr-o crăpătură mică străbate apa în corabia cea mare.** (R)

1169 ● Micile cheltuieli sînt acelea care golesc punga.
I. *Le piccole spese sono quelle che vuotano la borsa.*
A. *Small expenses empty a full purse.*

1170 ● Niciodată nu se adună banii, dacă desconsiderați bănuții.
L. *Parvula despiciens, conquirit maxima nunquam.*

1171 ● Picătură cu picătură se scurge marea.
F. *Goutte à goute la mer s'égoutte.*

1172 ● Cine ia și nu pune la loc dă repede de fund.
I. *Chi piglia e non ripone presto tocca il fondo.*

1173 ● Nu pune și apoi să scoți; ar seca și marea.
I. *Non mettere e cavare; / Si seccherebbe il mare.*

1174 ● În fiecare zi trei, patru, și se golește sacul.
S. *Cada dia tres, cuatro, agotarse ha el saco.*

1175 ● Dacă scoţi din cazanul de mîncare şi nu pui nimic înăuntru, în curînd ajungi la fund.

A. *Always taking out of the meal tub and never putting in, one soon comes to the bottom.*

1176 ● Cît de puţin ai lua, cîndva tot se termină.

G. *Wie wening man auch von Vielem nimmt, einmal nimmt's Ende.*

*

1177 ● **Azi are, satură zece, / Şi mîine flămînd petrece.** (R)

1178 ● Cinci cîştig, şapte mănînc, ce rămîne bag în pungă. ROMÂNIA

1179 ● Cine cheltuie peste ce cîştigă / N-are-n casă mămăligă. ROMÂNIA

*

1180 ● **Cine are piper mult pune şi în mămăligă.** (R)

1181 ● Cine are mult piper, pune şi în legume. [aprox.]

L. *Cui multum est piperis, etiam oleribus immiscet.*

I. *Chi ha molto pepe ne condisce anche gli erbaggi.*

A. *He who has plenty of pepper, will pepper his cabbage.*
G. *Wer Pfeffer genug hat, pfeffert auch seinen Brei.*

1182 ● Cine are mult piper îşi pune şi-n păr. TURCIA

*

1183 ● **E tîrziu să economiseşti cînd ai dat de fundul sacului.**

L. *Sera in fundo parsimonia. SENECA,* „Scrisori către Luciliu", I. 5.
L. *C'est bien tard d'épargner, / Quand tout est dissipé.*
I. *Tardi si risparmia, quando non se ne ha più.*
A. *It is too late to spare, / When the bottom is bare.*
G. *Sparen ist zu spät, / Wenn's an die Hofstatt geht.*

1184 ● E tîrziu să mai păstrezi în butoi, cînd vinul a ajuns pe fund. GRECIA ANTICĂ: *HESIOD,* „Munci şi zile", 368.

1185 ● E greu să mai strîngi apa vărsată. INDOCHINA

1186 ● Orezul împrăștiat niciodată nu-l mai poți aduna pînă la ultimul bob. INDOCHINA

*

... Și alte proverbe despre r i s i p ă

1187 ● A arde lumînarea la amîndouă capetele.
F. *Brûler la chandelle par les deux bouts.*

1188 ● A mînca grîul cînd e încă verde.
F. *Manger son blé en herbe.*

1189 ● A mînca la început pîinea albă.
F. *Manger son pain blanc le premier.*

1190 ● Banul nu are coadă. (Dacă îl arunci, nu ai de ce să-l mai apuci.)
F. *L'argent n'a pas de queue.*

1191 ● Cine vede un ac și nu-l ia vine o vreme cînd îl regretă.
F. *Qui voit une épingle et ne la prend / Vient un temps qu'il s'en repent.*

1192 Nu trebuie nesocotite lucrurile mici.
F. *Il ne faut pas négliger les petites choses.*

1193 ● Rău cinează cine mănîncă totul la prînz.
F. *Mal soupe qui tout dîne.*

1194 ● Nu lăsa ce e puțin pentru ce e mult, fiindcă le poți pierde pe amîndouă.

I. *Non lasciare il poco per l'assai,* / Ché *forse l'uno e l'altro perderai.*

1195 ● Dacă nu pui nimic în buzunar, nu poţi scoate nimic.
A. *If you put nothing into your purse, you can take nothing out.*

1196 ● De vezi un ac şi nu-l ridici, fii sigur că înainte de a muri vei avea nevoie de el.
A. *See a pin and let it lie,* / *You're sure to want before you die.*

1197 ● Nu risipi şi nu vei duce lipsă. [aprox.]
A. *Waste not, want not.*

1198 ● Nu trebuie să arzi dintr-o dată toate lemnele.
G. *Man muss nicht alles Holz auf einmal verbrennen.*

1199 ● Cui nu-i milă de para / Şi de galben tot aşa. (R)
R. *Береженая копейка рубль бережет.*

1200 ● Mai bine să te zgîrceşti decît să risipeşti.
R. *Лучше поскупиться чем промотаться.*

1201 ● Nu imita cocoşul care, suit pe grămada de orez, risipeşte cu picioarele ce a fost strîns cu atîta greutate. AFRICA NEAGRĂ

1202 ● Şi tezaurul regelui secătuieşte. BULGARIA

1203 ● Cine își vinde evantaiul își face vînt cu mîna. CHINA

1204 ● Cine are patru și cheltuiește cinci nu are nevoie de pungă. PORTUGALIA

1205 ● Azi întinde pîn-o rupe, / Mîine n-are s-o astupe. ROMÂNIA

1206 ● Cine-și mănîncă sămînța de cînepă rămîne gol. ROMÂNIA (Rămîne fără cînepa din care ar trebui să-și facă îmbrăcăminte.)

1207 ● Dacă des sărbători faci / Nu o să aibi ce să-mbraci. ROMÂNIA

1208 ● Nu da cu piciorul, / Că vei duce dorul. ROMÂNIA

1209 ● Nu-i mult să nu se gate și puțin să nu s-ajungă. ROMÂNIA

1210 ● Oricîtă apă bea un pește, toată o scoate pe urechi. ROMÂNIA

XII. HOTĂRÎRE — NEHOTĂRÎRE

*„Fii hotărît, simplu și om adevărat
iată grija de fiecare zi și totdeauna
hotărîtoare."*

E. DELACROIX

*„Oamenii nehotărîți sînt trupele
ușoare ale armatei celor răi; ei fac
și mai mult rău decît armata însăși;
ei molipsesc și pustiesc."*

N. CHAMFORT

*„Credințele și hotărîrile se macină
dacă le cîntărești prea mult."*

L. REBREANU

HOTĂRÎRE

1211 ● Cartagina trebuie distrusă. (Se folosește pentru a se sublinia o hotărîre ce trebuie dusă la bun sfîrșit.)
L. *Delenda Carthago.* * *CATO CEL BĂTRÎN*

1212 ● Aici sînt și aici rămîn.
F. *J'y suis et j'y reste.*

1213 ● Nu trebuie să luăm medicamentele în mai multe pahare.

---

* Cuvinte cu care Cato își încheia discursurile în senatul roman, după cel de al doilea război punic, pentru a arăta primejdia unei Cartagini renăscute. De multe ori folosea expresia și la sfîrșitul altor discursuri care n-aveau nici o legătură cu Cartagina.

F. *Il ne faut pas prendre la médicine en plusieurs verres.*

1214 ● Cine se hotărăşte repede se căieşte încet.
I. *Chi si risolve presto se ne ripente adagio.*

1215 ● Merge departe cel care niciodată nu se întoarce.
A. *He goes far that never returns.*

1216 ● Cine ia hotărîri pripite e în primejdie de a greşi. GRECIA ANTICĂ: *SOFOCLE*, „Oedip rege", 617.

1217 ● Oamenii dorm bine la hanul „hotărîrii". PERSIA

* * *

NEHOTĂRÎRE

1218 ● **Nici în car, nici în căruţă, nici chiar în teleguţă.** (R)

1219 ● A vîsli între două ape.
F. *Nager entre deux eaux.*

1220 ● Între două scaune cazi pe jos.
A. *Between two stools you fall to the ground.*

1221 ● Nici alb, nici negru; nici afară, nici înăuntru; nici carne, nici peşte.
L. *Neque albus, neque niger; neque foris, neque intus; neque caro, neque piscis.*

1222 ● Cînd e Ghelf *, cînd Gibellin *.
F. *Tantôt est Guelphe, tantôt est Gibellin.*

1223 ● Nici carne, nici peşte.
F. *Ni chair, ni poisson.*

1224 ● Nu e nici înăuntru, nici afară.
F. *Il n'est ni dedans, ni dehors.*

*

... Şi alte proverbe despre nehotărîre

1225 ● Nehotărîtul a primit şi o sută de lovituri de bici şi o sută de lovituri de baston. **
LUMEA ARABĂ

---

* Partide politice rivale în Florenţa evului mediu, între care oscilau cei fără o poziţie politică fermă.

** Proverbul este extras dintr-o fabulă care ne spune că unui împricinat i s-a dat ocazia să aleagă între pedeapsa cu o sută de lovituri de bici şi cea cu o sută de lovituri de baston. După zece lovituri de bici a preferat bastonul ca după zece lovituri de baston să prefere biciul şi apoi din nou bastonul. Aşa s-a întîmplat că pînă la urmă a încasat şi o sută de bice şi o sută de bastoane.

1226 ● Echivoc ca gîtul unui pui de găină: să-l arunci? are carne; să-l înghiți? are oase.
MADAGASCAR

1227 ● M-aș duce și-mi stă calea cruce.
ROMÂNIA

XIII. RĂBDARE, AȘTEPTARE — GRABĂ

„La toate greutățile vieții tale caută în tine puterea cu care să le poți ține piept. La ispita frumuseții tu ai înfrînarea; la greutatea muncii curajul; la vorba rea, răbdarea. Și cînd ai ajuns la această deprindere, nimic nu mai poate rezista în calea ta."

EPICTET

„Sînt oameni, care din cauza lipsei de modestie luptă viața întreagă cu greutăți imaginare, în timp ce alții care sînt poate mai puțin dotați reușesc să ajungă departe în viață numai prin răbdare, bună dispoziție și stăpînire de sine."

S. SMILES

„Cel care-și mănîncă grîul cînd este încă verde la vremea recoltei adună rămășițele."

M. SAADI

RĂBDARE

Ce e răbdarea?

1228 ● Răbdarea e cea mai bună doctorie. (R)
L. *Doloris cuivis remedium patientia.*
PUBLILIUS SYRUS

1229 ● Răbdarea e arta de a spera.
F. *La patience est l'art d'espérer.*

1230 ● Răbdarea e băutura care ucide Uriașa Disperare.
A. *Patience is a drink to kill the Giant Despair.*

1231 ● Răbdarea e un cal rezistent, dar care pînă la urmă obosește.
A. *Patience is a stout horse, but it tires at last.*

1232 ● Răbdarea e un plasture pentru orice rană.
A. *Patience is a plaster for all sores.*

1233 ● Răbdarea e talismanul vieții. AFRICA NEAGRĂ

1234 ● Răbdarea e baza succesului. CHINA

1235 ● Răbdarea e cheia bucuriei. TURCIA

*

1236 ● **C-o picătură ce cură, / Butia se umple pînă-n gură.** (R)

1237 ● Un pas după altul departe te duce. (R)
F. *Pas à pas on va loin.*
I. *Passo a passo si va lontano.*
S. *Paso a paso van lejos.*

A. *Step by step one goes far.*
G. *Fuss vor Fuss geht man fern.*

1238 ● Cine merge încet ajunge departe.
F. *Qui va doucement va loin.*
I. *Se vuoi andar lontano, devi andar piano.*
A. *Who goes slowly goes far.*

1239 ● Încet, încet departe ajungi. (R)
I. *Pian, piano si va lontan.*
S. *Poco a poco se va lejos.*
A. *Fair and softly goes far.*

1240 ● Încetul cu încetul pasărea își face cuib.
F. *Petit à petit l'oiseau fait son nid.*
A. *Feather by feather birds build nests.*

1241 ● Pană cu pană se curăță gîsca.
I. *A penna a penna si pela un'oca.*
A. *Feather by feather the goose is plucked.*

1242 ● Treaptă cu treaptă se urcă scara.
I. *A scaglione a scaglione si sale la scala.*
A. *Step by step the ladder is ascended.*

1243 ● Cine merge încet merge sigur.
S. *El que anda despacio anda con seguridad.*
G. *Wer sachte geht geht sicher.*

1244 ● Tîrziu, dar sigur.
L. *Tarde, sed tute.*

1245 ● Cuvînt cu cuvînt se fac marile cărți.
F. *Mot à mot on fait les gros livres.*

1246 ● Pas cu pas boul prinde iepurele.
F. *Pas à pas le bœuf prend la lièvre.*

1247 ● Tot ceea ce trebuie să reziste crește încet.
F. *Tout ce qui doit durer est lent à croître.*

1248 ● Zală cu zală se face armura.
F. *Maille à maille est fait l'aubergeon.*

1249 ● Lecție cu lecție fac omul învățat.
I. *Lezione con lezione fa l'uomo dotto.*

1250 ● Pas cu pas se ajunge la Roma.
I. *Passo a passo si va a Roma.*

1251 ● Răbdarea prinde iepurele cu carul.
I. *Colla pazienza si prende la lepre col carro.*

1252 ● Încetul cu încetul toarce bătrîna fuiorul.
S. *Poco a poco hila la vieja el copo.*

1253 ● Bob cu bob găina își umple gușa.
A. *Grain by grain the hen fills her belly.*

1254 ● Încet dar sigur cîştigi cursa.
A. *Slow and steady wins the race.*

1255 ● Încet şi bine.
G. *Langsam und gut.*

1256 ● Totul e posibil, numai s-o iei cu încetul.
R. *Терпение и труд, все перетрут.*

1257 ● Şchiopul pînă la urmă îl va ajunge pe cel repede de picior. GRECIA ANTICĂ: *PLUTARH*, „Opere morale".

1258 ● Încet, încet se coc bananele. AFRICA NEAGRĂ

1259 ● Cu picătura se umple ulcica. INDIA

1260 ● Pomul care face fructe bune creşte încet. OLANDA

*

1261 ● **Cu răbdare şi tăcere / Se face agurida miere.** (R)

1262 ● Răbdarea te scoate la liman.
F. *Avec de la patience on vient à bout de tout.*

1263 ● Cu timpul se coc strugurii.
S. *Con el tiempo maduran las uvas.*

1264 • Cu vremea şi cu răbdare frunza de dud se face mătase. (R)
A. *With time and patience the leaf of the mulberry becomes satin.*

1265 • Cu silinţă şi răbdare şoarecele străpunge scîndura groasă.
G. *Mit Fleiss und Geduld nagt eine Maus ein dickes Brett durch.*

1266 • Nici un fruct nu e aşa de tare, încît cu timpul să nu se frăgezească.
G. *Keine Frucht so herb, sie wird mit der Zeit mürb.*

1267 • Omul răbdător va face să fiarbă piatra pînă dă în clocot. AFRICA NEAGRĂ

1268 • Strugurii tot privindu-se între ei ajung să se coacă. LUMEA ARABĂ

1269 • Praful se adună pînă se formează un deal. JAPONIA

1270 • Cine aduce mereu cîte o roabă de pămînt cu timpul poate ridica un munte. PERSIA

1271 • Prin răbdare agurida se face vin, iar frunza de dud mătase. TURCIA

1272 • Prin răbdare livada devine dulceaţă. TURCIA (Din puieţi pomi, din pomi fructe, din fructe dulceaţă.)

1273 ● Cu răbdarea / Treci și marea, / Dar cu răul / Nici pîrăul. ROMÂNIA

1274 ● Cu vreme și cu paie / Moșmoanele se-nmoaie. ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre r ă b d a r e

1275 ● Răbdarea învinge totul.
L. *Patientia vincit omnia.*
L. *Si vis vincere, disce pati.*
F. *Il vainc tout qui a patience.*
I. *Colla pazienza si vince tutto.*
S. *Con la paciencia todo se logra.*
A. *Patience overcomes all things.*
G. *Geduld überwindet alles.*

1276 ● Răbdarea pusă mult la încercare devine furie.
L. *Furor fit laesa saepius patientia.*
PUBLILIUS SYRUS
F. *La patience poussée à bout se tourne en fureur.*
I. *Pazienza spinta all'estremo furia diventa.*
S. *Paciencia muchas veces ofendida trastorna el juicio.*
A. *An over-taxed patience gives way to fierce anger.*
G. *Verletzte Geduld wird zur Wut.*

1277 ● Ce n-a putut îndrepta adevărul adesea a îndreptat amînarea sau răbdarea.
L. *Quod ratio nequit saepe sanavit mora vel patientia. SENECA*
G. *Wer's Recht hat und Geduld, für den kommt auch die Zeit.*

1278 ● Răbdarea întrece ştiinţa.
F. *Patience passe science.*
A. *Patience surpasses learning.*

1279 ● Indolenţa este luată adesea drept răbdare.
F. *On prend souvent l'indolence pour la patience.*
A. *Indolence is often taken for patience.*

1280 ● Cine are destulă răbdare îşi vede dorinţele îndeplinite.
L. *Qui satis expectat prospera cuncta videt.*

1281 ● Binele nu se face niciodată mai bine ca atunci cînd se face pe îndelete.
F. *Le bien ne se fait jamais mieux que lorsqu'il opère lentement.*

1282 ● Cine rabdă puţin rezistă puţin.
F. *Qui peu endure peu dure.*

1283 ● Răbdarea şi trecerea timpului fac mai mult decît forţa şi mînia.
F. *Patience et longueur de temp font plus que force et que rage.*

1284 ● Cine poate avea răbdare poate avea ceea ce dorește.
A. *He that can have patience can have what he will.*

1285 ● Ferește-te de mînia omului răbdător.
A. *Beware the fury of a patient man.*

1286 ● Răbdarea noastră va realiza mai mult decît puterea noastră.
A. *Our patience will achieve more than our force.*

1287 ● Răbdarea tocește munții. LUMEA ARABĂ

1288 ● De nouă ori răbdare și de nouă ori perseverență vor face să obținem bare de aur. INDOCHINA

1289 ● Numai la drum lung îți dai seama ce răbdător e calul. INDOCHINA

1290 ● Lucrurile mari se fac cu multă răbdare. PERSIA

1291 ● Apa la moară vine de departe. PORTUGALIA

1292 ● Pasărea zboară cu timpul. TURCIA

1293 ● Lasă lumea să cam treacă / Să vedem ce-o să s-aleagă. ROMÂNIA

1294 • Rabdă inimă şi taci / Că tu toate mi le faci. ROMÂNIA

1295 • Rabdă un ceas şi-i trăi un an. ROMÂNIA

* * *

AŞTEPTARE

1296 • **Paşte, murgule, iarbă verde!** (R)

L. *Expecta bos olim herba.*
I. *Aspetta caval che l'erba cresca.*

1297 • Să nu mori calule, iarba îţi va sosi!
F. *Ne meurs cheval, herbe te vient!*
G. *Stirb nicht, lieber Hengst, es kommt die Zeit, wo Grass wächst!*

1298 • Pînă creşte iarba, moare calul.
S. *Mientras la yerba crece, el caballo muere.*
A. *While the grass is growing, the horse starveth.*

1299 • O, măgarul meu, să nu mori, primăvara va veni şi o dată cu ea va creşte şi trifoiul.
F. *Ne meurs pas, ô mon âne, le printemps viendra et avec lui croîtra le trèfle.*

1300 ● Aşteaptă, bărbiere, ca apa să se încălzească.

I. *Aspetta, barbiere, che l'acqua sia calda.*

1301 ● Vedeţi, voi, caprelor, iedera din Carpaţi? / Voi o s-o mîncaţi. ROMÂNIA

*

1302 ● **Cine poate aştepta are tot ce vrea.**

F. *A qui peut attendre tout vient à point.*
I. *Chi aspettar puole / Ha ciò che vuole.*
A. *Everything comes to those who wait.*
G. *Wer's abwarten kann / Kommt endlich dran.*

1303 ● Celui ce ştie să aştepte timpul îi deschide porţile. CHINA

1304 ● Aşteptarea aduce o zi dulce. JAPONIA

*

... Şi alte proverbe despre aşteptare

1305 ● În aşteptare nu e nici un pericol.

F. *Il n'y a pas péril en la demeure.*

306 • Cînd nu ştii ce să faci, aşteaptă.
A. *When you do not know what to do, wait.*

307 • Oala păzită fierbe încet. (Cînd aştepţi, timpul trece greu.)
A. *A watched pot is long in boiling.*

308 • Mai bine să aştepţi decît să te grăbeşti.
G. *Besser abwarten als übereilen.*

309 • Nimic nu e contra aşteptării; trebuie să ne aşteptăm la orice. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*

310 • Aşteptarea e mai greu de suportat decît focul. LUMEA ARABĂ

311 • Cine se hrăneşte cu aşteptarea riscă să moară de foame. DANEMARCA

* * *

GRABĂ

312 • **Nu rupe floarea dacă vrei să vezi rodul ei.** (R)

313 • Nu trebuie să vindem pielea ursului înainte de a-l vîna. (R)
F. *Il ne faut pas vendre la peau de l'ours avant de l'avoir tué.*

I. *Non si vende la pelle prima ch*
s'ammazzi l'orso.
A. *Don't sell the bear's skin | Befor*
you have caught him.
G. *Die Bärenhaut verkaufen bevor ma*
den Bären hat.
R. *Не продавай шкуру медведя, пока о*
еще в лесу.

1314 ● Nu cînta triumful înainte de victorie
L. *Ante victoriam ne canas triumphum*
F. *Il ne faut pas chanter triomphe avan*
la victoire.
I. *Non convien cantare il trionfo prim*
della victoria.
G. *Singe nicht Viktoria bevor der Sie*
erfochten ist.

1315 ● Nu socotiţi puii înainte de a ieşi din ou
F. *Ne comptez pas vos poulets avan*
qu'ils soient éclos.
A. *Count not your chickens before they*
are hatched.
[GRECIA ANTICĂ: *ESOP*, „Fa-
bule".]

1316 ● Nu mesteca mîncarea pînă nu ţi se dă.
L. *Non masticetur prius esus quam*
tibi detur.

1317 ● Nu te grăbi dacă vrei să descoperi relele.
L. *Prava revelare si vis noli properare.*

1318 ● Nu te bucura înainte de a fi sărit groapa.
I. *Non gridare allegrezza prima di aver passato il fosso.*

1319 ● Nu întinde arcul pînă nu e bine aşezată săgeata.
A. *Draw not your bow until your arrow is sed.*

1320 ● Nu lăuda vadul pînă nu ai trecut apa.
A. *Never praise a ford till you are over.*

1321 ● Nu plînge înainte de a fi lovit.
A. *Don't cry before you are hurt.*

1322 ● Nu spune: „Ura!" înainte de a ieşi din pădure.
A. *Don't: „Halloo!" till you are out of the wood.*

1323 ● Nu trebuie să strigi: „Aduceţi peştii!" înainte de a-i avea.
G. *Man soll nicht rufen: „Holt Fische!" ehe man sie hat.*

1324 ● Nu zi: „Hop!" pînă n-ai sărit. (R)
G. *Rufe nicht: „Iuch!" bevor du über den Graben bist.*

1325 ● Nu rupe mărul cît e verde; se va coace şi va cădea de la sine.

R. *Не срывай яблоко пока зелено; сов реет само упадет.*

1326 ● Nu te repezi la vorbe dulci, nu te supăr pe ce va fi mîine.
R. *Мягко степлет, да жестко спать*

1327 ● Nu te grăbi să rupi strugurii necopți LUMEA ARABĂ

1328 ● Nu măsura arborele cît timp mai e în picioare. MADAGASCAR

1329 ● Nu da pinteni pînă nu ești în șa. TURCIA

1330 ● Nu-ți ridica pantalonii pînă n-ai ajuns la rîu. TURCIA (R)

1331 ● Nu vinde peștele care e încă în mare TURCIA

*

1332 ● **Vinde pe murgul în tîrg / Și el e în crîng.** (R)

1333 ● Mulți petrec sărbătoarea înainte de ajun.
I. *Molti celebran la festa avanti la vigilia.*
G. *Man muss das Fest nicht eher feiern, bis es gekommen ist.*

334 ● A mări oala înainte de a avea lintea.
L. *Ante lentem augere ollam.*

335 ● Capra încă n-a fătat şi iedul se joacă pe acoperiş.
L. *Capra nondum peperit hoedus autem ludit in tactis.*

336 ● Îl jupoaie înainte de a-l fi ucis.
L. *Priusquam mactaris, excorias.*

337 ● Prea se grăbeşte cel care, cu punga goală, începe să construiască.
F. *A bâtir trop se hâte | Qui commence à bourse plate.*

338 ● Fiu n-avem şi nume-i punem.
I. *Figlio non abbiamo e nome gli poniamo.*

339 ● Întîi prinde iepurele şi apoi să-l găteşti.
A. *First catch your hare and then cook it.*

340 ● Încă n-a pus capcana şi împarte carnea.
INDOCHINA

341 ● Lăcustele zboară încă deasupra şi el spune: „Le voi pune sare multă". MADAGASCAR

342 ● Pe cînd cerbul aleargă încă prin pădure, el pune oala la foc. ARHIP. MALAEZ

1343 • Încă n-a prins vulpea, dar i-a și făcu zgardă. SUMER

1344 • Leul doarme în blana lui și Padișahul visează. TURCIA

1345 • Pune oala la foc, / C-am aflat un iepur într-un loc. / Trage oala-n sus, / Că iepu rele s-a dus. ROMÂNIA

*

1346 • **Sfada grabnică aprinde foc și vrajba grab nică varsă sînge.** (R)

1347 • Cățeaua grăbită fată cățeii orbi.
L. *Canis festinans caecos parit catulos*
I. *La gatta frettolosa fece i gattin ciechi.*
A. *The hasty bitch brings forth blind whelps.*
G. *Laufende Hündin gebiert blinde Jungen.*

1348 • Graba strică treaba. (R)
L. *Festinare nocet.*
F. *Trop presser nuit.*

1349 • Cine judecă pripit va regreta.
L. *Ad poenitendum properat, cito qui judicat.* PUBLILIUS SYRUS

1350 ● Repede copt, repede stricat.
L. *Cito maturum, cito putridum.*

1351 ● Cine se grăbește rămîne în drum.
F. *Qui trop se hâte reste en chemin.*

1352 ● Graba răstoarnă oala.
I. *La fretta fa rompere la pentola.*

1353 ● Graba pune piedică propriilor călcîie.
A. *Haste trips up its own heels.*

1354 ● Cine se grăbește își frînge gîtul.
G. *Eilesehr brach den Hals.*

1355 ● Cine se grăbește varsă supa.
G. *Eilesehr verschüttet die Suppe.*

1356 ● Graba e mama eșecului. GRECIA ANTICĂ: *HERODOT*, „Istorii", VII. 10.

*

1357 ● **Cine se pornește cu graba / Se-ntîlnește cu zăbava.** (R)

1358 ● Graba este încetineală.
L. *Festinatio tarda est.*
S. *A gran priesa, gran vagar.*

1359 ● Devreme se pregătește, tîrziu isprăvește. [aprox.]
L. *Nimium properat, serius absolvit.*

1360 ● Cea mai mare grabă este cauza întîrzieri
F. *La trop grande hâte est cause d retardement.*

1361 ● Mai mare graba, mai mică viteza.
A. *More haste, less speed.*

*

1362 ● **Grăbește-te încet.**
L. *Festina lente.** *SUETONIU*, „D vita Caesarum": Augustus.
F. *Hâtez-vous lentement.*
I. *Chi ha fretta indugi.*
S. *Date prisa lentamente.*
G. *Eile mit Weile.*

1363 ● Cînd ești grăbit îmbracă-te încet.
F. *Habille toi lentement quand tu es pressé.*
A. *Dress slowly when you are in a hurry.*

1364 ● Dacă te grăbești, șezi.
I. *Se tu hai fretta, siedi.*

1365 ● Încet, pentru că mă grăbesc.
I. *Adagio, perchè ho fretta.*

---

* Formulă întrebuințată adesea de împăratul Octavian Augustus. Erasmus o numea „Adagiorum rex" (regele adagiilor).

366 ● Cu cît mergi mai încet, cu atît ajungi mai repede. ISRAEL

*

... Şi alte proverbe despre g r a b ă

367 ● Ce se face repede, piere repede.
L. *Quod cito fit, cito perit.*
F. *Ce qui croît soudain, / Périt le lendemain.*
F. *Tôt fait, tôt défait.*
I. *Chi presto indenta, presto sparenta.*
I. *Quel che presto matura, poco dura.*
S. *Sol que mucho madruga, poco dura.*
A. *Early ripe, early rotten.*
A. *What ripens fast, does not last.*
G. *Was bald wird, das verdirbt.*

368 ● Repede şi bine nu se potrivesc.
L. *Vix bene et cito.*
F. *Vite et bien ne s'accordent pas.*
I. *Presto e bene non si conviene.*
S. *Pronto y bien nunca van juntos.*
A. *Good and quickly seldom meet.*
G. *Schnell und gut sind selten beisammen.*

369 ● Graba e neprevăzătoare şi oarbă.
L. *Festinatio improvida est et caeca. TITUS LIVIUS*, „De la întemeierea Romei", XXII.35.

1370 ● Drumurile cele mai scurte nu sînt tot deauna cele mai bune.
F. *Les plus courts chemins ne sont pa toujours les meilleurs.*

1371 ● Cine plătește înainte este rău servit.
I. *Chi paga avanti è mal servito.*

1372 ● Ce săraci sînt cei ce nu au răbdare!
A. *How poor are they that have n patience!*

1373 ● Cine fuge repede nu va fugi mult timp
A. *He that runs fast will not run long*

1374 ● Graba prostului nu înseamnă viteză.
A. *Fool's haste is no speed.*

1375 ● Nu trebuie făcut nimic în grabă în afar de a omorî puricii.
A. *Nothing must be done hastily bu killing of fleas.*

1376 ● Cine se grăbește curînd ostenește. (R)
G. *Wer schnell geht wird bald müde.*

1377 ● Mai degrabă bine decît repede.
G. *Besser gut als schnell.*

1378 ● Cine caută drumul cel mai scurt nu ajung pînă seara acasă.
R. *Знакомая дорога — самая короткая*

379 ● Nimic bun nu se face dintr-o dată: nici măcar un bob de strugure sau de smochină. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*

380 ● O zi în plus nu face să putrezească elefantul. AFRICA NEAGRĂ

381 ● Cine nu poate răbda nu mănîncă poamă coaptă. ROMÂNIA

XIV. AJUTOR

„Noi dăm ajutor unora pentru a-
face să ne dea şi ei în împrejurăr
asemănătoare ; şi aceste servicii p
care le facem lor sînt, la drep
vorbind, un bine pe care ni-l facem
nouă înşine în mod anticipat."

LA ROCHEFOUCAULI

„Moralitatea multor prieteni : aju
tă-mă şi-ţi voi fi prieten ca să m
ajuţi şi altă dată."

N. IORGA

1382 ● **Cînd se vede satul nu mai trebuie căru**
ţă. (R)

1383 ● Moara nu macină cu apa scursă la vale
F. *Le moulin ne meut pas | Avec l'eau*
coulée en bas.
I. *Acqua passata non macina più.*
S. *Agua pasada no muele molino.*
A. *Water run by will | Not turn the mill*
G. *Für's gewes'ne gibt der Jude nichts*

1384 ● Muştar după prînz.
L. *Sinapis post prandium.*
F. *C'est de la moutarde après dîner.*
A. *After meat comes mustard.*
G. *Als Senf nach der Mahlzeit kommen*

1385 ● I-a venit doctorul după moarte. (R)
F. *Après la mort le médecin.*
I. *Dopo la morte non val medicina.*

A. *After death the doctor.*
G. *Nach dem Tode braucht man kein Rezept mehr.*

1386 • A trata morţii.
L. *Mortuis mederi.*

1387 • După moarte, leacul e prea tîrziu aplicat.
L. *Cineri nunc medicina datur. PROPERŢIU,* „Elegii", II.14.16.

1388 • Medicamentul e inutil celor morţi.
L. *Quid, quod medicina mortuorum sera est. QUINTILIAN,* „Despre oratorie", II. 23.

1389 • Ajutorul veneţienilor, trei zile după bătălie.
F. *Le secours des Vénitiens, trois jours après la bataille.*

1390 • Cînd scara a căzut, fiecare ştie să dea sfaturi.
I. *Quando è caduta la scala, ognuno sa consigliare.*

1391 • După culesul viilor, coşurile mari.
S. *Después de vendimias, cuévanos.*

1392 • Măgarului mort, orzul pe coadă.
S. *Al asno muerto, la cebada al rabo.*

1393 ● Cînd sînt mort, mi-aprinde o lumînare.
A. *When I am dead, make me a candle.*

1394 ● Cînd un cîine se înecă, fiecare îi oferă să bea.
A. *When a dog is drowning, everyone offers him a drink.*

1395 ● Ploaie după recoltă.
A. *Rain after harvest.*

1396 ● Sfaturile vin prea tîrziu cînd un lucru este făcut.
A. *Advice comes too late when a thing is done.*

1397 ● Un ajutor tardiv nu e ajutor.
A. *Slow help is no help.*

1398 ● Urăsc ajutorul prietenilor întîrziaţi. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*

1399 ● Evantai toamna. JAPONIA

1400 ● Leacul de mîine nu va vindeca boala de astăzi. PORTUGALIA

1401 ● Cînd căruţa s-a rupt, mulţi oameni îţi vor spune pe unde trebuia să treci. TURCIA

1402 ● N-ai nevoie de călăuză cînd se vede satul. TURCIA

1403 ● A aduce apă după ce s-a stins focul. ROMÂNIA

1404 ● După ploaie chepeneag *). ROMÂNIA

*

1405 ● **Lupul are ceafă groasă, / Că-şi găteşte singur masă.**** (R)

1406 ● Doctore, vindecă-te pe tine însuţi.
L. *Medice, cura te ipsum.*
F. *Médecin, guéris-toi toi-même.*
I. *Buono è il medico che sa guarir sé stesso.*
G. *Arzt, hilf dir selber.*

1407 ● Îngrijeşte-te de ai tăi şi apoi de alţii, dacă poţi.
L. *Bene de tuis merere, deinde de aliis si potes.*
I. *Fa bene a te e ai tuoi e poi agli altri se tu puoi.*

1408 ● Cu greu se va gîndi la altul, cel care nu se poate gîndi la el.

---

* Manta de pînză groasă cu glugă. Cuvînt de origine turcă.

** Deseori avem nevoie de ajutorul colectivităţii în mijlocul căreia trăim. Înainte însă de a cere ajutorul altora trebuie să facem noi înşine tot ce se poate, adică înainte de toate să ne ajutăm cu propriile noastre forţe.

F. *A peine penserait d'autrui, | Qui ne peut penser de lui.*

1409 ● Nu ești niciodată așa bine servit ca atunci cînd te servești singur.
F. *On n'est jamais si bien servi que par soi-même.*

1410 ● Dacă vrei să fii bine servit, servește-te singur.
S. *Si quieres ser bien servido, sírvete tú mismo.*

1411 ● Nu există reparație mai bună ca aceea făcută din același material.
S. *No hay mejor remiendo que el del mismo paño.*

1412 ● Pesmeții tăi sînt mai buni ca plăcintele altora.
R. *Свои сухари лучше чужих пирогов.*

1413 ● Mîncarea are un gust mai bun cînd o mănînci cu lingura ta. DANEMARCA

1414 ● Fă-ți munca ta singur. JAPONIA

1415 ● Cine nu se ajută singur nu merită să fie ajutat de alții. OLANDA

1416 ● Ești grădinar, sapă-ți grădina. PERSIA

*

1417 ● **O mînă spală pe alta.** (R)

L. *Manus manum lavat. SENECA*, „Apokolokintosis", IX. 5.
F. *Une main lave l'autre.*
I. *Una mano lava l'altra.*
A. *At court one hand will wash the other.*
G. *Eine Hand wäscht die andere und beide das Gesicht.*
R. *Рука руку моет и обе белы живут.* [GRECIA ANTICĂ: *MENANDRU*, „Monostihuri", 543; *PLATON*, „Axiochos", 366 c.]

1418 ● Un cuţit îl ascute pe altul.
F. *Un couteau aiguise l'autre.*
I. *Un coltello aguzza l'altro.*
A. *One knife whets another.*
G. *Ein Eisen macht das andere scharf.*

1419 ● Fierul cu fier se ascute.
L. *Ferrum ferro acuitur.*
I. *Il ferro lima il ferro.*
G. *Eisen wetzt Eisen.*

1420 ● Trebuie să ne ajutăm reciproc; este legea naturii.
F. *Il faut s'entraider ; c'est la loi de la nature.*
A. *Mutual help is the law of nature.*

*

1421 ● **Va mai veni oala la spuză.** (R)

1422 ● Va veni el drăguș * la căuș **! ROMÂNIA (Va veni vremea să ceri un căuș de făină!)

*

1423 ● **Ce e amar în gură, e dulce în stomac.**

F. *Ce qui est amer à la bouche, est doux à l'estomac.*
A. *Bitter pills may have sweet effects.*
G. *Bitter im Mund, / Ist dem Magen gesund.*

1424 ● Adesea o licoare amară a refăcut puterea celor istoviți.
L. *Saepe tulit lassis succus amarus opem.* OVIDIU, „Amoruri", III,11.7.

1425 ● Un ajutor e cîteodată ca un leac care cu cît e mai amar, cu atît e mai bun. IUGOSLAVIA

*

* Cuvînt folosit numai în locuțiunea moldovenească: drăguș la căuș.

** Lingura mare de lemn cu mînerul scurt folosită la scos făina din sac sau apa din ciubăr. Cuvînt de origine poloneză.

Ajutor inutil

1426 ● Ce are de-a face orbul cu oglinda?
L. *Quid caeco cum speculo?*
G. *Was soll der Blinde mit dem Spiegel?*

1427 ● Orbului nu-i trebuie nici pictură, nici culoare, nici oglindă sau figură.
F. *A l'aveugle ne doit peinture, | Couleur, miroir, ni figure.*
I. *Al cieco non giova pittura, | Color, specchio o figura.*

1428 ● A adăuga un ban bogăţiilor lui Cresus *.
I. *Croesi pecuniae nummum addere.*

1429 ● Orbul nu-ţi va mulţumi pentru oglindă.
A. *A blind man will not thank you for a looking-glass.*

1430 ● Orbul n-are nevoie de lampă. MONGOLIA

*

Şi cel mare are nevoie de ajutorul celui mic

1431 ● Deseori avem nevoie de unul mai mic ca noi.
F. *On a souvent besoin de plus petit que soi.*

* Cresus (560—546 î.e.n.), rege vestit prin bogăţiile lui.

1432 ● Mai de vreme sau mai tîrziu, mai de aproape sau mai de departe, cel tare are nevoie de cel slab.

F. *Tôt ou tard, ou près ou loin, le fort du faible a besoin.*

1433 ● Aurul are nevoie de tărîțe. LUMEA ARABĂ (Înainte vreme aurul se curăța cu tărîțe. Proverbul vrea să spună că și cei mai strălucitori prin poziția lor socială sau materială au nevoie de ajutorul celor mici și neînsemnați.)

1434 ● A venit și ziua cînd tigrul a avut nevoie de recomandarea șoarecelui. INDIA

*

Mi-e rudă cel care mă ajută

1435 ● Acela-mi este unchi, care-mi vrea binele.

L. *Ille mihi patruus, qui mihi bona cupit.*

I. *Colui è mio zio, / Che vuole il ben mio.*

S. *Quien bien me hace, ese es mi compadre.*

S. *Ese es mi amigo el que muele en mi compadre.*

1436 ● Acela-mi este unchi, care-mi satură stomacul.

F. *Celui est bien mon oncle, | Qui le ventre me comble.*
A. *He loves me well, | That makes my belly swell.*

1437 ● Aceluia-i spun tată, care-mi dă pîine.
G. *Wer mir Brot gibt, den nenn' ich Vater.*

*

... Şi alte proverbe despre ajutor

1438 ● Porumbelul orb găseşte uneori bobul de mazăre.
L. *Invenit interdum caeca columba pisum.*
F. *Une poule aveugle peut quelquefois trouver son grain.*
I. *Talvolta anche una gallina cieca trova un granello.*
G. *Auch ein blindes Huhn findet wohl ein Körnlein.*

1439 ● Cine aşteaptă să fie rugat nu vrea să servească.
L. *Qui expectat ut rogetur, officium negat. PUBLILIUS SYRUS*

1440 ● Cunoscînd şi eu nenorocirea, învăţ să ajut pe cei nefericiţi.
L. *Non ignara mali miseris succurrere disco. VIRGILIU,* „Eneida", I. 630.

1441 Numai vezi să nu faci rău, în timp ce vrei să fii de folos.
L. *Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto. OVIDIU,* „Tristele", I.1.101.

1442 Apa îndepărtată nu stinge focul apropiat.
I. *Acqua lontana non spegne fuoco vicino.*

1443 Cui i se dă mai mult, i se va cere mai mult.
I. *A chi più è dato, più sarà richiesto.*

1444 E ușor să ajuți pe cel ce se lasă ajutat.
I. *È facile aiutare chi si lascia aiutare.*

1445 Ochii servesc surzilor de urechi.
I. *Gli occhi ai sordi servono d'orecchie.*

1446 Mai bine să te chinuiești cu un măgar bolnav decît să cari lemne singur.
A. *Better strive with an ill ass than carry the wood one's self.*

1447 Orice port în furtună. (În mare primejdie orice ajutor e bun.)
A. *Any port in a storm.*

1448 Cînd cel mare ajută pe cel mic, amîndoi sînt salvați. GRECIA ANTICĂ: *ESOP,* „Fabule".

1449 ● Cînd un cîine te ajută să treci fluviul, nu întreba dacă are rîie. LUMEA ARABĂ

1450 ● Nici atunci cînd va curge la poarta fiecăruia o fîntînă de argint, oamenii nu vor înceta să aibă nevoie unii de alţii. LUMEA ARABĂ

1451 ● Acela şade bine care se poate ridica fără ajutor. DANEMARCA

1452 ● Unde e nevoie de zahăr, sarea nu foloseşte la nimic. ISRAEL

1453 ● Cei care se luptă între ei nu se ung unul pe altul cu ulei. * MADAGASCAR
(Cei ce se află în competiţie nu au interes să se ajute.)

1454 ● Faceţi bine unui zid şi veţi avea de ce vă sprijini; faceţi bine unei pietre şi veţi avea pe ce vă aşeza. MADAGASCAR

1455 ● Cine nu ajută pe altul n-a ştiut niciodată ce e nevoia. SCANDINAVIA

1456 ● Pentru cel ce s-a rătăcit, lătratul unui cîine valorează mai mult decît cîntecul ciocîrliei. TURCIA

---

* Luptătorii în arenă îşi ungeau trupul înaintea confruntării, pentru a aluneca mai uşor din mîinile rivalului.

1457 ● Ajută celui slab, ca să nu iei în urmă povara lui asupra ta. ROMÂNIA

1458 ● Cînd mîna ta poate ajuta, nu te depărta de a o întrebuința. ROMÂNIA

1459 ● Mai toți vor să fie ajutați, iar să ajute, foarte puțini. ROMÂNIA

XV. SFAT

„Mai bine sfătuiește decît să ocărăști, căci sfatul este blînd și prietenos, iar ocara aspră și tăioasă. De aceea sfatul îndreaptă, iar ocara îndîrjește."

EPICTET

„Ca sfetnici, mulți sînt vrednici. Dar oare cîți dintre atîți pot să-și preschimbe-n faptă povața înțeleaptă?"

LA FONTAINE

„Că în lume om n-au născut pînă acum ca acela, să nu trebuiască voroava cu sfat."

M. COSTIN

„... Adeseori, în dosul bunelor sfaturi se ascunde lipsa de dorință sau nepriceperea de a le urma în realitate."

V. I. LENIN

1460 • Noaptea îți aduce gîndul cel bun.

L. *Consiliis nox apta.*
F. *La nuit porte conseil.*
G. *Guter Rat kommt über Nacht.*

1461 • Noaptea e mama gîndurilor.
F. *La nuit est mère de pensées.*
I. *La notte è madre dei consigli.*

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"

A. *Night is the mother of thoughts.*
[GRECIA ANTICĂ: *MENANDRU*, „Monostihuri".]

*

1462 ● **Sfatul bun valorează mai mult decît aurul.**

I. *Dono di consiglio più val che d'oro.*
S. *Al buen consejo no se halla precio.*
A. *Good advice / Is beyond all price.*
G. *Guter Rat ist Goldes wert.*
[GRECIA ANTICĂ: *HOMER*, „Iliada", I.272.]

1463 ● Nici un dar nu e mai preţios ca un sfat bun.
L. *Bono consilio nullum est munus pretiosius.*

*

Sfătuieşte-te singur (Gîndeşte-te bine înainte de a întreprinde ceva.)

1464 ● Fiecare să se sfătuiască cu sine însuşi.
L. *Secum quisque de se consultet.*

1465 ● Chiar dacă vei avea şasezeci de sfătuitori, sfătuieşte-te singur. ISRAEL

*

. . . Și alte proverbe despre s f a t

1466 ● Tuturor ne e ușor, cînd sîntem sănătoși, să dăm sfaturi bune celor bolnavi.

L. *Facile omnes, cum valemus, recta consilia aegrotis damus.* TERENȚIU, „Andria", II.1.9.

F. *Il est bien aisé aux sains de conseiller le malade.*

I. *Il sano consiglia bene l'ammalato.*

S. *El sano al doliente su regla le mete.*

A. *It is easy for a man in health to preach patience to the sick.*

G. *Der Gesunde kann dem Kranken gut Rat geben.*

[GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*, „Alcesta", V. 1078.]

1467 ● E mai ușor să dai sfaturi decît să ajuți.

L. *Magis consiliarius est, quam auxiliarius.*

F. *Il est plus facile de conseiller que de faire.*

I. *È più facile consigliare che fare.*

G. *Raten ist leichter als helfen.*

1468 ● Cine nu se lasă sfătuit nu poate fi ajutat.

I. *A chi non si lascia consigliare non si può aiutare.*

A. *He that will not be counselled cannot be helped.*

1469 ● Mînia şi graba împiedică un bun sfat.
A. *Anger and haste hinder good counsel.*
G. *Zorn tut nicht mit Rat.*

1470 ● Cine construieşte la stradă are mulţi sfătuitori.
L. *Qui struit in callem multos habet ille magistras.*

1471 ● E rău sfatul care nu poate fi schimbat.
L. *Malum est consilium quod mutari non potest.* PUBLILIUS SYRUS

1472 ● Mulţi primesc sfaturi, dar numai cei înţelepţi profită de ele.
L. *Consilium inveniunt multi sed docti explicant.* PUBLILIUS SYRUS

1473 ● Sfatul e bun, dacă e scurt.
L. *Si breve consilium dicitur esse bonum.*

1474 ● Iubiţi sfaturile, nu laudele. (R)
F. *Aimez qu'on vous conseille et non pas qu'on vous loue.*

1475 ● Nu trebuie să primeşti sfaturi de la un om care-şi conduce prost treburile.
F. *Il ne faut prendre conseil d'un homme qui fait mal ses affaires.*

1476 • Să nu dai sfaturi după ce hotărîrea a fost luată.
F. *A parti pris point de conseil.*

1477 • Sfătuitorii nu sînt și plătitori. (E bine să fim circumspecți în folosirea sfatului primit, fiindcă noi sîntem cei care suportăm consecințele, nu cel care ne-a sfătuit.)
F. *Les conseilleurs ne sont pas les payeurs.*

1478 • Sub pălăria unui țăran se poate găsi sfatul unui prinț.
F. *Sous le chapeau d'un paysan | Peut se trouver le conseil d'un prince.*

1479 • Cînd totul merge bine, e ușor să dai sfaturi.
I. *Qaundo tutto va bene, è facile dar consiglio.*

1480 • Deseori cel mai rău sfat e să nu asculți nici unul.
I. *Sempre il peggior consiglio è non prenderne alcuno.*

1481 • E mai ușor să dai decît să primești un sfat.
I. *Più facile è dare che accettare consiglio.*

1482 • Nici orbul să nu te călăuzească, nici prostul să nu te sfătuiască.
I. *Nè cieco ti guidi, nè stolto ti consigli.*

1483 ● Nu există sfat mai sincer ca acela ce e dat pe o corabie în primejdie.
I. *Nessuno consiglio è più leale che quello che si dà dalla nave che è in pericolo.*

1484 ● Orice nebun vrea să dea sfaturi.
I. *Ogni pazzo vuol dar consiglio.*

1485 ● Sfaturile date la beție nu au niciodată un bun sfîrșit.
I. *Consiglio in vino non ha mai buona fine.*

1486 ● Un sfat bun nu se poate plăti.
I. *Un buon consiglio non si può pagare.*

1487 ● Dacă sfatul e bun, nu are importanță cine-l dă.
A. *If the counsel be good, no matter who gave it.*

1488 ● Nimeni nu e așa de prost încît să nu poată da sfaturi.
A. *There is none so simple but can give counsel.*

1489 ● Nu da nici sfat, nici sare pînă cînd nu ți se cere.
A. *Give neither counsel, nor salt till you are asked for it.*

1490 ● Să dai sfaturi tuturor, dar nu garanta pentru nici unul.

A. *Give advice to all, but be security for none.*

1491 ● Sfatul cînd e mai necesar, atunci e mai puțin ascultat.

A. *Advice when most needed, is least heeded.*

1492 ● Sfatul e ceva de care înțeleptul nu are nevoie și pe care prostul nu-l primește.

A. *Advice is something the wise don't need and fools won't take.*

1493 ● Sfatul pe care vrei să-l dai altuia, urmează-l întîi tu.

A. *The counsel thou wouldst have another keep, first keep thyself.*

1494 ● Cui nu-i poți da un sfat, nu-i poți fi nici de folos.

G. *Wem nicht zu raten ist, dem ist auch nicht zu helfen.*

1495 ● Un sfat bun nu vine niciodată prea tîrziu.

G. *Guter Rat kommt nie zu spät.*

1496 ● Buna sfătuire e un fel de consultare, iar cine se consultă cercetează și conchide. GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*, „Etica nicomahică", VI.X.1142 b.

1497 ● Cei mai mulţi cred că pentru ceea ce săvîrşesc nu le sînt de nici o trebuinţă sfaturile. GRECIA ANTICĂ: *LUCIAN din SAMOSATA*

1498 ● Cînd dai un sfat cuiva, caută să-i fie cît mai folositor, nu cît mai plăcut. GRECIA ANTICĂ: *SOLON*

1499 ● E mai uşor să dai sfaturi decît să înduri cu bărbăţie suferinţele. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*, „Alcesta", 1078.

1500 ● Niciodată mînia n-a dat un bun sfat. GRECIA ANTICĂ: *MENANDRU*, „Fragmente".

1501 ● Nu sfaturile, ci întîmplările nenorocite dau de învăţat celor proşti. GRECIA ANTICĂ: *DEMOCRIT*, „Fragmente", 76.

1502 ● Pe alţii mult mai bine îi sfătuieşti decît pe tine însuţi. GRECIA ANTICĂ: *ESCHIL*

1503 ● Sfătuieşte-te cu înţelepţii, căci sfatul unui înţelept e izvor de viaţă. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*

1504 ● Sfatul cel rău e mai rău pentru acela ce-l pune la cale. GRECIA ANTICĂ: *HESIOD*, „Munci şi zile", 255.

1505 ● Unui om căruia i se cer sfaturi nu-i stă bine să doarmă toată noaptea. GRECIA ANTICĂ: *HOMER*, „Iliada", II.24. (Cel care dă sfaturi trebuie să fie el însuşi un exemplu de urmat.)

1506 ● Sfătuieşte-l pe cel prost; te va socoti duşmanul lui. LUMEA ARABĂ

1507 ● Urmează sfatul celui care te face să plîngi, nu pe al celui care te face să rîzi. LUMEA ARABĂ

1508 ● Sfaturile sînt cadouri care valorează foarte mult pentru cei ce le folosesc. ARMENIA

1509 ● A sfătui un nebun înseamnă a arunca apă pe o gîscă. DANEMARCA

1510 ● Care este licoarea bună de băut cu urechile? Un sfat bun. INDIA

1511 ● Sfatul dat unor nebuni îi înfurie, nu-i linişteşte; laptele e pentru şerpi o băutură care numai le sporeşte veninul. INDIA

1512 ● Nu întreba orbul pe ce cale s-o apuci. INDOCHINA

1513 ● Ascultă sfatul şi primeşte povaţa, ca să fii înţelept toată viaţa. ISRAEL

1514 ● Lipsa de bani e cel mai bun sfat. JAPONIA (Nevoia ți-arată ce trebuie să faci.)

1515 ● După cum sarea nu intră într-o arahidă încă întreagă, tot așa sfaturile bune nu intră în capul unui încăpățînat. MADAGASCAR

1516 ● Nu oferi niciodată sfaturi celui care nu-ți cere decît bani.* PORTUGALIA

1517 ● Altora le dă povață / Dar pe sine nu se-nvață. ROMÂNIA

1518 ● Cel mai cuminte bărbat, / De la altu trebuie să ceară sfat. ROMÂNIA

1519 ● Sfătuiește-te cu cel mic și cu cel mare, și pe urmă hătărăște-te tu însuți. ROMÂNIA

1520 ● Sfatul celor tineri, ca soarele de iarnă: mult luminează dar puțin încălzește. ROMÂNIA

1521 ● Sfatul după faptă e manta după ploaie. ROMÂNIA

* Un cerșetor i-a replicat odată celui ce-i recomandase să muncească, astfel: „V-am cerut un ban, nu un sfat".

XVI. ASCULTARE — NEASCULTARE

„Oamenii ascultă cu multă plăcere de acela pe care-l cred mai priceput decît ei cu privire la ce le e lor de folos."

XENOFON

„Cine nu cugetă singur şi nu ascultă sfatul venit de la altul este un om de nimic."

HESIOD

ASCULTARE

1522 ● **Cine are urechi de auzit, s-audă.** (R)

L. *Qui habet aures audiendi, audiat.*
L. *Qui potest capere, capiat.*
F. *A bon entendeur, salut!*
F. *A bon demandeur, bon écouteur.*
A. *A good asker needs a good listener.*

1523 ● Celui înţelept îi ajunge un cuvînt.

L. *Dictum sapienti sat est. PLAUT*
L. *Intelligenti pauca. PLAUT*, „Persa", IV.7.19.
A. *A word is enough to the wise.*

1524 ● Celui care înţelege uşor, puţine cuvinte.

I. *A buon intenditor, poche parole.*
S. *Al buen entendedor, pocas palabras.*

1525 ● Celui care înţelege uşor nu-i trebuie decît o jumătate de cuvînt.

F. *A bon entendeur il ne faut que demi-parole.*

1526 ● Un cuvînt ajunge pentru cel care vre să-l ia în seamă.
G. *Ein Wort ist genug für den, der' merken mag.*

*

1527 ● **Cînd doi îţi spun că eşti beat, du-te ş te culcă.** (R)

1528 ● Dacă toţi îţi spun că eşti măgar, rage.
F. *Si tous disent que tu es un âne, brais.*

*

... Şi alte proverbe despre a s c u l t a r e

1529 ● A învăţat ascultarea din cele ce a pătimit.
L. *Didicit ex iis quae passus est obedientiam.*

1530 ● Nu te grăbi să răspunzi, grăbeşte-te să asculţi.
R. *Не торопись отвечать, торопись слушать*

1531 ● Ascultarea este mama succesului, soţia siguranţei. GRECIA ANTICĂ: *ESCHIL*, „Cei şapte contra Tebei", 224.

1532 ● A şti să asculţi este o artă. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*, „Convorbiri", II. 24.

1533 ● Să rostești cuvîntul pe măsura celor ce te ascultă. JAPONIA

1534 ● Ascultă și nu te mînia, ca să te poți îndrepta. ROMÂNIA

1535 ● Cînd ședi între înțelepți, să asculți mai mult decît să vorbești. ROMÂNIA

1536 ● Și trecut fiind în vîrstă, nu vei greși ascultînd. ROMÂNIA

* * *

NEASCULTARE

1537 ● **Pe o ureche îi intră și pe alta îi iese.** (R)

F. *Ce qui entre par une oreille, sort par l'autre.*
I. *Per un orecchio entra e per l'altro esce.*
S. *Entrar por un oido y salir por otro.*
A. *In at one ear and out at the other.*
G. *Zu einem Ohr hinein, zum andern wieder heraus.*

1538 ● Nu e surd mai mare ca acel ce nu vrea să audă.

L. *Deterior surdus es nullus qui renuit audire.*

F. *Il n'y a pire sourd, que celui qui ne veut pas entendre.*
I. *Gran sordo è quello che non vuol udire.*
S. *No hay peor sordo que el que no quiere oír.*
A. *None so deaf as those, that will not hear.*
G. *Es gibt keine ärgeren Tauben, als die nicht hören wollen.*

1539 ● A povesti surdului.
L. *Surdo fabulam narrare. TERENȚIU,* „Heauton Timorumenos", 222.
I. *Predicare ai sordi.*
G. *Tauben Ohren predigen.*

1540 ● Cîntăm surzilor.
L. *Canimus surdis. VIRGILIU,* „Bucolice", egloga X. 8.
F. *Chanter la messe pour les sourds.*

1541 ● A predica în deșert.
F. *Prêcher dans le désert.*
S. *La voz del que clama en el desierto.*

1542 ● A surzi cu surzii.
L. *Surdescere surdis. LUCREȚIU,* „Despre natura lucrurilor", V. 1050.

1543 ● A vorbi la pereți.
L. *Per parientem loqui.*

1544 ● A vorbi unui stîlp.
A. *To speak to a post.*

*

1545 ● **Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziuă.** (R)

1546 ● Nu e orb mai mare ca acel ce nu vrea să vadă.
F. *Il n'est pire aveugle que celui qui ne veut pas voir.*
I. *Non c'è maggior cieco di quello che non vuol vedere.*
A. *None so blind as those who won't see.*

1547 ● Au ochi și nu văd.
L. *Oculos habent et non videbunt.*

1548 ● Dacă ochii nu vor să vadă, nu-i ajută nici lumina, nici ochelarii.
G. *Wenn das Aug' nicht sehen will, /So helfen weder Licht, noch Brill.*

*

... Și alte proverbe despre neascultare

1549 ● Cine nu dă ascultare mamei bune dă ascultare apoi celei vitrege.
I. *Chi non crede alla buona madre crede poi alla matrigna.*

S. *Quien no cree en buena madre creerá en mala madrastra.*
A. *He that will not hear motherhead shall hear stepmotherhead.*
G. *Wer der Mutter nicht folgt muss der Stiefmutter folgen.*

1550 ● Cine nu vrea să asculte sfaturile nimănui va învăța pe seama lui.
F. *Celui qui ne veut écouter les conseils de personne s'instruira à ses dépens.*

1551 ● Cine vede binele și ia răul comite o nebunie cu bună știință.
F. *Qui le bien voit et le mal prend / Fait folie en bon escient.*

1552 ● Cine a refuzat să înțeleagă ce i-a spus mama sa, va înțelege ceea ce îi va spune nenorocirea sa. AFRICA NEAGRĂ

1553 ● Cine nu ascultă nu-i ascultat. BULGARIA

1554 ● Ascultarea e viață, neascultarea e moarte. ROMÂNIA

1555 ● Cine nu ascultă nu pricepe. ROMÂNIA

1556 ● Ferice de cel căruia îi spui o vorbă și pricepe zece și vai de acela căruia îi spui zece și nu pricepe nici una. ROMÂNIA

XVII. EXEMPLUL

„Nu trebuie să ne mulţumim a-i lăuda pe oamenii de bine, ci să le urmăm şi exemplul."

ISOCRATE

„Văd lucrurile bune şi le aprob, dar le urmez pe cele rele."

OVIDIU

Exemplul bun

1557 • Un bun exemplu este cea mai bună învăţătură.
A. *A good example is the best sermon.*

1558 • Exemplul bun, jumătate învăţătură.
G. *Gut Exempel, halbe Predigt.*

1559 • Fără modele frumoase nu există copii frumoase. GRECIA ANTICĂ: *FILON din ALEXANDRIA*, „De opificio mundi", XVI.

*

Exemplul rău

1560 • Dacă zarul blestemat îl distrează pe bătrîn, joacă şi urmaşul.
L. *Si damnosa senem juvat alea, ludit et haeres.* *IUVENAL*

1561 ● Cînd starețul ține tavernă, călugării pot merge la băutură.

F. *Quand l'abbé tient taverne, les moines peuvent aller au vin.*

1562 ● Nu trebuie adesea decît un nebun pentru a înnebuni pe ceilalți.

F. *Il ne faut souvent qu'un fou pour rendre fous les autres.*

1563 ● Un cîine care latră face toată strada să latre.

A. *One barking dog sets all the street a-barking.*

1564 ● Dacă te conduce corbul te va duce la cadavrele cîinilor. LUMEA ARABĂ

1565 ● Corbul vrînd să imite rața, s-a înecat intrînd în apă. MONGOLIA

1566 ● Brînza de capră strică și pe cea de oaie. ROMÂNIA

1567 ● Cine se ia după muscă ajunge la bălegar. ROMÂNIA

1568 ● O oaie rîioasă toată turma o umple. ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre e x e m p l u

1569 ● Mai mult influențează exemplele decît cuvintele.

F. *Les exemples excitent plus que les paroles.*
I. *Contano più gli esempi che le parole.*
I. *Gli esempi hanno una molto maggiore efficacia dei ragionamenti.*
S. *El ejemplo de los demás es más que la propia razón.*
A. *Example is always more efficacious tham precept.*

1570 ● După o oaie se iau toate.

L. *Unam ovem aliae sequntur.*
I. *Fa come le pecore: dove va una va l'altra.*
A. *If one sheep leap o'er the dyke, all the rest will follow.*
G. *Wo ein Schaf vorgeht, folgen die andern nach.*

1571 ● Fă binele pe care ți-l spun și nu răul pe care-l fac.

F. *Fais le bien que je te dis et non le mal que je fais.*
I. *Fa quel che dico io e non far quel che fo io.*
S. *Haz lo que bien digo y no lo que mal hago.*
A. *Do as I say, not as I do.*

1572 ● În casa lăutarului fiecare e dansator.
F. *En la maison ménétrier chacun est danseur.*
S. *En casa del gaitero todos son danzantes.*

1573 ● Cuvintele te învaţă, exemplele te pun în mişcare.
L. *Verba docent, exempla trahunt.* *

1574 ● E mai uşor să urăşti pe cineva decît să-l imiţi.
L. *Invisurum aliquem facilius quam imitaturum. PLINIU CEL BĂTRÎN,* „Istoria naturală", XXXV.63.

1575 ● Lung e drumul prin învăţătură, scurt şi eficace prin exemplu.
L. *Longum iter est per praecepta, breve et efficax per exempla. SENECA,* „Scrisori către Luciliu", VI.5.

1576 ● Mai mult prin exemplu.
L. *Exemplo plus.*

1577 ● Exemplul e cel mai mare dintre toţi seducătorii.
F. *L'exemple est le plus grand de tous les séducteurs.*

---

* Sau numai: Exempla trahunt.

1578 ● Regula începe, exemplul desăvîrşeşte.
F. *Précepte commence, exemple achève.*

1579 ● Cei mulţi îi trag pe cei puţini.
I. *I molti tirano i pochi.*

1580 ● Exemplul face mult.
G. *Beispiel tut viel.*

1581 ● Smochina verde se coace cînd se atinge de cea coaptă. LUMEA ARABĂ

1582 ● Cine îi urmează pe toţi face rău; cine nu urmează pe nimeni face mai rău. IUGOSLAVIA

1583 ● Copilul unui călăreţ tresare şi la zgomotul unui căpăstru. JAPONIA

1584 ● Cel căruia îi alunecă piciorul arată drumul la mulţi. TURCIA

1585 ● Scara de sus în jos se mătură, iar nu de jos în sus. ROMÂNIA („Pilda de la cei mari se ia".)

XVIII. UNIRE

„Viața noastră este legată de a tuturor. Nu poate fi fericit cineva care se uită numai la el și care aduce toate lucrurile spre interesul lui; trebuie să trăiești și pentru altul, dacă vrei să trăiești pentru tine."

SENECA

„Numai în cadrul colectivității individul capătă mijloacele care îi dau posibilitatea unei dezvoltări multilaterale a aptitudinilor sale."

K. MARX

„Solidaritatea înseamnă mai întîi recunoașterea necesității unor scopuri cărora oricine trebuie să le închine credința și munca sa, gata să înfrunte orice primejdie și să primească asupra-și orice suferință."

N. IORGA

„Nu există dificultate derivînd din relațiile între oameni, care să poată rezista unirii și cooperării internaționale."

N. TITULESCU

„Numai colectivitatea organizată devine o forță constructivă. Singularizat, omul se pierde, pe cînd

într-o colectivitate orice sforțare își găsește locul ei și toate împreună contribuie la înălțarea fiecărui individ."

L. REBREANU

1586 • **Unu, ca nici unu, doi, ca douăzeci.** (R)

1587 • Patru ochi văd mai bine decît doi. (R)
F. *Quatre yeux voient plus que deux.*
I. *Vedono più quattr'occhi che due.*
S. *Más ven cuatro ojos que dos.*
A. *Four eyes see more than two.*
G. *Vier Augen sehen mehr als zwei.*

1588 • Doi ochi văd mai bine ca unul.
L. *Plus vident oculi quam oculus.*
I. *Due vedono più che uno.*

1589 • Două capete sînt mai bune decît unul.
I. *Due teste sono migliori che una.*
A. *Two heads are better than one.*

1590 • O sută de gîște omoară un lup.
I. *Cent'oche ammazzano un lupo.*

1591 • O minte e bună, două sînt și mai bune.
R. *Ум хорошо, а два еще лучше.*

1592 • Doi bolnavi doboară un om sănătos.
ALBANIA

1593 ● Două pisici bat un leu. ALBANIA

1594 ● Dacă trei oameni sînt o inimă, pămîntul galben se transformă în aur; dacă trei oameni sînt trei idei, chiar aurul galben se transformă în praf. CHINA

1595 ● Doi cîini pot ucide un leu. ISRAEL

1596 ● Cînd sînt doi puterea crește. ROMÂNIA

1597 ● Sfoara întreită mai multă vreme ține. ROMÂNIA

*

1598 ● **Multe gîște înving porcul.** (R)

1599 ● Multe mîini fac treaba mai ușoară.
L. *Multa manus onus levius reddunt.*
F. *Quand il y a beaucoup de mains, la besogne est bientôt faite.*
I. *Molte mani fanno l'opera leggiera.*
A. *Many hands make quick work.*
G. *Viele Hände machen bald ein Ende.*

1600 ● Mai mulți văd mai bine decît unul.
G. *Viele sehen mehr als einer.*

1601 ● Multe pîraie formează un fluviu.
G. *Viele Bäche machen einen Strom.*

1602 • Cînd insectele sînt multe, pot omorî chiar şi un şarpe. INDIA

1603 • Cînd sînt mulţi oameni pe mal, n-au de ce se teme de crocodil. MADAGASCAR

1604 • Multe furnici tîrăsc un leu. TURCIA

1605 • Copacii cei mai mulţi mai multe vifore şi mai mari vînturi sprijinesc. ROMÂNIA

1606 • Mai multe cioare biruie pe una. ROMÂNIA

*

1607 • **Boii uniţi la păşune, / Lupul nu-i poate răpune.** (R)

1608 • Cînd se vede lupul, toţi cîinii sînt uniţi.
I. *Quando si vede il lupo, tutti i cani sono d'accordo.*

1609 • Cînd boii merg pereche, aratul merge mai bine.
F. *Quand les bœufs vont à deux, le labourage en va mieux.*

1610 • Cînd doi oameni au aceeaşi inimă, puterea lor fărîmă fierul. CHINA

*

Cei uniți sînt de neînvins

1611 ● Unirea este mai tare decît o fortăreață.
I. *La unione è più forte che un bastione.*

1612 ● Unirea e cel mai puternic zid al orașului.
G. *Einigkeit ist die stärkste Stadtmauer.*

*

... Și alte proverbe despre u n i r e

1613 ● Dacă fiecare mătură înaintea casei sale, tot orașul va fi curat.
F. *Si chacun balaie devant sa porte, toute la ville sera nette.*
I. *Se ognun spazzasse da casa sua, tutta la città sarebbe netta.*
A. *Every one should sweep before his own door.*
G. *Wenn jeder vor seiner Tür kehrt, werden alle Gassen rein.*

1614 ● În unire stă tăria. (R)
F. *L'union fait la force.*
I. *L'unione fa la forza.*
A. *Union is strength.*
G. *Eintracht bringt Macht.*

1615 ● Prin unire cetățile mici se dezvoltă, prin dezbinare chiar și cele mai mari se distrug.

L. *Concordia parvae res crescunt, discordia maxumae dilabuntur. SALUSTIU,* „Despre războiul cu Iugurta", X. 6.

1616 ● Orice putere e slabă, dacă nu e unită.
F. *Tout puissance est faible, à moins d'être unie.*

1617 ● Şi cei slabi, dacă-s uniţi, devin puternici.
G. *Verbunden werden auch die Schwachen mächtig.*

1618 ● Unirea leagă şi oameni şi ţări.
G. *Einigkeit ein festes Band | Hält zusammen Leut 'und Land.*

1619 ● Cu cine mergi după ciuperci, cu acela să mergi şi după zmeură. [aprox.]
R. *С кем по грибки, с тем и по ягодки*

1620 ● După cum unirea înseamnă putere, dezbinarea înseamnă înfrîngere. GRECIA ANTICĂ: *ESOP*

1621 ● Noi vîslim toţi pe aceeaşi corabie. GRECIA ANTICĂ: *ZENOBIOS,* „Proverbe".

1622 ● Ca ochii şi nasul: supărarea e aceea care-i apropie. AFRICA NEAGRĂ (Cînd plîng ochii, are şi nasul plînsul său.)

1623 ● Greutatea dusă în comun devine un fulg. AFRICA NEAGRĂ

1624 ● Nu se sapă cu coada cazmalei, dar coada ajută la săpat. AFRICA NEAGRĂ

1625 ● Turma unită obligă leul să se culce flămînd. AFRICA NEAGRĂ

1626 ● Pe unde trece acul, aţa îl va urma. ARMENIA

1627 ● Un bob nu umple hambarul, dar ajută celorlalte. DANEMARCA

1628 ● Minunile sînt săvîrşite de către oamenii uniţi. INDIA

1629 ● Nu există bravură fără o companie viteză. IUGOSLAVIA

1630 ● Ca orezul şi apa: uniţi pe ogor, nedespărţiţi în oală. MADAGASCAR

1631 ● Lăcustele care se nasc împreună, împreună năpîrlesc. MADAGASCAR

1632 ● Oamenii sînt ca marginea unei oale: formează un singur cerc. MADAGASCAR

1633 ● Solidari cum sînt coarnele taurului care însoţesc totdeauna urechile. MADAGASCAR

1634 ● Un picior e sprijinul celuilalt; o mînă îi dă putere celeilalte. MONGOLIA

1635 ● Nici o putere mai mare ca unirea și frăția între toți de o obște. ROMÂNIA

1636 ● Unirea biruiește pe cel mai tare dușman. ROMÂNIA

1637 ● Unirea, ca funia cea întreită, mai mult ține. ROMÂNIA

XIX. CUNOAȘTERE — NECUNOAȘTERE

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — bine ; « cunoaște-i pe alții » e ș mai bine."

MENANDRU

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — ca să cunoști bine un om."

W. SHAKESPEARE

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — cînd acest lucru nu te ajută să găsești adevărul, te ajută cel puțin să-ți pui ordine în viață și nimic nu e mai just."

B. PASCAL

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — e un precept minunat și folositor, păcat numai că celor vechi nu le-a venit în minte să ne spună și cum să facem ca să folosim acest precept."

A. P. CEHOV

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — cunoașterea este eliberare."

R. TAGORE

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — cunoaște-ți rostul."

ȘT. ZWEIG

„« Cunoaște-te pe tine însuți » — foarte bine, dar pentru a începe

ceva în viață nu trebuie să aștepți pînă te vei cunoaște pe tine însuți. În caz contrar această lozincă ar deveni pentru oricine un epitaf."

L. BLAGA

CUNOAȘTERE

1638 ● **Cunoaște-te pe tine însuți.** (R)

L. *Nosce te ipsum.** *CICERO*, „Tusculanae disputationes", I. 22. 52.
F. *Connais-toi toi-même.*
I. *Conosci te stesso.*
S. *Conócete a ti mismo.*
A. *Know thyself.*
G. *Erkenne dich selbst.*

1639 ● Pythius Apollo** ne poruncește să ne cunoaștem pe noi înșine.

L. *Jubet nos Pythius Apollo, noscere nosmet ipsos. CICERO*, „De finibus bonorum et malorum", V. 16. 44.

---

* Traducerea latină a inscripției de pe frontonul templului lui Apollo din Delfi: „Gnothi seauton", atribuită lui Tales din Milet.

** Divinitate cu un rol important în mitologia greacă a fost adoptată mai tîrziu și de romani. Inițial zeu al răzbunării, dar și zeu vindecător, devine mai tîrziu zeul muzicii, al poeziei și al artelor frumoase, și în sfîrșit, zeu al luminii.

1640 ● Prima grijă este a învăţa să te cunoşti
F. *Apprendre à se connaître est le premier des soins.*

1641 ● Cînd Tales a fost întrebat ce este mai greu, el a răspuns: „să te cunoşti pe tine însuţi" şi ce este mai uşor: „să sfătuieşti pe altul". GRECIA ANTICĂ: *DIOGENE LAERŢIU*, „Despre vieţile şi doctrinele filozofilor": Tales din Milet, I.

1642 ● Făptuieşte-ţi fapta şi te cunoaşte. GRECIA ANTICĂ: *PLATON*

1643 ● A-ţi cunoaşte propria-ţi neştiinţă, iată partea cea mai bună a cunoaşterii. CHINA

1644 ● Măsoară-te pe tine cu însăţi palma ta. ROMÂNIA

*

Învaţă să cunoşti oamenii

1645 ● Trebuie să mănînci un car de sare cu cineva pentru a-l cunoaşte bine. (R)
F. *Pour bien connaître un homme il faut avoir mangé un minot de sel avec lui.*
R. *Чтобы узнать человека, надо с ним пуд соли съесть*

1646 ● Cunoscînd pe unul, îi cunoşti pe toţi.
L. *Unum cognoris, omnis noris. TERENŢIU*, „Phormion", 265.

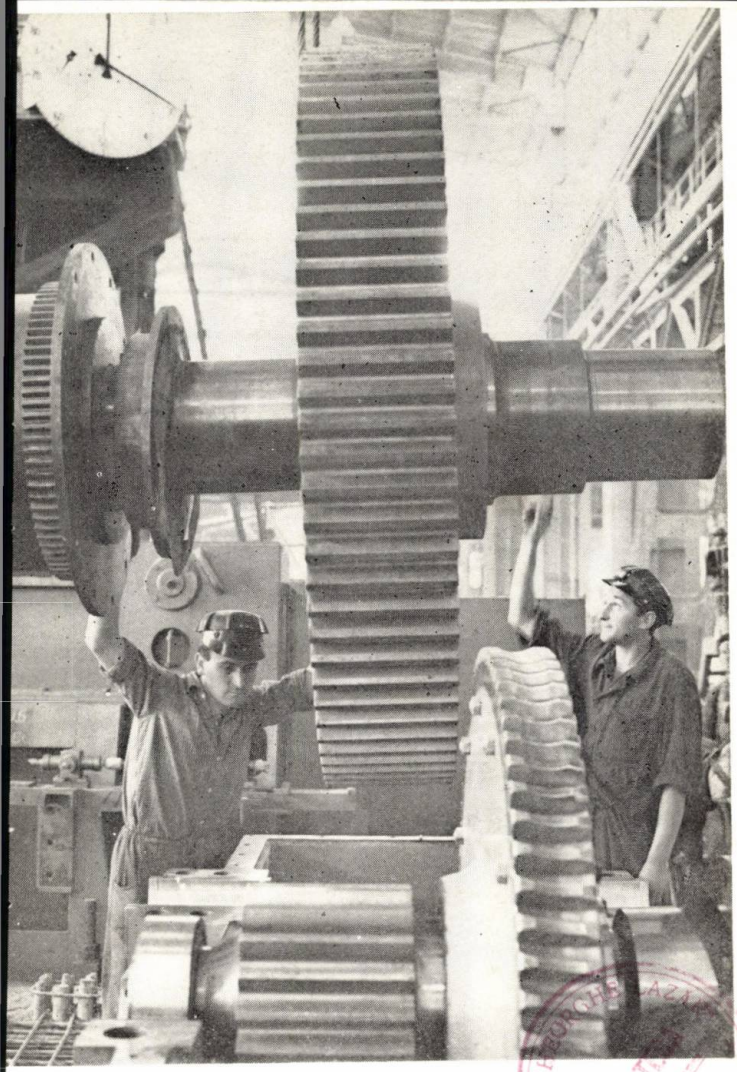

Oamenii nu sînt ființele cele mai mari de pe pămînt,
dar munca și inteligența le conferă puteri de titani.

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BUCUREȘTI

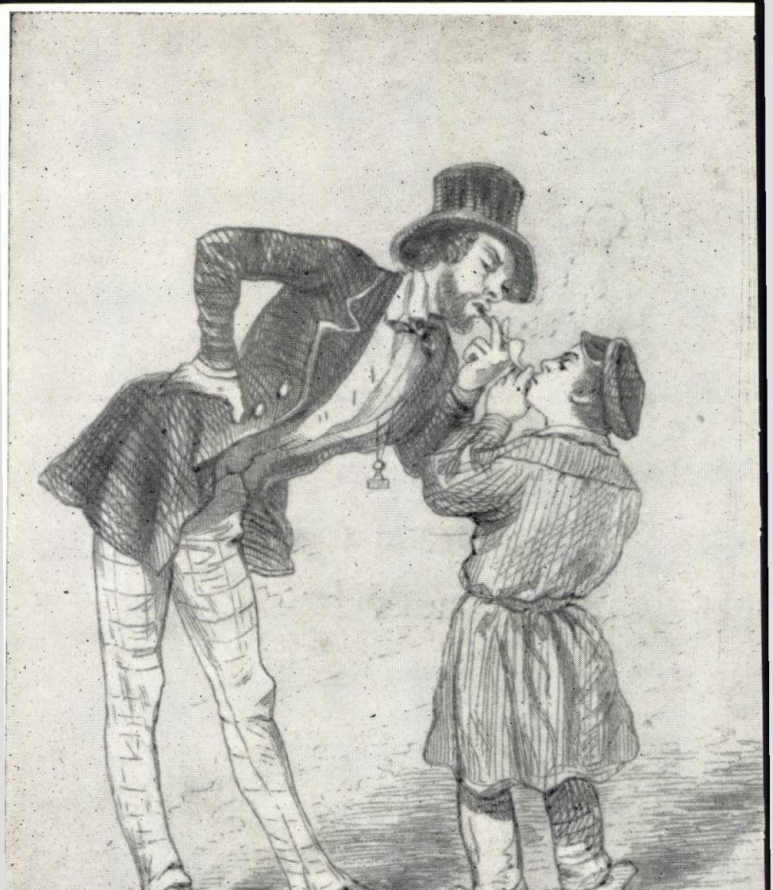

„Deseori avem nevoie de unul mai mic ca noi".
(Reprod. după vol. *Cent proverbes*, Paris.)

„GHEORGHE LAZĂR" LICEUL BUCUREȘTI

„Pisica înmănușată nu prinde șoareci".
(Reprod. după vol. *Cent proverbes*, Paris.)

La marile temperaturi se plămădesc bunurile patriei.

1647 ● Acţionează şi te cunosc.
F. *Fay ton faict et te cognoy.* [arh.]

1648 ● Pentru a-l detesta mai bine, învaţă să-l cunoşti.
F. *Pour le mieux détester, apprends à le connaître.*

1649 ● Spune-mi ce mănînci, îţi voi spune cine eşti.
F. *Dis-moi ce que tu manges, je te dirai ce que tu es.*

1650 ● Omul se cunoaşte în trei împrejurări: la mînie, la ban şi la pahar.
I. *L'uomo si conosce in tre congiunture: alla collera, alla borsa e al bicchiere.*

1651 ● Trebuie să stai cu el o iarnă şi o vară ca să afli ce ştie.
I. *Bisogna star con lui un verno e un'està per saper di quel che sa.*

1652 ● Trebuie să cunoaştem partea accesibilă a fiecăruia.
S. *Saber por dónde se le ha de entrar a cada uno.*

1653 ● Un om îşi cunoaşte însoţitorul într-un drum lung şi într-un han mic.
A. *A man knows his companion in a long journey and in a little inn.*

1654 ● Cine vrea să cunoască lumea trebuie să fie în lume.
G. *Wer die Welt kennen will muss in der Welt sein.*

1655 ● Trebuie să cunoşti pe alţii, pentru a te cunoaşte pe tine.
G. *Man muss andere kennen lernen, um sich selbst zu kennen.*

1656 ● Să cunoşti pe altul, e ştiinţă; să te cunoşti pe tine însuţi, e înţelepciune. CHINA

1657 ● Rîul se cunoaşte cînd îl treci, iar omul cînd trăieşti cu el. COREEA

1658 ● Cămila o cunoşti după urme, omul după poreclă. TURCIA

1659 ● Pînă nu bagi cu omul în plug, nu-i cunoşti năravul lui. ROMÂNIA

*

... Şi alte proverbe despre c u n o a ş t e r e

1660 ● Lucrul rău, cînd e cunoscut, se întoarce spre binele tău.
L. *Nota res mala optima.*

1661 ● Om sînt şi nimic din ce e omenesc nu mi-e străin.

L. *Homo sum et humani nihil a me alienum puto. TERENȚIU,* „Heauton Timorumenos" *, I.1.25.

1662 ● A căuta să cunoști înseamnă a căuta să te îndoiești.
F. *Chercher à connaître c'est chercher à douter.*

1663 ● Drumul cel mai lung e cîteodată cel mai scurt. (Se ajunge mai repede pe drumul ocolit, dar cunoscut.)
F. *Le chemin le plus long est quelquefois le plus court.*

1664 ● Cine vrea să știe ce va fi trebuie să țină seama de ce a fost.
A. *He that would know what shall be must consider what hath been.*

1665 ● Cunoașterea e o comoară, dar practica e cheia ei.
A. *Knowledge is a treasure, but practice is the key of it.*

1666 ● Cunoașterea e putere.
A. *Knowledge is power.*

1667 ● Este o lege: a suferi pentru a înțelege. GRECIA ANTICĂ: *ESCHIL,* „Agamemnon", 177.

* „Cel care se pedepsește pe sine însuși."

1668 ● Ferice de omul care ştie ale lumii taine. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*

1669 ● Toţi oamenii au de la natură dorinţa cunoaşterii. GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*

1670 ● Cine cunoaşte ştie să preţuiască. ALBANIA

1671 ● Nimeni nu cunoaşte mai bine cămila ca propriul ei stăpîn. LUMEA ARABĂ

1672 ● Cuvintele muţilor nu sînt înţelese decît de către muţi. ARMENIA

1673 ● Plantele cunoaşterii trebuie stropite cu lacrimi. INDIA

1674 ● Cîinele cunoaşte mîna care-i dă pîine. TURCIA

1675 ● Cine nu te ştie, te vinde; cine te ştie, te cumpără. ROMÂNIA

1676 ● Din cele mici se cunosc cele mari. ROMÂNIA

1677 ● Floarea pînă n-o pui la nas, nu cunoşti ce miros are. ROMÂNIA

* * *

NECUNOAȘTERE

Oamenii se cunosc greu

1678 • Nu putem cunoaște oamenii din cărți.
A. *We cannot learn men from books.*

1679 • Vedem omul, dar nu și sufletul lui.
R. *Человека видим, а души его не видим.*

1680 • Capul vecinului tău e o mică țară, iar inima lui o pădure. AFRICA NEAGRĂ

1681 • Adîncul inimii e mai departe decît capătul lumii. CHINA

1682 • Înțeleptul nu se întristează că nu e cunoscut de oameni; el se întristează că nu cunoaște oamenii. CHINA

1683 • Cu toate că știi să cîntărești grăunții de nisip, nu poți să cîntărești o inimă. INDIA

1684 • E mai ușor să cunoști zece țări decît un om. ISRAEL

1685 • Putem cerceta totul în afară de gîndurile unui om. IUGOSLAVIA

1686 • Omul e ca o sticlă neagră: nu se vede ce e înăuntru. MADAGASCAR

1687 ● Poţi măsura adîncimea mării, dar niciodată a inimii. ARHIP. MALAEZ

*

... Şi alte proverbe despre n e c u n o a ş t e r e

1688 ● Unii au ochi, dar nu văd nimic.
I. *Tal ha degli occhi, che niente ci vede.*
R. *Глядеть глядим, а видеть ничего не видим.*

1689 ● O, sfîntă simplitate! * (Cît de mare poate fi neînţelegerea oamenilor!)
L. *O, Sancta simplicitas!*

1690 ● Rămîi de-a pururi copil dacă nu cunoşti ce s-a întîmplat înaintea naşterii tale.
L. *Nescire quid ante quam natum sis, acciderit, id est semper esse puerum.* *CICERO*

1691 ● Tot ce e necunoscut pare minunat.
L. *Omne ignotum pro magnifico est.* *TACIT*, „Viaţa lui Agricola", 30.

1692 ● Cine înţelege greşit răspunde greşit.
F. *Qui mal entend mal répond.*

* Cuvintele acestea ar fi fost spuse de către Ian Huss văzînd, cînd se afla pe rug, cum un ţăran aducea crengi pentru a înteţi focul care trebuia să-l ardă.

1693 ● Moare cunoscut de toți și pe el nu se cunoaște.
F. *Il meurt connu de tous et ne se connait pas.*

1694 ● Dacă auzi un singur clopot, judeci greșit. (Uneori o singură sursă de informație nu-ți poate forma o cunoaștere de ansamblu.)
I. *A sentire una campana sola si giudica male.*

1695 ● Înainte de a cunoaște, nu lăuda și nu critica.
I. *Prima di conoscere, non lodare nè biasimare.*

1696 ● Mulți știu totul și despre ei nimic.
I. *Molti san tutto e di sé stessi nulla.*

1697 ● Pe lîngă moară curge multă apă despre care morarul nu știe nimic.
A. *Much water runs by the mill that the miller knows not of.*

1698 ● Zelul fără cunoaștere e foc fără lumină.
A. *Zeal without knowledge is a fire without a light.*

1699 ● Jumătate din lume nu știe cum trăiește cealaltă.
G. *Eine Hälfte der Welt weiss nicht wovon die andere lebt.*

1700 • Cine nu se urcă pe munte nu cunoaşte înălţimea cerului. CHINA

1701 • Cine nu-şi dă seama că patul său e tare doarme bine. DANEMARCA

1702 • Broaştele din fîntînă nu ştiu că există şi ocean. JAPONIA

1703 • Ce ştie măgarul despre preţul zahărului? PERSIA

1704 • Cine nu cunoaşte ce e puţin nu poate cunoaşte ce e mult. TURCIA

1705 • Omul e duşmanul lucrului pe care nu-l cunoaşte. TURCIA

1706 • Pînă nu încaleci calul, nu-i cunoşti năravul. ROMÂNIA

XX. ŞTIINŢĂ — NEŞTIINŢĂ

„Ştiinţa este ochiul care priveşte, cercetează, alcătuieşte, cugetă, aşteaptă, prinde lumina : care adaugă veacurilor trecute greutatea veacurilor noi şi care, sentinelă răbdătoare a timpului, smulge Universului, bucată cu bucată, tainele sale veşnice."

J. B. H. LACORDAIRE

„Între adevărata ştiinţă şi între viaţa practică nu poate fi niciodată antagonism, ci trebuie să fie, din contră, o continuă înlesnire reciprocă."

T. MAIORESCU

ŞTIINŢĂ

Ce e ştiinţa ?

1707 • Ştiinţa e putere.
L. *Nam et ipsa scientia potestas est.*
F. *Savoir c'est pouvoir.*
G. *Wissen ist Macht.*

1708 • Ştiinţa e mama îndoielii.
F. *Science est mère de doute.*

1709 • Ştiinţa e o bună doctorie, dar ea depinde de vas. (Depinde de cel care o foloseşte.)
F. *La science est bonne drogue, mais elle dépend du vase.*

1710 ● Știința e partea cea mai însemnată a f
ricirii. GRECIA ANTICĂ: *SOFOCLE*

1711 ● Știința e ca un trunchi de baobab* p
care o singură persoană nu poate să
îmbrățișeze. AFRICA NEAGRĂ

*

Cine știe multe ajunge departe

1712 ● Cine știe să vorbească merge la Roma
[aprox.]
F. *Qui langue a à Rome va.*
I. *Chi lingua ha a Roma va.*
S. *Quien lengua ha a Roma va.*
G. *Mit tragen kommt man nach Rom*

1713 ● Cîte limbi știe omul să vorbească, d
atîtea ori e om.
F. *Autant de langues que l'homme sa*
parler, autant de fois est-il homme

1714 ● Cine nu vorbește limbi străine n-o cu
noaște nici măcar pe a lui.
G. *Wer keine fremde Sprachen spricht*
Der kennt auch seine eigne nicht.

1715 ● Cunoașterea unei limbi completează omul
LUMEA ARABĂ

* Arbore de dimensiuni gigantice răspîndit în Africa tropicală.

... Şi alte proverbe despre ş t i i n ţ ă

1716 ● Mulţi ştiu multe, nimeni pe toate.
L. *Multi multa sciunt, nemo omnia.*

1717 ● Nimic nu e mai plăcut decît a şti totul.
L. *Nihil dulcius quam omnia scire. CICERO*

1718 ● Toţi vor să ştie, puţini vor să se adîncească în studii.
L. *Scire volunt omnes, studiis incumbere pauci.*

1719 ● A şti mult nu împiedică de a te înşela puţin.
F. *Savoir beaucoup n'empêche pas de se tromper un peu.*

1720 ● Trei ştiinţe conduc lumea: ştiinţa, ştiinţa vieţii şi ştiinţa acţiunii, iar ultima înlocuieşte adesea pe celelalte două.
F. *Trois savoir gouvernent le monde: / Le savoir, le savoir-vivre et le savoir-faire / Et le dernier tient souvent lieu des deux autres.*

1721 ● Cine ştie mai mult crede mai puţin.
I. *Chi più sa meno crede.*

1722 ● Cine ştie să înoate nu uită niciodată.
I. *Chi sa nuotare non se lo scorda mai.*

1723 ● E bine să ştii cîte puţin din toate. (E bine să ai o pregătire multilaterală.)
I. *E bene sapere un po' di tutto.*

1724 ● „A vedea" este părintele lui „A şti".
S. *„El ver" es padre del „Saber".*

1725 ● Nimic nu e aşa de valoros ca o minte instruită.
A. *Nothing so much worth as a mind instructed.*

1726 ● Oamenii învăţaţi sînt rezervoare ale cunoştinţelor, nu izvoare.
A. *Learned men are cisterns of knowledge, not the fountainheads.*

1727 ● Mulţi ştiu multe, dar nimeni totul.
G. *Viele wissen viel, aber niemand alles.*

1728 ● Ştiinţa e mai bună decît aurul şi argintul.
G. *Weisheit ist besser als Gold und Silber.*

1729 ● Cine vrea să ştie multe trebuie să doarmă puţin.
R. *Кто хочет много знать тому надо мало спать.*

1730 ● Oamenii nu scriu cu peniţa, ci cu mintea.
R. *Люди пишут не пером, а умом.*

1731 ● Soarele luminează lumea, ştiinţa pe om.
R. *Мир освещается солнцем, а человек — знанием.*

1732 ● Ştiinţa nu cere pîine, dar dă pîine.
R. *Наука хлеба не просит, а хлеб даёт.*

1733 ● Cerneala savanţilor e tot aşa de preţioasă ca sîngele martirilor. LUMEA ARABĂ

1734 ● Reversul ştiinţei este uitarea. LUMEA ARABĂ

1735 ● Ştiinţa e mai aproape de tăcere decît de cuvînt. LUMEA ARABĂ (Cei învăţaţi ştiu că e mai bine uneori să tacă decît să vorbească.)

1736 ● Ştiinţa nu constă în ceea ce e păstrat în cărţi, ci în ceea ce se stăpîneşte în inimi. LUMEA ARABĂ

1737 ● Un om nu devine savant lingînd cerneală. LUMEA ARABĂ (Nu e suficient numai să-ţi însuşeşti o ştiinţă; ea trebuie aprofundată şi dezvoltată.)

1738 ● A cultiva ştiinţa fără a iubi oamenii, înseamnă a aprinde o flacără şi a închide ochii. CHINA

1739 ● Ştiinţa pe care n-o completezi în fiecare zi, scade în fiecare zi. CHINA

1740 ● Nu există un prieten mai bun ca știin și un dușman mai aprig ca boala. INDI

1741 ● Nu haina omului, ci știința lui să uimească. MONGOLIA

1742 ● Omul de știință nu se culcă pe un pa de puf. TURCIA

1743 ● Științele sînt uși, iar cheile lor sînt ce cetările. ROMÂNIA

* * *

ȘTIINȚĂ și NEȘTIINȚĂ

A ști că nu știi

1744 ● Nimic nu știu decît că știu că nimic n știu.

F. *Rien ne sais / Sinon que je sais Que rien ne sais.*

1745 ● Nu știe puțin cine mărturisește că n știe nimic.

I. *Non sa poco chi confessa non sape niente.*

1746 ● Tot ceea ce știu, e că nu știu. GRECIA ANTICĂ: *SOCRATE*

747 • Cine nu știe și nu știe că nu știe, e prost: ocolește-l; cine nu știe și știe că nu știe, e neștiutor: învață-l; cine știe și nu știe că știe, e adormit: trezește-l; cine știe și știe că știe, e înțelept: ascultă-l. LUMEA ARABĂ

748 • A ști că știi ce știi și a ști că nu știi ce nu știi, iată adevărata știință. CHINA

749 • A ști și a crede că nu știi este culmea meritului; a nu ști este o boală; a simți această boală este deja a nu o mai avea. CHINA

750 • Cine știe că nu știe știe mult. ISRAEL

751 • Învață în limba ta să spui: „Eu nu știu". ISRAEL

*

... Și alte proverbe despre știință și neștiință

752 • Știința nu are dușman decît pe cel neștiutor.

L. *Ars non habet inimicum nisi ignorantem.*
F. *Science n'a ennemis que les ignorants.*
I. *L'arte non ha maggior nemico dell'ignorante.*

A. *Art hath an enemy called ignoran*
G. *Wissenschaft und Kunst | Haben n der Toren Gunst.*

1753 ● Un prost învățat este mai prost decît u prost neștiutor.
F. *Un sot savant est plus sot qu'un s ignorant.*
I. *I pazzi per lettera sono i maggio pazzi.*
A. *Learned fools are the greatest fool*
G. *Die gelehrten Narren sind über al Narren.*

1754 ● Neștiința dă naștere la înfumurare, ia știința la modestie.
L. *Imperitia confidentiam parit, erud tio et timorem creat.*
[GRECIA ANTICĂ: *TUCIDIDE* „Istoria războiului peloponesiac", II 40.3.]

1755 ● Nici neștiința nu e un defect al spiritu lui, nici știința nu e o dovadă a geniului
F. *Ni l'ignorance n'est défaut d'esprit ni le savoir n'est preuve de génie.*

1756 ● Semeția și îndrăzneala vin din neștiință; încrederea din știință.
F. *Témérité et audace viennent d'ignorance ; assurance de science.*

757 ● A şti totul înseamnă a nu şti nimic.
A. *To know everything is to know nothing.*

758 ● Între un învăţat şi un incult este aceeaşi deosebire ca între un om viu şi un cadavru. GRECIA ANTICĂ: *DIOGENE LAERŢIU*, „Despre vieţile şi doctrinele filozofilor": Aristotel.

759 ● Pentru oameni există numai un singur bun: ştiinţa; şi un singur rău: neştiinţa. GRECIA ANTICĂ: *SOCRATE*

* * *

NEŞTIINŢĂ

Ce e neştiinţa?

760 ● Neştiinţa e domeniul absurdităţii.
A. *Ignorance is the dominion of absurdity.*

761 ● Neştiinţa e mama admiraţiei.
A. *Ignorance is the mother of admiration.*

762 ● Neştiinţa e nenorocire voluntară.
A. *Ignorance is a voluntary misfortune.*

1763 ● Neştiinţa e cea mai mare sărăcie.
G. *Unwissenheit ist die grösste Armu*

1764 ● Neştiinţa e noaptea spiritului şi aceas
tă noapte nu are nici lună, nici stel
CHINA

*

Neştiinţă şi îngîmfare

1765 ● Orice neştiinţă e mamă a îngîmfării.
L. *Inscitia omnis arrogantiae mater es*

1766 ● Neştiinţa e totdeauna gata să se admire
F. *L'ignorance toujours est prête à s'ad*
mirer.

1767 ● Cine ştie mai puţin se crede mai mult
I. *Chi meno sa plù presume.*

1768 ● Îngîmfarea denotă neştiinţă.
I. *La superbia mostra l'ignoranza.*

1769 ● O minte strîmtă are totuşi loc pentru
orgoliu.
A. *A small mind has usually still roon*
for pride.

*

... Şi alte proverbe despre neştiinţă

770 ● Mă tem de omul a cărei ştiinţă se bazează pe o singură carte. [aprox.]
L. *Timeo hominem unius libri.*
I. *Dio mi guardi da quelli che leggono un libro solo.*

771 ● Cine nu ştie nimic nu se îndoieşte de nimic.
F. *Qui ne sait rien ne doute de rien.*
S. *El que nada sabe de nada duda.*
A. *He that knows nothings doubts nothing.*

772 ● Nimic nu e mai savant ca neştiinţa. (Neştiutorul are convingerea că ştie totul.)
L. *Ignorantia nil sapientius.*

773 ● Oamenii neştiutori se deosebesc de animale numai prin înfăţişare.
L. *Homines indocti sola forma a bestiis differunt.*

774 ● Nu e nici o ruşine să fii necunoscător într-o altă ştiinţă decît a ta.
F. *Il n'y a point de honte à être ignorant dans une autre science que la sienne.*

775 ● Seamănă cu ancora care stă mereu în mare şi nu învaţă de loc să înoate.

I. *Egli è come l'àncora che sta sempr*
nel mare e non impara mai a nuo
tare.

1776 ● Cine știe puțin repetă mereu.
A. *He that knows little often repeats i*

1777 ● Din neștiință decurge comoditatea noastră
A. *From ignorance our comfort flows.*

1778 ● Neștiutorul are aripi de vultur și ochi d
bufniță.
A. *The ignorant hath an eagle's wing*
and an owl's eyes.

1779 ● Tragedia neștiinței e că se complace în ea
A. *The tragedy of ignorance is its com*
placency.

1780 ● Unde știința e fericire, e o nebunie să
fii înțelept.
A. *Where ignorance is bliss, / 'Tis folly*
to be wise.

1781 ● Un om fără știință e ca un om mort.
A. *A man without knowledge is like one*
that is dead.

1782 ● A studiat pînă la gît, dar în cap nimic
nu i-a intrat.
G. *Er hat bis an den Hals studiert,*
aber in den Kopf ist nichts gekommen.

1783 ● Neştiutorul e ca un topor neascuţit.
R. *Человек неучёный, что топор неточёный.*

1784 ● Nu creează orice cap care transpiră.
R. *Не всяка голова варит, которая и парти.*

1785 ● Sfătuieşte-l pe cel incult şi te va lua drept duşman. LUMEA ARABĂ

1786 ● Un om care nu ştie este întunecat ca unul care umblă în noapte. CHINA

1787 ● Neştiutorii cumpără cărţi, învăţaţii le citesc; bogaţii cumpără cai, înţelepţii îi călăresc. INDIA

1788 ● Tristeţea resimţită de cel care e conştient de neştiinţa sa e ca o bucurie a cerului. INDIA

1789 ● Omul ca umbra: cum îi lipseşte lumina, îndată piere. ROMÂNIA

1790 ● Unde e ştiinţă, acolo şi greşeli mai multe. ROMÂNIA

XXI. ÎNVĂȚĂTURĂ

„Învățătura e ca aurul, are pr oriunde."

EPICTE

„Cel ce deschide o școală închid o temniță."

V. HUG

„Profesorii și elevii au un profes comun : dragostea."

E. LEGOUV

„Învățat e omul care se învaț necontenit pe dînsul și învață nă contenit pe alții."

N. IORG

1791 ● **A învăța niciînd nu e tîrziu.** (R)

1792 ● Cît trăiești, înveți. (R)

L. *Tamdiu discendum est, quamdiu vivis* *SENECA*, „Scrisori către Luciliu" LXXVI, 3.
L. *Dum vixero, discam.*
I. *Sin che si vive, sempre s'impara.*
A. *We are to learn as long as we live.*
G. *Man lernt nie aus | Bis das Grab is unser Haus.*
G. *Man lernt solange man lebt.*

1793 ● Niciodată nu e prea tîrziu pentru a învăța.

L. *Nulla aetas ad discendum est sera.*
F. *On n'est jamais trop vieux pour apprendre.*

I. *Ogni età è a tempo per imparare.*
A. *It is never too late to learn.*
G. *Niemand ist zu alt | Zu lernen mannigfalt.*

1794 ● Chiar bătrînii trebuie să înveţe.
L. *Etiam seni esse discendum. SENECA*, „Scrisori către Luciliu", LXXVI. 3.

1795 ● Nu înceta să înveţi.
L. *Ne discere cessa. CATON*, „Distihuri morale", III. 1.

1796 ● Pentru a învăţa temeinic nu-ţi ajunge viaţa întreagă.
L. *Non omnis aetas ad perdiscendum sat est. PLAUT*

1797 ● Pentru a învăţa nu este nimeni prea tînăr sau prea bătrîn.
G. *Zum Lernen ist keiner zu jung oder zu alt.*

1798 ● Se poate învăţa în fiecare zi.
G. *Lernen kann man alle Tage.*

1799 ● Nu învăţa pînă la bătrîneţe, ci învaţă pînă la moarte.
R. *Не чись до старости, а учись до смерти.*

1800 ● Un secol de trăieşti, un secol să înveţi.
R. *Век живи, век учись.*

1801 ● Cu cît îmbătrînesc mai mult, cu atît învăț mai mult. GRECIA ANTICĂ: *SOLON*

1802 ● Nu e omul niciodată bătrîn, cînd e vorba de învățătură. ROMÂNIA

*

1803 ● **Ce înveți la tinerețe, aceea știi pînă la bătrînețe.** (R)

1804 ● Ce se învață la tinerețe e mai durabil.
L. *Quae a puero discuntur, tenacius hoerent.*

1805 ● Mai adînc se imprimă în minte învățăturile însușite la tinerețe.
L. *Altius praecepta descendunt, quae teneris imprimantur aetatibus. SENECA*, „De consolatione", XVI, 16.

1806 ● Ceea ce înveți în leagăn durează pînă la mormînt.
F. *Ce qu'on apprend au berceau / Dure jusqu'au tombeau.*

1807 ● Ceea ce se învață la tinerețe nu se mai uită niciodată.
I. *Quel che si impara in gioventù / Non si dimentica mai più.*

1808 ● Ceea ce în lapte se primește în giulgiu se risipește.

S. *Lo que en la leche se mama / En la mortaja se derrama.*

809 ● Ce învățăm la început știm cel mai bine.
A. *What we first learn we best know.*

810 ● Cel mai bine ții minte ceea ce ai învățat în tinerețe.
G. *Am längsten behält man das, was man in der Jugend gelernt hat.*

*

811 ● **La o mînă de învățătură se cere un car de purtare bună.** (R)

812 ● Știința multă este nebunie dacă n-o călăuzește bunul simț.
F. *Grande science est folie si bon sens ne la guide.*
S. *Ciencia es locura si buen senso no la cura.*

813 ● Cine cîștigă în învățătură și pierde în caracter, pierde mai mult decît cîștigă.
L. *Qui proficit in litteris et deficit in moribus, plus deficit quam proficit.*

1814 ● Știință fără conștiință nu-i decît ruina sufletului.
F. *Science sans conscience n'est que ruine de l'âme.*

1815 ● Omului rău nu-i foloseşte învăţătura.
I. *A cuor maligno non giova dottrin*

1816 ● Cît de zadarnică este învăţătura fără înţ
lepciune! GRECIA ANTICĂ: *STOBE*

1817 ● Omul învăţat şi necinstit e ca belciug
de aur la rîtul porcului. ROMÂNIA

*

1818 ● **Nimeni nu se naşte învăţat.** (R)

F. *On ne naît pas savant.*
I. *Nessuno nasce maestro.*
S. *Nadie nace enseñado.*
A. *None is born a master.*

1819 ● Nimeni nu se naşte înţelept, dar devin
înţelept.
L. *Nemo nascitur sapiens, sed fit.*
SENECA

1820 ● Apelles * n-a devenit mare pictor di
prima zi.
A. *Apelles was not a master painter th*
first day.

1821 ● Nimeni nu iese savant din pîntecele mame
sale. LUMEA ARABĂ

* Renumit pictor grec din a doua jumătate a secolulu
al IV-lea î.e.n.

822 • **Să nu te rușinezi a învăța ceva și de la cel mai mic.** (R)

823 • Un om înțelept învață chiar de la cei fără învățătură.

A. *A wise man gets learning from those who have none themselves.*

824 • Însușește-ți știința chiar de la capul broaștelor țestoase. LUMEA ARABĂ

*

1825 • **Cînd înveți pe altul, tu atunci mai mult înveți.** (R)

1826 • Oamenii învață învățînd pe alții.

L. *Homines dum docent discunt. SENECA*, „Scrisori către Luciliu", VII. 8.
I. *Chi altri insegna se stesso ammaestra.*
S. *Enseñando aprendemos.*
A. *Teaching others teacheth yourself.*
G. *Durch Lehren lernt man.*

1827 • Învățînd pe alții înveți de două ori.

F. *Enseigner c'est apprendre deux fois.*

*

1828 ● **Picioarele-ți să roadă pragurile învățați lor.** (R)

1829 ● A întreba multe, a reține cele întrebat și a preda cele reținute, acestea trei fa școlarul să-și întreacă învățătorul.
L. *Multa rogare, rogata tenere, retent docere haec tria discipulum faciun superare magistrum.*

1830 ● Cine-i învață prost pe alții le dăunează
L. *Qui male docet ille nocet.*

1831 ● Nimeni nu poate învăța pe alții ceea c el însuși nu a învățat niciodată.
L. *Quae numquam didicit nemo docer potest. OVIDIU*

1832 ● Claritatea este politețea profesorilor.
F. *La clarté est la politesse des profes seurs.*

1833 ● Trebuie să înveți tu, apoi să înveți pe alții.
F. *Il faut apprendre puis le rendre.*

1834 ● Greșeala te învață, iar profesorul se plătește.
I. *L'errare insegna e il maestro si paga.*

1835 ● Învățătorul bun formează școlari buni.
I. *Il buon maestro fa buoni scolari.*

1836 ● Cu greu poate fi învățător, cel care niciodată nu a fost elev.

A. *He can ill be master, that never was scholar.*

1837 • Învățătorul ar trebui să-și menajeze zîmbetul. (Să-l folosească rar.)
A. *A teacher should be sparing of his smile.*

1838 • Cine vrea să-și fie lui însuși învățător are ca elev pe cel mai mare prost.
G. *Wer sein eigener Lehrmeister sein will hat einen Narren zum Schüler.*

1839 • Învățători buni, elevi buni.
G. *Gute Lehrer, gute Schüler.*

1840 • Pomul și învățătorul se cunosc după roade.
R. *Дерево и учитель познается по плоду.*

1841 • Ți-a dat viață cel care te-a învățat carte. LUMEA ARABĂ

1842 • Învățătorul este zahăr brut, elevul devine zahăr rafinat. PERSIA (Elevul depășește învățătorul.)

*

1843 • **Înveți peștele să înoate.**

L. *Piscem natare doces.*
F. *Il ne faut pas apprendre aux poissons à nager.*

I. *Insegnare a nuotare ai pesci.*
A. *You must not teach fish to swim.*
G. *Er will den Fischen das Schwimmen lehren.*
R. *Не учи шуку плавать.*
[GRECIA ANTICĂ: *DIOGENIAN*, „Proverbe", I. 65.]

1844 ● Învaţă delfinul să înoate sau vulturul să zboare.
L. *Delphinum natare, vel aquilam volare docet.*

1845 ● Înveţi pe cel învăţat.
L. *Doctum doces. PLAUT*, „Poenulus", 880.

1846 ● Nu trebuie să înveţi pisica să prindă şoareci.
F. *On ne doit pas enseigner le chat à soriser.*

1847 ● A învăţa iepurii să fugă.
I. *Insegnar le lepri a correre.*

1848 ● Nu trebuie să înveţi pisica să se caţăre.
I. *Non bisogna insegnare ai gatti arrampicarsi.*

1849 ● Nu trebuie învăţaţi bucătarii în propria lor bucătărie.
A. *Cooks are not to be taught in their own kitchen.*

1850 • Înveţi vulturul să zboare.
G. *Den Adler fliegen lehren.*

*

1851 • **Nu multe, ci mult.**

L. *Non multa, sed multum. QUINTILIAN*, „Despre oratorie", X. 1. 59.
G. *Nicht vieles, sondern viel.*

1852 • Să citim mult, nu multe.
L. *Aiunt multum legendum esse, non multa. PLINIU CEL TÎNĂR*, „Scrisori", VII. 9. 15.

1853 • Nu interesează cît ştim, ci cum ştim.
F. *Il n'importe combien on sait, / Mais comment on sait.*

1854 • Nu e vorba să citeşti mult, ci să citeşti cu folos. GRECIA ANTICĂ: *DIOGENE LAERŢIU*, „Despre vieţile şi doctrinele filozofilor": Aristip, II.

*

Învăţătura se capătă cu sacrificii

1855 • Trebuie să sufere cine vrea să ştie şi să învingă.
G. *Der muss leiden, der wissen und siegen will.*

1856 ● Rădăcinile învățăturii sînt amare, da fructele ei sînt dulci.

R. *Корень учебия горек, да плод ег сладок.*

[GRECIA ANTICĂ: *DIOGENE LAERȚIU*, „Despre viețile și doc trinele filozofilor": Aristotel.]

1857 ● A suferi înseamnă a învăța. GRECIA ANTICĂ: *ESCHIL*, „Agamemnon", 176

1858 ● Slovele negre aduc zile trandafirii. AR MENIA

1859 ● Ploaia de lacrimi este necesară recolte cunoștințelor. INDIA

1860 ● O bucată de tămîie poate fi groasă ca pe braț și totuși nu va răspîndi nici o mi reasmă dacă nu se sfărîmă. JAPONIA

1861 ● Dacă numai adulmecînd s-ar fi putut învăța, cîinele ajungea de mult măcelar. PERSIA

1862 ● Învață plîngînd și vei cîștiga rîzînd. PORTUGALIA

*

Carte

1863 ● Nici o carte nu e atît de rea, încît să nu-ţi fie de folos în vreo privinţă.

L. *Nullus est liber tam malus, ut non aliqua parte prosit.* PLINIU CEL TÎNĂR, „Scrisori", III. 5. 6.

I. *Non v'ha libro sì cattivo, che non abbia qualcosa di buono.*

S. *Non hay libro tan malo, que no tenga algo bueno.*

A. *There is no book so bad, but something good may be found in it.*

G. *Kein Buch so schlecht, es steckt was Gutes drin.*

1864 ● Aici trăiesc morţii, aici vorbesc muţii. (Biblioteca.)

L. *Hic mortui vivunt, hic muti loquuntur.*

1865 ● Cărţile îşi au soarta lor.

L. *Habent sua fata libelli.*

1866 ● Cărţile sînt profesori muţi.

L. *Libri sunt muti magistri.* GELLIUS, „Nopţile atice".

1867 ● Deschide cartea, ca să înveţi ce au gîndit alţii; închide cartea, ca să gîndeşti tu însuţi.

L. *Librum aperti, ut discas, qui alii cogitaverunt; librum claude, ut ipse cogites.*

1868 ● Cartea este un prieten care nu înşală niciodată.
F. *Un livre est un ami qui ne trompe jamais.*

1869 ● Cartea te face să trăieşti.
F. *Le livre fait vivre.*

1870 ● Cărţile sînt prieteni reci şi siguri.
F. *Les livres sont des amis froids et sûrs.*

1871 ● O carte nu este justificată decît dacă ne învaţă ceva.
F. *Un livre n'est excusable qu'autant qu'il apprend quelque chose.*

1872 ● Cărţile, ca şi prietenii, trebuie să fie puţine şi bine alese.
I. *I libri, come gli amici, devono esser pochi e bene scelti.*

1873 ● E mai bună o carte instructivă decît una frumoasă.
I. *E meglio un libro corretto che bello.*

1874 ● Cărţile să vorbească şi bărbile să tacă.
S. *Hablen cartas y callen barbas.*

1875 ● Cartea care stă închisă nu e decît un butuc.

A. *A book that is shut* ***is but a block.***

1876 ● Cărţile care te ajută cel mai mult, sînt acelea care te fac să gîndeşti cel mai mult.

A. *The books* ***which help you most, are those which make you think the most.***

1877 ● Cărţile, copiii minţii.

A. *Books, the children of the brain.*

1878 ● Cărţile ... monument al spiritelor dispărute.

A. *Books ... the monument of vanished minds.*

1879 ● Cărţile sînt corăbii care trec prin întinsele mări ale timpului.

A. *Books are ships which pass through the vast seas of time.*

1880 ● Cărţile sînt un ghid la tinereţe şi o distracţie la bătrîneţe.

A. *Books are a guide in youth and an entertainment for age.*

1881 ● Cei mai buni tovarăşi sînt cele mai bune cărţi.

A. *The best companions are the best books.*

1882 ● Nu există nici o corabie care să ne transporte precum o carte peste țări atît de îndepărtare.

A. *There is no frigate like a book / To take us lands away...*

1883 ● O carte poate fi tot atît de măreață ca și o bătălie.

A. *A book may be as great a thing as a battle.*

1884 ● Poartă haină veche și cumpără-ți carte nouă.

A. *Wear the old coat and buy the new book.*

1885 ● Viața este prea scurtă pentru a citi cărți proaste.

A. *Life is too short for reading inferior books.*

1886 ● Biblioteca este spitalul minții *. GRECIA ANTICĂ (Știința vindecă sufletul.)

1887 ● De fiecare dată cînd deschizi o carte înveți ceva. CHINA

*

* Cuvinte înscrise pe frontispiciul celebrei biblioteci din Alexandria.

Scrisul

1888 ● Hîrtia îndură totul.
F. *Le papier endure tout.*
A. *Paper endures all.*

1889 ● Scrisoarea nu roșește.
L. *Epistola enim non erubescit. CICERO* „Ad familiares", V. 12. 1.
I. *La carta non diventa rossa.*
G. *Das Papier wird nicht rot.*

1890 ● Cine scrie citește de două ori. (Orice noțiune se întipărește mai bine prin scris.)
L. *Qui scribit bis legit.*

1891 ● Se învață a scrie scriind și a vorbi vorbind.
L. *Scribere scribendo, dicendo dicere discunt.*

1892 ● Condeiul hrănește, condeiul distruge.
F. *Plume nourrit, | Plume détruit.*

1893 ● Scrisul e pictura vocii.
F. *L'écriture est la peinture de la voix.*

1894 ● O pană arată direcția în care bate vîntul. (Pana care scrie după un anume „curent" trasează linia directoare a acestuia.)
A. *A feather shows the way the wind blows.*

1895 ● Pana e mai puternică decît spada. (Învățătura e mai puternică decît forța.)
A. *The pen is mightier than the sword.*

1896 ● Pana și cerneala sînt plugul minții. (Învățătura desțelenește creerul.)
A. *Pen and ink is wit's plough.*

1897 ● Pana unei gîște e mai periculoasă decît laba unui leu.
A. *A goose quill is more dangerous than a lion's paw.*

1898 ● Alfabetul este o treaptă spre înțelepciune.
R. *Азбука к мудрости ступенька.*

1899 ● Ce se scrie cu condeiul, nu se taie cu toporul. (R) (Scrisul rămîne.)
R. *Что написано пером, то не вырубишь топором.*

1900 ● Dacă vrei să fii un bun scriitor, scrie. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*, „Convorbiri", II. 18.

1901 ● Nu cerneala scrie istoria. LUMEA ARABĂ

1902 ● Învață să scrii și să citești: vei putea să te plimbi și cu trăsura. INDIA (Cine are carte are tot ce dorește.)

1903 ● Cine nu vrea să scrie cu condeiul să scrie cu furcoiul. ROMÂNIA (Cine nu vrea să învețe carte să lucreze cu brațele.)

*

... Și alte proverbe despre î n v ă ț ă t u r ă

1904 ● Învățăm din greșeli.
L. *Errando discitur.*
F. *En faillant on apprend.*
I. *Sbagliando s'impara.*
A. *By ignorance we mistake and by mistakes we learn.*
G. *Durch Fehler lernt man.*

1905 ● Ce se învață și se obține ușor, se uită și se duce repede.
F. *Ce qui s'apprend et s'acquiert faci lement, | S'oublie et s'écoule prestement.*
I. *Presto imparato, presto dimenticato.*
A. *Soon learned, soon forgotten.*

1906 ● Nu e rușine să nu știi nimic, e rușine să nu vrei să înveți nimic.
L. *Non pudor est nil scire, pudor nil discere velle.*
R. *Не стыдно не знать, стыдно не учиться.*

1907 ● Se cade să înveți chiar și de la dușmani.
L. *Fas est et ab hoste doceri. OVIDIU*, „Metamorfoze", IV. 428.

G. *Auch vom Feinde kann man lernen.* [GRECIA ANTICĂ: *ARISTOFAN*, „Păsările", 376.]

1908 ● Învățînd devii meșter.
F. *En apprenant on devient maître.*
I. *Imparando si divien maestro.*

1909 ● De la cei buni se învață lucruri bune.
L. *A bonis bona discere.*

1910 ● E ușor să înveți, dar greu să le scoți din minte.
L. *Perfacile est in mentem cogitationes admittere difficile excludere eas.*

1911 ● Nu există sațiu în studiu.
L. *Non est ulla studiorum satietas.*

1912 ● Nu învățăm pentru școală, ci pentru viață.
L. *Non scholae, sed vitae discimus. SENECA*, „Scrisori către Luciliu", CVI.

1913 ● Repetiția este mama învățăturii.
L. *Repetitio est mater studiorum. QUINTILIAN*, „Despre oratorie".

1914 ● Toată viața trebuie să înveți cum să trăiești.
L. *Vivere tota vita discendum est.*

915 ● Viața fără învățătură este moarte.
L. *Vita sine litteris mors est.*

916 ● Cine nu învață de tînăr nu va ști ca bătrîn.
F. *Qui jeune n'apprend vieux ne saura.*

917 ● De la a ști vine a avea.
F. *De savoir vient avoir.*

918 ● Nu sîntem curioși decît în măsura în care sîntem instruiți.
F. *On n'est curieux qu'à proportion qu'on est instruit.*

919 ● Nu trebuie ascunsă lumina sub baniță. (Nu trebuie să păstrăm cunoștințele noastre numai pentru noi. Nu trebuie ascuns adevărul.)
F. *Il ne faut pas cacher la lumière sous le boisseau.*

1920 ● Poți să pierzi și prieten și avere, dar nu poți pierde ce-ai învățat.
F. *On peut perdre ami et avoir, mais on ne perd pas le savoir.*

1921 ● A citi și a nu înțelege este asemănător cu a vîna și a nu prinde.
I. *Leggere e non intendere | E come cacciare e non prendere.*

1922 ● Dacă nu ştii să faci, învaţă de la vecinu tău.
I. *Se non sai fare, impara dal tu vicino.*

1923 ● Exerciţiul e un bun maestru.
I. *L'esercizio è buon maestro.*

1924 ● Cititul îl face pe om deplin, vorbire prompt, iar scrisul exact.
A. *Reading maketh a full man, confe rence a ready man and writing a exact man.*

1925 ● Grăsimea cotului dă cel mai bun lustru (Cine şi-a tocit coatele pe băncile şcoli se „şlefuieşte".)
A. *Elbow grease gives the best polish.*

1926 ● Învăţătura este ochiul minţii.
A. *Learning is the eye of the mind.*

1927 ● Mai bine nehrănit decît neînvăţat.
A. *Better unfed than untaught.*

1928 ● Trăieşte să înveţi şi învaţă să trăieşti.
L. *Live to learn and learn to live.*

1929 ● Cine învaţă de la altul e un hoţ cinstit.
G. *Wer ablernt ist ein ehrlicher Dieb.*

1930 ● Fără răbdare nu-i învăţătură.
R. *Без терпенья нет ученья.*

1931 • Învăţătura înfrumuseţează în fericire şi consolează la nenorocire.
R. *Ученье в счастье украшает, а в несчастье утешает.*

1932 • Învaţă din nenorocirea altora, pentru ca alţii să nu înveţe din nenorocirea ta. LUMEA ARABĂ

1933 • Casa care răsună de zgomotele învăţăturii va fi prosperă; casa în care nu se aud decît cîntece va fi în curînd în ruină. CHINA

1934 • Fabricăm lumînări pentru a ne bucura de lumină, învăţăm pentru a obţine pe aceea a adevărului; prima luminează locurile întunecoase ale casei, a doua, inima omului. CHINA

1935 • Învăţătura care nu intră decît în ochi şi în urechi, seamănă cu un prînz luat în vis. CHINA

1936 • Învăţătura e o soţie tot aşa de frumoasă ca şi jadul. CHINA

1937 • Învăţătura e singurul lucru nobil, înălţător. CHINA

1938 • Nu e satisfacţie mai mare ca aceea de a învăţa şi o cauză mai onorabilă ca aceea de a-ţi învăţa copiii. CHINA

1939 ● În trei ani și cîinele școlii învață să latr în versuri. COREEA

1940 ● Unul învață pentru el și nu învață nimi pe alții; altul învață pe alții, dar n învață nimic pentru el; un altul învaț și pentru el și pentru alții; al patrule nu învață nici pentru el, nici pentru alții ISRAEL

1941 ● Cînd omul pierde tot, îi rămîne știința JAPONIA

1942 ● Ai carte / Ai parte. ROMÂNIA

1943 ● A învăța carte / Pe departe, / Și condei / Pe la Covei, / Și plaivaz / Pe la Izlaz. ROMÂNIA

1944 ● Banii nu aduc învățătura, dar învățătura aduce bani. ROMÂNIA

1945 ● Cel ce învață în continuu este un om deștept. ROMÂNIA

1946 ● Cine știe carte are patru ochi. ROMÂNIA

1947 ● Învățătura la om comoară și munca cheia ei. ROMÂNIA

1948 ● Învățătura nu e cîrpă să o mototolești și să o bagi în sîn. ROMÂNIA

1949 ● Nu e orfan cel fără tată și fără mamă, ci cel fără învățătură. ROMÂNIA

1950 ● Oamenii cu știință de carte, îs paserele cu ciocul de fier. ROMÂNIA

1951 ● Omului cu învățătură / Îi curge miere din gură. ROMÂNIA

1952 ● Precum apa inima ți-o răcorește, așa și învățătura mintea ți-o înveselește. ROMÂNIA

1953 ● Școala face omul, om / Și altoiul pomul, pom. ROMÂNIA

1954 ● Unde școala se ivește, / Pământul se-mbogățește. ROMÂNIA

XXII. ÎNȚELEPCIUNE — PROSTIE, NEBUNI

„Înțelepciunea este pentru sufle ceea ce sănătatea este pentru trup.
LA ROCHEFOUCAULI

„Dacă vrei să fii socotit înțelept învață să întrebi cu înțelepciune, să asculți cu luare aminte, să răspunzi liniștit și să încetezi de a vorbi cînd nu mai ai nimic de spus."
J. K. LAVATER

„Cu adevărat iaste ceea ce zic toți înțelepții, că cum iaste soarele de întuneric, așa iaste deosebită și viața înțeleptului de a nebunului, cela în lumină, cela în întuneric umblînd, cum și alții mulți scriu."
C. CANTACUZINO Stolnicul

„Proștii nu știu nici să rîdă, nici să plîngă. Cînd rîd, își arată dinții, cînd plîng, urlă. De aceea, adesea lacrămile lor trezesc de obicei rîsete, rîsul lor, oftări de durere."
O. GOGA

„Superioritatea omului se relevă în sentimente de origine cerebrală."
G. CĂLINESCU

ÎNȚELEPCIUNE

1955 ● Cum se face că nici un muritor nu e înțelept totdeauna?

L. *Quid quod nemo moralium omnibus horis sapit? PLINIU CEL BĂTRÎN*, „Istoria naturală, VII. 40.

I. *Niuno è savio d'ogni tempo.*
S. *Nadie es sabio en todas ocasiones.*
A. *No man is wise at all times.*

956 • Nu e toată înțelepciunea strînsă într-un cap.
F. *Toute sagesse n'est pas enfermée dans une tête.*
I. *Tutto il cervello non è in una testa.*
A. *All the wit in the world is not in one head.*

1957 • Înțeleptul e puternic.
L. *Vir sapiens fortis est.*
A. *A wise man is strong.*

1958 • Înțeleptul nu spune tot ceea ce gîndește, dar gîndește tot ceea ce spune.
F. *L'homme sage ne dit pas tout ce qu'il pense, mais il pense tout ce qu'il dit.*
G. *Der Weise sagt nicht alles was er denkt, aber er denkt alles was er sagt.*

1959 • Celui înțelept nimic nu-i lipsește.
L. *Sapienti nihil deest.*
L. *Omnia mea mecum porto.* *

* Proverbul folosit mai des în limba latină, este răspunsul filozofului grec Bias la întrebarea: – cum de nu-și ia nimic cu el – adresată de concetățenii săi împreună cu care părăsea în grabă orașul Priene amenințat de oștile lui Cirus (sec. VI î.e.n.). Prin răspunsul său: „Toată bogăția mea e cu mine" el vroia să arate că bogăția constă în înțelepciune, nu în bunuri materiale.

1960 ● După pagubă fiecare e înțelept.
F. *Après dommage chacun est sage.*
I. *Dopo il fatto ognuno è savio.*

1961 ● E mai ușor să fie înțelept pentru alți decît pentru el însuși.
F. *Il est plus aisé d'être sage pour les autres que pour soi-même.*
G. *Es ist leichter für andere weise zu sein als für sich selber.*

1962 ● Este înțelept nu cine știe multe, dar cine știe lucruri utile.
L. *Qui fructuosa, non qui multa scit, sapit.*

1963 ● Înțelepciunea minții nu constă în îmbrăcăminte.
L. *In vestimentis non est sapientia mentis.*

1964 ● Înțeleptul care nu poate să-și fie de folos lui însuși, în zadar e înțelept.
L. *Qui sibi ipse sapiens prodesse nequit, nequiquam sapit. CICERO,* „Ad familiares", VI. 6.

1965 ● Înțeleptul nu afirmă nimic din ce nu poate dovedi.
L. *Sapiens nihil affirmat quod non probet.*

966 ● Nobila înțelepciune nu vine înainte de anii săi.

L. *Non venit ante suos prudentia nobilis annos.*

967 ● Tot ce avem e pieritor afară de însușirile sufletului și ale minții.

L. *Nil non mortale tenemus | Pectoris exceptis ingeniique bonis. OVIDIU,* „Tristele", III. 7. 43.

968 ● Cei mai mari învățați nu sînt cei mai înțelepți.

F. *Les meilleurs clercs ne sont pas les plus sages.*

969 ● Cel mai înțelept este cel care nu se gîndește să fie astfel.

F. *Le plus sage est celui qui ne pense point l'être.*

970 ● Cu cît înțelepciunea este mai întinsă, cu atît ea suferă mai mult din cauza limitelor ei.

F. *Plus une intelligence est étendue, plus elle souffre de ses limites.*

971 ● Nu e înțelept cel care e mai înțelept decît trebuie.

F. *Ce n'est pas être sage d'être plus sage qu'il ne faut.*

1972 ● Cel căruia îi merge bine pare înțelept.
I. *A chi la va ben par savio.*

1973 ● Frîul conduce calul și înțelepciunea om
I. *Il freno regge il cavallo e la pruden*
l'uomo.

1974 ● Înțelepciunea nu e niciodată prea mult
I. *La prudenza non è mai troppa.*

1975 ● Nu orice om care știe carte e înțelept.
I. *Ogni uomo che sa di lettere non è savi*

1976 ● Cu timpul și răbdare dobîndești înțele
ciunea.
S. *Con el tiempo y la paciencia se a*
quiere la ciencia.

1977 ● Bufnița nu este socotită cea mai înț
leaptă pentru că trăiește retrasă.
A. *The owl is not counted the wiser f*
living retiredly.

1978 ● Cînd norii apar, înțelepții își pun paltonu
A. *When the clouds appear, wise me*
put on cloaks.

1979 ● Cînd unul e înțelept, doi sînt fericiți
(De roadele înțelepciunii se folosesc și ce

din jur. Se referă mai ales la cei căsătoriți.)

A. *Where one is wise, two are happy.*

980 • Conciziunea este sufletul minții.

A. *Brevity is the soul of wit.*

981 • Dojana nu-i dăunează niciodată unui înțelept.

A. *Reproof never does a wise man harm.*

982 • E ușor să fii înțelept după ce faptul s-a consumat. [aprox.]

A. *It is easy to be wise after the event.*

983 • Fiecare clipă din timpul unui om înțelept merită să fie economisită.

A. *Every scrap of a wise man's time is worth saving.*

984 • Înțelepciunea e o achiziție bună, cu toate că plătim scump pentru ea.

A. *Wisdom is a good purchase, though we pay dear for it.*

985 • Înțelepciunea și bunătatea par mîrșave mîrșavilor.

A. *Wisdom and goodness to the vile seem vile.*

1986 ● Înţeleptul nu se lasă la discreţia norocului [aprox.]
A. *A wise man is out of the reach o fortune.*

1987 ● Înţeleptul vede cît trebuie, nu cît poate
A. *A wise man sees as much as h ought, not as much as he can.*

1988 ● Singura întrecere demnă de un înţelept întrecerea cu el însuşi.
A. *The only competition worthy a wis man is with himself.*

1989 ● Suferă dacă vrei să fii înţelept; munceşte dacă vrei să ai.
A. *Suffer that you may be wise; labou that you may have.*

1990 ● Cine poate citi în cartea lumii acela e un om înţelept.
G. *Wer im Buch der Welt lesen kann der ist ein weiser Mann.*

1991 ● Ca să-ţi ieşi din minţi trebuie să ai minte.
R. *Чтобы сойти с ума надо иметь ум.*

1992 ● Dimineaţa e mai înţeleaptă ca seara, iar omul e mai înţelept pe nemîncate. (Pe nemîncate, adică dimineaţa cînd omul e odihnit şi cu mintea limpede, cînd pro-

blemele de orice natură se rezolvă mai bine.)

R. *Утро вечера мудренее, а натищак человек умнее.*

1993 • Nu trăi cu înțelepciunea altuia, trăiește cu mintea ta.

R. *Не живи чужим умом, живи своим разумом.*

1994 • Inteligența nu e înțelepciune. GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*

1995 • Înțelepciunea este gîndirea care abate lucrurile inferioare, pentru a înălța sufletul către cele superioare. GRECIA ANTICĂ: *PLOTIN*

1996 • Înțelept este acela care nu se întristează de ceea ce nu are, ci se bucură de ceea ce are. GRECIA ANTICĂ: *DEMOCRIT*, „Fragmente", 231.

1997 • Înțelepții învață lucruri bune de la dușmanii lor. GRECIA ANTICĂ: *ARISTOFAN*, „Păsările", 375.

1998 • Omul e înțelept fiindcă are mînă. GRECIA ANTICĂ: *ANAXAGORA* (Munca îl face pe om înțelept.)

1999 ● Se cuvine să vorbeşti ca cei mulţi, dar să cugeţi ca cei înţelepţi. GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*

2000 ● Sufletul nu e frumos decît prin înţelepciune. GRECIA ANTICĂ: *PLOTIN*

2001 ● Oricare ar fi lungimea gîtului, capul este deasupra. AFRICA NEAGRĂ (Înţelepciunea predomină.)

2002 ● Omul înţelept se judecă singur. ALBANIA

2003 ● Arborele vieţii: înţelepciunea. LUMEA ARABĂ

2004 ● A produce bunuri fără a le strînge, a munci fără a spera, a te ridica fără a uzurpa, iată înţelepciunea. CHINA

2005 ● Înţelept este acela care nu şi-a pierdut nici inocenţa şi nici candoarea copilăriei. CHINA

2006 ● Înţelepţii sînt perla unei ţări; savanţii sînt desfătarea unui ospăţ. CHINA

2007 ● Cuvîntul înţeleptului nu se poate nici ascunde, nici respinge, întocmai ca dinţii unui elefant. INDIA

2008 • Înțelepții, chiar cînd au de toate, trebuie să-și facă prieteni. INDIA

2009 • Lampa înaltă luminează departe. INDOCHINA (Înțelepciunea are bătaie lungă.)

2010 • Înțelepciunea calmă este o soție credincioasă, graba este o femeie ușoară. ARHIP. MALAEZ

2011 • Chiar dacă ar fi să mori mîine, învață să fii înțelept. MONGOLIA

2012 • Omul înțelept peste tot e la el acasă. UNGARIA

2013 • Briciul prea ager se știrbă. ROMÂNIA

2014 • Dacă dai pricină înțeleptului și mai înțelept îl faci. ROMÂNIA

2015 • Darul înțelepciunii numai cu moartea se poate pierde. ROMÂNIA

2016 • Limba celui învățat, ca o cheie de comoară. ROMÂNIA

2017 • Mai bine în cap minte, decît în gură dinte. ROMÂNIA

* * *

ÎNŢELEPCIUNE, PROSTIE şi NEBUNIE

2018 ● Un prost pune mai multe întrebări decî ar putea un înţelept să răspundă.

F. *Un fol fait plus de questions / Qu un sage ne donne de raisons.*

I. *Un matto sa più domandare ce sett savi rispondere.*

A. *A fool may ask more questions in a hour than a wise man can answer i seven years.*

G. *Ein Narr kann mehr fragen als siebe Weise antworten.*

2019 ● Un nebun aruncă o piatră în apă şi zec înţelepţi nu pot s-o scoată. (R)

F. *Ce esmeut un fol quarante sages n pouroyent apaiser.* [arh.]

I. *Un pazzo getta la pietra nel pozzo dieci savi vi vogliono a cavarla.*

G. *Ein Narr wirft den Stein in den Brunnen und zehn Vernünftige können ihn nicht herausholen.*

2020 ● Înţeleptul îşi schimbă părerea, prostul niciodată.

I. *Il savio muta conseio, il nescio ne.*

S. *El sabio muda consejo, el necio no.*

A. *A wise man changes his mind sometimes, a fool never.*

2021 ● Marea înțelepciune a omului constă în a-și cunoaște prostiile.
F. *La grande sagesse de l'homme consiste à connaître ses folies.*
A. *It is a great point of wisdom to find out one's own folly.*

2022 ● Înțelepții au gura în inimă, iar proștii inima în gură.
I. *I savi hanno la bocca nel cuore e i pazzi il cuore in bocca.*
A. *The heart of the fool is in his mouth, but the mouth of the wise man is in his heart.*

2023 ● Păgubind devine prostul înțelept.
S. *El loco por la pena es cuerdo.*
G. *Durch Schaden wird der Narr klug.*

2024 ● Începutul înțelepciunii e sfîrșitul prostiei.
L. *Sapientia prima | Stultitia caruisse.* HORAȚIU, „Epistole", I. 1. 41—42.

2025 ● Pățania învață pe proști, prudența pe înțelepți.
L. *Experientia stultorum magistra, prudentia sapientum.*

2026 ● Proștii nu devin înțelepți decît cînd sînt la strîmtoare.
L. *Nunquam sapiunt stulti, nisi in angustiis.*

2027 ● Cinci lucruri caracterizează pe înţelept: a nu întrerupe pe cel care vorbeşte, a asculta, a reflecta, a nu pune decît întrebări ce duc la un scop, a răspunde la subiect şi în ordine; prostul face exact pe dos.

F. *Cinq choses caractérisent le sage: ne pas interrompre celui qui parle, écouter, réfléchir, ne faire de questions que celles qui mènent à un but, répondre à propos et par ordre; le sot fait tout le contraire.*

2028 ● Este o mare nebunie de a vrea să fii înţelept de unul singur.

F. *C'est une grande folie que de vouloir être sage tout seul.*

2029 ● Înţeleptul trebuie să-l ducă pe nebun în spate.

F. *Il faut que le sage porte le fou sur ses épaules.*

2030 ● Nebunul nu va fi niciodată înţelept.

F. *Le fol ne sera jamais sage.*

2031 ● Nu-i înţelept cel care nu se teme de nebun.

F. *Celui n'est sage qui n'a peur d'un fol.*

2032 ● Un nebun face să turbeze un înţelept.

F. *Un fou fait enrager un sage.*

2033 ● Dacă înțelepții n-ar greși, nebunii s-ar spînzura.

I. *Se i savi non errassero, i matti s'impiccherebbero.*

2034 ● Omul prevăzător se înșeală o dată, prostul de două ori.

I. *Una volta s'inganna il prudente e due il semplice.*

2035 ● Pentru a face ca un om să treacă drept nebun ajunge o singură persoană, dar pentru a fi reputat ca înțelept nu ajung o sută.

I. *Per farsi tener per matto una persona basta, ma per esser riputato savio non bastano cento.*

2036 ● Durerea prostului o vindecă timpul; durerea înțeleptului o vindecă mintea.

S. *El dolor del necio cúralo el tiempo; el dolor del sabio cúralo el seso.*

2037 ● Omul căpos, puțin mintos.

S. *Hombre cabezudo, poco sesudo.*

2038 ● Înțelepciunea cere fructe, prostia flori.

A. *Wisdom asks fruits, but folly flowers.*

2039 ● Mai bine un nebun spiritual decît un înțelept nebun. [aprox].

A. *Better a witty fool than a foolish wit.*

2040 ● Mîna înţeleaptă nu face tot ceea ce spune gura proastă.
A. *The wise hand doth not all that the foolish mouth speaks.*

2041 ● Prostul crede că e înţelept, iar înţeleptul recunoaşte cînd e prost.
A. *The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool.*

2042 ● Un prost ştie mai multe în casa sa decît un înţelept în a altuia.
A. *A fool knows more in his house than a wise man in another's.*

2043 ● O singură zi a unui înţelept e mai preţioasă decît întreaga viaţă a unui prost.
G. *Ein Tag des Weisen ist besser als das ganze Leben eines Narren.*

2044 ● Amărăciunea înţeleptului, veselia prostului. [aprox.]
R. *Где умному горе, там глупому веселье.*

2045 ● Pentru alţii înţelept, pentru el însuşi prost.
R. *На других умен, на себя глуп.*

2046 ● Un cap înţelept hrăneşte o sută, iar unul prost nici pe el nu se hrăneşte.

R. *Умная голова сто голов кормит, а худая и себя не прокормит.*

2047 • Dacă vrei să înaintezi în înțelepciune, nu te uita că te socotește lumea prost ori nebun; e treaba ei, nu a ta. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*

2048 • Înțeleptul e liber, prostul e sclav. GRECIA ANTICĂ

2049 • Ceea ce înțelepții caută la ei, proștii caută la alții. CHINA

2050 • Măgarul este adesea mai înțelept decît cel care îl călărește. DANEMARCA

2051 • Înțeleptul rîde cu ochii, cel rău cu dinții, prostul din gît. INDIA

2052 • Prostul ridică tonul, înțeleptul doar zîmbește. INDIA

2053 • Un prost fuge și zece înțelepți după el. JAPONIA

2054 • Este o mare artă să rămîi înțelept printre proști. OLANDA

2055 • Un om poate fi socotit înțelept cînd caută înțelepciunea; va fi însă un prost crezînd că a găsit-o. PERSIA

2056 ● Înţeleptul îşi aminteşte de prieteni întotdeauna, omul prost numai la nevoie. TURCIA

2057 ● Înţeleptul nu spune ce ştie, prostul nu ştie ce spune. TURCIA

2058 ● Înţeleptul vorbeşte despre ce vede, prostul despre ce aude. TURCIA

2059 ● Niciodată n-o lua înaintea unui înţelept; niciodată nu merge în urma unui prost. TURCIA

2060 ● Pentru fiecare nebun se găseşte un înţelept. TURCIA

2061 ● Prostul se gîndeşte la avere, înţeleptul la fericire. TURCIA

2062 ● Prostul trece rîul, în timp ce înţeleptul reflectează. TURCIA

2063 ● Înţeleptul o cumpără şi nebunul o vinde. ROMÂNIA

2064 ● Mai bine dojana celui înţelept decît lauda celui nebun. ROMÂNIA

2065 ● Mai bine înţelept între cei morţi decît prost între cei vii. ROMÂNIA

2066 ● Mai bine o picătură de minte decît nădejde în noroc şi minte de loc. ROMÂNIA

2067 ● Mintea de ar creşte pe toate cărările ar paşte-o şi măgarii. ROMÂNIA

* * *

PROSTIE, NEBUNIE

Absurdităţi

2068 ● A căra apă cu ciurul. (R)
L. *Imbrem in cribrum gerere.* **PLAUT,** „Pseudolus", I.1.100.
F. *Puiser l'eau dans un cribleau.*
I. *Andar per acqua col vaglio.*
S. *Sacar agua de la arena.*
A. *To pour water into a sieve.*
G. *Wasser in ein Sieb schöpfen.*

2069 ● A vărsa apă în mare.
L. *Aquas in mare fundere. OVIDIU,* „Tristele", V. 5. 44.
F. *Porter de l'eau à la mer.*
I. *Portare acqua in mare.*
S. *Llevar agua al mar.*
A. *To carry water into the sea.*
G. *Wasser ins Meer tragen.*

2070 ● Caută acul în carul cu fîn. (R)
L. *Acuum in meta foeni quaerere.*

F. *Chercher une aiguille dans une botte de foin.*
I. *Cercare uno spillo in un mucchio di fieno.*
S. *Buscar una aguja en un pajar.*
A. *To look for a needle in a bundle of hay.*
G. *Eine Nadel im Heu suchen.*

2071 ● A pune carul înaintea boilor.
F. *Mettre la charrue devant les boeufs.*
I. *Mettere il carro innanzi ai buoi.*
S. *Echar el carro antes de los bueyes.*
A. *To put the cart before the horse.*
G. *Den Ochsen hinter den Pflug spannen.*

2072 ● A căuta lîna la măgar.
L. *Ab asino lanam quaerere.*
F. *Demander de la laine à un âne.*
I. *Dall'asino non cercar lana.*
G. *Beim Esel Wolle suchen.*

2073 ● A da o lovitură de spadă în apă.
F. *Donner un coup d'épée dans l'eau.*
I. *Fare un buco nell'acqua.*
I. *Pestar acqua nel mortaio.*
S. *Sacar agua de las piedras.*

2074 ● A aduce bufnițe la Atena.
L. *Noctuas Athenas afferre.*
I. *Portare nottole ad Atene.*
G. *Eulen nach Athen tragen.*

2075 ● A treiera paie fără spic.
L. *Nudum stramen et vacuum triturare.*
G. *Leeres Stroh dreschen.*

2076 ● Caută măgarul și e călare pe el.
F. *Il cherche son âne et il est monté dessus.*
G. *Er sucht den Esel und sitzt darauf.*

2077 ● Nu vede mai departe de vîrful nasului.
F. *Il ne voit pas plus loin que le bout de son nez.*
G. *Er sieht nicht weiter als seine Nase lang ist.*

2078 ● Nu vede pădurea din cauza copacilor.
A. *You cannot see the wood for trees.*
G. *Den Wald vor lauter Bäumen nicht sehen.*

2079 ● A adăuga lumină soarelui.
L. *Soli lumen inffere.*

2080 ● A arunca pietre în propria sa grădină.
L. *Vineta sua caedere. HORAȚIU,* „Epistole", II. 1. 220.

2081 ● A bate apa în piuă. (R)
L. *Aquam in mortario tundere.*

2082 ● A biciui piatra.
L. *Verberare lapidem.*

2083 ● A duce lemn în pădure.
L. *In silvam ferre ligna.*

2084 ● A nu vedea frunza în pădure.
L. *Frondem in silvis non cernere. OVIDIU*, „Tristele", V. 4. 9.

2085 ● A purta lumînare la amiază.
L. *Lucernam ferre meridie.*

2086 ● Are în casă ceea ce cere.
L. *Intus habet, quod poscit.*

2087 ● Carul trage boii.
L. *Currus bovem trahit.*

2088 ● Caută apă în apă.
L. *Quaerit aquas in aquis. OVIDIU*
„Amoruri", II. 2. 43.

2089 ● Caută aripi la lup.
L. *Lupi alas quaerit.*

2090 ● Cauţi sfeşnicul cu lumînarea în mînă.
L. *Arrepta candela candelabrum quaeris*

2091 ● Fuge ca să nu se ude de ploaie şi s
tăvăleşte în şanţ.
L. *Cucurrit quispiam ne pluvia mades ceret et in foveam praefocatus est.*

2092 ● Prostul mulge ţapul.
L. *Idiotus mulget hircum.*

93 ● Sapă puțul lîngă fluviu.
L. *Juxta fluvium puteum fodit.*

94 ● A arăta soarele cu o făclie.
F. *Montrer le soleil avec un flambeau.*

95 ● A căuta prînzul la ora două după masă.
F. *Chercher midi à quatorze heures.*

96 ● A arde o lumînare pentru a găsi un ac.
F. *Gâter une chandelle pour trouver une épingle.*

97 ● A face o gaură pentru a astupa alta.
F. *Faire un trou pour en boucher un autre.*

98 ● A forța o ușă deschisă.
F. *Enfoncer une porte ouverte.*

99 ● A omorî găina pentru a avea oul.
F. *Tuer la poule pour avoir l'œuf.*

100 ● A pune pisicii clopoțel.
F. *Mettre la sonnette au chat.*

101 ● A se bate cu morile de vînt. (R)
F. *Se battre contre les moulins à vent.*

102 ● A-și schimba calul chior pe unul orb.
F. *Troquer son cheval borgne contre un aveugle.*

2103 • A tăia pomul pentru a avea fructul.
F. *Couper l'arbre pour avoir le fruit.*

2104 • A umbla după vrăbii albe.
F. *Chasser aux blancs moineaux.*

2105 • Struneşti calul de coadă.
F. *Vous bridez le cheval par la queu*

2106 • A duce crocodili în Egipt.
I. *Portar coccodrilli in Egitto.*

2107 • A se îneca într-un pahar de apă.
I. *Affogare in un bicchier d'acqua.*

2108 • A vrea să ştie cîte furnici are vara.
I. *Voler sapere quante formiche abbi l'estate.*

2109 • Face ca bivoliţa: dă o lovitură de picio şi împrăştie laptele.
I. *Fa come la bufala: dà un calce sparge il latte fatto.*

2110 • Face ca şi cîinele care păzeşte usturoiul nici el nu mănîncă, dar nici pe altu nu-l lasă să mănînce.
I. *Fa come il cane che guarda l'aglio non ne mangia esso e non ne lascia mangiare altrui.*

11 ● Îl doare capul și se tratează la călcîi.
I. *Tal che gli duole il capo, si medica il calcagno.*

12 ● Știe să ducă gîștele la adăpat cînd plouă.
I. *Saper menar le oche a bere quando piove.*

13 ● A biciui aerul.
S. *Azotar el aire.*

14 ● A căuta trei picioare la pisică.
S. *Andar buscando tres pies al gato.*

15 ● A cumpăra carne de la lup.
S. *Comprar del lobo carne.*

16 ● A lovi în fierul rece.
S. *Martillar en hierro frio.*

17 ● Îi vorbești despre coș și-ți răspunde despre arc.
S. *Háblanle en cesta y responde en ballesta.*

18 ● A duce cărbuni la Newcastle *.
A. *To carry coals to Newcastle.*

19 ● A dat foc casei mele numai ca să-și prăjească ouăle.

* Centru carbonifer.

A. *He set my house on fire only to ro*
his eggs.

2120 ● A lua suliţa să omoare o muscă.
A. *To take a spear to kill a fly.*

2121 ● A pescui căpşuni pe fundul mării.
A. *To fish for strawberries in the bott*
of the sea.

2122 ● A prinde vîntul cu plasa.
A. *To catch the wind with a net.*

2123 ● Măcelarul îşi caută cuţitul în timp ce e
cu el în gură.
A. *The butcher look'd for his knife whe*
he had it in his mouth.

2124 ● Tu mori, moşule, şi babei îi vine să rîdă
R. *Дед полибай, а бабе смех.*

2125 ● Vezi pădurea şi ce e sub nas nu vez
R. *Под лесом видишь,* a *под носом нет*

2126 ● Caută poteca, iar drumul e alături. GRE
CIA ANTICĂ: *ARISTOFAN*

2127 ● Îşi rupe degetele tăind chimen. GRECIA
ANTICĂ: *TEOCRIT*

2128 ● Crocodilul iese din fluviu să lingă rouă
AFRICA NEAGRĂ

129 ● Dă nuci ştirbului şi păr buclat celui fără urechi. LUMEA ARABĂ

130 ● Elefantul şi calul se înecau, iar măgarul întreba dacă în rîu e apă multă. INDIA

131 ● A folosi un cuţit de bou pentru a tăia o găină. JAPONIA

132 ● Pentru a economisi un cui pierde un cal. PORTUGALIA

133 ● Cîinele fierarului nu putea să dea jos nicovala; a răsturnat deci, în locul ei, oala cu lapte. SUMER

134 ● A trecut marea şi s-a înecat în rîu. TURCIA

135 ● Coboară de pe cal ca să urce pe măgar. TURCIA

136 ● Dă carne calului şi iarbă leului. TURCIA

137 ● Au tăiat pădurea pentru a scăpa de ciori. UNGARIA

138 ● Caută mere în pădurea de fagi. UNGARIA

139 ● Caută sprijin în trestie. UNGARIA

2140 • Drept recunoştinţă că e luat în căru
prostul îşi ţine copiii în spate pentru
nu mări povara. UNGARIA

2141 • Prafurile date de medic pentru a fi lua
în apă, prostul le ia în mijlocul rîul
UNGARIA

2142 • Prinde raza de lumină folosind curse
şoareci. UNGARIA

2143 • Şi-a scos fumul din casă cu sita. UNG
RIA

2144 • A da în gropi ziua mare, / Cu lumînar
ROMÂNIA

2145 • Dă foc casei ca să ardă şoarecii. ROM
NIA

2146 • După ce carnea e grasă, mai pune şi se
ROMÂNIA

2147 • Izbeşte cu călcîiele-n pinteni. ROMÂNI

2148 • Mie-mi arde casa şi el îşi pîrleşte bît
ROMÂNIA

2149 • Nebunul bate balta şi tot pe el se str
peşte. ROMÂNIA

2150 • Nerodul frămîntă făina cu picioarele
lutul cu mîna. ROMÂNIA

2151 ● Prostul cearcă gîrla-n glumă şi se-neacă înadins. ROMÂNIA

2152 ● Prostul taie copacul ca să-i mănînce rodul. ROMÂNIA

2153 ● Se culcă în tindă ca să-şi scurteze din cale. ROMÂNIA

2154 ● Se oblojeşte la nas ca să-i treacă la deget. ROMÂNIA

2155 ● Vinde via şi cumpără stafide. ROMÂNIA

*

...Şi alte proverbe despre prostie, nebunie

2156 ● Cine nu are cap nu are ce face cu pălăria.
F. *Qui n'a point de tête n'a que faire de chaperon.*
A. *He that hath no head needs no hat.*
G. *Wer keinen Kopf hat braucht keinen Hut.*

2157 ● Nici orbul conducător, nici nebunul sfătuitor.
L. *Neque coecum ducem, neque amentem consultorem.*

2158 ● Prostul prostii vorbeşte.
L. *Stultus stulta loquitur.*

2159 ● Proştii trăiesc în prezent.
L. *Stulti in diem vivunt.*

2160 ● A face întîi şi a gîndi după aceea, e maxima proştilor.
F. *Faire d'abord et penser après, c'est la maxime des fous.*

2161 ● E curată nebunie să faci un mai din pumnul tău.
F. *C'est folie de faire un maillet de son poing.*

2162 ● E nebun cine aruncă la picioarele sale ceea ce ţine în mîini.
F. *Fol est qui jette à ses pieds ce qu'il tient en ses mains.*

2163 ● E prost în folosul său. (Face pe prostul.)
F. *Il est fou à son profit.*

2164 ● Nebunia nu înseamnă curaj.
F. *Folie n'est pas courage.*

2165 ● Nu e nimeni nebun fără motiv.
F. *On n'est pas fou pour rien.*

2166 ● Nu e prost, nu se şterge la nas cu piciorul.
F. *Il n'est pas bête, il ne se mouche pas du pied.*

2167 ● Nu există proști mai incomozi ca cei care au spirit.
F. *Il n'y a point de sots si incommodes que ceux qui ont de l'esprit.*

2168 ● O prostie se comite repede.
F. *Une folie est bientôt faite.*

2169 ● Prostul spune pe loc ceea ce îi vine la gură.
F. *Le fou dit incontinent ce qui lui vient à la bouche.*

2170 ● Tot atît valorează cel care vînează și nu prinde nimic, ca și cel care citește și nu înțelege nimic.
F. *Autant vaut celui qui chasse et rien ne prend, / Comme celui qui lit et rien n'entend.*

2171 ● Un prost găsește totdeauna un prost mai mare care îl admiră.
F. *Un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire.*

2172 ● Boul crede că merge la păscut, cînd de fapt merge la abator.
I. *Tal bue crede andare a pascare, che poi va al macello.*

2173 ● Măgarului căruia nu-i crește coada în treizeci de ani nu-i va mai crește niciodată.

I. *L'asino che non ha fatto la coda i*
trenta anni non la farà mai più

2174 ● Prost e cine gîndește că altul nu gîndește
I. *Pazzo è chi pensa che un altro no*
pensi.

2175 ● Așa cum crede prostul, așa sună clopo
tul. (Prostul crede că totul se întîmplă
după dorința lui.)
A. *As the fool thinks, so the bell clinks*

2176 ● Cel care face pe măgarul nu trebuie să
ia în nume de rău dacă oamenii îl călăresc
A. *He that makes himself an ass, mus*
not take it ill if men ride him.

2177 ● Copiii și proștii au viața veselă.
A. *Children and fools have merry lives.*

2178 ● Dă-i prostului o frînghie lungă și el se
va spînzura. (Dă-i prostului ocazia să
greșească și el se va nenoroci.)
A. *Give a fool rope enough and he will*
hang himself.

2179 ● Laudă un prost și-i stropești prostia. (Îi
va crește prostia.)
A. *Praise a fool and you water his*
folly.

2180 ● Laudă un prost și poate îl vei face folo-
sitor.

A. *Praise a fool and you may make him useful.*

2181 ● Mai bine să fii un prost decît un ticălos.
A. *Better be a fool than a knave.*

2182 ● Nimeni nu e totdeauna prost, fiecare e uneori.
A. *No one is fool always, every one sometimes.*

2183 ● Opreşte-l pe prost să facă un lucru şi el îl va face.
A. *Forbid a fool to do a thing and he will do it.*

2184 ● Prost e cel care are de-a face cu proştii.
A. *Fool is he that deals with fools.*

2185 ● Prostia unuia este norocul altuia.
A. *The folly of one man is the fortune of another.*

2186 ● Prostul cere multe, dar e mai prost cel care-i dă.
A. *A fool demands much, but he's a greater fool that gives it.*

2187 ● Toţi măgarii mişcă urechile. (Prostul îşi ia adesea o mină de adînc gînditor.)
A. *All asses wag their ears.*

2188 ● Rămășagul este argumentul prostului.
A. *A wager is a fool's argument.*

2189 ● Cînd îi merge prea bine măgarului, se duce să danseze pe gheață și își rupe un picior.
G. *Wenn dem Esel zu wohl ist, geht er aufs Eis tanzen und bricht sich ein Bein.*

2190 ● Nu este nevoie să atîrni clopoței nebunului. (Nebunia se observă ușor.)
G. *Man braucht keinem Narren Schellen anzuhängen.*

2191 ● Prostii se fac și la bătrînețe.
G. *Alter schützt vor Torheit nicht.*

2192 ● Proștii găsesc pretutindeni lucruri de care să se minuneze.
G. *Dumme Leute finden überall Dinge zum Verwundern.*

2193 ● Un doctor poate fi nebun, dar un nebun nu poate fi un doctor.
G. *Ein Doktor kann ein Narr, aber ein Narr kein Doktor sein.*

2194 ● Capul fără minte, ca felinarul fără fitil.
R. *Голова без ума, что фонарь без свечи.*

2195 ● E fericit prostul că plăcinta e mare, dar nu știe cu ce e umplută.
R. *Рад дурак что пирог велик, но не знает того чем он набит.*

2196 ● Fără minte capul e ca un ceaun.
R. *Без ума голова котёл.*

2197 ● Nu e prost cel zgîrcit la vorbă, ci cel nepriceput la lucru.
R. *Не тот глуп кто на слова скуп, а тот глуп кто на дело туп.*

2198 ● Prostul nu învață decît din întîmplări. GRECIA ANTICĂ: *HOMER*, „Iliada", XVII. 32.

2199 ● Ochii nu servesc la nimic unui creer orb. LUMEA ARABĂ

2200 ● Un măgar care duce cărți nu e totuși un doctor. DANEMARCA

2201 ● Cîinele, chiar dacă se naște pe strada brahmanilor, tot nu va cunoaște Vedele *. INDIA

2202 ● Cu proștii și cu foarfecele să umbli ușor. JAPONIA

* „Cărțile sfinte" ale brahmanilor.

2203 • Nimic nu-ţi dă mai mult de gîndit ca un chel în căutarea unei perechi de foarfeci. MADAGASCAR

2204 • Mai uşor faci o cămilă să sară un şanţ decît pe un prost să înţeleagă ce e drept. TURCIA

2205 • Nu-i plînge pe cei morţi; plînge-i mai degrabă pe cei proşti. TURCIA

2206 • Arma nebunului e limba. UNGARIA

2207 • Dacă prostia ar durea el ar urla toată ziua. UNGARIA

2208 • Bine zice moş Arvinte: / Vai de cap unde nu-i minte. ROMÂNIA

2209 • Cei tineri grăiesc ceea ce fac, cei bătrîni ceea ce au făcut, iar cei nebuni ceea ce vor să facă. ROMÂNIA

2210 • Cheamă pe nebun la nuntă, ca să-ţi zică: „Şi la anu!" ROMÂNIA

2211 • Cine n-are cap nu-l doare. ROMÂNIA

2212 • Cîinele moare de drum lung şi prostul de grija altora. ROMÂNIA

2213 • Dacă spui prostului adevărul te toacă-n cap. ROMÂNIA

2214 ● De ce te-ai năduşit, prietene? — Am vorbit cu un nerod. ROMÂNIA

2215 ● Nu cere de la prost învăţ / Şi de la bătrîn băţ. ROMÂNIA

2216 ● Nu este sărac acel ce nu are bani, dar acel ce nu are minte. ROMÂNIA

2217 ● Nu-i mai mare duşmănie decît cînd zici prostului că-i prost. ROMÂNIA

2218 ● Pînă să zică: „bou breaz" / Vine soarele l-amiaz. ROMÂNIA

2219 ● Prostul face ce vede / Şi ce aude crede. ROMÂNIA

2220 ● Unde nu e cap, vai de picioare. ROMÂNIA

XXIII. GREȘEALĂ

„Omul poate merge greșit în multe și felurite chipuri, dar bine numai într-unul singur; acesta este motivul pentru care e ușor să greșești și greu să izbutești."

ARISTOTEL

2221 ● **Cine mănîncă și nu se picură?** (R)

2222 ● Oricărui om îi e dat să greșească.
L. *Cuiusvis hominis est errare. CICERO*, „Filipicele", XII, 2.5.
F. *Tout homme peut faillir.*
I. *Umana cosa è errare.*
S. *De los hombres es errar.*
A. *To err is human.*
G. *Irren ist menschlich.*

2223 ● Se împiedică și calul care are patru picioare.
I. *E cade anche un cavallo che ha quattro gambe*
A. *A horse stumbles that has four legs.*
G. *Stolpert doch auch ein Pferd mit vier Beinen.*
R. *Конь о четырех ногах, да спотыкается.*

2224 ● Toți avem greșelile noastre.
I. *Tutti abbiamo fatto le nostre.*

A. *Every man has his faults.*
G. *Jeder hat seine Fehler.*

2225 ● Nimeni nu trăieşte fără să greşească.
L. *Nemo sine crimine vivit.* *CATON*, „Distihuri morale", I,5.
R. *Нет такого человека, чтоб век без греха прожил.*
[GRECIA ANTICĂ: *ARISTOFAN*, „Plutos", V. 362.]

2226 ● Nu e cal aşa de bine potcovit care să nu alunece.
F. *Il n'y a cheval si bien ferré qui ne glisse.*
S. *No hay caballo, por bueno que sea, que no tropiece algún día.*

2227 ● Cine nu munceşte nu greşeşte.
F. *Il n'y a que ceux qui ne font rien qui ne se trompent point.*
A. *He who makes no mistakes makes nothing.*

2228 ● Şi cel mai bun căruş răstoarnă carul pe cel mai bun drum. (R)
F. *Il n'y a si bon charretier qui ne verse.*
A. *The best cart may overthrow.*

2229 ● Chiar şi cei mai prudenţi greşesc.
L. *Etiam prudentissimi peccant.*

2230 ● Patrupedul şchioapătă uneori.
L. *Errat interdum quadrupes.*

2231 ● Toţi am făcut o nebunie o dată.
L. *Semel insanivimus omnes.*

2232 ● Nu e orator căruia să nu i se împleticească limba. [aprox.]
F. *Il n'est curé à qui la langue ne fourche.*

2233 ● Şi unui bun pescar îi scapă uneori ţiparul.
F. *A bon pêcheur parfois échappe anguille.*

2234 ● Şi unui bun jucător îi scapă mingea.
I. *A ogni buon giocatore scappa la palla.*

2235 ● Accidente se întîmplă şi în familiile cele mai ordonate.
A. *Accidents will happen in the best regulated families.*

2236 ● Chiar un bun ţintaş greşeşte ţinta.
A. *A good marksman may miss.*

2237 ● Este fără viaţă cel fără greşeală.
A. *He is lifelles that is faultless.*

2238 ● Nu stă sigur cel care nu alunecă niciodată.
A. *He stands not surely that never slips.*

2239 ● Cei mai buni înotători se îneacă cel mai des.
A. *The best swimmers are the oftenest drowned.*

2240 ● Cine aleargă se mai şi împiedică.
R. *Кто бежит тот и спотыкается.*

2241 ● Nu există foc fără fum şi om fără greşeală.
R. *Огонь без дыму, человек без ошибки не бывает.*

2242 ● A greşi este în firea tuturor oamenilor. GRECIA ANTICĂ: *SOFOCLE*

2243 ● Omul este copilul greşelii. LUMEA ARABĂ

2244 ● Nimeni nu se împiedică stînd culcat în pat. JAPONIA

2245 ● Şi maimuţa mai cade din copac. JAPONIA

2246 ● Şi vînătorul poate cădea în cursă. JAPONIA

*

2247 ● **După ce-ți degeră urechile, degeaba ma pui căciulă.** (R)

2248 ● Cînd casa a ars, degeaba mai vine cu apa.
I. *Tardi si vien con l'acqua, quando la casa è arsa.*
S. *La casa quemada, acudir con el agua.*
A. *When the house is burnt down, you bring water.*
G. *Mit Spritzen kommen, wenn das Haus abgebrannt ist.*

2249 ● A închis grajdul, după ce i-a furat calul. (R)
F. *Fermer l'étable, quand les chevaux n'y sont plus.*
I. *Chiudere la stalla, quando sono fuggiti i buoi.*
E. *To shut the stable-door, when the steed is stolen.*

2250 ● A aduce mașinile de luptă după terminarea războiului.
L. *Machinas post bellum adferre.*

2251 ● A turna apă în cenușă.
L. *Aquas cineri infundere.*

2252 ● E tîrziu să te ferești în mijlocul relelor.
L. *Serum est cavendi tempus in mediis malis. SENECA*, „Thyestes", 487.

2253 ● Folosesc cu întîrziere scutul, după ce am fost rănit.

L. *Et quamquam sero clipeum post vulnera sumo. OVIDIU*, „Tristele", I. 3.35.

2254 ● Mă tem să nu sosesc prea tîrziu, după ce lupta s-a terminat.
L. *Sed metuo, ne sero veniam depugnato proelio. PLAUT*, „Menaechmi", V. 6.31.

2255 ● Nu-ţi mai foloseşte la nimic ca să închizi ţarcul, după ce s-a pierdut turma.
L. *Nil juvat amisso claudere septa grege.*

2256 ● E inutil să certi pisica, după ce a mîncat brînza.
F. *C'est inutile de gronder le chat, quand le fromage est mangé.*

2257 ● În zadar ţipă pasărea, după ce a fost prinsă.
F. *A tard crie l'oiseau, quand il est pris.*

2258 ● N-are rost să închizi colivia, după ce pasărea a fugit.
I. *Quando l'uccello è fuggito, poco rileva serrar la gabbia.*

2259 ● A acoperi gaura după ce s-a produs stricăciunea.
S. *Recibido ya el daño, atapar el horado.*

2260 ● Căinţa vine prea tîrziu, cînd totul este pierdut.

A. *When all is gone, repentance comes too late.*

2261 ● A acoperi fîntîna după ce a căzut copilul în ea.

G. *Den Brunnen zudecken, wenn das Kind hineingefallen ist.*

2262 ● E greu să sprijini cu o bîrnă castelul care e gata să se prăbuşească. CHINA

2263 ● Zadarnic cauţi peştele de ieri, în casa unde stă lutru. INDIA

2264 ● Vai de cel ce se deşteaptă, / Cînd temniţa îl aşteaptă. ROMÂNIA

*

2265 ● **Cine mănîncă ceapă şi nu lăcrimează?** (R) (Cine greşeşte şi nu regretă?)

2266 ● Cine se căieşte că a greşit e aproape nevinovat.

L. *Quem poenitet peccasse paene est innocens.*

F. *Qui se repent est presque innocent.*

67 ● Căinţa costă foarte scump.
F. *Le repentir coûte bien cher.*
A. *Repentance costs very dear.*

68 ● Căinţa sinceră nu e niciodată tîrzie.
L. *Poenitentia vera nunquam est sera.*

69 ● Cine se căieşte se pedepseşte.
F. *Qui se repent se punit.*

70 ● Cine se căieşte prea tîrziu se căieşte în zadar.
I. *Chi troppo tardi si pente, si pente in vano.*

71 ● Gîndeşte-te întîi, ca să nu te căieşti apoi.
I. *Pensarci prima, per non pentirsi poi.*

72 ● Nu-l poţi ierta pe cel ce nu se căieşte.
I. *Assolver non si può chi non si pente.*

73 ● Căinţa este primăvara virtuţilor. CHINA

74 ● Căinţa nu merge înaintea ta ca oile; ea te urmează, cum fac cîinii. MADAGASCAR

75 ● Căinţa sinceră şterge greşeala. UNGARIA

2276 ● **Greșeala de o clipă e adesea supărare viață.** (R)

2277 ● O mișcare greșită poate pierde toată p tida.

A. *One false move may lose the ga*

*

2278 ● **A greși e omenesc; a persista în greșe e diabolic.**

L. *Errare humanum est; perseverare d bolicum. SENECA Retorul*
L. *Cuiusvis hominis est errare; nulli nisi insipientis in errore persevera CICERO,* „Filipicele", XII.2.5.
F. *Il est de la nature de l'homme se tromper; seule la persévérance da l'erreur est le fait du diable.*
I. *Fallire è umano, pentirsi, divin ma perseverare nel fallo, diabolico.*
S. *Malo es pecar, diabólico persever*
G. *Irren ist menschlich, im Irrtum v harren, ist teuflisch.*
[GRECIA ANTICĂ: *SOFOCL* „Antigona", V. 1013—1015.]

2279 ● Pe nedrept dă vina pe Neptun*, c care naufragiază a doua oară.

* Zeul mării.

L. *Improbe Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit. PUBLILIUS, SYRUS* „Sentințe", 264.
F. *A tort se lamente de la mer, / Qui ne s'ennuye d'y retourner.* [arh.]
I. *A torto si lagna del mare, / Chi due volte ci vuol tornare.*
S. *Sin razón se queja del mar, quien otra vez navega.*
A. *He complains wrongfully of the sea, that twice suffers shipwreck.*

280 ● Calc strîmb dacă mă împiedic din nou de aceeaşi piatră.
L. *Saxa malum refero rursus ad icta pedem. OVIDIU,* „Tristele", II, 16.

281 ● E ruşinos să te loveşti de două ori de aceeaşi piatră.
F. *Il est honteux de se heurter deux fois à la même pierre.*

282 ● Cine se împiedică de două ori de aceeaşi piatră nu merită compătimire.
I. *Chi inciampa due volte nella medesima pietra non merita compassione.*

283 ● Cine se împiedică de două ori de aceeaşi piatră merită să-şi spargă capul.
S. *Quien en una piedra dos veces tropieza / Merece que se quiebre la cabeza.*

2284 ● Cine se împiedică de două ori de aceea piatră merită să-şi rupă piciorul.
A. *He who stumbles twice over one sto deserves to break his shins.*

2285 ● Cine se loveşte de două ori de aceea piatră trebuie să fie ori orb, ori pro
G. *Wer sich zweimal stösst an denselb Stein / Muss wohl blind oder e Schafskopf sein.*

*

2286 ● **Din greşeală se naşte greşeala.**

L. *Ex peccato peccatum nascitur.*
F. *Un péché attire l'autre.*
I. *Da colpa nasce colpa.*
S. *El mal llama al mal.*
A. *One false step leads to another.*
A. *Of one ill comes many.*
G. *An bösen Taten lernt sich fort d böse Tat.*

2287 ● Prăpastia cheamă prăpastia.
L. *Abyssus abyssum invocat.*
F. *L'abîme appelle l'abîme.*
S. *El abismo llama al abismo.*

2288 ● Prima greşeală pregăteşte patul pentru doua. CEHOSLOVACIA

*

Îndreptarea greşelilor

289 ● Din greşeala altuia cel cuminte o îndreaptă pe a lui.
L. *Ex vitio alterius sapiens emendat suum.*

290 ● E mai bine să te îndrepţi decît să fii îndreptat.
F. *Il vaut mieux se corriger par soi que par autrui.*

291 ● E mai bine să te îndrepţi mai tîrziu decît niciodată.
I. *Tardi emendarsi, è meglio che giammai.*

292 ● Nu e ruşine să cazi în noroi; e ruşine să nu vrei să te ridici.
I. *Non è vergogna cader nel fango; è vergogna il non voler levarsene.*

293 ● Niciodată nu e prea tîrziu a te îndrepta.
A. *It is never too late to mend.*

294 ● Cine îşi dă seama de greşeală se îndreaptă.
R. *Кто сознался тот покаялся.*

295 ● Ştii să greşeşti, să ştii să te şi îndrepţi.
R. *Умел ошибиться, умей и поправиться.*

2296 ● Cu omul se îndreaptă omul. CHINA

2297 ● Cine a rătăcit toată ziua și seara s-a î
tors pe drumul cel bun, nu se poa
spune că a rătăcit. INDIA

2298 ● A nu cădea nu se poate, dar cinste
face, cînd cazi, să te scoli. ROMÂNIA

2299 ● Greșeala îndreptare așteaptă. ROMÂN

*

O nouă greșeală

2300 ● Frica de greșeală duce la o greșeală m
mare.
L. *In vitium ducit culpae fuga. H*
RAȚIU, „Arta poetică", 31.
F. *Souvent la peur d'un mal nous co*
duit dans un pire.

2301 ● O greșeală nerecunoscută e de două o
săvîrșită.
F. *Une faute niée est deux fois commis*
A. *A fault once denied is twice comm*
tted.

2302 ● Cine nu se rușinează de greșeala făcut
o dublează.
L. *Geminat peccatum quem peccati no*
pudet.

303 ● Cine se laudă cu greșeala lui greșește de două ori.
L. *Dupliciter peccat qui se de crimine jactat.*

304 ● A-ți justifica greșeala înseamnă altă greșeală.
I. *Difender la sua colpa è un'altra colpa.*

305 ● Cine își ascunde greșeala vrea să comită alta. CHINA

*

... Și alte proverbe despre greșeală

306 ● Numai primul pas costă. (E greu pînă greșești o dată.)
F. *Il n'y a que le premier pas qui coûte.*
A. *It is the first step that costs.*
G. *Nur der erste Schritt kostet.*

307 ● Cine e vinovat e bănuitor.
I. *Chi è in difetto è in sospetto.*
S. *Quien halas hechas | Tiene las sospechas.*
A. *He who is at fault is suspected.*

308 ● Cine păcătuiește așteaptă pedeapsa.
F. *Qui fait le péché attend la pénitence.*
I. *Chi ha fatto il male faccia la penitenza.*

2309 ● Nici cel absent fără greşeală, nici prezent fără scuză.
F. *Absent n'est point sans coulpe, présent sans excuse.*
S. *Ni ausente sin culpa, / Ni prese sin disculpa.*

2310 ● E uşor a coborî în Avern *.
L. *Facilis descensus Averno. VIRG LIU*, „Eneida", VI.126.

2311 ● Nimănui nu-i este îngăduit să greşeas
L. *Peccare licet nemini. CICERO*, „P radoxon", III.1.

2312 ● Tu însuţi să nu faci ceea ce consid greşeală la alţii.
L. *Quod allis vitio vertas ipse ne ceris.*

2313 ● Cine trăieşte fără a greşi nu e aşa înţelept după cît crede.
F. *Qu'il vit sans folie n'est pas si sa qu'il croit.*

2314 ● Greşelile sînt personale.
F. *Les fautes sont personnelles.*

2315 ● Cine greşeşte repede plînge pe-ndelet
I. *Chi falla in fretta piange adagio.*

* Lac lîngă Neapole despre care romanii credeau că pri el se intra în Infern.

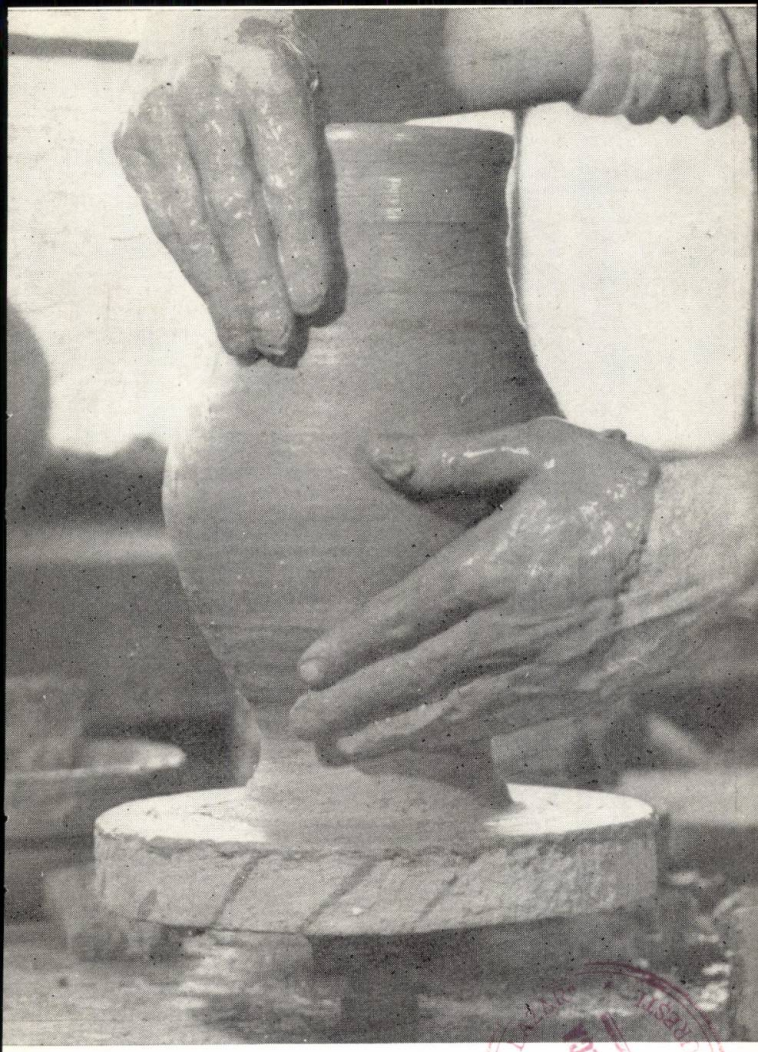

Lut, roată, mîini, hărnicie —
un poem despre măestria olarilor.

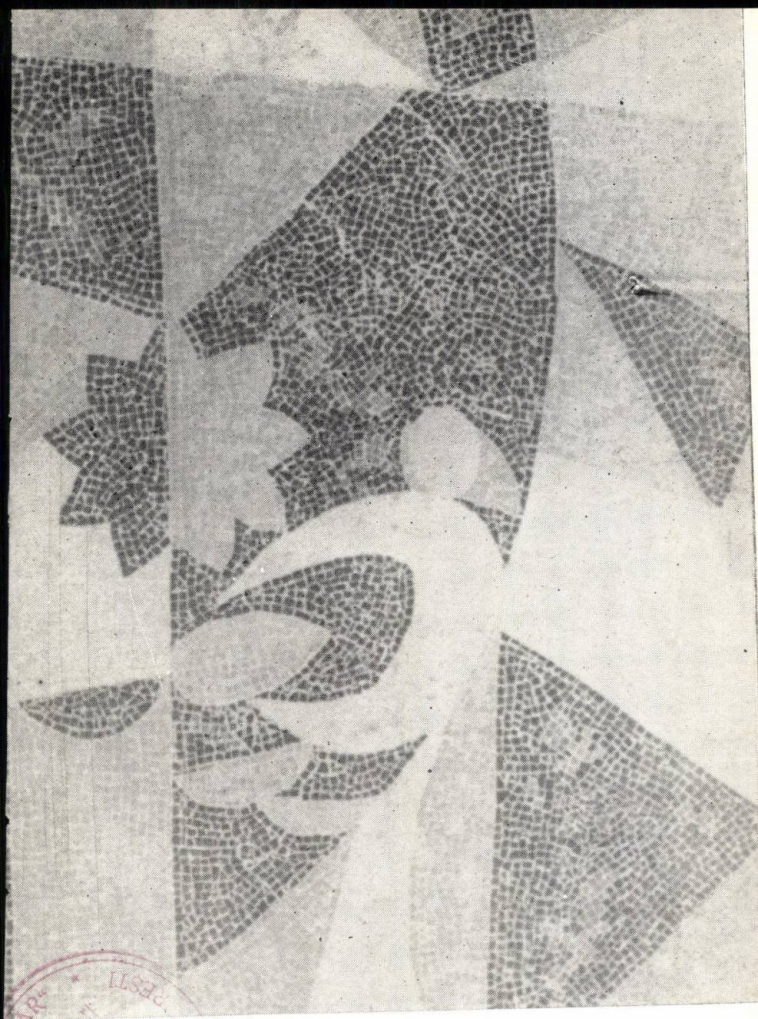

Omagiu muncii, de Ion Sușală.
(Reproducere după un mozaic mural — Școala generală nr. 198, București.)

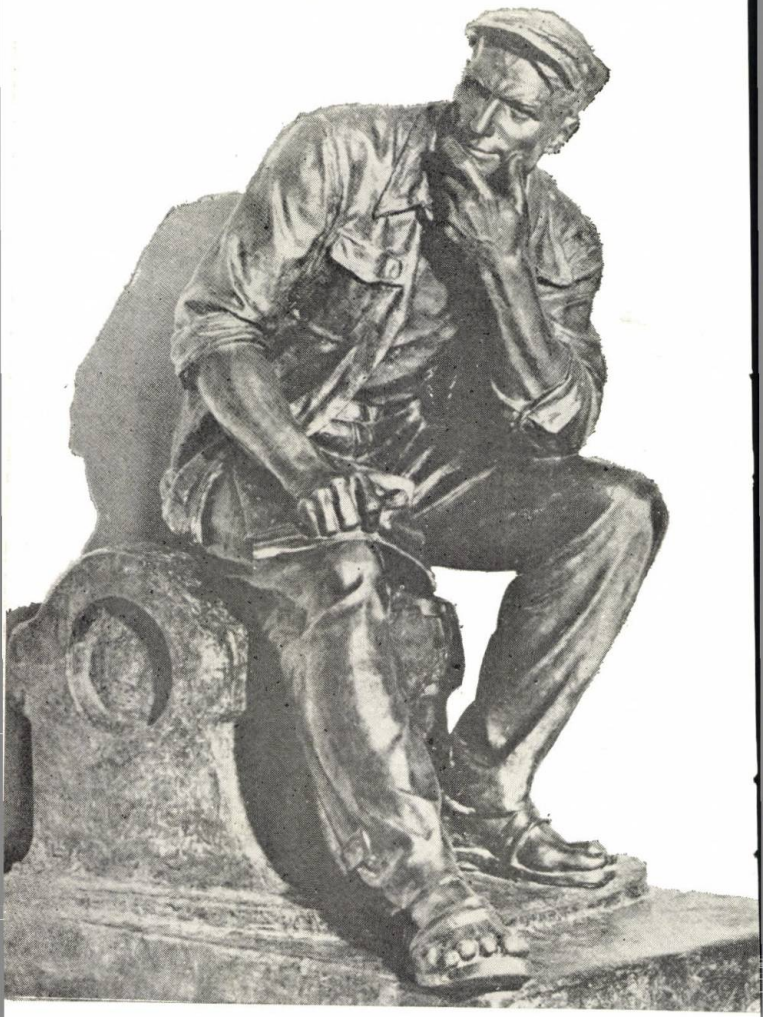

Se naște o idee. (Sculptură de A. Szobotka, reprod. după vol. acad. G. Oprescu, *Sculptura românească*, Editura Meridiane, București, 1965.)

2316 ● Cine nu e vinovat nu se teme.
I. *Chi non ha colpa non ha paura.*

2317 ● Greşeli şi datorii, cine le face să le plăteasscă.
I. *Peccati e debiti, chi li fa li paga.*

2318 ● La păcat vechi, ispăşire nouă.
I. *A colpa vecchia, penitenza nuova.*

2319 ● Nu trebuie să-ţi fie teamă decît de greşelile tale.
I. *Non bisogna aver paura che dei suoi peccati.*

2320 ● O greşeală mare nu poate rămîne ascunsă.
I. *Gran peccato / Non può star celato.*

2321 ● La păcat nou, pedeapsă nouă.
S. *A pecado nuevo, penitencia nueva.*

2322 ● Cine săvîrşeşte o greşeală crede că toată lumea numai despre aceasta vorbeşte.
A. *He that commits a fault thinks everyone speaks of it.*

2323 ● Păcatele cele mai mici fac loc celor mari.
A. *Little sins make room for great.*

2324 ● Fiecare se crede fără greşeală, fiindcă nu le are pe ale vecinului său.
G. *Jeder meint, er sei frei von Sünde, weil er nicht die seiner Nachbarn hat.*

2325 ● Și o greșeală mică este o greșeală.
G. *Eine kleine Sünde ist auch eine Sünde.*

2326 ● Pe un drum întortochiat nu vezi înainte. (Cine apucă pe calea greșită cu greu se mai îndreaptă.)
R. *По кривой дороге вперёд не видать.*

2327 ● Spate să fie, că vină se găsește.
R. *Была бы спина, найдётся и вина.*

2328 ● Cunoașterea greșelii e începutul salvării. GRECIA ANTICĂ: *EPICUR*

2329 ● Intenția naște vinovăția și delictul. GRECIA ANTICĂ: *ARISTOTEL*, „Retorica", I. 1374a.

2330 ● Pentru greșelile noastre, buzunarul de la spate; cel din față, pentru greșelile altuia. GRECIA ANTICĂ: *ESOP*, „Fabule".

2331 ● Să ne ferim de greșeli, nu de teamă, ci din simț de răspundere. GRECIA ANTICĂ: *DEMOCRIT*

2332 ● Încă nu a pășit pe pod și și-a pierdut deja echilibrul. INDOCHINA

XXIV. MERIT, PRICEPERE — NEPRICEPERE

„Nu voi prețui deci omul după condiția socială, ci după merite. Meritele și le făurește omul singur, condiția socială e darul întîmplării."

MACROBIU

„Merit fără reușită există, dar nu și reușită fără un oarecare merit."

LA ROCHEFOUCAULD

„Talentul e o poliță pe care natura o dă omului de geniu și care de multe ori are scadența foarte lungă."

H. de BALZAC

„A face cu ușurință ceea ce este greu altuia, iată talentul; a face ceea ce e imposibil talentului, iată geniul."

H. AMIEL

„Cele mai înțelepte planuri neîncoronate de succes se numesc nebunii."

M. EMINESCU

MERIT, PRICEPERE

2333 • **Și pitulicea este mică, / Dar printre păsări e voinică.** (R)

2334 • În cutiile mici se află alifiile bune.
F. *Dans les petites boîtes sont les bons onguents.*

A. *Goods things are wrapped up in small parcels.*
G. *In den kleinsten Büchslein | Sind die besten Sälblein.*

2335 ● Ploaia mică îndepărtează vîntul mare.
F. *Petite pluie abat grand vent.*
I. *Piccola pioggia fa cessar gran vento.*
G. *Ein kleiner Regen, | Tut auch einen grossen Wind legen.*

2336 ● Pîraiele mici fac rîurile mari.
F. *Les petits ruisseaux font les grandes rivières.*
I. *I piccoli ruscelli fanno i grandi fiumi.*
G. *Kleine Bäche machen einen Strom.*

2337 ● Pe un cîmp mic creşte bine grîul bun.
F. *En petit champ croît bien bon blé.*
A. *A little field may grow good corn.*
G. *Auf einem kleinen Felde wächst oft das beste Korn.*

2338 ● Un om mic proiectează adesea o umbră mare.
F. *Un petit homme projette parfois une grande ombre.*
I. *Di picciol uomo spesso grand'ombra.*
A. *A little man may cast a great shadow.*

2339 ● În piept mic, inimă mare.
F. *En petit ventre, gros cœur.*
A. *A little body doth often harbour a great soul.*

2340 ● Marele Alexandru era mic de stat.
L. *Magnus Alexander corpore parvus erat.*

2341 ● O scînteie mică aprinde adesea un foc mare.
L. *Parva scintilla magnum saepe excitat incendium.*

2342 ● Un cîine mic prinde adesea mistreţul.
L. *A cane non magno saepe tenetur aper. OVIDIU*

2343 ● Lumînarea mică străluceşte în întuneric.
F. *Petite étincelle luit en ténèbres.*

2344 ● Ploile mici strică drumurile mari.
F. *Ce sont les petites pluies, qui gâtent les grands chemins.*

2345 ● Securea mică doboară stejarul mare.
F. *Petite cognée abat grand chêne.*

2346 ● Cele mai bune doctorii stau în săculeţii mici.
I. *Le spezierie migliori stanno nei sacchetti piccoli.*

2347 ● Piatra mică răstoarnă carul mare.
I. *Piccola pietra rovescia gran carro.*

2348 ● Uneori ajută acul unde nu e bună sabia.
I. *Talvolta giova l'ago dove non è buona la spada.*

2349 ● Buturuga mică răstoarnă carul mare. (R)
S. *Barbas menores quitan mayores.*

2350 ● Aşchiile mici aprind focurile mari.
A. *Little chips light great fires.*

2351 ● O ploaie mică face să dispară mult praf. [aprox.]
A. *Small rain lays great dust.*

2352 ● Peştii mici sînt dulci.
A. *Little fish are sweet.*

2353 ● Porumbeii mici duc mesaje importante.
A. *Little pigeons can carry great messages.*

2354 ● Un mare artist poate picta o mare pictură pe o pînză mică.
A. *A great artist can paint a great picture on a small canvas.*

2355 ● Urciorul mic are urechi mari.
A. *Little pitchers have great ears.*

2356 ● Acul e mic, dar înţeapă rău.
R. *Иголка малднькая, да больно уколет.*

2357 ● Furnica nu e mare, dar sapă munţii.
R. *Муравей не велик, а горы копает.*

2358 ● Greierul e mic, dar cîntă tare.
R. *Не велик сверчок, да громко поет.*

2359 ● Privighetoarea e mică, dar are glas măreţ.
R. *Мал соловей, да голос велик.*

2360 ● Firul de păr a tăiat oul. GRECIA ANTICĂ

2361 ● Leoaica nu are decît un pui, dar e pui de leu. GRECIA ANTICĂ: *ESOP*, „Fabule".

2362 ● Lucrul mare se măsoară cu măsuri mici. AFRICA NEAGRĂ

2363 ● Nu judeca bobul de piper după cît e el de mic; gustă-l şi vei vedea cum mai înţeapă. LUMEA ARABĂ

2364 ● Un mic nor poate ascunde şi soarele şi luna. DANEMARCA

2365 ● Mic ardeiul, dar iute. INDOCHINA

2366 ● Gaura făcută de furnică va distruge un zăgaz mare. JAPONIA

2367 ● Urciorul cel mare este un personaj, dar, cînd vine păhărelul, el se descoperă. MADAGASCAR

2368 ● Să nu crezi că dacă e mic e copil, iar dacă e mare e tată. ARHIP. MALAEZ (Să nu crezi că dacă e mic e nepriceput, iar dacă e mare e atotştiutor.)

2369 ● În pădurile mici se prind iepuri mari. OLANDA

2370 ● Cheia mică deschide uşa mare. TURCIA

2371 ● Musca e mică, dar destul de mare pentru a te îmbolnăvi. TURCIA

2372 ● Scînteile sar chiar dintr-o forjă mică. UNGARIA

2373 ● Aluatul cît de mic toată frămîntătura o dospeşte. ROMÂNIA

2374 ● Bărbatul nu-i bai că-i puţintel, / Numai să fie mintea la el. ROMÂNIA

2375 ● Mărunţel ca macu, / Dar iute ca dracu. ROMÂNIA

2376 ● Mic, dar voinic, / Nu mare şi de nimic. ROMÂNIA

*

77 ● **Soarele, de e soare, şi tot nu poate lumina toate văile.** (R)

78 ● Nu le putem face pe toate.
L. *Non omnia possumus omnes. VIRGILIU,* „Bucolice", egloga VIII.63.
L. *Nullus omnia scire potest.*
F. *L'on ne peut pas tout signer.*
I. *Ciascun non può far tutto.*
G. *Einer kann nicht alles.*

79 ● Nu toate cheile atîrnă la o cingătoare.
F. *Toutes cles clefs ne pendent pas à une ceinture.*
I. *Tutte le chiavi non pendono a una cintura.*
A. *All the keys hang not at one man's girdle.*
G. *Die Schlüssel hängen nicht alle an einem Gürtel.*

80 ● Nici Hercule însuşi nu poate lupta contra doi.
L. *Ne Hercules quidem adversus duos.*
F. *Contre deux | Hercule ne peut.*
I. *Contro due non la potrebbe Orlando.*
A. *Let Hercules himself do what he may.*
[GRECIA ANTICĂ: *ZENOBIOS,* „Proverbe", V.49.]

81 ● Nu pot să dorm şi să păzesc şi aria.
S. *No puedo dormir y guardar las eras.*

2382 ● Nu pot fi și la York și la Londra în a
lași timp.
A. *I cannot be at York and London*
the same time.

2383 ● Nu se află toate florile într-o ghirland
A. *All flowers are not in one garla*

2384 ● De la nici un om nu se cere mai m
decît poate.
G. *Von keinem Mann fordert man m*
als er kann.

2385 ● Nu pot fi făcute în același timp do
lucruri diferite.
G. *Zwei ungleiche Dinge kann man ni*
zugleich tun.

2386 ● Nu te poți gîndi totdeauna la toate.
G. *Mann kann nicht immer an al*
denken.

2387 ● Chiar și cele mai bune ace au un sing
vîrf ascuțit. CHINA

*

2388 ● **Pe dinafara horii, mulți dascăli se g**
sesc. (R)

2389 ● Viteaz în afara primejdiei.
L. *Extra periculum ferox.*

390 ● Fiecare știe să navigheze cînd nu bate vîntul.
F. *Quand il n'y a point de vent chacun sait naviguer.*

391 ● Oricine știe să navigheze pe vreme frumoasă.
I. *Ognun sa navigar per il bel tempo.*

392 ● Pe marea calmă orice om este cîrmaci.
A. *In a calm sea every man is a pilot.*

393 ● Toți cei care nu sînt în război sînt lei. AFGANISTAN

394 ● În livada pustie pasc și iepele oarbe. ALBANIA

395 ● Cînd plouă, toți aduc apă găinilor. LUMEA ARABĂ

396 ● După bătălie toți s-ar face soldați. INDIA

397 ● Cînd se întîmplă o nenorocire pe mare, se găsesc mulți înțelepți pe uscat. SCANDINAVIA

398 ● După război mulți viteji s-arată. ROMÂNIA

*

2399 • **Se scoate miere din orice floare.** (R)

2400 • Chiar şi un fir de păr îşi are umbra l
(Fiecare are meritul lui.)
L. *Etiam capillus unus habet umbra suam.* PUBLILIUS SYRUS, „Se tinţe".
I. *Ogni pelo ha la sua ombra.*
S. *Cada cabello hace su sombra.*
A. *Even a hair casts its shadow.*
G. *Auch ein Haar hat seinen Schatte*

2401 • Fiecare are valoarea lui.
F. *Chacun vaut son prix.*
A. *Every man has his price.*

2402 • Nu există tufiş aşa de mic care să n
aibă umbra sa.
F. *Il n'y a si petit buisson qui n'a son ombre.*

2403 • Orice apă stinge focul.
I. *Ogni acqua spegne il fuoco.*

2404 • Şi măgarul ştie ceva.
I. *Anche l'asino sa qualche cosa.*

2405 • Nu e lemn aşa de verde încît să nu ardă
G. *Es ist kein Holz zu grün, es brenn*

2406 • Victoria aparţine primului tot aşa d
bine ca şi ultimului alergător. GRECIA ANTICĂ: *ESCHIL*, „Agamemnon", 314

407 ● Şi mielul slab contează în numărul turmei. PORTUGALIA

*

408 ● **Aurul şi în glod străluceşte.** (R) (Nici o defăimare nu poate umbri meritele.)

409 ● Perlele nu se dizolvă în noroi.
F. *Les perles ne se dissouent pas dans la boue.*

410 ● Soarele nu-şi murdăreşte razele deşi cad în noroi.
F. *Le soleil ne salit pas ses rayons quoiqu'ils tombent dans la boue.*

411 ● Trandafirul e totdeauna trandafir, chiar dacă se află printre urzici.
I. *La rosa è sempre rosa, benché sia tra le ortiche.*

412 ● Soarele nu este niciodată mai întunecos fiindcă străluceşte pe o grămadă de bălegar.
A. *The sun is never the worse for shining on a dunghill.*

413 ● Pietrele preţioase lucesc şi în noroi.
R. *Золото и в грязи блестит.*

2414 ● Lotusul poate înflori și în noroi. JAPON

*

2415 ● **Am văzut mai multe ciocane frînte de nicovale sparte.** (R) (Omul priceput nu teme de lovituri.)

2416 ● Nicovala bună nu se teme de ciocan.
F. *Bonne enclume ne craint pas marteau.*
I. *Buona incudine non teme martel*
A. *The anvil fears no blows.*

*

2417 ● **Unde strălucește soarele, luna nu are face.** (Nimic nu poate întrece meritu

F. *Où le soleil luit, la lune n'y a q faire.*
I. *Quando il sol ti splende, non ti cur della luna.*
S. *El sol me luzga, que de la luna he cura.*
A. *The moon is not seen when the su shines.*

2418 ● Lumina cea mare întunecă pe cea mică
I. *Il maggior lume il minor lume a baglia.*

419 ● Moare orice stea în fața soarelui.
I. *Muore ogni astro in faccia al sol.*

420 ● Oricît ar lumina luna, soare nu e niciodată.
R. *Как месяц не свети, а все не солнышко.*

421 ● Stelele nu se tem că ar putea fi luate drept licurici. INDIA

422 ● Sînt multe stele, dar toate împreună nu fac cît soarele. UNGARIA

*

Meritul e nepieritor

423 ● După înmormîntare numele e rostit cu mai multă venerație.
L. *Maius ab exequiis nomen in ora venit.* PROPERȚIU, „Elegii", 3.1.
L. *Post hominum cineres oritur clarissima fama.*

424 ● Omul dispare, opera rămîne.
L. *Eripitur persona, manet res.* LUCREȚIU, „Despre natura lucrurilor", III.57.

425 ● Capul omului învățat vorbește și după moarte.
I. *La testa dell'uomo dotto parla anche dopo morte.*

2426 ● Cine nu trăieşte după moarte, n-a tră
A. *He hath not lived, that lives not a death.*

*

Nu e nimeni perfect

2427 ● Aţipeşte uneori chiar strălucitul Hom
(Nici chiar Homer nu e totdeauna spirat.)
L. *Quandoque bonus dormitat Homer HORAŢIU,* „Arta poetică", 359.

2428 ● . . . Tot ce e perfect e rar.
L. *Et quidem omnia praeclara rara. C CERO,* „De amicitia", 21. 79.

2429 ● Nimeni nu e perfect în toate.
F. *Nul n'est parfait en toute chose.*

2430 ● Perfecţiunea merge încet; îi trebuie mîn timpului.
F. *La perfection marche lentement; il l faut la main du temps.*

2431 ● Nu e barbă pe lume aşa de bine rasă încît un alt bărbier să nu considere c trebuie s-o radă.
I. *Non v'è barba al mondo così be rasa, che un altro barbiere non trovi da radere.*

432 ● Peștele nu trăiește în apa cea mai limpede. JAPONIA

*

Nu sînt toți la fel de pricepuți

433 ● Vaca și oaia merg împreună, dar vulturul se ridică singur.
G. *Kuh und Schafe gehen miteinander, aber der Adler steigt allein.*

434 ● Șoimul vînează din zbor, iar cioara nu-l prinde nici pe cel ce stă jos.
R. *Соколо с лёту хватает, а ворона и сидячего не поймает.*

435 ● Un pumn de albine valorează mai mult decît un sac de muște. LUMEA ARABĂ

436 ● Ce vede ochiul, nu vede sprînceana. PERSIA

*

Talent, geniu

437 ● Lipsit de gust, geniul nu e decît o sublimă nebunie.
F. *Sans le goût, le génie n'est qu'une sublime folie.*
I. *Il genio è una follia divina.*

2438 ● Geniul nu e altceva decît o mare înc
naţie către răbdare.
F. *Le génie n'est autre chose qu'u*
grande aptitude à la patience.
A. *Genius is patience.*

2439 ● Cei mai siguri protectori ai noştri sî
talentele noastre.
F. *Nos plus sûrs protecteurs sont n*
talents.

2440 ● Geniul e în principal o chestiune
energie.
A. *Genius is mainly an affair of*
nergy.

2441 ● Geniul e puterea de a aprinde propri
său foc.
A. *Genius is the power of lighting on*
own fire.

2442 ● Geniul e un talent îndreptat spre munc
A. *Genius is a intuitive talent for*
labour.

2443 ● Geniul nu e decît muncă şi hărnicie.
A. *Genius is nothing but labour a*
diligence.

2444 ● Nouăzeci la sută din inspiraţie e transp
raţie.
A. *Ninety per cent of inspiration*
perspiration.

445 ● Concizia este sora talentului.
R. *Краткость — сестра таланта.*

446 ● Cocoşul talentat cîntă din găoace. LUMEA ARABĂ

447 ● Marele talente se formează încet. JAPONIA

*

Succes

448 ● Succesul a fost totdeauna un copil al curajului.
F. *Le succès fut toujours un enfant de l'audace.*
A. *Success is the child of audacity.*

449 ● Un frumos succes justifică îndrăzneala.
S. *El buen suceso disculpa la temeridad.*

450 ● Aplauzele sînt pinteni pentru minţile nobile; finalul şi scopul celor slabi.
A. *Applause is the spur of noble minds; the end and aim of weak ones.*

451 ● Nimic nu e mai obraznic ca succesul.
A. *Nothing is so impudent as success.*

452 ● Succesul e o scară care nu poate fi urcată cu mîinile în buzunar.

A. *Success is a ladder which cannot*
climbed with your hands in yo
pockets.

2453 ● Succesul îl face pe prost să pară înț
lept.
A. *Success makes a fool seem wise.*

2454 ● În toate treburile trăgeți-vă cu un p
înapoi și veți avea succes. CHINA

*

... Și alte proverbe despre m e r i t, p r
c e p e r e

2455 ● Mulți chemați, puțini aleși. (R)
L. *Multi sunt vocati, pauci vero elec*
F. *Beaucoup d'appelés, peu d'élus.*
I. *Molti sono i chiamati, ma pochi*
eletti.
A. *Many are called ,but few are chose*
G. *Viele sind berufen, aber wenige sin*
auserwählt.
R. *Много званых, да мало избранных.*

2456 ● Aur e ceea ce aur valorează.
F. *Or est qu'or vault.*
I. *Oro è che oro vale.*
A. *That is gold which is worth gold.*

457 ● Dintr-o colibă se naşte un om de seamă.
L. *Potest ex casa vir magnus exire. SENECA*
G. *Es ist auch wohl aus einer Bauernhütte, ein grosser Mann gekommen.*

458 ● Îndemînarea depăşeşte forţa.
F. *L'adresse surmonte la force.*
A. *Skill is stronger than strength.*

459 ● Niciodată un cîine bun nu latră degeaba.
F. *Jamais bon chien n'abboie à faute.*
R. *Добрый нёс на ветер не лает.*

460 ● Cine valorează mai mult poate mai mult.
L. *Plus potest qui plus valet.*

461 ● Destoinicia ascunsă se deosebeşte puţin de incapacitate.
L. *Paulum sepultae distat inertiae | Celata virtus. HORAŢIU*, „Ode", IV. 9.29.

462 ● Din pomul roditor cad fructe dulci.
L. *Arbore de dulci dulcia poma cadunt.*

463 ● Ei tac, prin urmare sînt cuprinşi de admiraţie.
L. *Tacent, satis laudant. TERENŢIU*, „Eunucul", 476.

464 ● Iscusinţa poate fi întrecută tot prin iscusinţă.
L. *Ars deluditur arte.*

2465 ● Nu dobîndim glorie prin meritele str
moşilor.
L. *Datur meritis majorum nulla glori*

2466 ● E o mare dibăcie de a şti să-ţi ascun
dibăcia.
F. *C'est une grande habileté que de s*
voir cacher son habileté.

2467 ● Importanţa fără merit obţine consider
ţia fără stimă.
F. *L'importance sans mérite obtient d*
égards sans estime.

2468 ● Mînia face poetul. (Indignarea stîrneş
forţa creatoare.)
F. *La colère rend poète.*

2469 ● Meritul şi norocul sînt doi duşmani c
neîmpăcat care se evită cu mare grijă.
F. *Le mérite et la fortune sont deu*
ennemis irréconciliables qui s'évite
avec un soin extrême.

2470 ● Nu valorăm în această lume decît ceea c
vrem să valorăm.
F. *On ne vaut dans ce monde que c*
qu'on veut valoir.

2471 ● Nu valorează nimic cel care nu e folosit
nimănui.

F. *C'est proprement ne valoir rien que de n'être utile à personne.*

2472 • Oamenii nu se măsoară cu cotul. [aprox.]
F. *Les hommes ne se mesurent pas à l'aune.*

2473 • Steagul cel vechi, cinstea ostaşului. (R) (Rămînerea îndelungată în acelaşi loc de muncă arată priceperea omului.)
F. *Bannière vieille, honneur du capitaine.*

2474 • Cine are cap are şi pălărie.
I. *A chi ha testa non manca capello.*

2475 • Mult ştie şoarecele, dar mai mult pisica.
I. *Molto sa il topo, ma però più il gatto.*

2476 • Ce contează pentru un orb că tatăl său putea să vadă?
A. *What matters it to a blind man that his father could see?*

2477 • Cine e rău apreciat e pe jumătate spînzurat.
A. *He that is evil deemed is half hanged.*

2478 • Îndemînarea şi încrederea sînt o armată de neînvins.
A. *Skill and confidence are an unconquered army.*

2479 ● Meritul valorează mai mult decît renu mele.
A. *Merit is worthier than fame.*

2480 ● Priceperea caută pricepere.
A. *Cleverness seeks cleverness.*

2481 ● Soarele nu poate fi văzut decît prin propria sa lumină.
A. *The sun can be seen by nothing bu its own light.*

2482 ● Ultimul, dar nu și cel din urmă. (Referitor la importanța ce se acordă oamenilor în raport de poziția pe care o ocupă cineva poate să fie ultimul, dar nu și ce mai puțin valoros.)
A. *Last, but not least.*

2483 ● Un bun arcaș se cunoaște după precizie nu după săgeată.
A. *A good archer is not known by his arrow but by his aim.*

2484 ● Cînd seacă apa se cunoaște prețul fîntînii. (R)
G. *Den Brunnen schätzt man erst wenn er kein Wasser mehr gibt.*

2485 ● Vulturul nu poate să meargă, fiindcă poate să zboare.
G. *Eben weil er fliegen kann, kann der Adler nicht gehen.*

486 ● Priceperea este talentul de a vedea bine sfîrșitul fiecărui lucru. GRECIA ANTICĂ: *PLATON*, „Definiții".

487 ● Valoarea omului nu constă în ce pare, ci în ce este. GRECIA ANTICĂ: *EPICTET*

488 ● La rîu se vede că o găleată e mai mare decît alta. AFRICA NEAGRĂ (La muncă se vede cine e mai priceput.)

489 ● Cînd se face auzit cîntecul păsării de rasă, toți cocoșii tac. LUMEA ARABĂ (Meritul închide gura tuturor.)

490 ● Măsura omului se ia la frunte. CHINA

491 ● Turnurile se măsoară după umbra lor. CHINA

492 ● Cerul nu este mai puțin albastru pentru că nu-l vede orbul. DANEMARCA

493 ● Nu e nevoie numai de pantofi ușori ca să poți juca. DANEMARCA

494 ● Aurul nu poate face zgomotul pe care-l face arama. INDIA

495 ● În pustiu perla nu are nici o valoare. INDIA

2496 ● Peştele mare are şi oasele bune. IND

2497 ● Un şoim priceput îşi ascunde ghiare JAPONIA

2498 ● Taurul nu se măsoară după coarne. M DAGASCAR

2499 ● Cine prinde peşte ştie să se tîrască pr apă. ARHIP. MALAEZ

2500 ● Meritul fără prudenţă e un cal or PERSIA

2501 ● Un măgar care îşi poartă povara sa es mai preţuit decît un leu care sfîşie oameni PERSIA (Omul modest şi muncitor pr ţuieşte mai mult decît omul puternic primejdios.)

2502 ● Mai bine să meriţi onoruri şi să nu le decît să le ai şi să nu le meriţi. POR TUGALIA

2503 ● Nimeni nu valorează mai mult ca altu dacă nu produce mai mult ca altu PORTUGALIA

2504 ● Cine cunoaşte drumul nu se alătură ca ravanei. TURCIA (Cine e priceput se des curcă singur.)

2505 ● Fumul merge drept în sus chiar dacă trece printr-un coş strîmb. TURCIA

2506 ● Trebuie să ştii să-ţi sacrifici barba, pentru a-ţi salva capul. TURCIA

2507 ● E frumoasă sabia dacă e lucioasă, dar e mai bine dacă e ascuţită. UNGARIA

2508 ● Face din lînă laie, lînă albă. ROMÂNIA

2509 ● Mărgăritarul stă în fundul mării şi mortăciunea pluteşte pe deasupra apei. ROMÂNIA

2510 ● Şi tina luceşte / Cînd soarele o izbeşte. ROMÂNIA

* * *

NEPRICEPERE

2511 ● **Plopu-i pomu-ăl mai voinic, / Da nu-i bun nici d-un otic*.** (R)

2512 ● Arborii înalţi fac mai multă umbră decît fructe.

I. *Gli alberi grandi fanno più ambra che frutto.*

A. *Great trees are good for nothing but shade.*

* Lopăţică din lemn sau fier cu care se curăţă plugul de pămînt.

G. *Grosse Bäume geben mehr Schatte als Früchte.*

2513 ● Peștii cei mai mari nu sînt totdeauna ce mai buni.
G. *Die grössten Fische sind nicht ste die Besten.*

2514 ● Mare de stat și mic în fapte.
R. *Велик телом, да мал делом.*

2515 ● Inteligența i s-a pierdut în înălțimea sta turii sale. LUMEA ARABĂ

2516 ● Orezul înalt are spicul gol. INDOCHINA

2517 ● Lung în pai și scurt în spic. ROMÂNIA

2518 ● Unde-i hornul mare, fumu-i puțin. RO-MÂNIA

*

2519 ● **El de boală pătimește / Și pe alții de leac sfătuiește.** (R)

2520 ● Cei care nu-și cunosc drumul în viață îl arată altora.
L. *Qui sibi semitam non sapiunt, aliis monstrant viam.*

2521 ● Porcul dă lecții Minervei *.
L. *Sus Minervam docet.*

2522 ● Nu știe pentru el și vrea să învețe pe alții.
I. *Non sa per sè e vuole insegnar ad altri.*

2523 ● Învață surdul pe mut să vorbească: unul nu poate vorbi, celălalt nu poate auzi.
CHINA

*

2524 ● **Nu e totdeauna bucătar, cel căruia îi atîrnă un cuțit lung.**

L. *Non coquus semper, cui longus culter adhaeret.*
F. *Ceux qui portent des longs couteaux, / Ne sont pas tous queux, ni bourreaux.*
I. *Ognun c'ha gran coltello, non è boia.*
G. *Es sind nicht alle Köche, die lange Messer tragen.*

2525 ● Nu e vînător oricine suflă în corn.
L. *Non est venator / Quivis per cornua flator.*
F. *Ne sont pas tous chasseurs qui sonnent du cor.*

* Zeița înțelepciunii.

I. *Non tutti sono cacciatori quelli ch suonano il corno.*
E. *All are not hunters that blow the horn*

2526 ● Nu toţi care învaţă sînt cititori; nu toţ care merg la luptă sînt luptători.
S. *Ni todos los que estudian son letra dos; / Ni todos los que van a l guerra soldados.*
A. *All are not soldiers that go to the wars*

2527 ● Nu sînt chitarişti toţi cei ce se acompaniază cu chitara.
L. *Non omnes, qui habent citharam, sun citharoedi. VARRO,* „De re rustica", II.1.3.

2528 ● Nu sînt călăreţi toţi cei ce încalecă.
F. *Tous ne sont pas chevaliers qui à cheval montent.*

2529 ● Nu sînt fierari toţi cei ce poartă un şorţ de piele.
I. *Non tutti son fabbri quelli che portano un grembiale di pelle.*

*

... Şi alte proverbe despre neprice pere

2530 ● Se sforţează munţii şi vor naşte un şoarece ridicol. (Efort inutil.)

L. *Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.** *HORAŢIU*, „Arta poetică", 139.
F. *La montagne a enfanté une souris.*
I. *Partoriscono i monti e nasce un topo.*
S. *Parieron los montes y nació un ratoncito ridículo.*
A. *The mountain has brought forth a mouse.*
G. *Der Berg hat eine Maus geboren.*

2531 ● Are mîna bună pentru cîntat şi glasul pentru scris.
F. *Il a la main bonne pour chanter et la voix pour écrire.*

2532 ● Nu el a inventat pulberea de puşcă.
F. *Il n'a pas inventé la poudre.*

2533 ● Se pricepe la latină, ca şi coţofana la unsul pîinii cu unt.
F. *S'entendre au latin, comme une pie à étendre du beurre sur du pain.*

2534 ● Vorbeşte de culori ca un orb.
F. *Il parle comme un aveugle des couleurs.*

---

* Sau numai: Parturiunt montes; sau numai: Ridiculus mus.

2535 ● Cine nu face flori nu face nici fructe.
I. *Chi non fa fior non fa frutti.*

2536 ● Nu se vinde orice animal care merge l tîrg.
I. *Non si vende ogni bestia che va i fiera.*

2537 ● Pămîntul e mare şi rotund; cine nu şti să înoate se duce repede la fund.
I. *Il mondo è vasto e rondo; / Chi no vi sa natar presto va al fondo.*

2538 ● Viţa cu multe frunze face struguri pu ţini.
I. *La vigna pampinosa fa poca uva.*

2539 ● Nu orice carne e vînat.
A. *All flesh is not venison.*

2540 ● Nu e fiecare piatră o piatră scumpă.
G. *Es ist nicht jeder Stein ein Edelstein.*

2541 ● Se pricepe ca porcul la portocale.
R. *Понимает, как свинья в апельсинах.*

2542 ● Cîinele nostru e aşa de bun că vulpea a scos pui în pătulul nostru. ARMENIA

2543 ● Nu toate ouăle au două gălbenuşuri. ARMENIA

2544 ● Spuma nu e bere. DANEMARCA

2545 ● Perla închisă în cochilie rămîne fără valoare. INDIA

2546 ● Poate un șoarece să recunoască parfumul de mosc? INDIA

2547 ● A desenat un balaur și a ieșit un vierme. INDOCHINA

2548 ● Îi place orezul, dar nu se pricepe să țină bețișoarele. INDOCHINA

2549 ● A nu reuși decît pe jumătate seamănă cu un bărbos chel. MADAGASCAR

2550 ● Cîinele care nu știe să latre atrage lupul în apropierea turmei. TURCIA

2551 ● Nu iese din fiecare ou un pui. TURCIA

2552 ● Nu orice bob turtit e linte. UNGARIA

2553 ● Și păianjenul țese, dar din pînza lui nu se fac haine. ROMÂNIA

2554 ● Toți copacii înfrunzesc / Dar mulți din ei nu rodesc. ROMÂNIA

XXV. EXPERIENȚĂ

„Cu cît un om are mai mult experiența lucrurilor din trecut, cu atît este mai prudent și cu atît așteptările sale nu vor da greș."

TH. HOBBES

„Experiența este ca steaua polară: ea nu luminează decît scara." *

LA ROCHEFOUCAULD

„Sînt oameni care trag toate învățămintele posibile din experiențele vieții, numai că pe toate le trag cu un moment mai tîrziu decît le trebuie. Aceștia sînt mai nenorociți decît acei care nu învață nimic din viață și care astfel n-au mustrări zadarnice."

G. IBRĂILEANU

Ce e experiența?

2555 ● Experiența e călăuza acțiunilor.
L. *Experientia est magistra rerum.*

2556 ● Experiența e memoria multor lucruri.
F. *L'expérience est la mémoire de beaucoup de choses.*

2557 ● Experiența e stăpîna artelor.
F. *L'expérience est la maîtresse des arts.*

---

* Experiența se capătă cu timpul, iar roadele ei apar mai tîrziu.

2558 ● Experiența . . . e singura sursă a măiestriei noastre.
I. *Esperienza . . . / Ch'esser suol fonte a' rivi di vostr'arti.* [arh.]

2559 ● Experiența e meșterul vieții.
G. *Erfahrung bleibt des Lebens Meister.*

2560 ● Experiența e începutul înțelepciunii. GRECIA ANTICĂ

2561 ● Experiența e totul. GRECIA ANTICĂ: *PERIANDRU*

*

2562 ● **Timpul învață pe cei ce n-au carte.** (R)

2563 ● A doua zi este eleva primei zile.
L. *Discipulus est prioris posterior dies. PUBLILIUS SYRUS,* „Sentințe", 123.
F. *Le second jour est disciple du premier.*
I. *Del primo giorno scolare è il secondo.*
A. *Today is yesterday's pupil.*
G. *Das Heute ist des Gestern Schüler.*

2564 ● Anii au văzut mai multe decît au cunoscut cărțile.
F. *Les ans en ont beaucoup plus vu / Que les livres n'en ont connu.*

I. *Molto più fanno gli anni che i libri.*
A. *Years know more than books.*
G. *Jahre lehren mehr als Bücher.*

2565 ● Trăind se învață.
I. *Vivendo s'impara.*
A. *Live and learn.*

2566 ● Experiența vine cu anii.
L. *Seris venit usus ab annis. OVIDIU*
S. *Los años dan experiencia.*

2567 ● Timpul și experiența fac pe om înțelept.
F. *Le temps et l'usage | Rendent l'homme sage.*
G. *Durch Erfahrung wird man klug.*

2568 ● E suficient a trăi pentru a învăța.
F. *Il n'est que de vivre pour apprendre.*

2569 ● Trebuie să rupi multe coarde înainte de a ști să mînuiești arcușul.
F. *Il faut casser beaucoup de cordes avant de savoir manier l'archet.*

2570 ● Trebuie să trăiești mult ca să vezi multe.
S. *Es menester vivir mucho para ver mucho.*

2571 ● O maimuță bătrînă are un ochi bătrîn.
A. *An old ape has an old eye.*

2572 ● O vulpe bătrînă nu are nevoie să învețe șiretlicuri.
A. *An old fox needs learn no craft.*

2573 ● Vulpile bătrîne n-au nevoie de tutori.
A. *Old foxes want no tutors.*

2574 ● Trebuie să mănînce mulți șerpi mici cel care vrea să devină balaur. CHINA

2575 ● Trebuie să mergi mult timp după o gîscă sălbatică înainte de a găsi o pană de struț. DANEMARCA

2576 ● Cine a trăit mult știe multe. INDOCHINA

2577 ● Anii știu mai mult decît cărțile. POLONIA

2578 ● Ca vremea nici un dascăl mai bun. ROMÂNIA

*

2579 ● **Tot pățitul priceput.** (R)

2580 ● Credeți pățitului.
L. *Experto credite. OVIDIU,* „Arta de a iubi", III,510—511; *VIRGILIU,* „Eneida", XI.283.
[GRECIA ANTICĂ: *ESOP,* „Fabule", 232.]

2581 ● Pățanie, învățătură.
L. *Nocumentum, documentum.*

2582 ● Cine pățește se instruiește. GRECIA ANTICĂ: *ESOP*, „Fabule".

2583 ● La orice treabă / Pe Stan Pățitul întreabă. ROMÂNIA

2584 ● Mai multe știe Stan Pățitul decît toți cărturarii. ROMÂNIA

*

2585 ● **Practica face maestrul.**

F. *Usage rend maître.*
S. *Uso hace maestro.*
A. *Use makes mastery.*
G. *Übung macht den Meister.*

2586 ● Practica e cel mai bun dascăl.
L. *Usus magister agregius. PLINIU CEL TÎNĂR*, „Scrisori", Cartea I. 20. 12.
L. *Usus magister est optimus. CICERO*, „De oratore", I.4.15.
G. *Erfahrung ist die beste Lehrmeisterin.* [GRECIA ANTICĂ: *EURIPIDE*, „Andromaca", V. 683.]

2587 ● Experiența e mama științei.
F. *Expérience est mère de science.*

S. *La experiencia madre es de la ciencia.*
G. *Erfahrung ist die Mutter der Wissenschaft.*

2588 ● Experiența învață.
L. *Experientia docet.*

2589 ● Făcînd învățăm.
F. *En faisant on apprend.*

2590 ● Cine are multă practică multe învață.
I. *Chi molto practica molto impara.*

*

Să folosim experiența altora

2591 ● Drum bătut, drum sigur.
L. *Via trita, via tuta.*

2592 ● Nu e nimic așa de sigur ca faptul de a urma totdeauna drumul bătut.
F. *Il n'y a rien de si sûr que de toujours suivre le chemin battu.*

2593 ● Cine părăsește vechiul drum pentru unul nou adesea e înșelat.
I. *Chi lascia la via vecchia per la nuova | Ingannato spesso si ritrova.*

2594 ● De obicei cine părăsește drumul mare pentru o scurtătură se rătăcește.

A. *He that leaves the highway for a short cut commonly goes about.*

2595 ● Un drum vechi nu înşală pe nimeni.
G. *Ein alter Weg betrügt niemanden.*

*

Face mai mult experienţa decît sfatul

2596 ● Puţină experienţă valorează mai mult decît numeroasele sfaturi. [aprox.]
A. *An ounce of practice is worth a pound of preaching.*

2597 ● Sute de sfaturi nu vor înlocui o pereche de mîini experimentate. INDOCHINA

*

... Şi alte proverbe despre e x p e r i e n ţ ă

2598 ● Practica le face pe toate.
L. *Exercitatio potest omnia.*

2599 ● Cine a văzut multe a putut învăţa multe.
F. *Quiconque a beaucoup vu / Peut avoir beaucoup retenu.*

2600 ● Experienţa întrece ştiinţa.
F. *Expérience passe science.*

2601 ● Practica depășește legea și rațiunea.
F. *Praticien passe loi et logicien.*

2602 ● Practica valorează mai mult ca gramatica.
I. *La pratica val più della grammatica.*

2603 ● E lungă poteca ce n-are cotituri. (E anevoioasă calea spre perfecțiune fără experiența înaintașilor.)
A. *It is a long lane that has no turning.*

2604 ● Experiența se capătă prin străduință.
A. *Experience is by industry achieved.*

2605 ● Imaginația este o înlocuitoare săracă a experienței.
A. *Imagination is a porr substitute for experience.*

2606 ● Practica desăvîrșește.
A. *Practice makes perfect.*

2607 ● Nu întreba pe cel bătrîn, întreabă pe cel ce a văzut multe.
R. *Не спрашивай строго, спрашивай бывалого!*

2608 ● Eu sînt cîte puțin din tot ce am întîlnit.
GRECIA ANTICĂ: *HOMER*

2609 ● După o boală lungă tu însuți ești medic
CHINA

2610 ● O rață fără experiență își afundă întâi
coada. *TURCIA*

2611 ● Alergătorul multe știe. *ROMÂNIA*

2612 ● Să nu lași drumul mare pentru cărare
ROMÂNIA

INDICE BIOGRAFIC

Amiel, Henri Frédéric (1821—1881), scriitor elveţian de limbă franceză.

Anaxagora (c. 500—428 î.e.n.), filozof grec materialist.

Aristip din Cirene (c. 435—c. 360 î.e.n.), filozof grec.

Aristofan (c. 446—c. 385 î.e.n.), cel mai mare poet comic al Greciei antice.

Aristotel (384—322 î.e.n.), filozof grec, „cel mai mare gînditor al antichităţii".

Ausonius, Decimus Magnus (c. 310—395), poet roman originar din Galia.

Balzac, Honoré de (1799—1850), scriitor francez.

Bias (sec. VI î.e.n.), unul din cei şapte înţelepţi ai Greciei antice.

Blaga, Lucian (1895—1961), poet şi filozof român.

Călinescu, George (1899—1965), critic, istoric literar, poet şi prozator român.

Cantacuzino, Constantin, stolnicul (c. 1650—1715), diplomat, istoric şi geograf, reprezentant de mare prestigiu al culturii Ţării Româneşti.

Cato cel Bătrîn (Marcus Porcius Cato) (234—149 î.e.n.), scriitor şi om de stat roman.

Caton (Dionysius), poet și moralist latin dintr-o epocă incertă
Cehov, Anton Pavlovici (1860—1904), scriitor rus.
Cervantes Saavedra, Miguel de (1547—1616), scriitor spaniol
Chamfort, Nicolas (1741—1794), scriitor francez, moralist și pamfletar.
Cicero, Marcus Tullius (106—43 î.e.n.), celebru orator, scriitor și om politic roman.
Cleobul, unul din cei șapte înțelepți ai Greciei antice.
Columella, Lucius Iunius Moderatus (sec. I.e.n.), scriitor roman.
Costin, Miron (1633—1691), cronicar român.
Curtius (Quintus Curtius Rufus), (c. sec. I—?), istoric latin.

Delacroix, Eugène (1798—1863), pictor francez, desenator, gravor și litograf.
Democrit (c. 460—370 î.e.n.), filozof antic grec, originar din orașul Abdera (Tracia).
Diogene Laerțiu (sec. III e.n.), învățat grec.
Diogenian, (sec. III e.n.), gramatic grec.
Doumer, Paul (1857—1932), om politic francez.

Eminescu, Mihai (1850—1889), poet român.
Enescu, George (1881—1955), compozitor, violonist și dirijor român.
Engels, Friedrich (1820—1895), unul dintre fondatorii comunismului științific, genial învățător, organizator și conducător al proletariatului internațional.
Epictet (c. 50—c. 138), filozof grec.
Epicur (341—270 î.e.n.), filozof materialist și ateist grec.
Erasm din *Rotterdam* (Erasmus Desiderius Rotterdamus; pseudonimul lui Gerhards) (1466—1536), umanist olandez din epoca Renașterii.

Eschil (c. 525—456 î.e.n.), poet tragic grec, considerat părintele tragediei antice.

Eschine (390—323 î.e.n.), orator și om politic atenian.

Esop (sfîrșitul sec. VII — începutul sec. VI î.e.n.), fabulist grec originar din Asia Mică.

Euclid (c. sec. al III-lea î.e.n.), matematician grec.

Euripide (480—c. 406 î.e.n.), poet tragic grec.

Fedru (Phaedrus) (sec. I e.n.), scriitor latin de origină tracă.

Filon din *Alexandria* (Filon Judeul) (c. 25 î.e.n.—c. 40 e.n.), filozof mistic.

Focilide (sfîrșitul sec. V î.e.n.), scriitor grec.

France, Anatole (pseudonimul lui Anatole François Thibaut) (1844—1924), scriitor realist francez.

Franklin, Benjamin (1706—1790), om politic american.

Gelius, Aulus (sec. II e.n.), scriitor roman.

Goga, Octavian (1881—1938), poet român.

Gracian y *Morales*, Baltasar (1601—1658), scriitor moralist spaniol.

Heliodor (sec. III e.n.), scriitor grec din Fenicia.

Herodot (c. 484—425 î.e.n.), istoric grec, originar din Asia Mică, denumit părintele istoriei.

Hesiod (c. sec. VIII—VII î.e.n.), poet grec, originar dintr-o familie de țărani din Beoția.

Hobbes, Thomas (1588—1679), filozof materialist englez.

Homer (c. sec. XII—VIII î.e.n.), cel mai mare poet epic grec.

Horațiu (Quintus Horatius Flaccus) (65—8 î.e.n.), mare poet latin.

Hugo, Victor (1802—1885), scriitor francez.

Hus, Ian (1369—1415), reformator religios, ideolog al mișcării populare antifeudale a cehilor pentru independență și cultură națională.

Ibrăileanu, Garabet (1871—1936), critic istoric, literar și publicist român.

Iorga, Nicolae (1871—1940), istoric român, scriitor, publicist și orator.

Isocrate (436—338 î.e.n.), scriitor și orator atenian.

Iuvenal (Decimus Junius Juvenalis) (c. 60—140), poet satiric roman.

La Bruyère, Jean de (1645—1696), scriitor umanist francez.

La Fontaine, Jean de (1621—1695), poet francez, unul dintre cei mai mari fabuliști ai lumii.

Lampridio (Aelius Lampridius) (sec. IV e.n.), istoric latin.

La Rochefoucauld, François de (1613—1680), scriitor și moralist francez.

Lavater, Johann Kaspar (1741—1801), scriitor elvețian.

Legouvé, Ernest (1807—1903), scriitor francez.

Lenin, Vladimir Ilici (1870—1924), teoretician și conducător genial al proletariatului internațional și al primului stat socialist din lume.

Leucip (c. 500—440 î.e.n.), filozof materialist grec.

Lucan (Marcus Annaeus Lucanus) (39—65), poet epic latin.

Lucian din *Samosata* (c. 125—c. 192), scriitor și filozof grec.

Lucrețiu (Titus Lucretius Carus) (c. 99—55 î.e.n.), filozof materialist și poet latin.

Macrobiu (Macrobius Ambrosius Theodosius) (sec. IV—V), scriitor latin.

Maiorescu, Titu (1840—1917), critic, estetician și om politic român.

Marțial (Marcus Valerius Martialis) (c. 40—c. 104), poet latin.
Marx, Karl (1818—1883), întemeietor al comunismului științific, genial învățător, organizator și conducător al proletariatului internațional.
Menandru (342—292 î.e.n.), dramaturg grec.
Meredith, George (1828—1909), scriitor realist critic englez.
Montesquieu, Charles Louis de (1689—1755), scriitor și filozof francez.

Naevius, Cnaeus (c. 270—c. 200 î.e.n.), scriitor latin.
Napoleon I Bonaparte (1769—1821), împărat al Franței (1804—1814).

Ovidiu (Publius Ovidius Naso) (43 î.e.n.—c. 17 e.n.), poet latin.

Pascal, Blaise (1623—1662), matematician, fizician, scriitor și filozof francez.
Periandru, conducător al Corintului (627—585 î.e.n.).
Persius (Aulus Persius Flaccus) (34—62), poet satiric latin.
Petit, Senn (1790—1870), publicist elvețian.
Petronius (Caius Petronius Arbiter) (?—66), scriitor latin.
Pindar (c. 521—c. 441 î.e.n.), poet teban, unul dintre cei mai mari lirici ai antichității grecești.
Pittacos (c. 650—569 î.e.n.), unul din cei șapte înțelepți ai Greciei antice.
Platon (427—347 î.e.n.), filozof grec.
Plaut (Titus Maccius Plautus) (c. 250—184 î.e.n.), poet comic latin.
Pliniu cel Bătrîn (Caius Plinius Secundus) (23 sau 24—79), istoric, filolog și literat roman.
Pliniu cel Tînăr (Caius Plinius Caecilius Secundus) (c. 62—

c. 113), prozator roman, nepotul lui Pliniu cel Bătrîn.
Plotin (204—270), filozof grec.
Plutarh (c. 46—c. 127), istoric grec.
Properţiu (Sextus Propertius) (c. 49—15 î.e.n.), poet liri latin.
Publilius, Syrus (sec. I î.e.n.), poet latin.

Quintilian (Marcus Fabius Quintilianus) (c. 35—96), retor ş pedagog roman.

Rebreanu, Liviu (1885—1944), scriitor român.
Rivarol, Antoine de (1753—1801), eseist, pamfletar şi polemist francez.

Saadi, Muslihiddin (1184—1291), poet persan.
Salustiu (Caius Sallustius Crispus) (87—35 î.e.n.), istoric şi om politic roman.
Seneca, Lucius Annaeus (c. 4 î.e.n.—65 e.n.), filozof, scriitor şi om de stat roman.
Seneca, Marcus Annaeus, supranumit Retorul sau Tatăl (c. 55 î.e.n.—39 e.n.), scriitor latin, tatăl filozofului Seneca.
Shakespeare, William (1564—1616), cel mai mare dramaturg şi poet al Renaşterii engleze.
Shelley, Perci Bysshe (1792—1822), poet englez.
Simonides din *Keos* (c. 556—467 î.e.n.), poet liric grec.
Smiles, Samuel (1812—1904), publicist scoţian.
Socrate (469—399 î.e.n.), filozof idealist grec.
Sofocle (497—c. 405 î.e.n.), mare poet tragic grec.
Solon (c. 640—c. 558 î.e.n.), legiuitor atenian, unul din cei şapte înţelepţi ai Greciei antice.
Stobeu (Stoboios), Ioannes (c. sec. VI e.n.), scriitor grec.
Strabo (c. 63 î.e.n.—c. 17 e.n.), geograf şi istoric grec.

Suetoniu (Caius Suetonius Tranquillus) (c. 70—c. 140), scriitor şi istoric roman.

Tacit (Publius Cornelius Tacitus) (c. 55—c. 120), istoric şi om politic roman.
Tagore, Rabindranath (1861—1941), poet, prozator şi dramaturg indian.
Tales din *Milet* (c. 625—550 î.e.n.), filozof şi matematician grec.
Teocrit (sec. III î.e.n.), poet grec.
Teodorescu, Gh. Dem. (1849—1900), publicist şi folclorist român.
Teognis (sec. VI î.e.n.), poet grec.
Terenţiu (Publius Terentius Afer) (190—159 î.e.n.), poet comic latin.
Tibul (Tibullus Albius) (c. 50—c. 18 î.e.n.), poet latin.
Titulescu, Nicolae (1882—1941), om politic şi diplomat român.
Titus Livius (59 î.e.n.—c. 16 e.n.), istoric roman.
Tucidide (c. 460—c. 396 î.e.n.), istoric şi om politic atenian.

Ulpianus, Domitius (sec. III), jurisconsult roman.
Ureche, Grigore (c. 1590—1647), cronicar român.

Valerius, Maximus (sec. I), istoric latin.
Varro, Marcus Terentius (116—27 î.e.n.), scriitor roman.
Vianu, Tudor (1897—1964), estetician, istoric literar şi scriitor român.
Virgiliu (Publius Vergilius Maro) (70—19 î.e.n.), cel mai mare poet latin.
Voltaire (François-Marie Arouet) (1694—1778), mare gînditor şi scriitor iluminist francez.

Xenofon (c. 430—c. 355 î.e.n.), istoric grec.

Zanne, Iuliu A. (1855—1924), inginer și folclorist român.
Zenobios (sec. II), sofist grec.
Zweig, Ștefan (1881—1942), scriitor austriac.

INDICE BIBLIOGRAFIC

Ali [Ben Ali Talib] — *Ali's hundert Sprüche arabisch und persisch paraphrasiert von Reschideddin Watwat* . . . Leipzig, 1837.

* * * — *Ancient Jewish proverbs*. 1911.

* * * — *A rátótiádák tipusmutatója*. Budapest, 1966.

Aravantinos, Panaghiotis — *Parimiastirion*. 1863.

Aronco, Gianfranco — *Manuale somario di letteratura popolare italiana*. Udine, 1961.

Arthaber, Augusto — *Dizionario comparato di proverbi e modi proverbiali* . . . Milano, 1929.

Bădescu, Constantin — *Reflecții și maxime*. București, 1969.

Bartlett, John — *The shorter Bertlett's familiar quotations*. New-York, 1962.

Bărbulescu, C. și Ghiță, Gh. — *Din înțelepciunea poporului. Proverbe, zicători, ghicitori*. București, 1957.

Benham, Gurney — *Cassel's book of quotations*. London—Paris—New-York and Melbourne, 1907.

Berg, I. — *Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre*. București, 1969.

Berr, Emile — *Les petites choses qui font plaisir* . . . Paris, 1913.

* * * — *Best quotations for all occasions*. Greenwich, 1962.

Bennefon, Jean de — *Verba et voces.* Paris, 1914.

Blasz, Moritz — *Jüdische Sprichörter.* Leipzig, 1857.

Borghi, Luigi Constantino — *Altri proverbi e detti sapienziali latino-italici per . . .* Venezia, 1886.

Browning, D. C. — *Everyman's Dictionary of Quotations and Proverbs.* London, 1959.

Brunvand, Jan Harold — *A dictionary of proverbs and proverbial pharases.* Indiana University-Bloomington, Indiana, 1912.

Candrea, I. A. — *Dicţionar de proverbe şi zicători.* Bucureşti, 1912.

Carmontelle, Louis — *Proverbes et comédies posthumes.* Paris, 1823.

* * * — *Cencinquantadue proverbi troiani raccolti e stampati ad uso esclusivo degli studiosi della demopsicologia.* 1882.

* * * — *Choix de proverbes et dictons arméniens traduits en francais.* Venise, 1888.

Claudel, Paul — *Cent phrases pour évantails.* Paris—Tokio, 1942.

Codrescu, Teodor — *Dicţionăraşul inimii,* 1887.

Cohen, J. M. and Cohen, M. J. — *The penguin dictionary of quotations.* Middlesex, 1963.

Collins, V. H. — *Book of english idioms.* London, 1951.

Crivianu, Grigore N. — *Cugetări şi maxime.* Bucureşti, 1968.

Davidoff, H. — *A world treasury of proverbs from twenty-five languages.* London, 1953.

Davis, E. Y. — *Osmanli proverbs and quint saiyngs.* London.

De Lucas, Antoniu Castillo — *Refranes de medicina o relacionados con ella por el pueblo . . .* Madrid, 1936.

Demetrescu, Al. — *Galicisme, proverbe, maxime, barbarisme.* Bucureşti, 1928.

Demetrescu, Al. — *Particularități ale limbii franceze. Galicisme, proverbe.* București.

Depras, A. — *Le francais de tous les jours.* Paris, 1926.

* * * — *Dictionnaire des proverbes françois et des façons de parler* . . . A Francfort et à Mayence, 1750.

Dupré, P. — *Encyclopedie des citations.* Paris, 1959.

Duringsfeld, T. — *Sprichwörter der Germanischen und Romanischen Sprachen.* Vol. I—II, Leipzig, 1872.

Finbert, Elian-J. — *Dictionnaire des proverbes du monde.* Paris, 1965.

Finbert, Elian-J. — *Le livre de la sagesse malgache.* Paris, 1946.

Fraenger, W. — *Der Bauern-Bruegel und das deutsche Sprichwort.*

Gracian, B. — *Aforisme.* București, 1944.

Grandville, I. I. — *Cents proverbes.* Paris, 1845.

Gulian, C. I. — *Omul în folclorul african.* București, 1967.

Haller, Joseph — *Altspanische Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten aus den Zeiten vor Cervantes* . . . Regensburg, 1883.

Hoyt, I. K. — *Cyclopaedia of practical quotations English and Latin.*

Huzii, Otto — *Japanese proverbs.* Tokio, 1940.

Ilg, Gerard — *Proverbes francais.* Vol. I—II, Paris, 1842.

Ilg, Gerard — *Proverbes francais.* London, 1960.

Ioanițescu, E. — *Dicționar de galicisme și proverbe franțuzești.* București, 1934.

Kramer, S. N. — *Istoria începe la Sumer.* București, 1962.

La Mesangere, de — *Dictionnaire des proverbes francais.* Paris, 1823.

Larchey, Loredan — *Nos vieux proverbes choisis avec un comentaire plein d'histoires récréatives* . . . Paris, 1886.

La Rochefoucauld, Francois de — *Maxime.*

Leist, Ludovic — *Proverbe şi expresii proverbiale române, germane şi francese* . . . Bucuresci, 1900.

Leroux de Lincy — *Le livre des proverbes francais.* Vol. I—II, Paris, 1842.

Leroux, P. J. — *Dictionnaire comique, satyrique, critique, burlesque libre et proverbial.* Vol. I—II, Lion, 1752.

Long, J. — *Eastern proverbs and emblems.* London, 1881.

Luri di Vassano — *Modi di dire proverbi ali e motti popolari italiani,* Roma, 1875.

* * * — *Magyar közmondások gyüjteménye.* Budapest, 1911.

Maloux, Maurice — *Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes.* Paris, 1961.

Maniasig, Mubin — *A brief selection of Turkish proverbs.*

Margalits, Ede — *Magyar kozmondások és közmondásszerü szólásog.* Budapest, 1896.

Marian, Barbu — *Dicţionar de citate şi locuţiuni străine.* Bucureşti, 1916.

Martel, L. — *Petit recueil des proverbes francais.* Paris, 1939.

Martin, Eman — *Deux cents locutions et proverbes.* Paris, 1939.

Mawer, E. B. — *Proverbele românilor. English proverbs. Proverbes francais. Deutsche Sprichwörter.* London—Bucuresci, 1882.

Mery, C. de — *Histoire générale des proverbes, adages, sentences, apohtègmes.*

Mihăescu-Nigrim, N. — *Wit and Humour.* Bucuresci, 1904.

Minceu, D. N. — *Proverbe bulgare.* Constanţa, 1934.

Muntean, George — *Apa trece pietrele rămîn.* Proverbe româneşti. Bucureşti, 1966.

Okada, Rokuo — *Japanese proverbs and proverbial phrases.* Tokio, 1963.

Nagy, Gabor — *Magyar szólások és közmondások.* Budapest, 1966.

Ossterley, W. O. F. — *The book of proverbs.* London, 1928.

Popovici, Aurel — *Vorbe înțelepte. Maxime și reflecțiuni din literatura universală.* București, 1900.

Pradez, El. — *Dictionnaire des gallicismes les plus usités.* Paris, 1930.

* * * — *Proverbe albaneze.* Constanța, 1934.

* * * — *Proverbia Comunia.* Indiana University Publications, 1947.

* * * — *Proverbi popolari turchi, scritti con lettere armene e tradotti in italiano.* Venezia, 1879.

Quittard, M. — *Dictionnaire étymologique, historique et anecdotique des proverbes et des locutions proverbiales de la langue francaise.* Paris, 1842.

Quittard, M. — *Proverbes sur les femmes.* Paris.

Rahmil, Monica — *Ghicitori și proverbe.* Vol. I—II, București, 1957.

Rambela — 500 *cugetări morale.* București, 1926.

Rat, Maurice — *Dictionnaire des locutions francaises.*

Roger, Alexandre — *Mots qui reste. Le musée de la conversation.* Vol. I—II, Paris, 1902.

Salet, Pierre — *Le livre de la sagesse.* Paris.

Simenschy, Th. — *Un dicționar al înțelepciunii.* Vol. I, Iași, 1970.

Simrock, K. — *Die Deutschen Sprichwörter.* Frankfurt am Main.

Smith, L. P. — *A treasury of english aphorisme,* London, 1943.

Smith, W. G. — *The Oxford Dictionary of English Proverbs.* Oxford, 1960.

Strafforello, Gustavo — *La sapienza del mondo avvero. Dizionario universali dei proverbi di tutti i popoli.* Vol. I—III, Torino, 1883.

Tagliabue, Camillo — *Proverbi, detti e leggende indostane.* Roma, 1899.

Taubes, Lobel — *Talmudişe elementen in'm jidişen şprihvort.* Wien, 1928.

Tendlau, Abraham — *Sprichwörter und Redenssarten deutsch-jüdischer Vorzeit.* Berlin, 1934.

Teodorescu, Gh. Dem. — *Cercetări asupra proverbeloru române.* Bucuresci, 1877.

Teodorescu-Kirileanu, S. — *Proverbe agricole.* Bucureşti, 1923.

Tokezade ,Said — *Atalar Sözii* 5742 *aded.* Istambul.

* * * — *Tout en un. Encyclopédie des connaissances humaines.* Paris.

Valente, José Francisco — *Seleccao de provérbios e adivinhas em umbundu por ...* Lisboa, 1964.

Vauvenargues — *Réflexions et maximes.* Paris.

Vergara, Martin Gabriel Maria — *Diccionario geográfico popular de cantares, refranes, adagios, proverbios, locuciones ...* Madrid, 1923.

Vianu, Tudor — *Dicţionar de maxime comentat.* Bucureşti, 1962.

* * * — *Vocabolario italiano e latino diviso in due tomi.* Vol. I—II, Venetiis, 1751.

Wagner, Eva — *Sprichwort und Sprichworthaftes als Gestaltungselemente in „Renner" Hugo von Trimberg.* Würzburg, 1962.

Wander, K. F. W. — *Deutsches Sprichwörterlexikon.* Band I—V, Leipzig, 1867—1880.

Zanne, Iuliu A. — *Proverbele românilor.* Vol. I—X, Bucureşti, 1895—1912.

ozmann, Richard — *Zitaten und Sentenzenschatz der Weltliteratur alter und neuer Zeit.* Leipzig.

* * * — *Вьетнамские народные пословицы и поговорки.* Перевод с обетиамского, Москва, 1959.

* * * — *Индонезийские народные пословицы и поговорки.* Перевод с индонезийского, Москва, 1961.

нин, А. В. — *Англо-русский фразеологический словарь,* Москва, 1956.

* * * — *Персидские пословицы и поговорки. Составление, перевод и комментарии Х. Г. Короглы,* Москва, 1961.

* * * — *Словарь русских пословиц и поговорок.* Составил В. П. Жиков, Москва, 1966.

* * * — *Тамильские народные пословицы и поговорки.* Перевод с тамильского. Издательство иностранной литературы, Москва, 1962.

ABSURDITATE: 1760, *2068—2155.*
ACȚIUNE: 216—221, *225—265,* 947, **1646, 1720, 2555.**
ADEVĂR: 1277, 1934, 2213.
AJUTOR: *1382—1459,* 1460—1521, 1624, 1627, **1634,** 187
AMESTEC: 818.
AMÎNARE: 448—458, 731, 753, 1277.
APĂ (rîu, fluviu, mare): **5,** 30, 47, 63, 66, **67, 73,** 83, 9
96, **104,** 127, 128, 133, 140, 142, 147, **149,** 152, 16
171, 175, 189, **190,** 194, 197, 204, 210, 212, 262, 26
271, 279, 368, 419, 437, 440, 443, 444, 446, 459, 56
583, 625, 704, 725, 750, 862, 983, 1014, 1057, 116
1168, 1171, 1173, 1185, 1310, 1236, 1259, 1273, 129
1300, 1320, 1330, 1331, 1383, 1403, **1442, 1449,** 145
1509, **1565, 1601,** 1630, 1657, 1687, 1697, 1702, 172
1775, 1952, 2019, 2062, 2068, 2069, 2073, 2081, 208
2093, 2107, 2121, 2128, 2130, **2134,** 2141, **2149, 2151**
2248 2251, 2261, 2336, 2392, 2395, 2397, **2403, 2432**
2484, 2488, 2499, 2509.
ASCULTARE: 120, 1480, 1491, 1513, *1522—1536,***1554,**
1747, 2027.
ASPECT: 1773, 1963.
AȘTEPTARE: 994, 1031, *1296—1311.*

ÉA (a): 30, 34, 45, 53, 54, 73, 89, 90, 99, 168, 367, 368, 396, 625, 704, 859, 1017, 1100, 1160, 1210, 1230, 1394, 1485, 1510, 1511, 1527, 1561, 1650, 2112, 2141.
ELȘUG: 294, 300, 314, 332, 342, 508, 519, 539, 1131, 1594, 1933.
INE: 143, 229, 236, 265, 325, 373, 431, 521, 530, 787, 872, 903—905, 910, 919, 920, 922, 938, 985, 993, 1063, 1255, 1281, 1368, 1377, 1409, 1410, 1435, 1446, 1451, 1454, 1479, 1502, 1551, 1571, 1660, 1701, 1809, 1810, 1872, 1972, 2017, 2039, 2064—2066, 2181, 2189, 2208, 2290, 2291, 2337, 2431, 2486, 2502, 2507.
OALĂ: 364, 708, 1400, 1446, 1449, 1466, 1568, 1592, 1740, 1749, 2111, 2371, 2519, 2609.
OGĂȚIE: 383, 430, 517, 543, 557, 602, 609, 764, 835—847, 869, 885, 886, 1132, 1288, 1462, 1665, 1728, 1787, 1920, 1944, 1947, 1954, 1959, 1989, 2004, 2006, 2016, 2061.
UCURIE: 43 100, 304, 313, 762, 1235, 1318, 1788, 1934, 1952, 1996, 2006, 2044, 2177.
UN: 105, 174, 229, 231, 242, 299, 414, 432, 554, 685, 784—786, 788, 906, 912, 940, 1002, 1111, 1157, 1228, 1379, 1411, 1313, 1360, 1462, 1463, 1466, 1469, 1473, 1485—1487, 1495, 1496, 1500, 1510, 1514, 1515, 1549, 1557, 1558, 1728, 1740, 1759, 1835, 1838, 1873, 1881, 1900, 1909, 1984, 1985, 1997, 2228, 2233, 2234, 2236, 2239, 2334, 2337, 2387, 2416, 2459, 2496, 2513, 2586.
CALITATE: 1755.
CALM: 2010, 2392.
CARACTER: 1813.
CARTE: 1678, 1736, 1770, 1787, 1831, *1863—1887*, 1942, 1943, 1946, 1950, 1975, 1990, 2200, 2201, 2564, 2577.

CASĂ: 1572, 1613, 1933, 1934, 2012, 2042, 2086, 211
2143, 2145, 2148, 2248.
CAUZĂ: *1—10*, 2165.
CĂINŢĂ: 2260, 2265—2275.
CERŞETOR: 635—640.
CINSTE: 1138, 1868, 1929, 2010.
CÎŞTIG: 258, 304, 402, 411, 412, 479, 484, 510, 541, 67
686, 954, 1005, 1065, 1085, 1088, 1101, 1115, 111
1129—1133, 1137, 1139, 1161, 1165, 1166, 1178, 147
1813, 1942, 1984.
CONSECINŢĂ: *11—83*.
CONŞTIINŢĂ: 1814.
COPIL: 833, 1583, 1690, 1877, 1938, 2005, 2140, 217
2261, 2368, 2448.
CRITICĂ: 1695.
CUMPĂTARE: 593.
CUNOAŞTERE: 4, 250, 495, 784—788, 854—859, *1638—
1677*.
CURAJ: 246, 2164, 2448, 2449.
CUVÎNT: 251, 279, 456, 778, 792, 1245, 1326, 1523—1526
1533, 1535, 1537—1544, 1556, 1569, 1571, 1573, 1672
1712—1715, 1735, 1751, 1864, 1874, 1891, 1893, 1924
1958, 1965, 1980, 1999, 2007, 2016, 2017, 2027, 2040
2052, 2057, 2058, 2117, 2158, 2169, 2197, 2206, 2209
2232, 2322, 2425, 2523, 2534.
DAR: 1463, 1508, 1516, 2015.
DEFECT: 1039, 1659, 1706, 1755.
DELĂSARE: 755.
DEZORDINE: 755, *1006—1020*.
DORINŢĂ: 620, 1669.
DRAGOSTE: 548, 1738.

UŞMĂNIE: 795, 1506, 1574, 1705, 1740, 1752, 1785, 1907, 1997, 2217, 2469.
CONOMIE: *1084—1167*, 1983, 2004.
DUCAŢIE: 18811—1817.
FECT: *1—10*.
GOISM: 1919.
XEMPLUL: 1505, *1557—1585*.
XPERIENŢĂ: 550, 873, 874, 1923, *1555—2612*.
APTĂ: *11—83*.
AUNĂ (insecte, păsări, animale): albină: 70, 391, 416, 464, 2435; animal: 353, 1773, 2240, 2536; balaur: 2547, 2574; barză: 198; bivol: 2109; boboc: 968; bou: 187, 311, 428, 530, 576, 756, 821, 1246, 1607, 1609, 2071, 2087, 2131, 2172, 2218; broască: 198, 822, 1702; broască ţestoasă: 541, 1824; bufniţă: 92, 1778, 1977, 2074; caiman: 822; cal: 98, 183, 217, 356, 377, 392, 475, 615, 619, 702, 821, 995, 1007, 1009, 1231, 1289, 1296—1298, 1332, 1706, 1787, 1973, 2102, 2105, 2130, 2132, 2135, 2136, 2223, 2226, 2249, 2500; capră: 27, 767, 1301, 1335, 1566; cămilă: 355, 390, 758, 1658, 1671, 2204; cerb: 1342; cioară: 1606, 2137, 2434; ciocîrlie: 316, 661, 663; cîine: 101, 166, 201, 206, 311, 371, 410, 442, 471, 483, 553, 579, 656, 759, 793, 886, 1019, 1025, 1105, 1347, 1394, 1449, 1456, 1563, 1564, 1595, 1608, 1674, 1861, 1939, 2110, 2133, 2201, 2212, 2274, 2342, 2459, 2542, 2550; cocoş: 91, 618, 1201, 2446, 2489; corb: 40, 223, 1564, 1565; coţofană: 2533; crocodil: 1603, 2106, 2128; cuc: 772; delfin: 1844; elefant: 357, 1380, 2007, 2130; furnică: 1604, 2108, 2357, 2366; găină: 33, 469, 1124, 1253, 2099, 2131, 2395; gîscă: 193, 810, 968, 1241, 1509, 1590, 1598, 1897, 2112, 2575; greier: 2358; iapă: 2394; iepure: 166, 224, 371, 541, 1025, 1246, 1251, 1339,

1345, 1847; insectă: 1077, 1602; lăcustă: 1341, 163
leu: 1344, 1593, 1595, 1604, 1625, 1897, 2136, 236
2393, 2501; libelulă: 822; lup: 119, 222, 224, 687, 140
1590, 1607, 1608, 2089, 2115, 2550; lutru: 2263; ma
muță: 2245, 2571; măgar: 74, 128, 355, 368, 377, 39
1166, 1299, 1392, 1446, 1528, 1703, 2050, 2067, 207
2076, 2130, 2135, 2173, 2176, 2187, 2189, 2200, 240
2501; melc: 1070, 1071; miel: 596, 2407; mierlă: 8
mistreț: 2342; mosc: 2546; muscă: 533, 729, 1567, 212
2371, 2435; oaie: 726, 865, 955, 1566, 1568, 1570, 227
2422; pasăre: 72, 322, 369, 558, 569, 589, 605, 62
673, 727, 758, 827, 1240, 1292, 1950, 2257, 2258, 233
2489; păianjen: 2553; păstrăv: 730; păun: 420; peșt
41, 67, 93, 190, 212, 419, 440, 564, 674, 725, 761, 96
1210, 1323, 1331, 1843, 2263, 2352, 2432, 2496, 249
2513; pisică: 31, 126, 205, 427, 714, 715, 725, 107
1593, 1846, 1848, 2100, 2114, 2256, 2475; pitulic
2333; porc: 473, 666, 996, 1598, 1817, 2521, 254
porumbel: 662, 1438, 2353; prepeliță: 610, 1045; priv
ghetoare: 2359; pui: 968, 1226, 1315, 2361, 2542, 255
purice: 579, 1375; rac: 93, 422; rață: 1565, 2610; rîn
dunică: 460, 465; struț: 758, 2575; sturz: 88; șarpe
95, 96, 203, 917, 1511, 1602, 2574; șoarece: 31, 12
211, 427, 714, 715, 1066, 1076, 1082, 1265, 1434, 184
2142, 2145, 2475, 2530, 2546; șoim: 569, 2434, 2497
taur: 222, 865, 1633, 2498; tigru: 1434; țap: 2092
țipar: 2233; urs: 55, 132, 176, 389, 1313; vacă: 27, 44
59, 71, 817, 818, 1142, 2433; vierme: 605, 2547; vierm
de mătase: 765; viței: 1160; vrabie: 1050, 2104; vulpe
193, 224, 283, 603, 675, 680, 687, 694, 1343, 2542, 2572
2573; vultur: 92, 1778, 1844, 1850, 2433, 2485.

FEMEIE: 549, 1007, 2010.

ERICIRE: 4, 247, 256, 278, 399, 1073, 1152, 1556, 1668, 1710, 1780, 1931, 1979, 2061, 2195.
IU, FIICA: 23, 743, 781, 1338.
LORĂ: ardei: 2365; banană: 672, 1258; baobab: 1711; buruiană: 298, 561; căpşună: 2121; ceapă: 91,738, 2265; chimen: 2127; ciupercă: 83, 179, 417, 1619; 1206; copac: 68, 69, 467, 470, 655, 1084, 1051, 1081, 1328, 1605, 2078, 2152, 2245, 2554; curmală: 671; dud: 1264, 1271; fag: 2138; ferigă: 287; fîn: 137, 2070; floare: 70, 461, 462, 1023, 1312, 1677, 2038, 2383, 2399, 2535; fragă: 103; fruct: 144, 409, 664, 670, 1260, 1266, 1272, 1381, 2038, 2103, 2462, 2512, 2535; grîu: 75, 296, 733, 1188, 2337; iarbă: 504, 745, 767, 1296—1298, 2136; iederă: 1301; linte: 1334, 2552; lotus: 2414; mac: 2375; mazăre: 1438; măr: 101, 933, 1325, 2138; mărgăritar: 2509; moşmoană: 1274; muşchi: 503; neghină: 733; orez: 438, 581, 1186, 1201, 1630, 2516, 2548; orz: 1392; ovăz: 702; pară: 16, 660; pădure: 119, 182, 202 418, 467, 1322, 1342, 1680, 2078, 2083, 2084, 2125, 2137, 2138, 2369; păpuriş: 221; piper: 2363; plantă: 803, 1673; plop: 2511; pom: 94, 144, 205, 409, 568, 669, 701, 825, 830, 1260, 1272, 1840, 1953, 2003, 2103 2462, 2512; portocală: 2541; scaiete: 390, 421; smochină: 1379, 1581; spin: 154, 421, 700, 991; stejar, 64, 1056; strugure: 439, 834, 1263, 1268, 1327, 1379, 2538; ştir: 777; trandafir: 991, 1023, 2411; trestie: 2139; trifoi: 1299; usturoi: 2110; varză: 29, 165, 214, 1150; viţă de vie: 289, 367, 439, 834, 864, 1391, 2155, 2538; zambilă: 447; zmeură: 1619.
FOC: 11, 49, 106, 113, 150, 189, 407, 476, 487, 489, 490, 677, 688, 780, 791, 1310, 1342, 1345, 1346, 1403, 1442,

1698, 1738, 2119, 2241, 2248, 2341, 2350, 2372, 240
2441.
FOLOS: 1423—1425, 1441, 1452, 1491, 1494, 1498, 150
1863, 1962, 1964, 2180, 2253, 2255, 2471.
FRICĂ: 308, 582, 1603, 1770, 2254, 2300, 2316, 2319, 233
FRUMUSEŢE: 261, 322, 834, 962, 1559, 1873, 1931, 193
2000, 2449, 2507.
GENIU: 1755, 2437, 2438, 2440Î2443.
GÎLCEAVĂ: 1346, 2014.
GLORIE: 278.
GLUMĂ: 566.
GRABĂ: 544, 637, 1044, 1214, 1261, 1308, *1312—138*
1469, 2010.
GREŞEALĂ: 268, 737, 1216, 1536, 1692, 1694, 1790, 183
1904, 2033, 2221—2332.
GREU: 351—357, 739, 743, 894—897, 971—975, 116
1201, 1575, 1623, 1641, 1836, 1910, 2262.
GRIJĂ: 527, 536, 565, 567, 1096, 2212, 2469.
HĂRNICIE: 290, 294, 300—302, 307, 313, 319, 321, 324
342, 344, 348, 540, *592—627*, 835—841, 2443, 2604.
HOTĂRÎRE: 961, 1038, *1211—1217*, 1476, 1519.
HOŢIE: 749, 754, 2249.
INACTIVITATE: *266—271*.
ÎNCĂPĂŢÎNARE: 124.
ÎNCEPUT: 154, *894—951*, 1147, 1154, 2024, 2560.
ÎNCREDERE: 1756.
ÎNGÎMFARE: 1754, 1756, 1765—1769, 2451.
ÎNTÎRZIERE: *1032—1046*, 1357—1361.
ÎNTREBARE: 1829, 2018, 2027, 2583, 2607.
ÎNŢELEPCIUNE: 121, 889, 915, 943, 1112, 1472, 1492,
1503, 1513, 1518, 1523, 1535, 1556, 1656, 1682, 1747,

1780, 1787, 1816, 1819, 1823, 1898, 1945, *1955—2067*, 2264, 2289, 2313, 2397, 2453, 2567.

ÎNVĂȚĂTURĂ: 107—111, 127, 128, 267, 550, 808, 848—853, 870, 884, 888, 966, 1100, 1249, 1501, 1517, 1529, 1550, 1557, 1558, 1573, 1575, 1640, 1645—1659, 1718, 1725, 1726, 1744, 1737, 1742, 1747, 1751, 1753, 1758, 1782, 1787, *1791—1954*, 1968, 1997, 2006, 2011, 2016, 2025, 2388, 2425, 2519—2523, 2526, 2559, 2562, 2563, 2565, 2568, 2572, 2577, 2578, 2581, 2582, 2585—2590, 2599, 2602.

LAUDĂ: 520, 828, 959, 962, 967, 1320, 1474, 1695, 2064, 2179, 2180, 2303, 2463.

LEAC: 364, 1232, 1387, 1388, 1400, 1406, 1407, 1425, 1709, 1886, 2036, 2111, 2141, 2154, 2346, 2519.

LEGE: 274, 1420, 2601.

MEDIC: 1385, 1406, 2141, 2193, 2200, 2609.

MESERIE, MESERIAȘ: 107, 108, *784—893*, 1923, 2559, 2585, 2597.

MIJLOACE: *157—224*, 245, 495, 496, 871, 989.

MÎNCA (a) (hrană, sătul, flămînd): 18, 31, 61, 73, 78, 82, 87, 95, 101, 103, 160, 180, 320, 345, 386, 395, 409, 419, 423, 435, 510, 512—514, 524, 544, 556, 571, 591, 610, 626, 646—659, 660—673, 674, 675, 679, 683, 685, 687—696,699, 702, 704, 717, 718, 748, 751, 752, 773, 811, 855, 856, 858, 859, 863, 877, 1034, 1036, 1040, 1042, 1046, 1111, 1114, 1116—1121, 1166, 1177—1179, 1188, 1189, 1193, 1296—1299, 1301, 1311, 1316, 1405, 1412, 1413, 1436, 1437, 1625, 1645, 1649, 1674, 1732, 1892, 1927, 1935, 1992, 2006, 2046, 2221, 2256, 2265.

MÎNIE: 1283, 1285, 1469, 1500, 1511, 1532, 1650, 2468.

MOARTE: 55, 330, 643, 753, 769, 864, 1068, 1196, 1230, 1311, 1336, 1375, 1385—1388, 1392—1394, 1554, 1602,

1693, 1758, 1781, 1789, 1799, 1806, 1806, 1808, 1864, 1892, 1915, 2011, 2015, 2033, 2065, 2099, 2124, 2178, 2205, 2237, 2419, 2423—2426, 2477, 2501.
MUNCĂ: *157—783*, 787, 824—834, 881, 1082, 1414, 1903, 1947, 1989, 1998, 2004, 2227, 2443, 2473, 2488, 2503 2604.
NATURĂ: 120, 1669.
NEASCULTARE: *1537—1556*.
NEBUNIE: 1484, 1509, 1511, 1551, 1562, 1780, 1812, *2018*, *2220*, 2231, 2337.
NECINSTE: 1817, 2010.
NECUNOAŞTERE: 789—814, *1678—1706*.
NEFOLOSITOR: 439—447, 760, 915, 1426—1430, 2247—2264.
NEGLIJENŢĂ: 775, *1006—1020*.
NEHOTĂRÎRE: *1218—1227*.
NENOROCIRE: 254, 255, 540, 628, 633, 634, 755, 807, 809, 1440, 1501, 1552, 1762, 1779, 1814, 1931—1933, 2025, 2397.
NEPRICEPERE: 789—814, 2461, *2511—2554*.
NEŞTIINŢĂ: 1643, *1744—1790*.
NEVOIE: *84—132*, 1196, 1455, 1514.
NOROC: 593, 782, 1146, 1986, 2066, 2185, 2469.
OBOSEALĂ: 336, 339, 354, 356, 360, 385, 412, 443, 534, 746, 911, 1231, 1376.
ODIHNĂ: 268, 325—339, 457.
OGOR: 170, 280—324, 1609, 1630, 1659, 2337, 2381.
OM: 84, 96, 261, 267, 277, 284, 345, 348, 398, 491—493, 558, 574, 587, 589, 626, 694, 719, 721, 722, 755, 789, 816, 832, 833, 854, 875, 888, 1112, 1217, 1267, 1285, 1401, 1450, 1475, 1505, 1518, 1592, 1594, 1603, 1610, 1618, 1628, 1632, 1657—1659, 1661, 1668, 1669, 1679,

1682, 1684—1686, 1705, 1713, 1715, 1726, 1730, 1731, 1737, 1738, 1741, 1742, 1758, 1759, 1773, 1781, 1786, 1789, 1802, 1817, 1823, 1934, 1941, 1945, 1947, 1950, 1951, 1953, 1973, 1975, 1990, 1992, 1998, 2002, 2012, 2021, 2037, 2176, 2222, 2241—2243, 2278, 2296, 2338, 2384, 2392, 2424, 2425, 2457, 2472, 2490, 2501, 2567.

ORDINE: *997—1005*, 2027, 2235.

PĂRINȚI (mamă, tată): 107, 272, 278, 534, 592, 628, 781, 844, 1356, 1437, 1461, 1531, 1549, 1552, 1708, 1761, 1765, 1821, 1913, 1949, 2368, 2478, 2587.

PEDEAPSĂ: 700—703, 1981, 2064, 2264, 2269, 2308, 2317, 2318, 2321.

PERSEVERENȚĂ: *1047—1083*, 1288.

PIERDERE: 100, 153, 156, 570, 682, 711, 763, 869, 1194, 1813, 1920, 1960, 2023.

PLĂCERE: 14, 76, 272, 328, 352, 354, 358, 416, 423, 507—511, 518, 523, 600, 767, 987, 1498, 1717, 2548.

PLICTISEALĂ: 362—366.

PLÎNS: 77, 658, 697, 1142, 1321, 1507, 1622, 1673, 1859, 1862, 2265.

PRICEPERE: 123, 286, 563, 784—788, 1749, 1908, *2333—2510*, 2558, 2579—2584, 2606, 2609.

PRIETENIE: 53, 141, 1398, 1740, 1868, 1870, 1872, 1920, 2008, 2056, 2214.

PRIMEJDIE: 700—703, 732, 1038, 1216, 1305, 1311, 1346—1356, 2389.

PROFIT: 135, 288, 291, 367—399.

PROSTIE: 632, 1374, 1482, 1488, 1492, 1501, 1506, 1556, 1747, 1753, 1838, *2018—2220*, 2285, 2453.

PRUDENȚĂ: 138, 2025, 2034, 2202, 2229, 2247—2264, 2331, 2500, 2506.

PUNCTUALITATE: *1021—1031*.

PUTERE: 115, 329, 521, 1283, 1286, 1586—1612, 1614, 1616, 1617, 1620, 1634—1637, 1666, 1707, 1957, 2441, 2458.
RĂBDARE: 61, 545, 1080, *1228—1295*, 1930, 1976, 2438.
RĂSPLATĂ: 12, 479—485, 507—511, 636, 641, 704—707, 960, 988, 1059.
RĂSPUNS: 38, 1530, 1641, 2018, 2027.
RĂU: 7, 105, 174, 178, 266, 362, 531, 739, 783, 789—801, 921, 922, 992, 1273, 1317, 1441, 1471, 1480, 1504, 1551, 1571, 1582, 1660, 1759, 1815, 1863, 1985, 2252, 2477.
RECUNOȘTINȚĂ: 2140.
RISIPĂ: *1162—1210*.
RÎS: 658, 1507, 1862, 2051, 2124.
RUDĂ: 486, 635, 753, 1435—1437, 1531, 1936, 1949, 2010, 2235, 2445.
RUȘINE: 330, 649, 876, 1774, 1822—1824, 1889, 1906, 2281, 2292, 2302.
SĂNĂTATE: 349, 703, 1466, 1592.
SĂRĂCIE: 342, 362, 383, 629, 641—645, 863, 870, 888, 1151, 1197, 1372, 1763, 2216.
SCOP: 177, 559, 2027, 2450.
SCRIS: 1730, 1733, 1737, 1858, *1888—1903*, 1924, 1943.
SFAT: 768, 908, 1382—1459, *1460—1521*, 1641, 1785, 2157, 2519, 2596, 2597.
SFÎRȘIT: 247, 518, 804, *919—996*, 1055, 1059, 1060, 1073, 1111, 1113, 1147, 1154, 2024, 2250, 2254, 2450.
SINCERITATE: 1483, 2268, 2275.
SPERANȚĂ: 328, 765, 1229, 2004, 2066.
SUCCES: 592, 607, 1234, 1531, *2448—2454*.
SUFERINȚĂ: 519, 756, 1499, 1622, 1667, 1855, 1857, 1888, 1970, 1989, 2036, 2207, 2211, 2276, 2283, 2284.
ȘCOLAR: 1828, 1835, 1836, 1838, 1839, 1841, 1842, 2563.

ŞTIINŢĂ: 307, 405, 519, 534, 572, 1278, 1532, *1707—1759*, 1824, 1886, 1917, 1941, 2587, 2600.
TALENT: 2439, 2442, 2444—2447, 2486.
TĂCERE: 1261, 1294, 1735, 1874, 2463.
TIMP: 337, 358—361, 447—458, 497—502, 585, 853, 1005, 1041, 1066, 1071, 1263, 1264, 1266, 1270, 1274, 1283, 1292, 1293, 1295—1311, 1597, 1879, 1939, 1976, 1983, 2036, 2159, 2382, 2385, 2562—2564, 2566, 2567, 2570, 2574—2578.
TRISTEŢE: 169, 1682, 1788, 1996, 2044.
TRÎNDĂVIE: 117, 282, 283, 293, 298, 305, 306, 308, 314, 323, 340—350, 363, *628—783*.
UNIRE: *1586—1637*.
UŞOR: 471—478, 542, 548, 573, 739, 912, 913, 1138, 1161, 1444, 1466, 1467, 1479, 1481, 1499, 1524, 1525, 1574, 1575, 1599, 1623, 1641, 1684, 1905, 1910, 1961, 1982, 2310, 2493.
VALOARE: 129, 249, 284, 297, 347, 869, 957, 964, 1456, 1462, 1508, 1670, 1703, 1725, 1733, 2170, 2399—2407, 2456, 2460, 2470, 2471, 2479, 2482, 24,84, 2487, 2490, 2495, 2503, 2596, 2602.
VECIN: 63, 1680, 1922, 2324.
VIAŢĂ: 238, 243, 274, 326, 338, 361, 373, 403, 574, 871, 878, 1096, 1233, 1503, 1513, 1554, 1699, 1720, 1758, 1792, 1796, 1800, 1841, 1864, 1869, 1885, 1912, 1914, 1915, 1928, 1977, 1993, 2003, 2043, 2065, 2159, 2177, 2225, 2276, 2313, 2426, 2559, 2565, 2568, 2570, 2576.
VICLENIE: 121.
VIRTUTE: 275, 276, 1058, 2273.
VÎRSTĂ: 1520, 1536, 1560, 1793, 1794, 1797, 1799—1810, 1880, 1916, 1966, 2005, 2124, 2173, 2191, 2209, 2215, 2571—2573, 2607.
ZGÎRCENIE: 711, 1162, 1200.

CUPRINS

Introducere VII
Notă XXII

I. *CAUZĂ-EFECT* 1

II. *FAPTĂ-CONSECINȚĂ* 3

III. *NEVOIE* 14

„Omul la nevoie se prinde și de ascuțișul săbiei." (R)
Nevoia ne învață
... Și alte proverbe despre *nevoie*

IV. *PRILEJ* 21

„Treci rîul pînă nu vine unda." (R)
„O dată vede nașul buricul finului." (R)

V. *MUNCĂ*. MIJLOACE; ACȚIUNE-INACTIVITATE; MUNCĂ; VREDNICIE-TRÎNDĂVIE 25
MIJLOACE 28
„La vînat cu pușca seacă să nu mergi." (R)
Cine are mijloace acționează cum îi place
Fiecare folosește mijloacele pe care le are

ACȚIUNE 36
„Treaba fă-o cum se cade / Și șezi atunci cînd se șade." (R)
... Și alte proverbe despre *acțiune*

INACTIVITATE 42
„Cine nu face nimic învață să facă rău."
„Rugina mănîncă fierul."

MUNCĂ 44
Ce e munca?
Munca și ogorul
Munca și odihna
Munca și lenea
Munca și povara
Munca și timpul
Munca și plictiseala
„Unii sapă viile, / Alții beau vinurile." (R)
„Laptele pînă nu-l bați, smîntînă nu poți să scoți." (R)
„Năduşala scoate boala." (R)
„La culesul viilor nu merge cu strugurii în traistă." (R)
„Nu lăsa pe mîine ce poți face azi." (R)
„Cu o stropitură de ploaie / Pămîntul nu se moaie." (R)
„Cum ți-e lucrul, așa și plata." (R)
„Cu munca, frate, și din piatră scoți lapte." (R)
„Omul sfințește locul." (R)
„Voinicul cunoaște două poteci." (R)
„Nici o zi fără o linie."
„Piatra care se rostogolește nu prinde mușchi."
Roadele muncii sînt dulci

Munca deschide pofta de mîncare
... Şi alte proverbe despre *muncă*

HĂRNICIE 85
Ce e hărnicia?
„Cine se scoală de dimineaţă departe ajunge." (R)
„Moara bună şi pietre macină." (R)
... Şi alte proverbe despre *hărnicie*

TRÎNDĂVIE 90
Ce e trîndăvia?
Trîndăvie şi cerşetorie
Trîndăvie şi sărăcie.
„Lenea e cucoană mare, / Care n-are de mîncare." (R)
„Pică pară mălăiaţă / În gura lui Nătăfleaţă." (R)
„Cînd doarme cu undiţa în mînă / Fuge peştele din mînă." (R)
„La mîncare lup, la treabă vulpe şi la somn butuc." (R)
„Vara-ntins la umbră doarme / Şi iarna moare de foame." (R)
„Căile celor ce şed fără lucru sînt acoperite cu spini." (R)
„Nu plăteşte nici apa pe care o bea." (R)
„În ziua lucrului / Vine boala trupului." (R)
„Leneşul mai mult aleargă şi scumpul mai mult păgubeşte." (R)
„Pisica cu clopoţei nu prinde şoareci." (R)
„Cum mă scol, cum mi-e foame; cum mănînc, cum mi-e somn." (R)

Leneşul e cel mai ocupat.
... Şi alte proverbe despre *trîndăvie*

VI. *MESERIE, MESERIAŞ* 111
Meseriaş bun
Meseriaş prost
„Celui cu meserii multe / Casa-i este fără curte." (R)
„Dacă-i copil să se joace, / Dacă-i cal să tragă." (R)
„Meşterul se cunoaşte la lucru." (R)
„Mîna meşteşugarului e suflată cu aur." (R)
„Meşteşugarul e totdeauna cu banul în pungă." (R)
„Nu te-arăta dascăl pînă a nu fi ucenic." (R)
„Orice fel de meserie / Nu e rău omul să ştie." (R)
Cu meseria răzbeşti oriunde
Pe fiecare îl preocupă mesria lui
... Şi alte proverbe despre *meserie, meseriaş*

VII. *ÎNCEPUT – SFÎRŞIT* 128

ÎNCEPUT 128
„Începutu-i anevoie; / Urma vine / De la sine." (R)
„Lucrul bine început / E pe jumătate făcut." (R)
... Şi alte proverbe despre *început*

ÎNCEPUT şi SFÎRŞIT 132
„Bine început, bine sfîrşit."
„Rău început, rău sfîrşit."

„Cine spune A trebuie să spună B."
„Jumătatea e mai mare decît întregul."
... Şi alte proverbe despre *început şi sfîrşit*

SFÎRŞIT .....
„Urma alege." (R)
„Veninul e în coadă."
„Nu a venit încă seara tuturor zilelor."
Totul are un sfîrşit
... Şi alte proverbe despre *sfîrşit*

VIII. *ORDINE—DEZORDINE, NEGLIJENŢĂ, DELĂSARE* .....

ORDINE .....

DEZORDINE, NEGLIJENŢĂ, DELĂSARE

IX. *PUNCTUALITATE—ÎNTÎRZIERE* ....

PUNCTUALITATE .....
„Cine va veni primul, va măcina primul." (R)
... Şi alte proverbe despre *punctualitate*

ÎNTÎRZIERE .....

X. *PERSEVERENŢĂ* .....

XI. *ECONOMIE—RISIPĂ* .....

ECONOMIE .....
„Celui cu economie / Suta îi este o mie." (R)
„Cîinele de este cîine, / Şi tot opreşte pe mîine." (R)
„De ai venituri mititele, / Mai opreşte din măsele." (R)

„Din bucățele cojocarul blană mare face." (R)
„Economia e un mare cîștig."
... Și alte proverbe despre *economie*

ECONOMIE și RISIPĂ 171

RISIPĂ 172
„Printr-o crăpătură mică străbate apa în corabia cea mare." (R)
„Azi are, satură zece, / Și mîine flămînd petrece." (R)
„Cine are piper mult pune și în mămăligă." (R)
„E tîrziu să economisești cînd ai dat de fundul sacului."
... Și alte proverbe despre *risipă*

XII. *HOTĂRÎRE—NEHOTĂRÎRE* 178

HOTĂRÎRE 178

NEHOTĂRÎRE 179
„Nici în car, nici în căruță, nici chiar în teleguță." (R)
... Și alte proverbe despre *nehotărîre*

XIII. *RĂBDARE, AȘTEPTARE — GRABĂ* .. 182

RĂBDARE 182
Ce e răbdarea?
„C-o picătură ce cură, / Butia se umple pînă-n gură." (R)
„Cu răbdare și tăcere / Se face agurida miere." (R)
... Și alte proverbe despre *răbdare*

AŞTEPTARE .....
„Paşte, murgule, iarbă verde!" (R)
„Cine poate aştepta are tot ce vrea."
... Şi alte proverbe despre *aşteptare*

GRABĂ .....
„Nu rupe floarea dacă vrei să vezi rodul ei." (R)
„Vinde pe murgul în tîrg / Şi el e în crîng." (R)
„Sfada grabnică aprinde foc şi vrajba grabnică varsă sînge." (R)
„Cine se porneşte cu graba / Se-ntîlneşte cu zăbava." (R)
„Grăbeşte-te încet."
... Şi alte proverbe despre *grabă*

XIV. *AJUTOR* 2
„Cînd se vede satul nu mai trebuie căruţă." (R)
„Lupul are ceafa groasă, / Că-şi găteşte singur masă." (R)
„O mînă spală pe alta." (R)
„Va mai veni oala la spuză." (R)
„Ce e amar în gură e dulce în stomac."
Ajutor inutil
Şi cel mare are nevoie de ajutorul celui mic
Mi-e rudă cel care mă ajută
... Şi alte proverbe despre *ajutor*

XV. *SFAT* 21
„Noaptea îţi aduce gîndul cel bun."
„Sfatul bun valorează mai mult decît aurul."
Sfătuieşte-te singur
... Şi alte proverbe despre *sfat*

XVI. *ASCULTARE – NEASCULTARE* 227

ASCULTARE 227
„Cine are urechi de auzit, s-audă." (R)
„Cînd doi îți spun că ești beat, du-te și te culcă." (R)
... Și alte proverbe despre *ascultare*

NEASCULTARE 229
„Pe o ureche îi intră și pe alta îi iese." (R)
„Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziuă." (R)
... Și alte proverbe despre *neascultare*

XVII. *EXEMPLUL* 233
Exemplul bun
Exemplul rău
... Și alte proverbe despre *exemplu*

XVIII. *UNIRE* 238
„Unu, ca nici unu, doi, ca douăzeci." (R)
„Multe gîște învinq porcul." (R)
„Boii uniți la păsune, / Lupul nu-i poate răpune." (R)
Cei uniți sînt de neînvins
... Și alte proverbe despre *unire*

XIX. *CUNOAȘTERE – NECUNOAȘTERE*.... 246

CUNOAȘTERE 247
„Cunoaște-te pe tine însuți." (R)
Învață să cunoști oamenii
... Și alte proverbe despre *cunoaștere*

NECUNOAȘTERE .....
Oamenii se cunosc greu
... Și alte proverbe despre *necunoaștere*

XX. *ȘTIINȚĂ – NEȘTIINȚĂ* .....

ȘTIINȚĂ .....
Ce e știința?
Cine știe mai multe ajunge mai departe
... Și alte proverbe despre *știință*

ȘTIINȚĂ și NEȘTIINȚĂ .....
A ști că nu știi
... Și alte proverbe despre *știință și neștiință*

NEȘTIINȚĂ .....
Ce e neștiința?
Neștiință și îngîmfare
... Și alte proverbe despre *neștiință*

XXI. *ÎNVĂȚĂTURĂ*.....
„A învăța nicicînd nu e tîrziu." (R)
„Ce înveți la tinerețe, aceea știi pînă la bătrînețe." (R)
„La o mînă de învățătură se cere un car de purtare bună." (R)
„Nimeni nu se naște învățat." (R)
„Să nu te rușinezi a învăța ceva și de la cel mai mic." (R)
„Cînd înveți pe altul, tu atunci mai mult înveți." (R)

„Picioarele-ţi să roadă pragurile învăţaţilor." (R)
„Înveţi peştele să înoate."
„Nu multe, ci mult."
Învăţătura se capătă cu sacrificii
Carte
Scrisul
... Şi alte proverbe despre *învăţătură*

XII. *ÎNŢELEPCIUNE—PROSTIE, NEBUNIE* 294

ÎNŢELEPCIUNE 294

ÎNŢELEPCIUNE, PROSTIE şi NEBUNIE 304

PROSTIE, NEBUNIE..... 311
Absurdităţi
... Şi alte proverbe despre *prostie, nebunie*

XIII. *GREŞEALĂ* 330

XIV. *MERIT, PRICEPERE—NEPRICEPERE* 347

MERIT, PRICEPERE..... 347

NEPRICEPERE 371

XXV. *EXPERIENŢĂ* 378

Indice biografic 387
Indice bibliografic 395
Indice tematic 402
Cuprins 414

Lector: GHEORGHE MARIN
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Apărut 1972 Tiraj 25 600 broșate 3 000 legate. Coli de tipar 14 planșe 16.

Tiparul executat sub comanda nr. 1/391 la Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București, Republica Socialistă România

CTC — 14 AUGUST

vor apare :

PROVERBE UNIVERSALE

îngrijite de

MIRCEA M. DUDULEANU

pe următoarele teme:

DRAGOSTE

•

VIAȚĂ

•

VIRTUȚI ȘI DEFECTE

•

POVĂȚUIRI

ȘI ALTE CUVINTE ADEVĂRATE

Lei 9,75